

T.C.

Süleyman Demirel Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı

**TÜRKİYE’DE İÇ GÖÇLERİN SHIFT SHARE ANALİZİ İLE
İNCELENMESİ**

Harun Bora TUNÇ

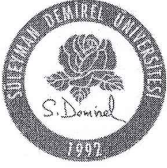
1430225008

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Selen IŞIK MADEN

Isparta, 2018

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin Adı Soyadı	Harun Bora Tunc
Anabilim Dalı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İşletmeler
Tez Başlığı	Rünye'de İş Gösteri Şirket Share Analizi ve İncelenmesi
Yeni Tez Başlığı ¹ (Eğer değişmesi önerildi ise)	

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 26.09/2020 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için;

☒ OY BİRLİĞİ

☐ OY ÇOKLUĞU²

ile aşağıdaki kararı almıştır.

- ☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez **KABUL** edilmiştir.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin **DÜZELTİLMESİ**³ kararlaştırılmıştır.
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezinin **REDDEDİLMESİ**⁴ kararlaştırılmıştır.

TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	İmza
Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Selin IŞIK MADEN	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Gül BATKUL	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Mustafa ÖZTÜRK	
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		

¹ Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.

² OY ÇOKLUĞU ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.

³ DÜZELTME kararı için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır.

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV YÖNETMELİĞİ Madde 28-(4) Tezi hakkında DÜZELTME kararı verilen öğrenci sınav tarihinden itibaren en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur.

⁴ Tezi REDDEDİLEN öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen öğrencinin enstitü ile ilişkisi kesilir.

Bu tez Süleyman Demirel Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi
Tarafından 5040-YL1-17 numaralı proje ile desteklenmiştir.

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’de İç Göçlerin Shift Share Analizi ile İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Harun Bora TUNÇ
01.10.2018

(TUNÇ, Harun Bora, Türkiye’de İç Göçlerin Shift Share Analizi ile İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, 179 Sayfa, Isparta, 2018)

ÖZET

Türkiye’de iç göçler Cumhuriyet tarihi açısından oldukça tanındıktır. Bu manada ülkemizdeki göç hareketleri 1940’lı yıllarda başlamıştır. 1950’den sonra ise alınan özellikle yerleşim birimleri arasında ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi, 1960’a kadar devam eden süreçte ülkemizin göç tarihinde önemli bir süreç yaşanmıştır. Söz konusu yıllar göçlerin hızlanması için oldukça elverişlidir. Bunda şüphesiz ki, ülkemizin benimsediği politikalarda daha liberal eğilim göstererek, sanayileşme hamlelerini başlatması ve bu hamlelerin yeni istihdam olanakları yaratmasının payı büyüktür. Bu yıllarda ülkemizde köylerin nüfusu azalırken, kentlerdeki nüfus giderek fazlalaşmıştır. 1960’tan sonraki yıllarda meydana gelen iç göçlerde ise kentlerin nüfus fazlalığından dolayı birtakım sorunlarla karşılaştığı dönemdir. Önceki yıllarda barınma ve iş bulma noktasında sorun yaşamayan nüfus, şehirlerin kalabalıklaşmasıyla konut ve işsizlik gibi sorunlarla karşılaşmıştır. 1980’den sonra artık iç göçler büyükşehirleri doyma noktasına getirmiş ve bu nedenle 1950’li yıllardan itibaren göç hareketlerinin yöneldiği şehirler artık komşu illerini çekim merkezi haline getirmiştir.

Bu çalışmada 2008-2016 yılları arasında Türkiye’de gerçekleşen iç göçlerin, değişim payı analizi kullanılarak Düzey 1 Bölgelerindeki seyrini tespit amacıyla göç verme potansiyelleri 7 coğrafi bölge üzerinde analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Bölge, Analiz, Shift Share, Değişim Payı, Düzey 1

(TUNÇ, Harun Bora, Internal Migrations Examination with Shift Share in Turkiye, Master's Thesis, 179 Page, Isparta, 2018)

ABSTRACT

Internal migration is more familiar thing in Turkiye quite. In this sense, internal migrations have been starting in 1940's and became faster than last in 1950's. Turkiye adopted new liberal politics and try to develop transportation ways between city to village. Goverment's liberal politics made a lot of new industrical factories. But these situations did very impantant problems in cities, in 1960's. Cities have many problems about employment and shelter in these years. Internal migrations have limited in big city. Many people were choosing migration and living in slums at city. These shelters have no infastructure. Later 1980's, espacially big cities have many population and become crooked urbanization and also neighbor city of big cities have been start migration's new selection.

In this study, will examine migration between 2008 and 2016 with shift share analysis. Level 1 Areas will be about going migrations and geographical will be about coming migrations at Turkiye in project.

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI	ii
YEMİN METNİ SAYFASI	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
ÖNSÖZ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ OLGUSUNUN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1. GÖÇ KAVRAMI VE GÖÇLE İLGİLİ TANIMLAMA ÇALIŞMALARI	3
2. GÖÇ TÜRLERİ	5
2.1. İÇ VE DIŞ GÖÇLER	5
2.2. Zorunlu ve Gönüllü Göçler	8
2.3. Emek ve Beyin Göçleri	9
2.4. Tersine Göçler	11
3. GÖÇÜN NEDENLERİ	13
3.1. Göçün Ekonomik Nedenleri	15
3.2. Göçün Siyasi Nedenleri	16
3.3. Göçün Sosyo-Kültürel Nedenleri	17
3.4. Diğer Nedenler	19
4. GÖÇÜN SONUÇLARI	21
4.1. Göçün Ekonomik Sonuçları	22
4.2. Göçün Sosyal Sosyal Yapı ve Sosyal Sınıflar Üzerindeki Sonuçları	24
4.3. Göçün Kentleşme Üzerindeki Sonuçları	25
4.4. Göçün Kentli Profili Üzerindeki Sonuçları	27
5. GÖÇE DAİR KURAMLAR	28
5.1. Ravenstein'in Göç Kuramı	28
5.2. Kesişen Fırsatlar Kuramı	30
5.3. İtme Çekme Kuramı	31

5.4.	Parekth'in Göç Kuramı	32
5.5.	Çevre Merkez Yaklaşımı	33
5.6.	Ağ Teorisi	33
5.7.	Marksist Kuram	34
5.8.	Dualist Yapı Teorileri	35
5.8.1.	Lewis'in Sınırsız Emek Arzı Modeli	35
5.8.2.	Todoro'nın Beklenen Gelir Farkı Modeli	35

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHİ PERSPEKTİFTE TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ HAREKETLERİ, NEDENLERİ VE SONUÇLARI

1.	TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ OLGUSU	37
2.	TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇÜN DÖNEMSEL ANALİZİ	41
2.1.	1923–1950 Arası Dönem	43
2.2.	1950–1960 Arası Dönem	44
2.3.	1960–1980 Arası Dönem	47
2.4.	1980'den Günümüze Kadar Olan Dönem	49
3.	TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇÜN NEDENLERİ	51
3.1.	Ekonomik Nedenler	54
3.2.	Siyasal Nedenler	56
3.3.	Sosyo-Kültürel Nedenler	58
3.3.1.	Hızlı Nüfus Artışı ve Artışın Sosyo-Ekonomik Yapı Üzerine Etkileri	59
3.3.2.	Sosyal Yapı ve Yapının Sosyo-Kültürel Yapı Üzerine Etkileri	61
3.3.3.	Tarımdaki Dönüşüm ve Dönüşümün Sosyo-Kültürel Yapı Üzerine Etkileri	62
3.4.	Eğitime İlişkin Nedenler	63
4.	TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇÜN SONUÇLARI	64
4.1.	Türkiye'de İç Göçün Ekonomik Sonuçları	66
4.2.	Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Kültürel Sonuçları	67
4.3.	Göçün İstihdam Üzerindeki Sonuçları	69
4.4.	Göçün Kent Üzerindeki Sonuçları	71

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇLERİN SHIFT SHARE ANALİZİ İLE İNCELENMESİ

1.	ARAŞTIRMANIN TASARIMI	75
2.	ÇALIŞMA EVRENİ	76
3.	ANALİZ YÖNTEMİ	79

3.1. Bölge Bileşim Etkisi	82
3.2. Rekabet Etkisi	83
3.3. Tahsis Etkisi	84
4. LİTERATÜR TARAMASI	86
5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	104
5.1. Türkiye’de Coğrafi Bölgelere Düzey 1 Bölgelerinden Gelen Göçler ve Göçlerin Shift Share Analizi ile İncelenmesi	104
5.1.1. Marmara Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	108
5.1.2. Akdeniz Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	115
5.1.3. Ege Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	122
5.1.4. Karadeniz Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	130
5.1.5. İç Anadolu Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	138
5.1.6. Doğu Anadolu Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	145
5.1.7. Güneydoğu Anadolu Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	152
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	163
KAYNAKÇA	168
ÖZGEÇMİŞ	179

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1: Türkiye’de İllere Göre Nüfus Sayısı, Nüfusun Artış Hızı, Nüfus Yoğunluğu ve İl Sayısı.....	38
Çizelge 2: Türkiye’de Yıllara Göre Kır-Kent Nüfusu ve Nüfus İçindeki Oranları	40
Çizelge 3: Türkiye’de Yıllara Göre Gecekondu Sayısı, Nüfusu ve Gecekondu Nüfusunun Kent Nüfusundaki Payı.....	73
Çizelge 4: Shift Share Analizinde Uzmanlaşma ve Rekabet Avantajı.....	84
Çizelge 5:Türkiye’de İç Göç Çalışmaları	88
Çizelge 6: Türkiye’de 2008 ve 2016 Yıllarında Düzey 1 Bölgelerinden Coğrafi Bölgelere Giden Göç.....	107
Çizelge 7: Marmara Bölgesine Batı Marmara’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	108
Çizelge 8: Marmara Bölgesine İstanbul’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi.....	109
Çizelge 9: Marmara Bölgesine Doğu Marmara’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	109
Çizelge 10: Marmara Bölgesine Akdeniz’den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	110
Çizelge 11: Marmara Bölgesine Ege’den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	110
Çizelge 12: Marmara Bölgesine Batı Karadeniz’den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi.....	111
Çizelge 13: Marmara Bölgesine Doğu Karadeniz’den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	111
Çizelge 14: Marmara Bölgesine Batı Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	112
Çizelge 15: Marmara Bölgesine Orta Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi.....	112
Çizelge 16: Marmara Bölgesine Kuzeydoğu >Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	113
Çizelge 17 Marmara Bölgesine Ortadoğu Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi ..	113
Çizelge 18: Marmara Bölgesine Güneydoğu Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	114
Çizelge 19: Marmara Bölgesine Düzey 1 Bölgelerinden Gelen Göçlerin Shift Share Analizi.	114
Çizelge 20: Akdeniz Bölgesine Batı Marmara’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	116
Çizelge 21: Akdeniz Bölgesine İstanbul’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi.....	116
Çizelge 22: Akdeniz Bölgesine Doğu Marmara’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	117
Çizelge 23: Akdeniz Bölgesine Akdeniz’den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	117
Çizelge 24: Akdeniz Bölgesine Ege’den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	118
Çizelge 25: Akdeniz Bölgesine Batı Karadeniz’den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi.....	118
Çizelge 26: Akdeniz Bölgesine Doğu Karadeniz’den Gelen Göçlerin Shift Analizi.....	119
Çizelge 27: Akdeniz Bölgesine Batı Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	119
Çizelge 28: Akdeniz Bölgesine Orta Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi.....	120
Çizelge 29: Akdeniz Bölgesine Kuzeydoğu Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	120
Çizelge 30: Akdeniz Bölgesine Ortadoğu Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi ..	120
Çizelge 31: Akdeniz Bölgesine Güneydoğu Anadolu’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi	121
Çizelge 32: Akdeniz Bölgesine Düzey 1 Bölgelerinden Gelen Göçlerin Shift Share Analizi ..	122
Çizelge 33: Ege Bölgesinin Batı Marmara’dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	123
Çizelge 34: Ege Bölgesinin İstanbul’dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	124
Çizelge 35: Ege Bölgesinin Doğu Marmara’dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	124
Çizelge 36: Ege Bölgesinin Akdeniz’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	125
Çizelge 37: Ege Bölgesinin Ege’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	125

Çizelge 38: Ege Bölgesi'nin Batı Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	126
Çizelge 39: Ege Bölgesinin Doğu Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	126
Çizelge 40: Ege Bölgesi'nin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	127
Çizelge 41: Ege Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	127
Çizelge 42: Ege Bölgesi'nin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi...	128
Çizelge 43: Ege Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	128
Çizelge 44: Ege Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi....	129
Çizelge 45: Ege Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	130
Çizelge 46: Karadeniz Bölgesinin Batı Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	131
Çizelge 47: Karadeniz Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	131
Çizelge 48: Karadeniz Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi ..	132
Çizelge 49: Karadeniz Bölgesinin Akdeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	132
Çizelge 50: Karadeniz Bölgesinin Ege'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	133
Çizelge 51: Karadeniz Bölgesinin Batı Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi...	133
Çizelge 52: Karadeniz Bölgesinin Doğu Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.	134
Çizelge 53: Karadeniz Bölgesinin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	135
Çizelge 54: Karadeniz Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	135
Çizelge 55: Karadeniz Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	136
Çizelge 56: Karadeniz Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	136
Çizelge 57: Karadeniz Bölgesinin Güneydoğu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	137
Çizelge 58: Karadeniz Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	137
Çizelge 59: İç Anadolu Bölgesinin Batı Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi ...	138
Çizelge 60: İç Anadolu Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	139
Çizelge 61: İç Anadolu Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi .	139
Çizelge 62: İç Anadolu Bölgesinin Akdeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	140
Çizelge 63: İç Anadolu Bölgesinin Ege'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	140
Çizelge 64: İç Anadolu Bölgesinin Batı Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi .	141
Çizelge 65: İç Anadolu Bölgesinin Doğu Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	141
Çizelge 66: İç Anadolu Bölgesinin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	142
Çizelge 67: İç Anadolu Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi....	142
Çizelge 68: İç Anadolu Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	143
Çizelge 69: İç Anadolu Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	143
Çizelge 70: İç Anadolu Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	144
Çizelge 71: İç Anadolu Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	144
Çizelge 72: Doğu Anadolu Bölgesine Batı Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	145
Çizelge 73: Doğu Anadolu Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	145
Çizelge 74: Doğu Anadolu Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	146
Çizelge 75: Doğu Anadolu Bölgesine Akdeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	147

Çizelge 76: Doğu Anadolu Bölgesinin Ege'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	147
Çizelge 77: Doğu Anadolu Bölgesinin Batı Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	148
Çizelge 78: Doğu Anadolu Bölgesinin Doğu Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	148
Çizelge 79: Doğu Anadolu Bölgesinin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	149
Çizelge 80: Doğu Anadolu Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	149
Çizelge 81: Doğu Anadolu Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	150
Çizelge 82: Doğu Anadolu Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	150
Çizelge 83: Doğu Anadolu Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	151
Çizelge 84: Doğu Anadolu Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	151
Çizelge 85: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Batı Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	152
Çizelge 86: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	153
Çizelge 87: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	153
Çizelge 88: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Akdeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi	154
Çizelge 89: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Ege'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi....	154
Çizelge 90: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Batı Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	155
Çizelge 91: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Doğu Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	155
Çizelge 92: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	156
Çizelge 93: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	156
Çizelge 94: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	157
Çizelge 95: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	157
Çizelge 96: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	158
Çizelge 97: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	159
Çizelge 98: Türkiye'de Coğrafi Bölgelerin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi.....	159
Çizelge 99: Coğrafi Bölgelerin Aldığı Göçlerin Fiili Büyümesi, Beklenen Büyümesi ve Gerçek Büyüme ve Göçlerin Büyüme Oranları	163

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: 2011 Yılı Türkiye’de Göç Etme Nedenlerine Göre Göç Edenlerin Sayısı	51
Şekil 2: Türkiye İBBS Düzey 1 Bölgeleri	76
Şekil 3: Türkiye’nin Coğrafi Bölgeleri	78

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de 1950’lerde başlayan iç göç hareketlerinin 2008-2016 yılları arasında dönemsel olarak ne gibi değişiklikler gösterdiğinin incelenmesidir. Şüphesiz ki, iç göçler 2016 yılı itibariyle nihayete varacak değildir ancak devam eden süreçte gerçekleşebilecek göç hareketlerinin tahlilinde önemli bir kaynak teşkil edecek mahiyettedir. Çalışmada kullanılan Shift Share (Değişim Payı) Analizi, söz konusu nüfus hareketlerinin sebepleri ve sonuçları üzerine haiz olmamakla birlikte, göçteki büyümenin boyutları hakkında fikir verebilir. Dolayısıyla Türkiye gibi hâsıl olduğu coğrafya üzerinde sürekli büyüme eğilimi gösteren ve ayakları doğuda iken yüzüyle batıya bakan bir ülke için göç hareketlerinin analizi, kalkınma planları hesap edilirken dikkat edilmesi gereken hususların başında gelmektedir.

Bu çalışmanın yazım süreci, muhakkak ki, yüksek lisans mezun adayı her öğrencinin tezinde olduğu gibi benim için de oldukça meşakkatli olmuştur. Öncelikle 2005’te başlayıp bugüne kadar devam eden üniversite öğrenimim boyunca maddi ve manevi desteğini bir an olsun benden eksik etmeyen hem annem, hem ilk öğretmenim Filiz Tunç’a, yine beni yalnız bırakmayan, nerede olursam olayım varlığını yanı başımda hissettiğim babam Yılmaz Tunç’a teşekkür ederim. Yüksek lisans öğrenimim için boyunca desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Mehmet Kılıç’a ve Dr. Hamza Kandemir’e, yüksek lisans öğrencisiyken kendisiyle tanışma imkânı bulduğum, bana yol açan, ışık olan, çalışkanlığı, özverisi ve duruşuyla örnek aldığım Prof. Dr. Bilge Hürmüzlü Kortholt’a, yine kendisiyle çalışmaktan büyük bir onur ve mutluluk duyduğum Öğretim Görevlisi Yusuf Oktay Uysal’a, tez yazım sürecinde unutamayacağım destekleriyle sırtımdaki yükün önemli kısmını vesilesiyle hafifletebildiğim Öğretim Görevlisi Yasin Öztürk’e ve tabi ki, beni öğrencisi olarak kabul etmekle kendime inandıran, bu tezin ortaya çıkmasında en büyük pay sahibi, her ziyaretimde vaktini, samimiyetini, akademik birikimini, güler yüzünü, emeğini esirgemeyen tez danışmanım Doktor Öğretim Üyesi Selen Işık Maden’e teşekkür ederim.

Uzun ve meşakkatli bir sürecin meyvesi olan Türkiye’de İç Göçlerin Shift Share Analizi İle İncelenmesi adını taşıyan yüksek lisans tezimi, Şehit Polis Memuru Fethi Sekin, Şehit Astsubay Ömer Halisdemir, Şehit Müzik Öğretmeni Şenay Aybüke Yalçın,

Şehit Öğretmen Necmettin Yılmaz ve Şehit Öğretmen Adayı Fırat Çakıroğlu'nun aziz hatıralarına ve tezimi sunuma hazırlarken ebediyete uğurladığım, Hakk'ın rahmetine kavuşan, tezime kaynak bulmak için Cağaloğlu'da çalmadık kapı bırakmayan, kaybına yalnızca bir kardeş olarak değil, güzel bir insanı kaybeden bütün ailem, akrabalarım, komşularım, mahallem ve semtim adına üzüldüğüm, acısını yüreğimin derinlerinde hissettiğim canım ağabeyim, en iyi arkadaşım ve merhum büyüğüm Barış Tunç'un delikanlı hatırasına ithaf ediyorum.

GİRİŞ

Göç, insanlık tarihiyle hemen hemen yaşıt en önemli toplumsal hadiselerdendir. Yeryüzünde yaşayan ilk insan toplulukları avcı-toplayıcı yaşamın parçası olmakla birlikte tarım üretimine geçmeden evvel asırlarca göçebe olarak yaşamışlardır. Yuval Noah Harari, Sapiens adlı kitabında yerleşik yaşamdan önce insanların daha sağlıklı yaşadıklarını anlatır. Ona göre insanlık, arpa ve buğday üretimine geçmeden evvel çok yönlü beslenmiş ve daha sağlıklı bünyeye sahip olmuştur, tarım devrimi bir aldatmacadır. Dolayısıyla insanlık için göçmenin tarihçesi tarım ekonomisine geçişle son bulmuş ancak insan için devam etmiştir. Ali Şeriatî ise İslam Sosyolojisi adlı eserinde tarihte bilinen on üç büyük medeniyetin göç sonucunda ortaya çıktığını söyler. İslam Medeniyeti de hicretin bir neticesidir. Hz. Muhammet'in İslam'ı tebliğ etmesiyle Mekke'de başlayan zulüm ve baskı, Müslümanları Medine'ye göç etmeye zorlamış, bunun sonucunda da yeryüzündeki ilk İslam Devleti teşekkül etmiştir. Anadolu'daki Türk varlığını, Türkiye Cumhuriyeti Devletini yine asırlar önce Orta Asya'nın bozkırlarından batıya doğru ilerleyen Türk atlılarına borçluyuz. 20. yüzyılın başlarından itibaren ulus devletlerin önlenemez yükselişi imparatorlukların dağılmasına yol açmış, Anadolu coğrafyası ise İlber Ortaylı'nın deyimiyle 1923 yılında Lozan Anlaşmasına ek olarak yapılan Nüfus Mübadelesiyle homojen bir yapıya ve ulus devlet kimliğine kavuşmuştur.

Sonuçları çok yönlü ve böylesine önemli sosyolojik bir hadise olan göç kavramı, özellikle devletlerin ileriye dönük planlamalarında da kendine yer bulmuştur. Kentleşmenin ve nitelikli iş gücünün sağlanmasına, ekonomik kalkınmada, eğitimde, sağlıkta, ulaşımda hizmetlerin iyileştirilmesinde aracı olarak kullanılan göçler günümüzde devlet eliyle gerçekleştirilirken, kimi zaman hesapta olmayan doğal afet ya da savaş gibi durumlarda ortaya çıkan göç hareketleri devletin hazırladıkları planları sekteye uğratabilmektedir. Günümüzde yaşadığımız coğrafyayı yakından ilgilendiren Suriye İç Savaşı sebebiyle gözle hissedilebilir duruma gelen göçmen nüfusu bunun en yakın örneğidir. İnsan merkezli üretim sürecinin işletildiği, gelişmişliğin tarım ekonomisinin yanında hizmet ve sanayi sektörünün büyümesiyle ölçüldüğü asır, muhakkak göçlerle yakından ilgilenmeye muhtaçtır. Kurulduğu coğrafya itibarıyla

yönünü Avrupa'ya çevirmiş hem Asya, hem Avrasya, hem Akdeniz, hem de Ortadoğu ülkesi olarak nitelenebilen ve bu yönüyle değişken bir mizaca sahip Türkiye içine göçleri yönetmek daha elzem bir olaydır. Anadolu'da olduğumuz süre boyunca önce Selçukogulları, ardından Osmanogulları Hanedanlarının iskân politikasıyla yönettiği, yakın tarihimizde ise Nüfus Mübadelesiyle yönlendirilen göç hareketleri aradan yıllar geçmesine rağmen önemini korumaktadır. Biz de bu öneme işaret etmek ve ilerleyen zamanlarda hazırlanacak çalışmalara naçizane katkıda bulunmak üzere Türkiye'de iç göçleri inceleyen bu yüksek lisans tezini hazırlamak istedik.

İlk olarak göçün teorik olarak kapsamının ne olduğunu, türlerini, nedenlerini ve sonuçlarını genel kapsamda değerlendirildi. Göç kavramına dair görüşlerin yer aldığı kuramlara da bu kısımda yer verildi. Devamında ise elbette Türkiye'nin göç hafızasını incelendi. Burada ehemmiyetle belirtmek gerekir ki, asırlık devlet geleneğine sahip Cumhuriyetimiz için göç tarihi erken zamana tekabül ettiği için söz konusu yılları anlamak ilgili kısmı okuyanlar için kolay olacaktır. Özellikle 1923 – 1950 arasında tek parti hükûmetinin ardından iktidara gelen Demokrat Partinin uyguladığı daha liberal politikalar, Genç Cumhuriyetin göç tarihinin kapısını aralamıştır. 50'lerden günümüze bu hareketler elbette muhtelif eğilimler göstermiştir. Sebepleri ve sonuçlarıyla göçün daha mikro olarak ele alındığı bu kısım Türkiye Cumhuriyetinin göç hafızasını ele almıştır. Son bölümde ise 2008 ile 2016 yılları arasında, dolayısıyla daha yakın zamanda meydana gelen göç hareketleri Shift Share (Değişim Payı) Analizi ile incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÖÇ OLGUSUNUN KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1. GÖÇ KAVRAMI VE GÖÇLE İLGİLİ TANIMLAMA ÇALIŞMALARI

Göç kavramı ile alakalı literatürde birçok çalışma olmakla beraber, sebepleri ve sonuçlarına bağlı olarak farklılaşan birçok tanım mevcuttur. Çalışmanın bu kısmında tanımlar arasındaki ayrımları derinleştirmeden göçe bağlı olarak ortaya çıkmış ve birçok otorite tarafından kabul edilen haliyle bu tanımlar incelemeye çalışılacaktır.

Göç, ilk olarak insanlık tarihinin en eski sosyolojik olaylarından birisi olan Kavimler Göçü adıyla varlık bulmuştur. Nitekim 1. ve 2. Kavimler Göçü neticesinde Batı Hunları, İspanya ve İtalya içlerine kadar göç ederek, günümüz Avrupasının meydana gelmesinde büyük rol oynamıştır. Göç, İlk Çağ sona erdiren ve Orta Çağ'ın başlamasına neden olan ciddi bir siyasî hadisedir (Çay, 2009:2). İnsanların özgür iradeleriyle meydana gelebildiği gibi, arzuları dışında birtakım etkilerin neticesinde de ortaya çıkabilmektedir (Akkayan, 1979:22).

Göç, bir kimsenin, elverişli şartlara erişmek istemiyle veya tabî, iktisadî, politik ve bu gibi nedenlerle, yaşamını sürdürdüğü coğrafi mekânı terk etmesine verilen isimdir. (Karahan, 2006:10) Birleşmiş Milletlerin kabul etmiş olduğu tanıma göre göç, bir kişinin ya da topluluğun bir yerleşim biriminden diğerine, yaşamış olduğu siyasî sınırlardan bir başkasına devamlı ya da bir süreliğine yaşamak için hareket etmesi eylemidir. Sınırlar kavramı söz konusu olduğundan mütevellit muhtevası, başladığı ve bittiği yer arasında birtakım farklılıklar vardır (Paydak, 2012: 13). Sebeplerine göre kendi arasında ayrılan göç türlerine, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde değinilecektir. Öncelikli olarak Göç Terimleri Sözlüğünde yer alan, göçle ilişkilendirilmiş kavramlara değinmenin kavram kargaşasına düşülmemesi noktasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Literatürde genel kabul gören tek bir tanım bulunmamakla beraber **göçmen**, özgür iradeye dayalı olarak cebire tabi olmaksızın daha iyi yaşam koşullarına erişebilmek amacıyla bireyin göçe karar kıldığı olayların, topyekûn hepsinde kabul gördüğü bir kavramdır. Yani göçmenlik, ailelerini daha iyi yaşatmak; siyasi, ekonomik ve toplumsal açıdan daha yaşanabilir alanları tercih eden bireyler için geçerlidir.

Göçmen olarak kabul edilen kişinin, asıl olarak yaşadığı, üretim ve tüketimde bulunduğu coğrafi alandan ayrılması **ikincil göç** olarak tanımlanmaktadır.

Mültecilik statüsü ile alakalı olarak, imza edilmiş protokollere taraf olan bir ülkenin coğrafi sınırları içerisinde olup olmadığına ya da yine aynı şekilde o devletin yasal mevzuatı gereği mülteci olarak kabul edilip edilmediğine bakılmaksızın, Birleşmiş Milletler tarafından himaye edilmeye hak kazanan kişi ya da kişiler ise **mülteci** olarak adlandırılmaktadır. Kabul gören bir diğer tanımda ise; etnik kökeni, bir topluluğa üyeliği, felsefi ya da politik düşüncelerinden dolayı mensubu olduğu ülkenin dışında korku içinde yaşayan ve söz konusu ülkenin ona tanıyacağı hiçbir hükmü kabul etmek istemeyen kişiler de mülteci olarak adlandırılmaktadır.

Yasal olarak bir devlete mülteci statüsüyle başvuran ve başvurunun neticelendirilmesini bekleyen kişiler sığınmacı olarak sınıflandırılabilir. Başvuru neticesinde ret yanıtı alırlar ise, bu kişiler ülkeden ayrılmak mecburiyetindedirler. Kendi tercihlerine bağlı olarak yasal yollar dışında o ülkede yaşamaya devam ederlerse de, yakalanmaları durumunda sınır dışı edilmektedirler.

Birleşmiş Milletler, 2016 senesinde yayınlamış olduğu raporlarında, 2015 senesi içerisinde zorla yerinden göç ettirilen kişi sayısının 65,3 milyon olduğunu belirterek, göçün aslında dünya açısından önemli sonuçlara varabilen yanını ortaya koymaktadır. Zor kullanılarak yerlerinden ayrılmak zorunda bırakılan bu kişilerin 23,3 milyonu mülteci konumunda iken, geri kalan kısmı kendi ülkelerinde yaşamaya devam etmelerine rağmen yerlerinden edilmiş insanlardır. Bu göçmenlere en çok ev sahipliği yapan ülke olarak, 2,5 milyon göçmeni, topraklarında bulunduran Türkiye gösterilmiştir (Global Trends in Forced Displacement, - UNHCR, 2016). Ortadoğu'daki Arap Baharı, IŞİD terörü ve Suriye iç savaşı gibi nedenlerle, Asya'nın Avrupa'ya açılan kapısı ülkemizi göç kavramı oldukça yakından ilgilendirmektedir.

Birbirinden farklı disiplinler göç hareketlerinin muhtevassından bağımsız olarak, insan ya da insan toplulukları tarafından gerçekleştirilen bu göç hareketlerini, kendi araştırma sahalarına göre değerlendirebilmektedirler. Bir ruhiyatçı göç eden bir bireyin içerisinde bulunduğu manevi hissin araştırmasını yaparken, toplum bilimcisi ise kitleler tarafından yapılan göçlerin, onların hal ve davranışları üzerindeki değişiklikleri konu edinir. Nitekim göç sosyolojisi ve göç psikolojisi gibi kavramlar da bu araştırmaların neticesinde ortaya çıkmış, birbirinden farklı ve kısmen bağlı olan sonuçları bir araya getirmişlerdir ancak araştırmanın bu kısmından itibaren göçün sosyal bilimler açısından taşıdığı önem, onu gerçekleştiren birey ya da bireylerin hangi unsurlara göre tercih ettiğini irdeleyerek ve bu göçlerin ne şekilde farklılaştığını inceleyerek açıklamaya çalışılacaktır.

2. GÖÇ TÜRLERİ

Göç olgusunun, göç eden bireyleri göçe iten sebeplerin içeriğine, göçün başladığı ve bittiği yere göre farklılık gösterebileceğine ilk bölümde değinilmiştir. Bu ayrımlar ise uzun ve karmaşık bir süreç olan göçün sınıflandırılması ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Literatürde genel kabul gören sınıflama incelendiğinde iç ve dış göç, zorunlu ve gönüllü göç, tersine göç, mevsimlik göç, sürekli ve geçici göç ayrımlarına rastlanılmaktadır.

2.1. İÇ VE DIŞ GÖÇLER

İç göç, coğrafi sınırlar dâhilinde gerçekleşen bir göç türüdür. Aynı devlet sistemine tabi olan yerleşim birimleri (şehir, ilçe vs.) arasında karşılıklı olarak yapılan göçler, iç göç olarak kabul edilir. Memleketimizde ve dünyada en çok karşılaşılan göç tiplerindendir. Bu tip göçler, daha fazla köylerden kent hayatının olduğu yerlere doğru gerçekleşmiş olduğundan, kentlerdeki yaşam biçimini, üretim yapısını, kültürel ve sosyal değişimi doğrudan etkilemektedir (Bulak, 2015:34).

İç göçler, genel itibariyle kırsal alanlarda coğrafi şartların, işlenecek tarım arazilerinin azalması ve konut politikasından kaynaklanan nedenlerle meydana gelmektedir. Bunun yanında kentlerdeki yerleşim alanlarının daha yaşanabilir olmasının

da etkisi vardır. Çok rastlanılan bir durum olmasa da, kırlardaki varlıklı ailelerin, çekici unsurların etkisiyle, iç göçlerle şehirlere yerleştiği bilinmektedir (Tümertekin, 1968: 35).

Endüstri İnkılabının gerçekleşmesiyle endüstrileşme ve kentleşme çabaları beraberinde köylerden kentlere doğru yaşanan göçleri tetiklemiş, bu göçler de ilerleyen süreçte birtakım sorunlara yol açmıştır. Batı ülkelerinde Sanayi İnkılabı ile, gelişmekte olan ülkelerde ise İkinci Cihan Harbi sonrasında başlayan endüstri alanındaki yatırımlar, şehirlerdeki barınma ve iş olanaklarının çok üzerinde bir seviyede gerçekleştiği için göç eden bireyler, devletin benimsediği sosyal devlet ilkesinden doğan imkanlardan yoksun kalmışlardır (Gişi, 2007: 15).

İç göçün sebepleri üzerinde birbirinden farklı görüşler savunulmakla birlikte çoğu görüş kentlerdeki endüstrileşme çabalarının köylerden şehirlere doğru gerçekleşen iç göçleri tetiklediğini kabul etmektedir. Endüstrileşme çabası dışında köy ile şehir arasındaki sosyal, kültürel ve ekonomik farklar bireyleri göç etmeye sevk eden sebeplerdendir. Bu görüşlerin ışığında Türkiye'deki iç göçler değerlendirildiğinde, batı illerindeki sanayileşmeye bağlı olarak iç göçlerin bu bölgelere doğru gerçekleşmekte olduğunu görebiliriz. Ülkemizde iç göçler İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa öncelikli olmak üzere, batıdaki illere doğru gerçekleşmektedir. Özellikle bu dört ile yoğunlaşan iç göçler, sorunlarını bu illerde fazlasıyla hissettirmektedir. Bunun dışında Adana, Diyarbakır, Gaziantep, Mersin gibi sanayi çalışma sahalarının olduğu iller yakınında bulunan illerden aldığı göçlerin sonuçlarının etkisi altındadır (Güreşçi, Ertuğrul; 2012: 44).

Dış göçler ise, göç eden kimselerin iradesine bağlı ya da dış etkilerin tesiriyle (harp, afet, vs.) meydana gelebilir. Ancak buradaki temel ayrım, dış göçün ikâmet edilen ülkeden bir diğerine doğru olmasıdır. Bunun ülkemiz açısından bilinen örneği ise 60'lı yıllardan itibaren Türkiye'den Almanya'ya olangöç hareketleridir. (Eraldemir, 2013:14)Dış göçün, sebeplerine bağlı olarak dört farklı tipi bulunmaktadır. Bunlar iş göçü, sığınma, mübadele ve beyin göçüdür (Yıldırım, 2010: 11).

Sığınma göçleri, politik krizler, toprak işgali, harp, zelzele, sel, baskı ve zorlama neticesinde bireyleri göçe zorlayan sebepler sonucunda ortaya çıkmaktadır. İki devletin

aralarında bir mutabakata varmaları neticesinde insanları ikâmet ettikleri yeri terk etmeye zorlayan ise *mübadele göçleridir*.

Dış göçlere örnek olarak yukarıda söz edilmiş olan Almanya göçleri gibi çalışan ihtiyacının ortaya çıkması durumunda gerçekleşen göçler ise *iş göçleri* olarak kabul edilmektedir.

Bir memleketin yüksek derecede tahsil almış bireylerinin, bilgi ve becerilerini kullanabileceği elverişli sahaları bulamamalarıyla da yaşadıkları yerin altyapı sistemlerinin kendi çalışma tarzlarına uygun olmadığına kanaat getirmeleri durumunda ortaya çıkan göçlere ise *beyin göçü* denilmektedir.

16. asırdan sonra dünya devletleri tarafından başlatılan yoğun bir kolonileştirme ve harple toprak ilhak etme yarışı, hadiselerin cereyan ettiği sahalarda yaşayan birçok insanı güvenlik gerekçesiyle göçe zorlanmıştır. Ancak güvenlik ihtiyacının ekonomik sebeplere dönüşümü yine bu yüzyılda gerçekleşen Coğrafi Keşiflerin bir neticesidir. Keşfedilen yeni kıtalardan tedarik edilen kahve, şeker ve pamuk gibi ürünler, köle ticaretinin de ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir (Toksöz, 2012:11).

Sanayi İnkılabı öncesinde Avrupa kıtası mevcut liberal ekonomisine dair sermayesini, sömürgeleştirdiği insan gücünün yardımıyla kullanmış ve bölgeler arasında göç yoluyla üretim imkânı sağlamıştır. Sanayi İnkılabı ile başlayan süreçten sonra, başta İngiltere olmak üzere Avrupa’da kurulan sanayi alanlarında istihdam edilemeyen göçmenler, Amerika’ya ve diğer sömürge alanlarına göç ederek, endüstrileşmenin henüz olgunlaşmadığı yerlerde iş aramaya başlamışlardır. İktisadî sebeplerle başlayan göç hareketleri 19. yüzyıla doğru giderek artmıştır ancak iş bulmak umuduyla köy mülksüzlerinden ve şehir yoksullarından beslenen bu göçler, işgücü talebinin artmasına bağlı olarak azalma göstermiştir. Bu göçlerin duraksamasına neden olan sebeplerden birisi de 1914 senesinde başlayıp, 1918 senesinde sona eren Birinci Cihan Harbidir. Harbin devamı sürecinde Amerika Birleşik Devletleri sonradan taraf olduğu savaşın, ekonomisine etkilerini asgari seviyeye indirmek için göçleri engelleyici tedbirler almış, sonrasında ise 1929 senesindeki Büyük Buhran’da ülkeye girişler yok denecek kadar azalmıştır. Bugün, geçmişte de yaşanan süreçlerden görülebileceği kadarıyla göçle, iktisadî hayat arasında doğrudan bir bağ vardır ve dünya tarihindeki göç hareketleri,

sanayileşmenin de etkisiyle kapitalist bir sermaye olarak değerlendirilmiş, ucuz emek için aracı olarak kullanılmıştır (Toksöz, 2006: 11-15).

Günümüzde dünya üzerinde bulunan uluslararası göçmen nüfusunun sayısı tam olarak kimse tarafından bilinmemektedir. Uluslararası Göç Örgütü'nün yayınladığı rapor, sayının, 1965 yılı ile 2000 yılı arasında 75 milyondan, 150 milyona yükseldiğini belirtse dahi, bugün, Ortadoğu'daki Arap Baharı ve iç savaş sebebiyle yurtlarını terk eden göçmenlerin, devlet mekanizmalarından bağımsız hareket etmeleri sayının çok daha üst seviyede olduğunu düşündürmektedir (World Migration Report, 2010).

2.2. Zorunlu ve Gönüllü Göçler

Zorunlu göç, bireylerin iradelerinden bağımsız olarak, ülke idaresinin kudretiyle meydana gelen birtakım hadiseler neticesinde zoraki olarak onları sevk ettirdiği göçlerdir (Koçak ve Terzi, 2012: 169). Zorunlu göçler, siyasî bir kriz, savaş, OHAL ya da bir doğal afet neticesinde meydana gelebilmektedir. Bu tür göçler, birey ya da bireylerin iradelerinden bağımsız olarak meydana gelir ve yine iradelerinden bağımsız bir şekilde tercih edilirler (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Kentleşme Şurâsı; 2009). Buna göre zorunlu göçler, devletin meşru yönetim hakkından kaynaklanarak, bireylerin gönül rızaları olmadığı halde, onların can güvenliği ve zarurî ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, göç ettirmesidir (Çiçekli, 2009: 75). Cumhuriyetin kurulmasının ardından Yunanistan'la yapılan mübadele anlaşmaları sonucunda Karadeniz'de yaşayan Rumların, Yunanistan'a, Yunanistan'da kalan Türklerin ise Anadolu'ya yerleştirilmeleri, zorunlu göçlere örnek olarak verilebilir.

Gönüllü göçler, bireylerin kazanç sağlama, yeni yerler keşfetme, yarını düşünerek yatırımda bulunma gibi amaçlarla kendi iradeleriyle gerçekleştirdikleri göçlerdir. Bu tür göçler, kavramdan da tahmin edileceği üzere büyük kitlelerden daha çokküçük toplum birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde çarpık kentleşmenin meydana çıktığı ve köylerden İstanbul'a iş bulmak için göçlerin yoğun olduğu dönemde meydana gelen hadiseleri, buna örnek olarak gösterebiliriz (Bulak, 2015: 39). Bu tür göçler kişilerin iradelerine bağlı olmakla birlikte ekonomik sebeplerle de gerçekleştirilebilirler. Önemli olan gönüllülük esasına dayalı olarak kişilerin göçü

tercih etmeleridir. Bu, yaşayışlarında bir değişiklik arzu etmeleri veya ileriye dair düşündükleri bir planı gerçekleştirmek istemeleri sebebiyle de olabilir (Küyük, 2011: 39).

2.3. Emek ve Beyin Göçleri

Tahsilini yüksek derecede tamamlamış, mesleğinde uzmanlaşmış, yüksek bir niteliğe ve kapasiteye sahip bireylerin yeteneklerine uygun şartlarda ve beklentilerini karşılayacak şekillerde meslek sahibi olmak istemeleri sebebiyle gerçekleştirilen göçler, beyin göçü olarak tanımlanmaktadır. Bu göçler, çoğu kez sanayi, teknoloji ve ekonomi sahasında üst düzey safhalarda yer alan ülkelere doğru yaşanmaktadır. Nitekim kaynakları az olan ülkelerde, edinmiş oldukları tecrübe ve eğitimleri ile ön plana çıkan insanlar, daha olumlu yaşam koşullarına erişebilmek için daha gelişmiş ülkelere göç etmeyi tercih etmektedirler (Aksoy, 2012: 295). Kendini sınırlı kaynaklarla yetiştirmiş olan bireyler, gelişmiş ülkelerde daha iyi yaşam standartlarında yaşamayı ve hayatlarına devam etmeyi tercih ederek gelişmiş ülkelerle diğer ülkeler arasındaki uçurumu daha da derinleştirmektedirler. Diğer yandan nitelikli vatandaşını kaybeden ülkelerin de gelişimleri duraksamaktadır (Kurtuluş, 1999: s. 32).

Beyin göçleri küreselleşmenin eğitim boyutunda olumsuz bir durum olarak değerlendirilmemektedir. Nitekim bu göçler daha çok az gelişmiş ülkeler için geçerlidir. Bu tip ülkelerde yüksek bir tahsil derecesine ve niteliğe sahip olan bireylerin gelişmiş ülkelere giderek, yaşamlarına oralarda devam etmesi, beyin göçü kapsamı içerisindedir. Beyin göçleri, gelişmiş ülkeler için değil, az gelişmiş ülkeler için bir sorun teşkil etmektedir. Zira kendi ülkesinde devletinden öğrenim hayatı boyunca dolaylı ya da doğrudan yatırım alan bireyler, gelişmiş ülkelerin çalışmalarına iştirak ederek bu yatırımların karşılığını vermemekte, gelmiş oldukları ülkeyi bir bakıma zarara uğratmaktadırlar. Beyin göçlerinin, küreselleşen eğitim açısından bir sorun olarak değerlendirilmemesinin sebebi bilimin uluslar üstü bir kavram olarak kabul edilmesi ve bilim insanının insanlığa ait bir değer olarak kabul edilmesinden, insanlığa yatırım olarak görülen bilim insanının kendi ülkesindeki yakınlarına yardım etmek maksadıyla gönderdiği maddi kazancın aynı zamanda o ülkeye döviz girişi sağlayacağından, gelişmiş ülkelerde başarıya ulaşan bilim insanının aynı zamanda kendi ülkesinin

reklamını yapmasından ve o ülkeye değer ve saygınlık kazandıracağından kaynaklanmaktadır (Tezcan, 1996: 234).

Dünya üzerinde birçok ülke, ihtiyacı olduğu nitelikli iş gücü ihtiyacını karşılamak için göç yollarını aracı kılmaktadırlar. Gelişmekte olan ülkeler açısından ilim ve teknik alanlarında gerekli ekipman ve çalışma ortamı olmadığı için o ülkede tahsil görmüş, üstün nitelikli insanlar yurtdışına çıkmayı tercih edebilmektedirler (Kelleci, 2003: 46). Geleceğe dair bir geçim endişesi, işsiz kalma düşüncesi ve meslekî alanda kendini yeteri kadar geliştirememeye kaygısı beyin göçünün sebepleri arasındadır. Bunların dışında siyasi krizler, savaşlar ya da ülke içi politikalar beyin göçüne yol açabilirler. Ülke genelinde ilim ve tekniğe ya da daha genel bir tabirle araştırma ve geliştirme alanlarına yeteri kadar bütçe ayrılmaması, teknik alandaki çalışmaların devlet tarafından yeteri kadar desteklenmemesi bu tür göçleri tetiklemektedir (Oğuzkan, 1971: 23).

Ülkemizde beyin göçleri, daha çok nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamak üzere yurtdışına gönderdiğimiz öğrencilerin geriye dönmeyip, orada kalmaları neticesinde yaşanmaktadır. Yurtdışına öğrenci gönderme politikasının ilk olarak Tanzimat Fermanı sonrası uygulanmaya başladığı Türkiye, Cumhuriyet Döneminde ilk olarak 1930'lu yıllarda batı ülkelerindeki gelişmelerden geri kalmamak amacıyla, gelişmiş ülkelere öğrenci göndermiştir. Günümüzde devlet, YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı kanalıyla öğrenci gönderme politikalarına devam etmektedir ve günümüzde olduğu gibi nitelikli işgücü ihtiyacının devam edeceği tahmin edilmektedir (Cansız, 2006: 2).

Günümüzde 50 binin üzerinde Türk öğrenci, çoğunluğu Avrupa ülkelerinde olmak üzere eğitim almaktadır. Bu öğrenciler lisans ve lisansüstü eğitimlerinin ardından eğitim aldıkları yerde yaşamlarına devam etmeye meyillidirler ve durum, Türkiye açısından büyük oranda bir maliyet kaybına yol açmaktadır. Üstün kapasiteli bireylerini değerlendirme konusunda yeterli ortamı bulunduramayan Türkiye'de, nitelikli iş gücü, gelecek planlarını kendileri için daha yararlı olacağını düşündüğü gelişmiş ülkeler üzerine kurmaktadırlar (Pazarcık, 2010: 50).

Ülkemizin nitelikli bireylerini beyin göçü yoluyla kaybetmesinin bir diğer nedeni de gelişmiş ülkelerdeki mevcut yaşam şartlarının getirisiidir. Gerek iktisadî,

gerek teknik, gerek diğerk farklılıklar üstün nitelikli bireyler için beyin göçünü özendiren farklılıklardır. Bunun dışında ülkemizdeki eğitim sisteminin yabancı dil üzerine kurulmuş halidir. Özel okul ve kolejlerde daha iyi derecede verilen yabancı eğitimin, buradaki eğitim kurumlarının aynı zamanda batı ülkelerindeki yaşamı özendirir mahiyettedir. Bunun sonucu olarak da, bu okullarda eğitimlerini tamamlayan öğrenciler, yurtdışına giderek, oralarda yaşamlarına devam etmektedirler (Kurtulmuş, 1992: 218-219).

Emek göçleri ise beyin göçünde olduğu gibi az gelişmiş ülkelere bulunan sınırlı imkânlardan kaynaklanmaktadır ve gelişmiş ülkelere doğru yoğunlaşan bir göç türüdür ancak bu göçlerin nedeni işsizliktir (Türkoğlu, 2011: 62). Emek, toplumsal hayatın önemli bir parçası olmakla birlikte iktisadî bileşenlerin de olmazsa olmazıdır. Dolayısıyla bu unsurun gerek iç, gerekse de dış kanallar yoluyla ikâme edildiğini ve hareketlilik gösterdiğini söylemek, günümüzün giderek küreselleşen dünyası için vazgeçilmez bir hadisedir. Yeryüzündeki insan topluluklarının azımsanmayacak bir kısmının açıklıkla mücadele ettiği de göz önünde bulundurulacak olursa; bu insanların yaşamak için yurtlarını terk etmeleri de kaçınılmaz olacaktır. Bilhassa Batı Avrupa memleketlerine gerçekleşen bu tür göçler de, birer emek göçü olarak tanımlanmaktadır. Hayatlarına devam ettikleri yerlerde, çalışmanın başında bahsedildiği üzere göçmen sıfatına kavuşan bu insanlar, yeni sorunlarla da karşılaşabilmekte ve yeni yaşam alanlarında etnik bir azınlık olarak yeni bir hüviyete kavuşmaktadırlar (Yıldırımoglu, 2005: 2). Ülkemizde 1960'lı yıllarda kırlardan kentlere doğru giderek yoğunlaşan göçler şehirlerdeki sanayi ve hizmet alanlarındaki istihdamın yetersiz olmasına sebep olmuş ve dış göçler yaşanmaya başlamıştır. Bu uluslararası bir göç olmakla beraber bir emek göçüdür. Ülkede baş gösteren işsizlik sorunu karşısında göçmenler, batı ülkelerine giderek oralarda çalışmayı tercih etmişlerdir (İçduygu, Sirkeci ve Aydingün, 1998: 217).

2.4. Tersine Göçler

Tersine göç, yine kavramın adından anlaşılacağı gibi göçün seyrine aksi seyrinde gerçekleştirilen göçtür. Burada daha çok iş kırsal yerleşim yerlerinden aniden ortaya çıkan iş ihtiyacından ya da bir zamanlar göç edilen yerleri tekrar görme isteği ve

arzusundan bahsedebiliriz. Keza tersine göç, göçlerin yoğun olarak yaşandığı şehir gibi yerleşim yerlerinden, göç veren kırsal yerleşim yerlerine doğru gerçekleştirilen göç hareketleridir (Yürüdü, 2008: 31).

Göç hareketlerinin genel itibariyle köylerden şehirlere doğru yoğun bir şekilde gerçekleştiğini bilmekteyiz. Bu aynı zamanda tarım ekonomisinden, sermaye yoğun bir ekonomi anlayışına geçişin ifade edildiği bir göç hareketidir. Bireyler kırlardaki geçim zorluğu sebebiyle şehirlerdeki yaşamın cazibesini de hesaba katarak, göç yollarını tercih etmektedirler ancak şehirler, yıllar geçtikçe yoğunlaşan bu göçlerin fazlasını geriye doğru itebilmektedir. Göçün bir sonucu olarak şehirlerde başlayan barınma ve işsizlik gibi sorunlar, şehirde yaşayan kentlileri yeni bir arayış içerisine iterek, yeni bir göç dalgası oluşturmalarına sebep olabilmektedir. Bunun bir sonucu olarak da, şehrin cazibesi, itici bir role dönüşecek ve artan nüfus, işsizlik, barınma gibi sorunlar, terk edilen kırsal alanlar için birer fırsat haline gelebilecektir. Ülke ekonomisinin dağılımında tarımla geçinilen yerleşim birimlerinde nüfusun az olmasından kaynaklı olarak geçimin kolaylaşması, köylerden kentlere doğru oluşacak olan yeni göç dalgasına sebep olacaktır (Güreşçi ve Yurttaş, 2008: 48).

Kırsal alanlardaki çekicilik, şehirlerde yaşamış olup da, ekonomik anlamda iyi durumda olan ancak toplumsal ve kültürel anlamda aradıklarını kentlerde bulamayan insanlar için geçerlidir. Nitekim bu insanlar istirahat ya da gezi amacıyla, kırsal alanları tercih etmektedirler. Doğaya olan özlem, kentli profiline sahip insanların ters göçlerine bu şekilde bir neden oluşturabilmektedir. Ülkemizin doğu bölgesinde yer alan yerleşim alanlarına doğru yaz aylarında başlayan göç hareketleri, bu tip göçlere örnek olarak gösterilebilir (Demir, Aktaş ve Aka; 2006: 55). Yine kırsal yerleşim alanlarına devlet yatırımları yoluyla yapılan sulama, baraj ve gölet çalışmaları göçlerin köylerden kente olan yönünü kesmek ve kentlerden köylere doğru gerçekleşmesini sağlamak amacıyla yapılan çalışmalardır (Akış ve Akkuş; 2007: 55). Türkiye Cumhuriyeti Devletinin, 1989 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile başlatmış olduğu Güneydoğu Anadolu Projesi bölgede yoğun bir istihdam alanı yarattığı için Şanlıurfa gibi illere de, batı illerinden tersine göçlerin gerçekleştiği bilinmektedir.

3. GÖÇÜN NEDENLERİ

Göç, birden fazla hüviyete sahip beşerî bir hadisedir. Sosyal hayatın iktisadî ve kültür yapısını doğrudan etkiler. Devletlerin siyasi sınırlarına ait yerleşim birimlerinde hayatını devam ettiren bireylerin yaşantısını, meslekî ve demografik verilerini mühim ölçüde değiştirecek bir yapıya sahiptir. Göç, şehirlerdeki yapılanmayı olumlu ya da olumsuz manada etkileyebilir (Eş ve Ateş, 2004: 210).

Göçlerin nedenleri arasında belirtilen öncelikli unsur köylerdeki geçimin ve yaşamın zorluğu ve buna karşın şehirlerdeki yaşamın cazibesidir. Tersine bir göç için de, itici ve çekici unsurların yer değiştirdiğini söyleyebiliriz. Şehirlerden köylere doğru gerçekleşen ters göçlerdeki temel unsur, bu defa kentlerdeki yoğun nüfusun ve altyapı sorunlarının ortaya çıkardığı güçlükler ve buna karşın köylerdeki yaşamın kentlileri cezbetmesidir. Kırsal alanlardan şehirlere yoğunlaşan göçlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan çarpık kentleşme ve gecekondulaşma, tersine göçler için itici unsurlar arasında sayılabilmektedir. Bir manada köylerden şehirlere doğru gerçekleşen göç olgusu, şehirleri köyleştirmektedirler (Koçak ve Terzi, 2012: 167).

Göçü tetikleyen iktisadî yapının ardında tarımsal ekonominin dönüşüm süreci vardır. Tarımla geçinilen alanlara sirayet eden teknolojik çalışmalar, beraberinde modernizasyonu getirmiş ve iş gücüne olan ihtiyaç azalmıştır. Köylerde ortaya çıkan teknolojik işsizlik, köylerden kentlere doğru gerçekleşen göçlerin ekonomik yönünü teşkil etmektedir. Tarım arazilerinin köylerdeki gelir dağılımını doğrudan etkilediği köylerde baş gösteren ekonomik dengesizlik, burada yaşayan insanları sanayi alanlarının bulunduğu şehirlere göç etmesine neden olmuştur (Taşçı, 2009: 185 - 186).

Birey ya da bireylerin zorunlu ya da gönüllü olarak tercih ettikleri göç kavramının nedenleri arasında yaşadıkları ve yaşamlarının idame ettirdikleri yerleşim birimlerinde tahrip edilen sosyal, kültürel ve ekonomik düzenlerini tadil etme düşüncesi vardır. Göçmenleri göçe teşvik eden sebeplerin arasında yer alan itici ve çekici unsurlar büyük bir öneme sahiptir. Köylerdeki itici unsurlar, endüstrileşme sürecinin başlamasıyla birlikte tarım alanlarındaki modernleşme çabaları ve toprak işlerindeki istihdam imkânlarının giderek kısıtlanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında özellikle ülkemizde tarım arazilerinin olduğu alanların coğrafi açıdan karasal

ikliminin etkisine girmesi de eklenebilir. Kışın sert soğukları ve yaz sıcakları, topraktan alınacak olan mahsulün hem az, hem de kalitesiz olmasına sebebiyet vermektedir. Bölgelerdeki iklimin düzensizliği, geçimini tarımdan sağlayan köy nüfusu için ekonomik düzensizliği de beraberinde getirecektir. Terör gibi hadiselerin patlak vermesi, buradaki insanların can güvenliği endişesi yaşamasına neden olabilir. Devletin sosyal yardımlarını ulaşım imkânları ile daha kolay ulaştırabildiği kent alanları, bu vatandaşlar için daha güvenli bir alan anlamına gelmektedir (Keleş, 1996: 107-108).

Sosyal politikaya bağlı olarak ortaya çıkan aileye ve inanca dayalı nedenlerden kaynaklanan göç hareketleri de vardır. Evlenme ya da boşanma gibi durumların ardından birey yaşadığı alanı bırakarak, başka bir yerleşim birimine göç edebilmektedir (Özgür ve Aydın, 2011: 29). İnanca bağlı olarak meydana gelen göç olayları ise cebirle din değiştirmeleri istenen halkların, değerlerini muhafaza etmek için tercih ettikleri bir yoldur. Balkanlarda yaşayan Türklerin, Bulgar Hükûmeti tarafından Ortodokslaştırılma çabaları, Müslüman Türklerin Anadolu'ya göç etmesine neden olmuştur (Taşçı, 2009: 190). Bunun dışında insanların iradesi dışında yaşanan doğal afetler, insanların yurtlarını terk etmesine sebebiyet vermektedir. 1986'daki Çernobil Faciası, Karadeniz kıyılarında yer alan yerleşim birimlerinin yoğun şekilde göç vermesine sebep olmuştur (Üçdoğruk, 2002: 159). Ermenistan, Erivan'da 1988 yılında meydana gelen deprem 500.000'e yakın kişinin Rusya ve Ukrayna'ya yerleşmesine yol açmış, 1994 senesinde toprak erozyonu neticesinde 300.000'e yakın insan göçe zorlanmıştır (Taşçı, 2009: 191).

Göç türlerinde de tartışıldığı üzere insanları göçe iten sebepler farklılık göstermekle beraber, esasen sebep, göç gibi çoğu zaman toplumsal bir nitelik gösteren son derece ciddi bir hadisenin aynı zamanda muhtevasını da teşkil etmektedir. Bu nedenle göçe zorunlu ya da gönüllü olarak konu olan bireyin, varacağı yerde, asıl olarak ikâmet ettiği yere değiştiği konu, göçün altında yatan nedenleri oluşturmaktadır. Bunları ekonomik, siyasi, sosyo-kültürel ve diğer nedenler olarak incelemek mümkündür.

3.1. Göçün Ekonomik Nedenleri

Kırsal alanlarda üretim yapmak üzere kullanılan tarım araçlarının ve insan gücünün teknolojik gelişmeler karşısında önemini yitirmesi, buradaki yerleşim alanlarında önceden beri süregelen iktisadî düzeni tahrip etmiş ve geçimini toprak işlerinden sağlayan bireyler bu gelişmelerden olumsuz anlamda etkilenmişlerdir. Böyle bir durumda geçim sıkıntısı yaşayan insanların daha büyük ve modern çalışma sahalarında iş aramak suretiyle göçü tercih etmesi de kaçınılmaz bir yol olacaktır (Akgur, 1997: 61).

Ekonomik nedenlerle gerçekleşen göçlerin altında yatan asıl sebebin sanayileşme olduğu görülmektedir. Doğal olarak bu göçler, köylerden büyük şehirlere doğru gerçekleşen göçlerdir. Bilhassa sanayileşmenin yoğun olarak gerçekleştiği ve üretimde kas gücünün önemini yitirdiği yıllardan itibaren meydana gelen göçler, geçimin zorlaştığı bir sürece tekabül ettiğinden zaruri bir hale gelmişlerdir (Kocaman ve Beyazıt, 1993:2). Ekonomik göçlerin sebeplerine baktığımızda ilk olarak geçim sıkıntısı ve devamında bireylerin iş bulamaması, istihdamın yetersiz seviyelerde seyrettiği yerleşim yerlerinin bireyleri maddi açıdan tatmin edememeleri gelmektedir. Bilhassa işsizliğin beraberinde getirdiği ekonomik sorunların genç nüfusu doğrudan etkilemesi göçü tetikleyen sebepler arasındadır (Kutal, 1992: 66). Toprak işlerinde gerçekleştirilen modernizasyon çalışmalarının etkisiyle meydana gelen yapısal değişim, çiftçileri ekonomik açıdan olumsuz bir yönde etkilemiştir. Meydana gelen değişimleri fırsat bilen birtakım çiftçiler tarım işletmelerini büyütürken, ekonomik gelir dağılımında yüksek pay sahibi olurken, küçük pasta sahiplerinin durumları giderek kötüleşmiştir. Bunun bir sonucu olarak da, küçük işletme sahipleri ya büyüklerin yanında bir çalışan olarak istihdam edilmeyi kabul etmiş ya da yeteri kadar gelir sağlayamadığı arazi ve işletmeyi elden çıkararak göç etmeyi tercih etmişlerdir (Akgür, 1997: 60). Toprak işlerinden geçimin sağlandığı kırsal alanlardaki bu değişiminin bir bakıma aktif ve çalışmakta olan işgücünün hem niteliğinin kaybolmasına sebep olmuş, hem de onları işsiz bırakmıştır. Teknolojik işsizlik olarak tanımlanan bu işsizlik tipi, tarım işlerine sirayet eden teknolojinin bir neticesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kırdaki istihdam alanlarından ekonomik anlamda umduğunu bulamayan bu işsiz kesim, çareyi şehirlerde kurulan

sanayi alanlarında istihdam edilmek umudu ile göç etmekte aramış, işsizlik, bu göçlerin temel nedenlerinden biri haline gelmiştir (Taşçı, 2009: 185).

Ekonomik nedenlerle köylerden şehirlere doğru gerçekleşen göçlerin, terk ettikleri yerlere olumsuz manada etkileri de olmaktadır. Kişilerin üretimle alakalı olarak niteliklerini, işe karşı duyulan bağlılıkla açıklayan beşeri sermaye teorisi, bireyi üretim için bir değer olarak görerek, fizikî sermayeden ayrılan yönleriyle ele almaktadır. Buna göre beşeri sermaye bir arsa, bina ya da arazi gibi olmayıp, sürekli kendini yenilemektedir ve üretim sürecine dâhil olmadığı bir durumda yok olmaktadır (Keskin, 2011: 128). Buna göre, köylerdeki imkânsızlıklardan dolayı şehirlere göç eden birey, beşeri sermaye olarak kırsal alanlardaki üretim adına bir kayıp iken, istihdam edildiği durumda kentlerdeki yaşama aidiyet besleyeceği için orada bir artı değer olarak kabul görebilecektir.

Ekonomik sebeplerle meydana gelen göçlerin iki temel dayanağı açlık ve yoksulluktur. Köylerden başlayan göç süreci gelir dağılımındaki adaletsizlikten ileri geldiği için bireyler önce kasabalara oradan da şehirlere göç etmektedirler (Zaim, 2006: 328). Dünya için bu tip sorunlar tahmin edilenin oldukça üzerindedir. Özellikle 18. yüzyılın sonlarına doğru sanayileşme sürecinin de etkisi ile dünyadaki yoksul insan sayısı 200 milyon artmış ve 20. yüzyıla girerken katlanarak devam etmiştir. Bu yoksul insanlar, devletin sosyal imkânlarından mahrum olmak bir yana, korumasız bir şekilde hayatlarına devam etmektedirler (WB, 2001: 16-19). Açlığın ve yoksulluğun baş gösterdiği kırsal alanlarda işsizliği, şehirlerdeki istihdam alanlarında değerlendirmek isteyen insanlar, aynı zamanda orada kendilerine sunulan imkânları da görme fırsatına erişebilmektedirler. Göçlerin hedefi haline gelen ve büyük sanayi alanları ile istihdam kapasitesi yüksek olan şehirler, ekonomik anlamda, kırsal alanlardaki işlerle arasındaki ücret farkı ile de, göç için bir cazibe merkezidir (Tekeli, 1998: 12).

3.2. Göçün Siyasi Nedenleri

Siyasi ortam genel itibarıyla göç hareketlerinin temel nedenlerinden birini teşkil etmektedir. Özellikle ülkemizde doğudan batıya doğru gerçekleşen göçlerin altında yatan bir neden kırsal kesimdeki yaşamın giderek güçleşmesi iken, diğer bir nedeni de

terör gibi zorlayıcı ve bireyi baskıya maruz bırakan sebeplerdir. Buna bağılı olarak da, göçün çoğu zaman altında yatan ve bireyi ikâmet ettiğı yerden ayrılmaya zorlayan en temel nedenin savaş bağlamında siyasi koşullar olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Bulak, 2015:51).

Göçü tetikleyen unsurlar arasında yer alan savaşın uzantıları da, siyasi ve askeri sebepler arasında sayılabilecek ciddi hadiselerdir. Bilhassa harp esnasında, çarpışmanın dışında yaşayan bireylerin, taraftar olmamalarına rağmen yaşadıkları mağduriyetler göçün gerçekleşmesinin sebebidirler. 19. yüzyılda Balkanlarda, bağımsızlığını kazanan etnik unsurların Müslümanlar üzerinde uyguladıkları baskı ve işkence, bahsedilen vaziyetin en basit misallerindendir (Ağanoğlu, 2001: 62 - 84).

1877-1878 Osmanlı Rus savaşında, Rusların Kafkasları ve Balkanları işgal etmesi, burada yaşayan Müslüman Türklerin siyasi sebeplerle yurtlarını terk ederek Anadolu'ya göç etmesine sebep olmuştur. Bu dönemde gerçekleşen göçler, Anadolu'nun bir kimlik olarak siyasi birliğini sağlamlaştırması açısından da mühimdir. Yine Birinci Cihan Harbi'nin sonunda birçok ülkenin parçalanması ya da sınırların değişmesi ve yakın bir tarihte Yugoslavya'nın iç karışıklık sebebiyle parçalanması bölgede 3 milyon gibi kalabalık bir kitlenin yer değiştirmesine neden olmuştur (Mutluer, 2003: 13-14). Almanya'da Adolf Hitler'in iktidara gelmesiyle ülkede başlayan antisemitizm hareketleri (Yahudi düşmanlığı) ülkede bulunan Yahudi bilim insanlarının can güvenliklerini güvence altına alacakları ülkelere, İkinci Cihan Harbinden sonra ise Batı ve Doğu olmak üzere ikiye ayrılan Almanya'nın doğusundan batısına 3 milyon insanın göç ettiği bilinmektedir. Kıbrıs Barış Harekâtı sonrası, ikiye bölünen Kıbrıs'ta iki taraf arasında yaşanan göçler ve Ada'ya yönelik Türkiye Cumhuriyeti Devletinin göç politikaları, siyasal nedenlerle gerçekleşen göçlere birer örnek olarak gösterilebilirler (İBB APK Daire Başkanlığı Araştırma Müdürlüğü, 2004: 18).

3.3. Göçün Sosyo-Kültürel Nedenleri

Kültür, insan topluluklarının devamlılığı için mutlak ihtiyaçları olan maddi ve manevi olmayan unsurları bünyesinde barındıran temel varlıktır. Maddi olmayan

unsurlar içerisinde düşünce, felsefî inanç, davranış biçimi ve toplumsal ilişkiler yer alırken, maddî unsurlar ise gün içinde kullanılan temel eşyalar ve mekânlar vardır. İnsan doğal olarak yaşadığı ve geçimi sağladığı fizikî alanları mecburi ya da isteğe bağlı olarak değiştirebilirken, doğumundan itibaren birikimiyle edinmiş olduğu yaşam tarzlarını, davranış biçimlerini değiştirmesi oldukça güç olmaktadır. Şehirlere göç eden bireylerin, kırsal alanda kazandığı bu gibi alışkanlıklarını terk etmesi zordur. Bu kişiler geldikleri yerde sergiledikleri tavır ve davranışları bırakmamakla beraber, göç ettikleri alandaki yaşam biçimine uymakta sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Sezai, 1997: 87).

Kültür, dünya üzerinde yaşayan bir topluluğa aidiyet besleyen bir insan için güzel ve çirkin ayrımlarını gösteren, aynı zamanda aidiyet beslenen cemiyetin geçmişine dair derin izler barındıran bir temadır. Toplum, günlük yaşamında sergilediği birçok davranış kalıbını buradan alır ve çevresinden etkilenecek kazanmış olduğu kültürü besler. Hayatını devam ettirdiği alanda kültürünü muhafaza etmek isteyen birey, çevresinde sergilenen davranış biçimlerinin gelmiş olduğu yerdeki kazanımlarına uymadığını hissettiği anda ise çatışma meydana gelir (Erol, 1994: 61).

Kentleşme süreçlerinin genelinde kültür farklılıkları sanayileşme süreçlerinin ortaya çıkmasıyla baş göstermiştir. İş olanaklarının artması, kırsal alanlardan kentlere doğru başlayan göç hareketlerinin hızlanmasına sebep olmuş ve süreç, aile kavramını doğrudan etkilemiştir. Kırsal alanlarda konaklamak için inşa edilen geniş yapıya sahip konaklarda, geleneksel kuralların uygulanması şeklinde görülen geniş aile tipleri, kentlerde hem yaşayışın, hem de devamlılığın etkilerinden payını alarak çekirdek aile tipine dönüşmektedir (Karakoç, 2011: 569).

Göç eden bireylerin, kentleşme sürecinin gerçekleştiği alan olan yeni yaşam alanlarındaki beklentileri sosyal ve kültürel alanlarda hayat bulmaktadır. Küreselleşmenin dünyadaki bütün kentleri doğrudan etkilediği günümüzde teknolojik imkanlardan da yararlanmak fırsatına kavuşan göçmenler, kendi alanları dışında var olan yeni bir hayatın varlığına böylelikle kavuşmaktadırlar. Bu özelliklerle beraber, köyden kentlere gerçekleşen bu göçlerin devamlılık için özendirici bir özelliğe sahip olduğunu söylemek, yanlış olmayacaktır (Başel, 2007: 523).

Sosyo-kültürel nedenler kapsamında gerçekleşen göçlerin bir nedeni de bireylerin meslek kazanımlarında nitelikli olmasını doğrudan etkileyen eğitim ile ilgilidir. Devletin sosyal hizmet alanında sunduğu bir imkân olarak eğitim kavramı, kurumlarının da şehirlerde, kırlara göre daha yaygın ve kaliteli olması açısından göçleri belirleyen unsurlardandır (Öz, 1978: 26). Bir anlamda beyin göçü olarak da tanımlayabileceğimiz bu göçler eğitim olanaklarının daha iyi olduğu yerlere doğru gerçekleşmektedirler. Nitekim dış göçler kapsamında da, az gelişmiş ülkelere doğru yoğunlaşan eğitim ile ilgili nedenlerden kaynaklanan göçler, çekici nedenler arasında ciddi bir unsurdur.

Toplumsal ve iktisadî manada kentleşme sürecinin işletildiği yerlerde istihdam edilecek olan kişilerin eğitim seviyesi önemli bir husustur. Kırsal alanlarda kişilerin çalışmaları için nitelikli olmalarına gerek yoktur ancak göç edilmesi durumunda kişilerin kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. İş için bireylerde aranan özellikler ise insana ancak eğitim ile sunulmaktadır. Dolayısıyla kişi, rekabet ortamının giderek arttığı bir ortamda daha rahat iş bulabilmek amacıyla eğitilmiş olmak istemekte ve eğitim alabilecekleri yerleşim birimlerine göç etmeyi tercih edebilmektedirler (Tatlídil, 1997: 600).

3.4. Diğer Nedenler

Göçler ekonomik, siyasal ve sosyo-kültürel sebeplerin yanında birtakım değerlere mensubiyet duyan bireyin, o değerler uyarınca da meydana gelebilmektedir. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde, ciddi bir yer tutan aidiyet hissi bir aileye, topluma ya da kültüre karşı olabilir ancak bu aidiyet yine birtakım değerlerin benimsenmesi karşılığında beslenmektedir. Toplamların benimsemiş oldukları kültürün olmazsa olmazlarından olan inanç meselesi, göç için ciddi bir neden olarak karşımıza çıkabilmektedir. Yine aileye kavramına özgü birtakım nedenler, bireyin yaşamış olduğu yerden ayrılarak, farklı ve yabancı olarak karşılanabileceği herhangi bir fizikî çevreye yerleşmesine sebep olabilir. Bunun dışında doğal afetler neticesinde can güvenliği endişesi ve özellikle kırsal alanlarda tarım alanlarının tahribi göçe neden olan unsurların bir başka boyutunu ifade eder.

Toplum bilimi dâhilinde incelenen insan topluluklarının eğilimleri, göç bağlamında değerlendirildiğinde ortaya sadece askerî, siyasal, iktisadî ve sosyal etkenler çıkmaz. Bütün bu göçü tetikleyen sebeplerin dışında muhakkak insanları yaşadıkları yerden ayıran nedenler bulunmaktadır. Esasen kültürü oluşturan inanç meselesi gibi, günümüzde de birçok ayrılığa gerekçe olarak gösterilen unsurlar, insanların yaşayışlarını doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda din, insan yaşamını etkilediği gibi en küçük toplum birimi olan aileyi de yakından ilgilendirmektedir. Göçün muhtevasında yatan bu esaslı gerekçeler değerlendirildiğinde ise karşımıza, “göçü meşrulaştırma hareketi” çıkmaktadır (Bulak, 2015: 52). Farklı etnik grupların yaşadığı ve idarenin inancı bu grupların inisiyatifine bıraktığı bir durumun ardından, o ülkede yönetim ve idare, bir etnik grubun değerlerini temsil eden azınlığı eline geçtiğinde, diğer gruplara baskı uygulayarak, onları inançlarını değiştirmeye mecbur bırakabilmektedir. Böyle bir durumda zaten yaşamını devam ettirdiği çevreye kültür olarak kendini yabancı hisseden birey ya da bireyler inançlarını değiştirmek yerine bu baskı ve zorlamayı göç için meşru bir sebep sayarak, bulundukları yeri terk edebilirler. Kutsal kitaplarda da belirtildiği üzere Hz. Musa’nın asasıyla Kızıldeniz’i ortadan ikiye yararak halkını karşı kıyıya geçirmesi ve Firavun’un yönettiği Mısır’dan Filistin’e gerçekleşen göç ve bunun dışında müşriklerin yönetiminde olan Mekke’den ayrılarak Medine’ye yerleşen Müslümanların göçleri örnek gösterilebilir (Ağanoğlu, 2001: 84).

Aile kavramına özgü olarak meydana gelen göçler, daha çok evlenme ya da boşanma şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde de sıkça görüldüğü üzere yaşam standartları yüksek, ekonomik durumları ve sanayileşmeye dayalı gelişmişlikleri yüksek seviyede olan ülkelerde yapılan evlenmeler yoluyla kazanılan vatandaşlıklar aileye özgü nedenlerle meydana gelen göçlerin ilk akla gelen örneklerinden biridir (Mutluer, 2003: 16).

Zelzele gibi felaket olarak kabul edilen doğal afetler nedeniyle gerçekleşen göçler de, diğer nedenler içerisinde yer alabilecek göç tiplerindedir. ’99 Marmara Depremi sebebiyle İstanbul’dan ayrılarak Anadolu’nun çeşitli kasabalarına ya da İzmir, Ankara, Antalya gibi iş imkânlarının olduğu büyükşehirlerle yapılan göçler, doğal afetler nedeniyle yapılan göçlere örnek olarak gösterilebilir (Mutluer, 2003: 17).

4. GÖÇÜN SONUÇLARI

Göç, bireyin bir göçmen olarak yaşamını devam ettirmek üzere yabancı fizikî ve sosyal çevrede onu ikâmet etme ve çalışmaya sevk ettiği için göç alan yerdeki istihdam olanaklarını, ücret şartlarını, sosyal münasebetleri ve davranış biçimlerini etkilemektedir (Murat, 2006: 350).

Ülkemizde de olmak üzere göç hareketleri, göçmenlerin terk ettikleri yerleşim alanları için de birer sorun olmaktadır. Göçler, çalışma isteği ve istihdam edilme umudu olan bireyler tarafından şehirlere doğru gerçekleştiği için kırsal alanlardaki aktif nüfus kaybı, bu bölgelerin kalkınma hızlarını büyük oranda düşürmektedirler. Göç veren yerleşim alanlarının bu kayıpları, gelişmişlik düzeyini doğrudan etkilediğinden mevcut durumun daha da gerilemesine ve buradaki nüfusun göçler yoluyla giderek azalmasına neden olmaktadır (Özer, 2004: 27).

Köylerden kentlere doğru meydana gelen göç hareketleri, sadece bir yer ya da bir mekân değişimi olarak ele alınabilecek bir konu değildir. Göç hareketleri neticesinde birey ya da bireylerin kültürel etkileşim ile birtakım değerlerinin değişebilmesi ve bunun dışında değişmekte zorlanan unsurların, göç alan yerlerde sorunların çıkması gibi durumlar meydana gelmektedir. Nitekim 1950'lerden itibaren ülkemizde hız kazanan göç hareketleri, kırsal alanlarda görülen sosyal ve iktisadî problemlerin çözüme kavuşmadan, bireyler aracılığı ile şehirlere taşınmasına neden olmuştur. Köylerde çözüme kavuşmadan, kentlere taşınan sorunların çözümü güçleşmektedir. Sorunların temelinde ekonomik yapıya bağlı olarak ortaya çıkan istihdamın olanaklarının kısıtlanmasıdır. Kırlardaki toprak arazilerinden geçimlerini sağlayan ve buradaki eğitim şartlarından mütevellit toprak işleri dışında herhangi bir nitelik kazanamayan bireylerin şehirlerde istihdam edilmeleri, onların meslekî eğitimlerini kısa sürede kazanmalarına bağlıdır. Zamana bağlı olarak kazanılan tecrübe, iş konusundaki yetersizliklerini kapatmalarını sağlayabilmek için muhtemel bir aracı olabilmektedir (Güreşçi, 2012: 47).

Göç edenlerin sosyal ve ekonomik anlamda yerleşim birimleri olarak kentli profilinden ayrıldığı konutlar, gecekondu alanlarını oluşturmaktadır. Bu alanlar şehirden ayrı olarak konumlanmaktadır. Göçmenlerin, göç hareketlerinin ilk neticesi bu

alanlardır ancak ardı sıra gelen nesiller, şehirlerdeki hâkim kültürü benimsemeye başladıkları için, göçmenlerin kentleşme akımına ortak oluşları, göçün devamı için geçerli olabilmektedir (Keleş, 1996: 71). Nitekim göç hareketlerinin, şehirlerde barındırabileceğinden ve altyapısının müsaade ettiğinden fazla olduğu durumlarda birtakım sorunlar meydana gelebilmektedir. Yoğun göçlerin kentlerdeki istihdam olanaklarını kısıtlayarak işsizliğe, barınma imkânlarını kısıtlayarak gecekondulaşma ve çarpık kentleşmeye sebep olması, şehirlere göçlerin yaşanan ilk sorunlarından biridir. Göçmen nüfusun kentli profiline kavuşmasının önündeki en büyük engel de, göç eden bireylerin geldikleri yerdeki yaşam biçimlerini kent yaşamında sürdürmeleri neticesinde şehirlerde yeni bir sosyal yapı meydana getirmeleridir.

4.1. Göçün Ekonomik Sonuçları

Ekonomik nedenlerle yapılan göçler öncelikli olmakla beraber, bu tür nüfus hareketleri, göç alan yerlerdeki kişi ve toplum yapısı üzerinde birçok değişime sebep olmaktadır. Bu etkiler ilk olarak küçük yaşta çocuklar ve kadınların çalışma hayatında ve göç edilen yerdeki emek piyasaları üzerinde etkisini göstermektedir. Tabi ki bu etkiler göç alan yerlerdeki yapının niteliğine göre de farklılık gösterebilmektedir (Başel, 2003: 121).

Göçmenler, yaşadıkları alanı terk ederek, geldikleri yerlerdeki çalışma hayatını da olumsuz yönde etkilemektedirler. Daha önce ikamet ettikleri yerlerdeki nüfus, bu göçler vasıtasıyla, müteşebbislerini ve emek adına duygusal yönden çalıştığı alana bağlı olan beşerî sermayesini kaybetmektedir. Karşılaşılan durumda ise göç veren yerlerin gelişme hızları ciddi şekilde yavaşlamaktadır. Köylerden kentleşme süreçlerinin hızlandığı alanlara doğru olan göçler, ekonomik manada köylerdeki çözülme hızlandırmaktadır. Göçü tercih eden bireylerin, kentlerdeki uyum sorunları da bunlarla beraber bütün bunlara ek olarak ayrı bir sorun olarak sayılabilir (Tekeli, 2008: 180).

Özellikle tarımdaki modernizasyon çabalarının işgücü ihtiyacını ve emeğin marjinal verimliliğini düşürdüğü bir durumda bireylerin iş bulmak, meslekî alanda deneyim kazanmak ve birikim yapmak için meydana getirdikleri göç hareketleri, ekonomik gelişmenin önemli bir kısmıdır (Öztürk, 2006: 46).

Şehirlerdeki kalkınma planları için gereken iş gücü ihtiyacı, bu göçlerle tedarik edilmektedir ancak göçlerin yoğunlaştığı bir durumda göçler, emek piyasaları üzerinde işsizlik olarak etkisini gösterebilmektedir. Keza göç hareketleri, birey ya da bireyler tarafından istihdam edilme, meslek sahibi olma ya da işsizlik durumundan kurtulma ümidiyle yapıldığı için göç edilen yerleşim birimlerinde meslekî açıdan beklentiler yüksektir. Fakat şehirlerde işgücü ihtiyacının olduğu endüstri ve hizmet alanlarında, teknolojinin de etkisiyle, nitelikli bireyler istihdam edilmektedir. Bu koşullar altında toprak işleri dışında meslekî birikimi bulunmayan, teknik bilgileri düşük göçmenler, göçlerle birlikte kent alanlarında işsizlik oranlarını arttırmaktadırlar (Pazarlıoğlu, 2005: 123). Bu manada kırsal alanlardan göç ederek kentlere yerleşen bireylerin en büyük sorunu işsizliktir. Göçmenlerin iş becerileri ve meslek tecrübeleri köy tipi yerleşim alanlarında ekonomik düzenin tahsisinde önemli bir rol oynayan tarım alanları ile ilgili olduğu için şehirlerdeki iş sahalarında tecrübesiz konuma düşmekte ve iş bulamamaktadırlar (Karakuş, 2006: 10). Şehirlerdeki meslekler, sanayi ve hizmet alanlarında nitelik ve tecrübe sahibi bireylerin istihdam edilmesine olanak vermektedir. Nitekim göç için şehir yaşamında bir beklenti haline gelen yüksek ücretler de, bu meslek sahaları için geçerlidir ancak göçmenler bu deneyim ve nitelikten yoksun oldukları için bu işlere istihdam edilmeleri oldukça zordur (Kazgan, 1999: 18).

Ekonomik sebeplerle yapılan göçlerde, bireylerin daha iyi bir yaşam kalitesine kavuşmaları umudu vardır. Kırsal alanlardaki geçimin zorlukları, bireyleri şehirlerde yaşamaya doğru itmektedir. Kentlerde erişilmesi umut edilen kaynaklarla, göçler neticesinde yaşam kalitesinin artacağı düşünülmektedir ancak iki neden bunun önüne geçmektedir. Birincisi köy alanlarında yapılan üretim hane odaklıdır. Bu yerleşim alanlarında bireyler kendi yetiştirdikleri tarım ürünleriyle geçimlerini sağlamaktadırlar. Oysa kentlerde böyle bir imkân yoktur, daha önce kırsal alanlarda göçmenlerin kendi yetiştirdikleri bu ürünler, para karşılığında alınabilmektedir. Bu da, bireyin ekonomik gücüne bağlıdır. Bir diğer neden ise köylerde üretim sürecine toprak vasıtasıyla katılan bireylerin beceri ve yetenekleri sadece tarım üzerine olduğu için şehirlerde istihdam edilmeleri zordur. Bu da, göçmenleri kırlarda aktif nüfusun bir üyesi iken, şehirlerde tüketici bireyler konumuna düşürmektedir. Üretime katılamayan tüketici birey için de şehirlerdeki yaşam giderek zorlaşacaktır (Oktik, 1997: 82).

Göç sonrası, Türk aile yapısında örnekleri çokça görüleceği üzere, geçimi sağlamakla mükellef olan aile büyüğü ya da reisinin, kentlerdeki iş sahasında iş bulamaması, bu ailelerin küçük yaştaki çocuklarının oldukça düşük ücretlerle çalıştırılmalarına ve kayıt dışı olarak istihdam edilmelerine sebep olmaktadır. Bu çocukların çalışma mecburiyetlerinin ortaya çıkması aynı zamanda onların, meslekî açıdan ciddi bir birikim ve yatırım olarak sayılabilecek eğitim haklarından mahrum olmalarına da yol açmaktadır. Bu çocuklar, şehirlerdeki iş sahalarındaki girişimciler için ucuz bir emek gücü manasına gelmektedir (Gürbüz, 2006: 16). Hal böyle iken, aile büyüklerinin iş bulma konusundaki yetersizlikleri, onları kırsal alanlarda üretici iken, göçler neticesinde, şehirlerde birer tüketici olarak yaşamlarına devam ettirme noktasına getirmektedir (Göç-Der, 2004: 3).

4.2. Göçün Sosyal Sosyal Yapı ve Sosyal Sınıflar Üzerindeki Sonuçları

Göç neticesinde kırdaki yaşam alanlarını terk ederek şehre yerleşen kişilerin toplumsal kimliğe uyumları zor olmaktadır. Öncelikli olarak gecekondulu olarak tabir edilen yerlerde yaşayan bu kişiler, iş yaşamlarında bir niteliğe erişmeleri ve yetkinliğe kavuşmaları neticesinde şehirli olarak kabul edilirler. Göç sürecine katılan bu bireylerin, iş sahalarında kentli profiline sahip insanlarla sosyal münasebetleri, onların da bu kimliği benimsemesi için öncelikli araçlardan birisidir. Böylelikle şehirli olmanın getirdiği imkânlarla şehrin kendilerine sunduklarından yararlanabilirler (Erhan, 1997: 242).

Şehirlerin sosyal ve kültürel yapısında ortaya çıkan değişimler, kente uyum sağlayamamış kişiler ile kentliler arasında cereyan etmekte iken, bu durumdan en çok genç kesim etkilenmektedir. Göçmen tabaka içerisinde kent yaşamında en çok uyum sağlama, kent yaşamının imkânlarından en çok yararlanma isteği ve bir an önce kentli gibi olma arzusu ve eğilimi gençler arasında görülmektedir (Akan ve Arslan, 2008: 62).

Göçmenlerin kentli olma arzusu ve eğilimlerine rağmen, kentliler tarafından kendi hüviyetlerini ve yaşayışlarını tehdit eden kişiler sınıfında kabul edilmeleri, göçmenleri şehre uyum sağlama mücadelesinde oldukça zor durumda bırakmaktadır.

Göçmenleri birer tehdit olarak kabul eden kentliler, göçmenlerin kentli olmasının önünde esaslı bir engel teşkil etmektedir (Faist; 2007: 27).

Göçmen ile kentli arasında ortaya çıkan sorunlar, aileleri hem sosyal, hem de ekonomik açıdan kent ve kentli yaşamına uyum sağlayamamasına neden olmakta ve göçmenlerin genç kesimi suça teşvik edebilmektedir. Bu tip göçler, kentlerde göçmen statüsünde bulunan genç kimselerin gelişimine kötü yönde tesir etmektedir ve onları olumsuz alışkanlıklara sevk etmektedir. Gençler, kentli olabilmek için yetkinlik kazanmak için çaba sarf etmekte ve niteliksiz mesleklerde kendilerine yer aramaya çalışmaktadırlar (Karakoç, 2011: 572).

Köy gibi küçük yerleşim birimlerinden şehirlere göç ederek, göçmen statüsüne erişen bireylerin, bu nüfus hareketi neticesinde şehirli vasfına kavuşamadığı ve bununla beraber kentte göçmen–şehirli ayrımından doğan toplumsal sorunlara sebep olduğu ortaya çıkmıştır (Erman, 1997: 303).

Aynı yerleşim alanlarından gelen göçmenler, aynı kentlerde, kent yapısından ayrı ve dışarıya kapalı bir kültürel alanı oluşturmaktadırlar. Bu dışarıya kapalı alan bir mahalle, semt ya da mahalle olacak karşımıza çıkabilmektedir. Şehirlerdeki bu hemşehricilik anlayışı, bir manada şehirlerdeki yaşayışlarını, geldikleri yerdeki sürdürmelerinin bir yoludur. Bu yapılar dışarıyla bağlarını asgarî seviyede tutan, kent yapısından ayrı bir görünüm sergilemektedirler. Kentli profilinden ayrı olmak üzere göçmenler aynı mezhep, aynı inanç biçimi ya da aynı köy gibi müşterek mensubiyetlerinden hareketle, şehirlerde kendi yaşam biçimlerini yaşatmaya çalışan göçmenler, zaman zaman bu olguyu derneklerle de, resmî zemine çekebilmektedirler. Özellikle büyükşehirlerde bu tür eğilimler çokça görülmektedir. Göçmenlerin, kent hayatına alışmaları önündeki engellerden birisi de, bu yapıların dışarıya kapalı olmakta ısrarcı olmalarıdır (Karakuş, 2006: 9).

4.3. Göçün Kentleşme Üzerindeki Sonuçları

Gecekondular, 1950’li yıllarda hız kazanan göç kavramının neticesi olarak şehirlerde meydana gelmeye başlamış ve günümüze kadar uzanan bir sorun olarak varlıklarını devam ettirmişlerdir. Kentleşme düzenine uygunsuz olarak, gerçek veya

tüzel, kamuya ya da şahsa ait arazilerin üzerine, arazi sahibinin isteği dışında, danışılmadan inşa edilen barınma alanları olarak tabir edilen gecekondu, çoğunluğunu göçmenlerin oluşturduğu ekonomik açıdan iyi durumda olmayan yurttaşların yaşadıkları yerlerdir (Keleş, 2004: 560). Önceleri şehirlerdeki çalışma alanlarının çevrelerine, tepe oluşumlarının yamaçlarına, belediyelerin altyapı imkânlarından mahrum alanlara yapılan gecekondu göçlerin yoğunlaşmasıyla hanelerin çoğalması neticesinde büyük yerleşim alanlarına dönüşmüşlerdir. Ülkemizdeki gecekondu hanelerinin sayısı 1955'te 50.000 iken, bu hanelerde yaşayan insanların sayısı 2.200.000'dir. 2002 senesinde ise bu hanelerin sayısı 11.000'e çıkmış, hanelerde yaşayan insanlar 11.000.000'a kadar yükselmiştir (Keleş, 2004: 561).

Göç hareketlerinin neticesi olarak şehirlerde yaşayan kişi sayısının artmasıyla birlikte, barınma probleminin de ortaya çıkmıştır. Şehirlerde meydana gelen konut yetersizliğine göçmenler doğal olarak kendileri çözüm aramakta, her ülkede farklı isimlerle kullanılan şehrin kenar mahallelerinde kurulu niteliksiz yapılar olan gecekondu meydana getirmektedir. Gecekondu ve türevi yapılar genel itibarıyla birbirlerine benzerlerdir ve altyapıları yoktur. Bu tür altyapısı olmayan ve niteliksiz konutlar bir araya gelerek ülkemizdeki adlarıyla gecekondu mahallelerini oluştururlar (Başel, 2003: 66).

Modern manada yapılanmayı esas edinmiş devletlerin, gerek anayasa, gerek uygulamalarında ilke edinmiş oldukları sosyal devletin eksik olduğu durumlarda şehirlerde meydana gelen gecekondulaşma kaçınılmazdır. Vatandaşlarının asgari ihtiyaçlarını karşılamayı taahhüt eden devlet, burada konut ihtiyacını temin etmekte güçlük çeken vatandaşını yalnız bıraktığı için vatandaş, kendi çözümlerini kendisi aramakta ve gecekonduya yaşamaya talip olmaktadır (Özer, 2000: 47)

Gecekondu tipi yerleşim alanlarında yaşayan göçmen aileleri, yaşam biçimi olarak bir ucu geldikleri yer olan kırsal alanlara, bir ucu da şehirli yaşama bağlı, ikilem içinde hayatlarını idame ettirmektedirler. Bu insanlar yerleşim alanlarının etraflarında kırsal bir yaşam alanı gibi tarımsal alanlar kurarak, sebze ve meyve yetiştiriciliğine devam ederken, bir yandan da şehre yakın sanayi alanlarında istihdam edilmek için beklemektedirler (Yasa, 1970: 10-15).

4.4. Göçün Kentli Profili Üzerindeki Sonuçları

Göçün meydana gelmesiyle beraber yaşam alanlarında birçok sahada değişim yaşanmakta, özellikle kent yaşamı göç olgusundan doğrudan etkilenmektedir. Göçmenler, daha önce yaşadıkları fiziki mekânları terk ederek, şehir gibi daha büyük yerleşim alanlarına göç ettiklerinde doğal olarak yeni yaşam alanlarını da kendilerine uydurma gayreti içerisine gireceklerdir. İşte bu sebepler hem göçmenin kendisinin, hem de şehrin yüzünün değişmesine yol açmaktadır (Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu, 1998: 5).

Göçmenlerin, geldikleri yaşam alanların ile aralarındaki bağ, göçün varış noktasına varılmasıyla birlikte, bir anda sona ermez. Bu, bir manada ara kültürü ifade etmektedir. Kırsal yaşam alanından, kente göç eden birey, şehirdeki kültürle etkileşime girmesi, onu hemen kentli profiline kavuşturamamaktadır. Birey, gelmiş olduğu yerin kültürünü hala yaşatmaya devam ediyor ve bunun yanında şehirdeki sosyal münasebetlerini sıklaştırıyorsa, ortaya kentli kültüre katılmadan evvel yaşanan bir ara kültür girmektedir. Neticede göçler, bilhassa iç göçler vasıtası ile köy yaşamının da, şehirlere taşınmasına neden olmaktadır (Oktik, 1997: 81).

Göç yolu ile memleketlerinden ayrılarak büyük şehirlere göç eden ve değiştirdiği meslekî yaşamlarıyla geçimlerini devam ettirme çabası içerisine giren birey, daha önce yaşadığı coğrafya ile kültürel bağlarını koparmaz. Şehirdeki yaşamı ancak işçi olması ile mümkün olduğundan, onun şehirle bağı daha çok tarım dışı bir işle geçimini sağlamasına, sanayi ya da hizmet sektöründe kazandıklarıyla ailesini geçindirmesi üzerine kuruludur (İçduygu, Sirkeci, Aydınğün, 1997: 210).

Göçmenler, sonradan yerleştikleri yere ve topluma yabancı bireylerdir. Dolayısıyla bu yeni yaşam biçimine alışmaları hem halkın sosyal ve kültürel yapısını doğrudan etkileyecek, hem de göçmenlerin yaşamları bu sürecin öznesi olduğundan değişime uğrayacaktır (Tekeli, 2010: 174).

Tekeli ise sosyo-kültürel açıdan farklı bir toplumdan gelen göçmenin, göç ettiği toplumla hemen bütünleşmesinin ancak beyaz yakalılar ya da üst hüner sahipleri bakımından gerçekleşebileceğini ayrıca göçle gelen kişilerin yeni girdiği toplumla

bütünleşmesinin uzun zaman gerektiren bir süreç olduğunu belirtmektedir (Tekeli, 2010:38).

5. GÖÇE DAİR KURAMLAR

Göç temel nitelikleri bakımından sanayi toplumlarının bir özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehirden daha küçük yerleşim birimleri olan köylerde, tarım alanlarından sağlanan geçimin teknolojik gelişmeler neticesinde yetersiz kalması, insanları geçmişten bu yana göçe zorlamış ve onları sanayi alanlarında çalışmaya itmiştir. İnsan ya da insan topluluklarının önceden beri yaşadıkları, geçimlerini sağladıkları, sosyal birey olarak katılmış oldukları çevreyi bırakarak ve topraklarından koparak, daha büyük yerleşim alanları olan kentlere, endüstrileşme süreçlerini tamamlamış ya da geçirmekte olan yerlere doğru göç etmelerinin ortaya çıkışlarını açıklayan birbirinden farklı yaklaşımlar bulunmaktadır (Bulak, 2015: 13).

5.1. Ravenstein'in Göç Kuramı

Çalışma, daha öncesinde göçlerin ortaya çıkmasının ardında herhangi bir kanun olmadığını öne süren William Farr'ın iddialarını çürütmek üzere ortaya atılmıştır. Keza Ravenstein'in çalışmasının ortaya çıkış sebebi budur ve çalışmaya göz atıldığında güçlü bir altyapıdan ve analizden yoksun olduğu fark edilecektir. Buradaki önemli olan şey, daha öncesinde herhangi bir kurala bağlı olmaksızın ortaya çıktığı düşünülen toplumsal göç hareketlerinin, aslında gelişigüzel olmadığı ve kurallar dâhilinde yaşandığına dair yaklaşımların, Ravenstein'le beraber ortaya çıkmasıdır. Göç yaklaşımlarına dair olan ilk çalışma, kendisinden sonrakiler için de bir kaynak teşkil etmiş ve öncü olmuştur. Çalışmacı, bu ilk yaklaşımda göç hareketlerini temel olarak yedi başlık altında incelemiştir. Bunlar sırasıyla; göç ve mesafe, göç ve basamakları, yayılma ve emme süreci, göç zincirleri, doğrudan göç, kır ve kent yerleşimcileri farkı ve kadın erkek farkıdır. Başlıkların isimlerinden de fark edileceği üzere çalışmada göç kavramı ekonomik analizlerden ziyade sosyoloji temelinde şekil kazanmıştır.

Ravenstein, bununla birlikte göç ile alakalı olarak belirli bir kanunun varlığını savunmuş ve kendisinden sonraki geliştirilecek kuramlara da yol göstermiştir.

Ravenstein'in çalışması, göç kuramları için bir kaynak teşkil etmekle beraber aynı zamanda toplumsal hadiseleri de yakından ilgilendiren göç kuramını temel başlık etrafında açıklamıştır. Çalışma, göçün birtakım kurallara bağlı olarak ortaya çıktığını öne süren ilk adım olması bakımından önemlidir. Ravenstein Kuramında yer alan yedi başlık; göç ve mesafe, göç ve basamakları, yayılma ve emme süreci, göç zincirleri, doğrudan göç, kır ve kent yerleşimcileri farkı ve kadın erkek farkıdır. Özellikle 19. yüzyılın son zamanlarında gelişmeler ışığında çalışmasını ortaya koyan Ravenstein, sanayileşme ve şehirleşme konuları ekseninde, göçlerin daha çok Avrupa ve Kuzey Amerika'ya doğru yoğunlaştığı bir dönemde Göç Kanunları başlığı altında düşüncelerini açıklamıştır (Yalçın, 2004: 42).

İlk başlık olan Göç ve Mesafe ile Ravenstein, göç edenlerin büyük bir kısmının kendilerine yakın olan yerleri tercih ederek, uzun yolculuklara çıkmadığından bahseder. Bu kısa göçler, genel olarak endüstrileşmiş ve iş imkânlarının daha fazla olduğu doğru gerçekleşmektedir. Bu şekilde gerçekleşen göç, mesafenin kısa olduğundan hareketle, göçmen nüfusun göç edilen yere yabancılaşmamasını sağlamakta ve buradaki istihdam olanakları, şehirde yaşayan insanların yoğunluğunu ve göçün büyüklüğünü belirlemektedir. Bir diğer başlık olan Göç ve Basamakları ise, Göç ve Mesafe adı altında ileri sürülen düşünceyi destekler. Buna göre, göçmenler uzun mesafeli yerleri tercih etmedikleri için kısa mesafeli göçlerle boşalan yerleşim birimlerine yine başka bir yerden göçler gelerek göç sistematiği oluşur. Ravenstein buna göç dalgası adı vermektedir. Basamak halinde meydana gelen göçler, bir şekilde ardında bıraktığı boşluğu bir başka kısa mesafeli yerde ikame etmektedir. Bu bağlamda, Göç ve Basamakları olarak ele alınan görüşlerin, esasında Göç ve Mesafe ile öne sürülen düşünceleri açıkladığı düşünülebilir.

Bir diğer başlıkta ise, Yayılma ve Emme Süreci ile Ravenstein, göçün nihai amaç olmadığını belirterek, bireylerin yeni imkânlarla kavuşmak amacıyla göçe başvurduklarını belirtmektedir. Yayılma, endüstrileşmiş kentlere olan göç Emme Süreci ise göçmenlerin göç ettikleri yerlerdeki üretim süreçlerine dâhil olmasıdır. Dolayısıyla her iki kavram arasında birliktelik söz konusudur ve birinin olmaması diğeri için sorun meydana getirmektedir. Bir diğer başlıkta, Göç Zincirleri ile anlatılan Ravenstein, "göç dalgası" adını verdiği ve Göç Basamakları başlığı altında incelediği toplumsal göç

hareketlerine bir zincir daha ekleyerek, yoğun göç hareketlerine maruz kalan yerlerde, gelen göçmenlerin, gidenleri belirlediğini öne sürer. Şöyle ki, sanayi alanlarının fazla olduğu ve iş gücü ihtiyacının fazlalaştığı yere doğal olarak göçler gerçekleşecek ve istihdam giderek, olması gereken, ideal seviyeye varacaktır ancak bu göçlerin devamı durumunda, bir zaman sonra iş gücü fazlası meydana gelecektir. Bu da, yerleşim yerindeki istihdam olanaklarını kısıtlayacak ve buradaki yerleşim birimi göç vermeye başlayacaktır. Göç Zincirlerinde anlatılmak istenen, göç alan yerlerin aynı zamanda göç veren yerler olduğudur ve bu göç hareketlerinin zincirleme bir döngü ile meydana geldiğini öne sürmektedir.

İlk dört başlık, kısa mesafeli göçlerden bahsederken, bu göçlerin birbirlerine bağlı olarak gerçekleştiğinden bahseder. Basamak ve zincir kavramlarıyla anlatılmak istenen tam manasıyla bunlardır. Beşinci başlıkta ise Doğrudan Göç ile göçmenler uzun mesafeli göçlerle, sanayileşme süreçlerinin yaşandığı ve istihdam olanaklarının fazla olduğu yerlere, basamak kavramı göz ardı edilerek, doğrudan göç etmeyi seçmektedirler. Altıncı başlıkta, kır ve kent yerleşimcilerinin göçe karşı tavırlarını ele alan çalışma, sanayileşme süreciyle tarım alanlarının kırsal alanda yaşayan insanlara yeterli gelmediği için, burada yaşayan insanların göçü daha çok tercih ettiği düşüncesini savunur. Zira Ravenstein dahil birçok kuramcı göçlerin şehirleşmiş olan alanlara doğru gerçekleştiğinden bahseder. Burada oluşturulan fabrikalarda iş gücü ihtiyacının ortaya çıkmasından dolayı köylerde tarım yaptıkları alanları terk eden bireyler, büyük şehirlere göç ederek, oradaki sanayî alanlarında çalışmayı tercih etmektedirler. Yedinci ve son basamak ise cinsiyet ayrımı ile göç eğilimi arasında bir bağ kurar. 1889 senesinde yapılan çalışma, kadınların iç ve kısa mesafeli göçlere, erkeklerin ise uzun mesafeli olarak karşımıza çıkabilen dış göçlere meyilli olduğunu savunur (Bulak, 2015: 24-25).

5.2. Kesişen Fırsatlar Kuramı

İlk defa 1940 senesinde Stouffer'in üzerinde durduğu Kesişen Fırsatlar Kuramı, göçün daha çok sosyolojik boyutuyla ilgilenmektedir. Kuram, göçmenleri göçün ortaya çıkmasında doğal bir aktör olarak ele alarak, onların göçü tercih etmesinin ardındaki asıl sebepleri ele alır. Stouffer'in Cleveland'ın bir bölgesine yönelik çalışması, burada elde edilen bulgulardan yola çıkılarak ortaya konmuştur. Buna göre, göçü belirleyen unsurlar

ikâmet edilen yerin göç edilecek yere olan uzaklığı, göç edilecek yerdeki sosyal, kültürel, ekonomik gelişmişlik ve gelişmişliğin oranıdır. Kesişen Fırsatlar işte bu üç etken etrafında kurulur ancak Stoffer çalışmasında, göç için tercih edilen yer ile ikamet edilen yer arasında bulunan mesafeyi, diğer etkenlerden daha fazla önemsemiştir. Ona göre göç edilecek olan yerdeki gelişmişlik ve gelişmişlik oranı muhakkak önemlidir ancak bireyin oraya göç etmesini etkileyecek olan asıl etken, kat edeceği mesafedir. Kısa mesafeli olarak gerçekleştirilecek olan göçler bireyin daha rahat ve cesur olarak karar almasını sağlar, dolayısıyla kesişen fırsatların önceliği mesafe olmalıdır. Çünkü birey uzun mesafeli göçlerde, ulusal sınırların dışına çıkacağından, dış göçlerde karşısına birtakım güçlükler ve sınırlarda mevcut bulunan kontrol mekanizmalarının ona zorluk çıkaracağını düşünmektedir. Kesişen Fırsatlar Yaklaşımı, sıklıkla uygulanan bir yaklaşım değildir ancak bireylerin geçim sıkıntılarından dolayı göç tercih ettiği durumları ele alan çalışmalarda yoğun olarak karşımıza çıkar. En başında belirttiğimiz gibi, iş gücü ihtiyacı ve iş imkânları çok olan yerlerin cazibesi etrafında şekillenen kuram, bununla beraber göç edilecek yerdeki işleri talep eden kişilerin ve orada ikamet eden işçilerin fazla olmasının, göç edecek bireylerin sayısını etkilediğini savunmaktadır (Savaş, 2006: 77-78).

Günümüzün küreselleşen dünyasında ve değişen şartlarında kesişen fırsatlar yaklaşımının muhakkak açıklamakta yetersiz kaldığı durumlar bulunmaktadır. Bilhassa siyasal gerilimlerin olduğu durumlarda bireyleri göç etmeye zorlayacak sebeplere ortam olduğu zamanlar, alanında uzman ve kalifiyeli olan bu kişiler, müşkül vaziyetlerini fırsata çevirenlerin aracılığı ile daha düşük ücretlerde çalışmaya meyilli olabilmektedir. Bugün Suriye’de yüksek maaşla çalışma imkânı olan bir akademisyen, iç savaşın etkileriyle başka bir ülkeyi tercih ederek, daha az ücretle çalışmayı tercih edebilmektedir ya da kayıt dışı istihdamın, iş hayatı için sorun oluşturduğu bir durumun analizi, şüphesiz ki kesişen fırsatlar yaklaşımı ile değerlendirilmesi imkânsız hale gelmektedir (Tatlıdil, 1993: 60).

5.3. İtme Çekme Kuramı

Kuram, Everett Lee’nin 1966 senesinde Bir Göç Kuramı (A Theory Migration) adıyla yazdığı çalışmasıyla ortaya çıkmıştır. İtme Çekme Yaklaşımına göre insanların

göçü tercih etmesinde dört temel etken bulunmaktadır. Bunlar; ikâmet edilen yerle alakalı etkenler, göç edilecek olan yerle alakalı etkenler, zorluklar ve kişisel etkenlerdir. Kurama göre bireyin yerleşik olarak bulunduğu ve gitmeyi düşündüğü yerleşim biriminin itici ve çekici özellikleri bulunmaktadır. Kişiye özgü durumların tesiriyle, kişi bir tercihte bulunmak suretiyle göç etmeye karar vermektedir. Kurama göre sanayileşmiş ve ücret oranlarının yüksek olduğu yerleşim birimlerine doğru gerçekleşen bu göçler, göçmenlerin yaşam standartlarının yükselmesine de yardımcı olmaktadır. Teoride, yaşanan yerle kıyaslandığında daha gelişmiş sayılabilecek olan göç için tercih edilen yerleşim birimleri, çekici bir nitelik taşımaktadır (Bayraktar, 2013: 117).

Everett Lee'nin ileri sürdüğü yaklaşıma göre, itici ve çekici nitelik gösteren etmenler, insanların bir kısmına tesir ederken, bir kısmı üzerinde etkili olamayacaktır. Bir ebeveyn için evladına sunacağı yüksek seviyedeki eğitim ve öğretim imkanı, çocuğu olmayan bir ebeveyn için bir mana taşımamaktadır (Doğan, 2010: 21).

5.4. Parekh'in Göç Kuramı

Parekh'in göç yaklaşımı diğer kuramlara bakıldığında farklı bir tutum ihtiva eder. Kuram liberal, kolektif ve etnik fikirler etrafında oluşturulmuş ve yoğun olarak göç alan yerleşim yerleri, bu kavramlar ekseninde değerlendirilmiştir. Yaklaşım, bireylerin göç edilecek yeri belirlerken öncelikli olarak mensubiyetlerini dikkate aldıklarını öne sürerek inanç, lisan, milliyet ve siyaset gibi hassasiyetlere göre gidecekleri yerde yaşayan insanların, en düşük seviyede beklentilerini karşılayacaklarını umduklarını ve onlarla bir arada olmayı kabul ettiklerini savunmaktadır. Liberal temelde yapılan analizin karşılığı bu şekilde ortaya çıkar. Kolektif açıdan ise, bireyler kendilerini sade birer insan olarak değil, toplumsal kimlikleri ile tanımlarlar. Keza her birey, toplumsal değerlere bağlı olarak hayatına devam etmektedir. Dolayısıyla göçmen bu değerlere uymaya kolayca devam edebileceği yerleşim birimlerine göç etmeyi tercih etmekte gayret göstermektedir. Bunun aksi bir durum olursa, göçmen kişi yaşadığı yere yabancılaşacak ve uyum sorunu ile karşılaşacaktır. Göçü tercih eden kişi, yerleşeceği yerde yaşayan insanlarla arasında aidiyet olarak bir uçurum olmasını istemez. Kuramın son zincirini oluşturan etnik–milliyetçi eksen ise bir ülkeye yapılacak olan göçlerin muhtevasında aynı millet düşüncesine mensup olan insanların olması gerektiğini anlatır.

Böylelikle göçlerin olası bir durumda ortaya çıkarabilecekleri sorunlar, asgari seviyeye düşürülecektir (Güneş, 2012: 47).

5.5. Çevre Merkez Yaklaşımı

Çevre Merkez Yaklaşımı, Marksist bir okul olan Bağımlılık Okulunun ileri sürdüğü bir göç teorisidir. Teoride ülkeler gelişmiş ve gelişmemiş olarak iki kısma ayrılır ve çevre ile merkez arasında tasnif edilirler. Nitekim bu ülkelerin gelişmişlik düzeyi ekonomik verilerine bağlı olarak oluşturulacak ve çevrenin göçler ile merkeze bağımlılığı üretim sahası, iş gücü ihtiyacı, hammadde, sermaye ve düşük ücretler etrafında şekillenecektir. Dünya ekonomi sistemi, merkez ülkeler ve merkez ülkeye bağımlı olan çevre ülkeleri tarafından oluşturulmaktadır. Çevre ülkeleri, merkez ülkelere bağımlı yapan temel unsur, o ülkelerin istihdam olanaklarıdır. Buna göre kısıtlı istihdam olanaklarından dolayı iş gücü fazlasını değerlendiremeyen bir çevre ülke, bu kişileri, bir merkez ülkeye göndererek, alanında uzman işçiler yapmaya çalışmaktadır ancak bu düşünce sadece teoride kalmış ve dış göç ile merkez ülkeye giden işçiler nitelik gerektirmeye işlerde çalışmaya mecbur tutulmuşlardır (Abadan, 2002: 15).

Merkez Çevre Yaklaşımının açıklamakta yetersiz kaldığı yerlerden birisi de, ülkelerin bir kısmını merkez ya da çevre eksenin kategorize edememesidir. Mevcut dünya düzeninde bulunan ülkelerin bazıları ne merkez, ne de çevre olarak öngörülen tanımlamaya ayak uyduramamaktadırlar. Kaldı ki, nitelikli iş gücü yaratmak için tercih edilen dış göçler bir yandan merkez ülkelerdeki durumu geriye çekmekte, bir yandan gelişmemiş ülkelerdeki istihdam koşullarını daha da kötüye götürmektedirler. Immanuel Wallerstein da, Merkez Çevre Yaklaşımındaki bu problemi bertaraf etmek üzere teoriye, “Yarıçevre Ülkeleri” kavramını ilave etmiştir. Bu ülkeler genel itibarıyla bizim “gelişmekte olan ülkeler” olarak bildiğimiz tanımlama çerçevesindedirler (Toksöz, 2006: 20).

5.6. Ağ Teorisi

Ağ Teorisi, göç edilen yerde göçmenlerin kurmuş oldukları sosyal birlikteliklerin varlığına bağlı olarak bu birlikteliklerin kendisinden sonra gerçekleşecek

olan göçleri destekleyici bir niteliğe sahip olmasıdır. Göçmenlerin, göç ettikleri yerde kendilerine ait oluşturdukları bu yapı, toplumsal tabanda kuvvetli ya da güçsüz de olsa bir ağ sistemi meydana getirmekte ve böylece gelmiş oldukları ülke ile yerleştikleri ülke arasında ortaklığa dayalı bir köprü oluşturulmaktadır (Abadan, 2002: 34).

Göçmenlerin yerleştikleri ülkelerde kurmuş oldukları ve geliştirdikleri bu ağlar, ortak kültüre dayalı birer köprü olmasının yanından tanıdık ve akraba çoğaltıcı olarak da görülebilir. Nitekim göç edilen yerlerde yaşamakta olan akraba ya da tanıdıklar, devam eden göçlerin daha da yoğunlaşmasına sebep olabilmektedir. Göçe yön vermek isteyen ve onu idaresi altına almak isteyen planlamacılar, “tohumlama” adı altında, iki yer arasında tanıdık ve akraba ilişkileri olan bireyleri yerleştirerek, göçlerin iki bölge arasında yoğunlaşmasını da sağlayabilmektedir (Tekeli: 2010: 31).

Ağ Teorisi, göçmenlerin göç edecekleri yeri tayin ederken, onların orada bulunan tanıdık, akraba ya da ortak kültürel bağları olan kişilerin varlığını olumlu bir şekilde karşılamaktadır. Yöntem bu yönüyle sadece dış göçleri değil, aynı zamanda dış göçleri de açıklayabilir. Türkiye’nin büyükşehirlerinin mahallelerinde toplu olarak bulunan Anadolu’nun belirli bir semtinden gelmiş olan göçmenler, memleketlerinden sonrasında gelecekler için de güçlü bir ağ teşkil etmektedirler (Yalçın, 2004: 50).

5.7. Marksist Kuram

Marksist teori doğrudan bir göç kuramıyla ilişkili değildir. Marksist göç teorileriyle anlatılmak istenen esasında Alman filozof Marks’ın göç ile alakalı düşünceleridir. Marks’ın göçle ilgili olarak ilk görüşü, kırlardan kentlere doğru giderek artan göç hareketleri, feodal üretim biçiminden kapitalist üretim biçimine doğru bir dönüşümdür. Toprak işlerinde makineleşmenin artmasını, bireylerin işsiz kalmasına yol açmıştır ve bu makineleşme bir manada kapitalist üretim tekniğinin, tarım arazilerini işgal etmesi manasına gelir. Sonuç itibarıyla, işsiz kalan birey, kapitalist güçlerin yönlendirmesiyle toprak işlerinin dışına itilmiştir (Çağlayan; 2006, 26). Marks’ın göç kavramına diğer yaklaşımı da, yedek işçi ordusu olarak betimlenen ve kapitalist üretim biçiminin yarattığı işsiz kesimdir. Ona göre işsiz bireylerle, iş sahibi olan bireyler bir rekabet halindedir ve bu rekabet yine kapitalist sermaye sahipleri tarafından

kullanılmaktadır. İş sahibi olamayan bireyler düşük ücretler ya da kötü çalışma koşullarına işsiz olduklarından dolayı rıza göstereceklerinden bu durum, kapitalistlerin işine gelecektir (Yalçın, 2004: 47). Marks'ın düşünceleri bir dönem için oldukça geçerli ve kalabalıkları etkileyecek mahiyettedir ancak günümüz şartlarında nitelikli iş gücüne olan ihtiyacın artması, bu görüşlerin geçerliliğini yitirmesine sebep olmuştur (Yıldırım, 2010: 26).

5.8. Dualist Yapı Teorileri

Kırsal alanlardan şehirlere doğru yönelen göç hareketlerini açıklayan iki dualist yapı teorisi vardır. Bunların ilki İngiliz iktisatçı Sir William Lewis, diğeri ise Lewis'in kuramını kabul eden ancak üzerine eklemeler yapan Todoro tarafından öne sürülmüştür. Her iki teorinin de göç teorileri kapsamında önemli bir yeri vardır.

5.8.1. Lewis'in Sınırsız Emek Arzı Modeli

İngiliz iktisatçı göç kuramı hakkındaki görüşlerini bir makale yayınlarak açıklamış ve böylece “sınırsız emek arzı modeli” şekil kazanmıştır. Buna göre, tarımla geçinilen kırsal alanlarda, toprak işleri kesiminde bulunan sınırsız emek arzı, şehirlerdeki sanayi işlerine kaydırıldığı takdirde, buradaki insanlar, kaydırmayı aradaki ücret farkından dolayı kendi iradeleriyle kabul edeceklerdir. Buradaki kırsal alanın iticiliği düşük ücret, şehirlerdeki çekici güç ise yüksek ücret oranlarıdır. Doğal olarak köylerdeki sınırsız emek arzı, yüksek ücretlerde çalışmayı arzu edeceklerinden dolayı sanayi işlerinde istihdam edilmelidir. Lewis, tarım işlerinde çalışan kişilerin, kentlerdeki sanayi alanlarında çalışmayı kabul etmemeleri durumunda ise uygulamanın devlet erki tarafından zorla onlara kabul ettirilmesi gerektiğini savunmuştur (Sezal, 1992: 37-39).

5.8.2. Todoro'nın Beklenen Gelir Farkı Modeli

Todoro, Lewis'in “sınırsız emek arzı” modelini kabul etmektedir. Ona göre de köy ve kent olmak üzere iki kısım bulunmaktadır ve bireyler tarım arazilerinden, sanayi alanlarına, diğeri manada kırlardan kentlere doğru göç etmektedirler. Bu göçleri ortaya çıkaran iki önemli unsur bulunmaktadır. Bunların ilki beklenen gelir farkı, diğeri ise

şehirde iş bulma umududur (Sezal, 1992: 37 - 39). Todoru, kuramında Lewis gibi ücret farkından değil, bireylerin beklentilerinden dolayı ücretleri aşan gelir beklentisinden bahsetmektedir. Keza göçmenleri göçe sevk eden sadece ücret farkı olarak kabul edilemez, onları göçe meyilli kılan olgu ümit edilen gelir farkıdır. Göçü belirleyen diğer unsur ise bireyin şehirde iş bulma umududur (Üner, 1947: 5). Göçmen olmaya rıza gösteren birey, bu tercihi kentlerdeki sanayi ya da hizmet alanlarında sürekli olarak meslek sahibi olmak ümidiyle yapmaktadır.

Todoru'nun görüşlerinde göç yatırım olarak kabul edilmektedir. Maliyetlerinin gelecekte kazanılması beklenen gelirle aynı ya da beklenen orandan daha fazla olmak durumundadır. Göçmenlerin sadece köylerdeki ücretlerinden farklı olarak kentlerdeki ücret artışına bağlı göç etmelerini beklemek olanaksızdır. Bu göçmenlerin, öncelikli olarak iş bulacaklarına dair inançları olması gerekmektedir (Başel, 2003: 17).

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHİ PERSPEKTİFTE TÜRKİYE’DE İÇ GÖÇ HAREKETLERİ, NEDENLERİ VE SONUÇLARI

1. TÜRKİYE’DE İÇ GÖÇ OLGUSU

Cumhuriyet tarihi boyunca göç olgusu, kendine özgü nitelikleri ve şartları ile kuruluşundan günümüze kadar uzanan önemli bir olguyu ifade eder. Nitekim Cumhuriyet’ten önce Osmanlı Devletinin son zamanlarında toprak kayıplarına bağlı olarak başlayan yoğun göç hareketleri, kaybedilen topraklarda kalan Müslüman Türk nüfusun Anadolu’ya gelişi ve Osmanlı’da azınlık sınıfı olarak kabul edilen Ermeni ve Rumların Anadolu topraklarından çıkması şeklinde gerçekleşmiştir. 20. yüzyıldan itibaren meydana gelen göçlerin, ülke sınırlarımız içerisinde yaşayan nüfusu sosyo-ekonomik, iktisadî ve kültürel açıdan etkilemesi kaçınılmazdır (Korkmaz, 2014:8).

Cumhuriyetin kurulmasının ardından en önemli göç hareketlerinden biri de, Lozan Anlaşmasına bağlı olarak gerçekleştirilen mübadeledir. Resmî kayıtlara Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Protokol olarak geçen ikili mutabakata göre 400.000’e yakın Müslüman Türk, Yunanistan’a ait olan topraklardan ayrılarak Anadolu’ya yerleşmişlerdir. Aynı şekilde Anadolu’da yerleşik olarak yaşayan Rum yurttaşlarımızın bir kısmı da bu mübadele anlaşması neticesinde Yunanistan’a yerleştirilmiştir (Yalçın, 2004: 107-113).

Çizelge 1: Türkiye’de İllere Göre Nüfus Sayısı, Nüfusun Artış Hızı, Nüfus Yoğunluğu ve İl Sayısı

NÜFUS SAYIM YILI	NÜFUS SAYISI	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI	NÜFUS YOĞUNLUĞU	İL SAYISI
1927	13.648.720		18	63
1935	16.158.018	21,1	21	57
1940	17.820.950	17,03	23	63
1945	18.790.174	10,59	24	63
1950	20.947.188	21,73	27	63
1955	24.064.763	27,75	31	66
1960	27.754.820	58,53	36	67
1965	31.391.421	24,62	41	67
1970	35.605.176	25,19	46	67
1975	40.347.719	25	52	67
1980	44.347.719	20,65	58	67
1985	50.664.4658	24,88	65	67
1990	56.473.035	21,71	73	73
2000	67.803.927	18,28	88	81
2007	70.586.256	-	92	81
2008	71.517.100	13,1	93	81
2009	72.561.312	14,5	94	81
2010	73.722.988	15,9	96	81
2011	74.724.269	13,5	97	81
2012	75.627.384	12	98	81
2013	76.667.864	13,7	100	81
2014	77.695.904	13,3	101	81
2015	78.741.053	13,4	102	81
2016	79.814.871	13,5	104	81

Kaynak: TÜİK Nüfus Sayımı Verileri.

Cumhuriyetin ilk yıllarına bakıldığında Türkiye’nin nüfusu 13.648.720 olmakla birlikte nüfus yoğunluğu 18’dir. İlerleyen yıllarda nüfusun artmasına bağlı olarak yoğunluk da giderek artmış ve 2016’da 104’e kadar yükselmiştir. 19. yüzyılın ilk çeyreğinden 20. yüzyılın başlarına kadar dünyada ve ülkede meydana gelen küresel krizler, savaşlar, afetler, siyasî çıkmazlar Türkiye’deki nüfus artışını olumsuz manada etkilememiş, artış devam etmiştir. Yine dünyadaki gelişmelerin ışığında teknolojinin ve istihdam olanaklarının küreselleşmesiyle ülke içinde sanayi ve hizmet sektörlerinin gösterdiği gelişim ve büyüme, yeni yatırımları beraberinde getirmiş, istihdam harcının

artması ve insanların yüksek standartlarda yaşama isteği, iç göçlerin artmasına neden olmuştur. Türkiye'nin 1927'de 63 olan, yalnızca 1935 senesinde 57'ye gerileyen il sayısının 2016'ya kadar sürekli artarak 81'e yükselmesi de bu göçlerin bir gereği olarak açıklanabilir.

İç göçlerin tetiklenmesiyle birlikte kentlerdeki yerleşim alanlarının hacmi artmış, bazı kentler büyükşehirlere, bazı büyükşehirler ise metropollere dönüşmüştür (Kaştan, 2006: 67).

Ülkemizdeki bu denli nüfus artışı da şüphesiz ki, sosyal devlet ilkesi gereği idarenin vatandaşlarına sunmakla mükellef olduğu hizmetlerin aksamasına neden olmuştur. Özellikle nüfusun arttığı şehirlerde meydana gelen altyapı sorunları, çarpık kentleşme, işsizlik ve aksayan ulaşım hizmetleri, iç göçlerde çekici güç olarak karşımıza çıkan unsurları, bir zaman sonra itici unsura dönüştürmüşlerdir (Gürbüz, 2006: 211).

Sanayi ve hizmet sektörlerinde iş bulma ümidi ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi amacıyla yapılan iç göçlerin yanında, ülkemizde Almanya başta olmak üzere, Avrupa ülkelerine yapılan dış göçler de yaşanmıştır. Dış göçler, genel itibariyle göçe konu olan ülkelerdeki iş ihtiyacının ortaya çıkması neticesinde meydana gelmektedir. Bunun dışında Güneydoğu Anadolu bölgesindeki terör tehditleri sebebiyle yaşanan güvenlik sorunları bu göçlerin bir başka nedeni olabilmektedir (Durugönül, 1997: 97).

Çizelge 2: Türkiye’de Yıllara Göre Kır-Kent Nüfusu ve Nüfus İçindeki Oranları

GENEL			KENT			KIR		
SAYIM YILI	TOPLAM NÜFUS	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI	TOPLAM NÜFUS	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI	TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ ORAN	TOPLAM NÜFUS	YILLIK NÜFUS ARTIŞ HIZI	TOPLAM NÜFUS İÇİNDEKİ ORAN
1927	13.648.720		3.305	-	24,22	10.342	-	75,78
1935	16.158.018	21,1	3.802	17,5	23,53	12.355	22,23	76,47
1940	17.820.950	17,03	4.346	26,72	24,39	13.474	17,34	75,61
1945	18.790.174	10,59	4.687	15,1	24,94	14.103	9,12	75,06
1950	20.947.188	21,73	5.244	22,47	25,04	15.702	21,49	74,96
1955	24.064.763	27,75	6.927	55,67	28,79	17.137	17,48	71,21
1960	27.754.820	58,53	8.859	49,21	31,92	18.895	19,53	68,08
1965	31.391.421	24,62	10.805	39,71	34,42	20.585	17,14	65,58
1970	35.605.176	25,19	13.691	47,33	38,45	21.914	12,51	61,55
1975	40.347.719	25	16.869	41,75	41,81	23.478	13,79	58,19
1980	44.347.719	20,65	19.645	30,47	43,91	25.091	13,29	56,09
1985	50.664.4658	24,88	26.865	62,61	53,03	23.798	-10,58	46,97
1990	56.473.035	21,71	33.326	43,1	59,01	23.146	-5,56	40,99
2000	67.803.927	18,28	44.006	26,81	64,9	23.797	4,21	35,1
2007	70.586.256	-	49.747	17,52	70	20.838	-18,97	30
2008	71.517.100	13,1	53.611	7,48	74,8	17.905	-15,17	25,2
2009	72.561.312	14,5	54.807	22,05	75,5	17.754	-8,49	24,5
2010	73.722.988	15,9	56.251	-	76,3	17.474	-	23,7
2011	74.724.269	13,5	57.388	-	76,8	17.336	-	23,2
2012	75.627.384	12	58.460	-	77,3	17.167	-	22,7

Kaynak: Türkiye İstatistik Yıllığı 2012, (Ankara, Yayın No:3933), s.33.

Ülkemizde yaşayan nüfusun kır-kent dağılımına bakıldığında, 1950 senesine kadar her iki yerleşim alanındaki nüfusunun birbiri ile doğru orantılı olarak arttığını görülmektedir. Kırsal alanlardaki nüfusun, kentlere göre daha baskın olduğu yapı, Türkiye’nin o yıllarda tarım ekonomisinin daha yaygın olduğu bir iktisadî yapıya müsait olduğunu göstermektedir. Hatta yine bu seneye kadar köylerin, kentlere göre göç için daha çok tercih edilebileceği anlaşılmaktadır. Toprak işlerine odaklanan ülke ekonomisi için iş gücü ihtiyacı, köylerde, şehirlere göre daha fazladır. Ancak bu durum 1950 senesine kadar devam edebilmiştir. Türkiye’de iç göçlerin yaygınlaşmaya başladığı bu

yıllar, kır nüfusunun azalmasına yol açarken, şehirlerdeki nüfusu arttırmıştır. Sanayî alanında devlet eliyle yapılan yatırımlar ve özel girişimcilerin de bu kanalla desteklenmesi, buralardaki iş gücü ihtiyacının artmasına neden olmuş ve sanayileşmeye bağlı olarak, köylerdeki tarım alanlarında makineleşme neticesinde toprak işlerindeki istihdam kısıtlanmıştır.

Ülkemizdeki iç göçler genel çerçevede değerlendirilirse, köy yerleşimlerindeki iş gücü ihtiyacının şehirlere yerleşmesi ve bu tür yerleşimlerin şehirlerde bir zaman sonra emilmeyi zorlaştırarak, birtakım sorunlara yol açmasına sebep olmuştur. Nitekim 1950'ye kadar, köylerde yaşayan nüfusun, kentlerde yaşayan nüfusa göre fazla olduğu ancak her ikisinin de sürekli olarak yükseldiği görülmektedir. Ancak şehirlerdeki istihdam alanlarının sanayî alanlarına yapılan yatırımlarla artırılması, iç göçleri tetiklemiş ve 1980'lere kadar bu göçler, köylerden şehirlere doğru yayılan bir özellik göstermiştir. 1980'den sonraki göçler ise şehirlerden şehirlere doğru gerçekleşen göçlerdir. Daha öncesinde yüksek yaşam standartları ve istihdam olanakları ile kırsal alanlarda yaşayan nüfus için çekici unsurlar barındıran şehirler, göçlerin fazlalaşmasıyla itici unsur haline gelmiştir. Özellikle barınma, çarpık kentleşme, eğitim, altyapı ve ulaşım gibi sorunların yaşandığı şehirler göç vermeye başlamış ve nüfus hareketliliği büyükşehirlere yönelmeye başlamıştır. Şehirler arasında yaşanan bu hareketliliğin niteliği emek gücünün yer değişimidir. İstihdam olanaklarının iyileştirildiği büyükşehirler, bu tür göçler için emek ve sermayenin değerlendirilebileceği yerleşim alanlarıdır. 1980'lerden günümüze kadar ülkemizde iktisadî alanda benimsenen liberal anlayış, bu göçlerin yönünü de belirleyen başlıca unsurlardan birisi olarak, emeğin toplam üretiminin doğru yayılmasını sağlamıştır. Sermayenin duyduğu iş gücü ihtiyacı ve ekonomik gelişimin yaşandığı yerleşim alanları, iç göçlerin yönünü, kentlerden kentlere olarak değiştiren unsur olarak karşımıza çıkmıştır (Bal, Oğuz, Aygöl ve Uysal, 2012: 199).

2. TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇÜN DÖNEMSEL ANALİZİ

Türkiye'de iç göç olgusu 1950'den itibaren karşımıza çıkan bir olgudur. Tekeli, ülkemizde meydana gelen göç hareketlerini dört farklı kısımda incelemiştir. İlk kısımda Osmanlı İmparatorluğunun topraklarını kaybetmesi ve sonrasında dağılmasının

ardından ulus devlet kimliği ile Anadolu’da kurulan Türkiye Cumhuriyetine, Balkanlar başta olmak üzere dağılan topraklarda kalan Müslüman Türklerin göçü ele alınır. 1860 – 1927 arasında yaşanan bu nüfus hareketliliği, savaşlar ve anlaşmalar neticesinde Batılı devletlerin ya da onların güdümündeki hâkim güçlerin, buralarda yaşayan Müslümanların yaşam biçimlerine müdahale etmeleri neticesinde meydana gelmiştir (Tekeli, 2010: 44-49). Ardından gelen kısım ise 1945–1980 seneleri arasında kırsal alanlardan şehirlere doğru yoğunlaşan göçleri ifade eder. Bu yıllar arasında kentlere yönelen göçler, Türkiye’deki kentleşmeyi de doğrudan etkileyen bir niteliğe sahiptir. Ülkemizdeki köy, kent dengesinin değiştiren bu göçler, özellikle doğudan batıya ve köylerden şehirlere doğru, tek yön özelliği gösteren göçlerdir (Tekeli, 2010: 49-62). Üçüncü kısımda 1975’ten sonraki göçler incelenmiş ve kentlere doğru yoğunlaşan göçlerin buralardaki istihdam olanaklarını kısıtlaması ve şehirlerde birtakım sorunlara yol açtığından dolayı, köylerden kentlere doğru yönelen göçlerin, 1975’ten itibaren kentlerden kentlere doğru gerçekleşmeye başladığı ifade edilmiştir. Bu dönemde iç göç hareketlerinin tek yön özelliği yoktur, kırsal alanlardan şehirlere doğru meydana gelen göç hareketleri devam etmektedir ancak önceki dönemler kadar yoğun değildir. Buna karşın kentlerden kentlere doğru yönelen göçlerin yoğunluğu artmıştır (Tekeli, 2010: 49-62). Son ve dördüncü kısımda sene ve zaman kavramından sıyrılarak, insan mekân yaklaşımı üzerinde duran Tekeli, göç hareketlerinin tanımlanmasında yetersiz kaldığı durumlarda, insanın hürriyetinden bahsetmektedir. Buna göre, birey kendi özgür iradesi ile yaşam alanını değiştirebilmektedir ve mekân değişimi onun için yaşamı anlamlı kılan bir hareket biçimidir (Tekeli, 2010: 64-65).

Çalışmada, Türkiye’deki göç dönemleri 1923–1950 arası dönem, 1950–1960 arası dönem, 1960–1980 arası dönem ve 1980’den günümüze kadar olan dönem olmak üzere dört kısımda incelenmiştir. Bu yılların esas alınmasında neden ülkemizdeki iktisadî ve toplumsal yapının göç hareketlerini belirlemesindeki belirleyicilik oranı olmuştur. Nitekim 1923’te kurulan Cumhuriyet için iç göçlerin başlangıcı 1950’lere tekabül etmektedir. Marshall Yardımları adı altında ABD’den alınan maddi yardımlar aracılığı ile ülkemizdeki sanayi ve hizmet sahalarındaki iş gücü ihtiyacı artmış ancak tarım alanlarındaki makineleşme istihdamı düşürmüştür. 1960’lardan sonraki süreçte ise şehirlere olan göçün buralardaki yaşam alanlarında sorunlara yol açtığı görülmektedir. İş gücü ihtiyacının fazlası kentlerde işsizlik ve barınma gibi sorunlara yol açmaktadır.

1980'lerden sonra Türkiye'deki iktisadî yapının dünyadaki gelişmelere bağlı olarak liberal bir anlayışı belirlemesi ve göçlerin artık köylerden şehirlere değil, farklı bir istikamet kazanarak, aynı zamanda kentlerden kentlere yöneldiği görülmektedir.

2.1. 1923–1950 Arası Dönem

Yeni Cumhuriyetin kurulmasının ilk yıllarında ciddi manada bir nüfus hareketliliği meydana gelmemiştir. Bu yıllarda cılız ve etkisiz olarak gerçekleşen göç hareketleri çoğunlukla ailevî nedenlerle ya da memurların tayin yoluyla çalışacağı devlet kurumunun değişmesi neticesinde olmuştur (Güneş, 2012: 59). Türkiye İstatistik Yıllığının 2009 raporlarına göre 1927'de yapılan ilk nüfus sayımında ülkemizde yaşayan insanların % 24,22'si kentlerde yaşamına devam ederken, % 75,78'i köylerde yaşamaktadır. Bu yıllar arasındaki göç hareketlerinin bir kısmını, Osmanlı döneminde azınlık statüsünde, Anadolu'da yaşayan insanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Kapitülasyonların kaldırılması ile ticarî alandaki çıkarları zedelenen bu kişiler, Nüfus Mübadelesi ile Yunanistan'a göç etmişler; Yunanistan'dan da 300.000 civarında Müslüman Türk, Anadolu'ya yerleşmiştir (Türkiye İstatistik Yıllığı, 2010: 29).

1923-1950 yılları arasında memleketimizde ehemmiyet teşkil edecek göç hareketi olmamakla birlikte olanlar da genel itibariyle yeni kurulan Cumhuriyetin inşasına yardımcı olacak şekilde, devlet tarafından yönlendirilen şekillerde meydana gelmiştir. Bunun başlıca sebeplerinden birisi, ülkenin o günkü şartlar içerisinde sahip olduğu ekonomik vaziyettir. Politik alanda benimsenen inkılaplar çerçevesinde toprak reformu yapılmış ve istihdam daha çok kırsal alanlarda yapılan çalışmalar ekseninde gerçekleşmiştir. Nitekim toprak işlerinde, 1927 senesinde istihdam oranı %81 iken, 1950'de %78'e kadar gerilemiştir. Elde edilen veriler, endüstri sahasındaki istihdam oranlarının yükseldiğini göstermektedir fakat artış 2 puan ile sınırlı kalmıştır. Bu dönemde devlet tarafından tarımsal alanda gerçekleştirilmeye çalışılan toprak reformu, iş gücü ihtiyacının kırsal alanlarda, kentlerden daha fazla olmasının nedeni olarak karşımıza çıkabilmektedir (İçduygu ve Sirkeci, 1998: 218).

İstihdam oranlarının tarım işlerinde yüksek olduğu gözlene de, dönem içerisinde toprak işlerinin ilkel yöntemlerle yürütüldüğü unutulmamalıdır. Keza ülke

topraklarının sadece %5 ile %10 arasındaki kısmı tarım işleri için kullanılabilmektedir ve bu toprakları da ancak sahiplerinin müsaade ettiği oranda köylüler kullanmaktadır. Buna göre; toprak bu dönemde tarım işlerinde istihdam edilen işçilerin geçimi için yeterli bir kaynak olamamış ve reform en başından beri belirlenen hedeflere ilkel yöntemlerin terk edilememesi neticesinde varamamıştır. Ülke açısından bir sermaye birikimi olarak görülen kırsal alanlardaki üretim, düşük seviyelerde yürütüldüğü için de, ülke kalkınmasına katkıda bulunamamıştır (Köymen ve Öztürkcan, 1999: 3).

2.2. 1950–1960 Arası Dönem

Türkiye’deki göç sürecinin önemli bir kısmını ifade eden 1950 ile 1960 arasındaki dönem, dünyada da birtakım siyasal ve toplumsal değişimleri işaret eden bir süreci içerir. Ülkemizde iç göç kavramı, 1950’ler ile beraber karşımıza çıkmıştır. 2. Cihan Harbinin bitmesiyle iki kutup arasında kalan dünya ülkelerinin Sovyetler ile ABD arasında bölündüğü düzende, şüphesiz ki Türkiye’nin konumu da, dünya açısından büyük bir önem arz etmektedir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Soğuk Savaşın başlangıcı olarak bilinen, 1950’li yıllarda, Sovyet Bloğuna karşı, Avrupa ve Amerika’nın doğu bloğuna açılan kapısı konumdan yer alarak, kendisine sunulan imkânlardan yararlanmaya çalışmıştır. Batı Bloğunun öncülüğünü üstlenen ABD’nin iktisadî açıdan gelişmekte olan memleketlere yardımda bulunma kararı Türkiye’yi de doğrudan etkilemiştir. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletlerinin Marshall Planı kapsamında Türkiye’nin aldığı maddi yardımlar tarımda modernleşmenin yolunu açmıştır (Köymen ve Öztürkcan, 1999: 13).

1940’lı yıllardan itibaren Türkiye’nin, Amerika Birleşik Devletlerinden aldığı Marshall Yardımları köylerde tarım işlerinden kopuş ve şehirlerde iktisadî hayatın büyüyerek, iş gücü ihtiyacının artmasına katkıda bulunmuştur. Yardımların, kent merkezlerinde bulunan hizmet ve sanayi sektörlerinde yeni istihdam olanaklarının yaratılması sonucunda yerleşim birimleri arasındaki hareketliliklerin ilk tohumları atılmıştır. Bu dönemde göçlerin yaşanması, şehirli kimliğinin giderek değişmesine yol açmış, daha önce toprak işleriyle geçimlerini sağlayan kırsal nüfus, şehirlere göç ederek, buradaki nüfusu sosyal ve kültürel açıdan etkilemiştir (Güneş, 2012: 110).

Literatür çalışmalarında Türkiye’de iç göçün başlaması 1950’li yıllarla ilişkilendirilmektedir. Burada, 40’lı yıllarda yapılan yatırımların, 50’lerden itibaren karşılık bulduğu ifade edilebilir. Türkiye’nin modernleşmesi ve giderek Batı Bloğuna uyum sağlama çabaları, kırdaki ve kentteki iş sahalarının geliştirilmesini zarurî kılmış, Marshall Yardımlarıyla da bu çalışmanın maddi altyapısını hazırlamıştır. Bu dönemde tarım işlerinde makineleşmenin başlamasıyla, topraktan kopuş süreci, iç göçü yoğunlaştıran etkenlerden birisidir. Köylerde istihdam olanaklarının giderek azalması, burada yaşayan insanların 1950’li yıllardan itibaren şehirlere göç etmesine ve buradaki sanayi alanlarında çalışmasına sebep olmuştur (İçduygu ve Sirkeci, 1998: 271).

Bu dönemde Türkiye’nin konumu gereğiyle almış olduğu dış yardımlar, tarımda modernleşmenin yanında kır ile kent arasındaki ulaşımın kolaylaşmasını sağlamış ve böylelikle iç göç, Türkiye’nin yeniden şekillenmesine yol açan en önemli etkenlerden birisi haline gelmiştir. 1950’de 47 bin seviyesinde olan karayolu ağı, 1960’lara doğru 60 binin üzerine kadar çıkmıştır. Daha öncesinde zaman ve maddi boyut olarak değerlendirilen göç kavramı, ulaşımın daha kolay olmasıyla birlikte daha fazla tercih edilebilir duruma gelmiştir. İç göçlerin yoğun olarak ortaya çıkmasıyla birlikte ülkenin nüfus yapısı hızla değişim göstermiştir. Kentleşme oranı yükselmiş, kentlerde muhafazakâr seçmen kavramı ortaya çıkmıştır. Her ne kadar bu göçlerin neticeleri farklılıklar gösterse de, göçlerin asıl sebebinin ekonomik olduğu çok açıktır. Toprak reformuna rağmen kırsal alanlarda geçimini sağlayamayan kişiler, Türkiye’nin bu dönem içerisinde aldığı yardımlar neticesinde yerleşim yerleri arasındaki ulaşımın kolaylaşmasını fırsat bilerek, köylerden kentlere göç etmeye başlamışlardır (Işıkpınar, 2000: 30).

1950 ile 1955 yılları arasında gerçekleşen göçlerin odak noktası metropol olarak betimlenen büyükşehirlerdir. Coğrafi olarak mesafenin yakın olmasının yanında ulaşım imkânlarının iyileştirilmesi, Karadeniz Bölgesinden gerçekleşen göçlerin doğrudan İstanbul’a yönelmesini sağlamıştır. Başkent Ankara ise Doğu ve İç Anadolu illeri için göçlerin çekim merkezi haline gelmiştir. Denize kıyısı olan Ege ve Akdeniz Bölgelerinde, ülkemizin çekim bölgelerine nazaran göçlerin daha az göç almışlardır. Bunun nedeni olarak sulama alanlarının yaygın olması sebebiyle tarımsal ekonomiden o yıllarda henüz vazgeçilememesi gösterilebilir. Küçük Menderes ve Büyük Menderes

arasında kalan ve oldukça verimli topraklar, Adana'dan itibaren tarımın geniş alanlara yayıldığı saha, tarımsal üretimin yoğun olarak gerçekleştirilmesi neticesinde tarım ekonomisinden kolay kolay vazgeçilememesine neden olmuştur. Doğuda ise Kars ve Erzurum gibi büyük iller, çevresindeki illerde yaşayan bireyler tarafından göçlerle beslenmişlerdir. Dönemin ilk beş senesi içerisinde en fazla göç veren bölgeler Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleridir. Buradaki yaşam alanlarının yüksekliği, sanayi alanlarının oluşturması için en büyük engellerden biridir, dolayısıyla burada yaşayan insanlar iç göçlerle şehirlere göç etmeyi daha fazla tercih etmişlerdir. Sonraki beş yılda ise, göç alan bir metropol olarak Ankara, İstanbul'un önüne geçmiş, Ege Bölgesinde İzmir ve Marmara Bölgesinde Bursa da, göç alan şehirler olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Esasen İstanbul'a yakın Bursa ve İzmir'in göç için tercih edilen yerleşim birimleri olarak ortaya çıkması, Ankara'yı Anadolu'da tek başına çekim merkezi olarak bırakmış ve böylelikle başkent, aldığı göçlerle İstanbul'a nazaran daha çok önem kazanmıştır. 1955 ile 1960 yılları arasında Ankara, Doğu Anadolu'dan gelen insanların göçlerine maruz kalırken, Adana Akdeniz ve Güneydoğu göçlerinin, İzmir ise Ege ve Marmara'dan gelen göçlerin tercihleri olmuştur. İstanbul her ne kadar Ankara'nın gerisinde kalsa da, ülkenin uzak ve yakın mesafelerinden göç almaya devam etmiştir (Eraydın, 1981: 11-13).

1950 ile 1960 arası yıllarda gerçekleşen iç göçler, göçü tercih eden bireyler için kırsal yerleşim alanlarından ve köylülükten kopma süreci olarak meydana gelmektedir. Bu yıllar içerisinde ülkemizde benimsenen ekonomi politikalarına göre girişimci teşvik edilmiş ve ülkeye yabancı sermaye girmiştir. Yatırımların artmasına bağlı olarak şehirlerde küçük ve orta olarak nitelendirilebilecek işletmelerin sayısı artmış ve ortaya iş gücü ihtiyacı çıkmıştır. Dönemin özelliği olarak bu göçler, emek göçleri olarak gerçekleşmişlerdir. İstihdam olanaklarının iyileştirilmesi, çekici unsur olarak şehirlerde, köylerde yaşayan insanları göç etmeye sevk etmiştir (Öztürk, 2010: 256-257). Yatırımlarla şehirlerde kurulan sanayi sahalarının yüksek potansiyellerinin, Türkiye'nin ilerleyen yıllarda büyükşehirlerini de belirlediği söylenebilir. Keza bu yatırımların daha çok İstanbul, İzmir, Ankara gibi kentlere yapılması göçlerin, bu yerleşim alanlarına doğru gerçekleşmesini sağlamıştır. Bu durum, göçlerin devlet mekanizması tarafından doğrudan belirlendiğinin açık bir ispatıdır (Kaya, 2009: 64).

2.3. 1960–1980 Arası Dönem

1950’li yıllarda Türkiye’nin dış yardımlar aracılığıyla yeniden düzenlediği kalkınma planları, 60’lı yıllardan itibaren endüstri alanında etkisini göstermeye başlamış ve 1960 ile 1980 yılları arasında kente doğru başlayan iç göçler giderek yoğunlaşmaya başlamıştır. Bu dönemden önceki göçleri tetikleyen en önemli unsur kırsal alanlarda geçimin zorluğu sebebiyle ortaya çıkan itici faktörler iken, 60’dan itibaren göçler şehirlerin çekiciliğinin tetiklediği bir olgu olarak meydana gelmiştir (İçduygu, Sirkeci ve Aydıngün, 1998: 20).

Bu dönemde yaşanan göçler, şehirlerde yeni yapıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Sanayileşme ile kurulan yeni iş sahalarındaki iş gücü ihtiyacı, kırlardan şehirlere giderek yoğunlaşan göçler sayesinde giderilmiştir ancak şehirler, bu nüfusu kaldırabilecek altyapıyı oluşturamamışlardır (Mazlum, 2005: 112).

İktisadî alanda istenen seviyede gelişmeyi yakalamayan Türkiye, bu dönemde, şehirler yaşanan iç göçler vasıtasıyla giderek kalabalıklaşan nüfusu emme gücüne sahip olamadığından dolayı, başta barınmak olmak üzere birtakım sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. 1960 ile 1980 arasındaki göçler kentlerdeki yapı ve bu yapılardaki değişimin belirlediği göçlerdir. Gecekondulaşmanın sürekli yayıldığı kentlerde, bu yerleşim alanlarında yaşayan insanlar, ikincil sektörlerle yaşamlarını idame ettirmeye çalışmışlardır (İçduygu ve Sirkeci, 1998: 252).

1960’lı yılların sonundan itibaren köylerde yaşayan ve geçim zorluğu yaşayan nüfus, şehirlerdeki sanayileşmeye kayıtsız kalmayarak göçü tercih etmiş ve böylelikle Cumhuriyet tarihinin en yoğun şehirleşme dönemi başlamıştır. Buna göre, şehirlerdeki endüstrileşme iş gücü ihtiyacı meydana getirmiş ve kırsal alanlarda yaşayan halk, bu ihtiyacı doldurmak üzere şehirlerdeki üretim sahalarında istihdam edilmeye başlamıştır ancak 70’li yılların sonuna doğru ise iç göçlerde %4 bandında, duraksama olduğu gözlemlenmiştir. Bunun sebebiyse şehirlerdeki çalışan ihtiyacının azalması ve köylerde yaşayan göçe eğilimli olan bireylerin zaten şehirlere göç etmesi, geriye kalanların ise bulundukları yerde yaşamaya devam etmek istemeleri, ayrıca tarım işlerine yapılan

yatırımların ardından köylerde kalan az nüfusun geçimlerini kolay bir biçimde sağlamalarıdır (Işıkpınar, 2000: 49).

Ülkemizde devlet teşvikiyle gerçekleştirilen göç hareketleri, kalkınma planları doğrultusunda ve kontrol altında gerçekleştirilmiştir. 1960 ile 1980 yılları arasında Türk ekonomisi %6,6 oranında büyümüştür. Endüstri sahasındaki büyüme oranı %9,6, kırsal alanlarda görülen tarım işlerinde ise bu oran %9,6'dır. 1970'li yıllara doğru sanayi işlerinin ülke ekonomisine katkısı %17,5'ten %21,2'ye, hizmet sektörünün katkısı %46'dan %51,7'ye yükselmiş ancak göç veren bölgelerdeki tarım işleri %36,5'ten %27'ye gerilemiştir. Bu oranlardan açıkça anlaşılacağı gibi kentlerdeki iş sahalarında istihdam olanakları ve yatırımlar, bu sektörlerin ülke ekonomisindeki paylarının artmasını sağlamış ancak kırsal alanlardaki tarım işlerinin payı giderek azalmıştır. İstihdam oranlarına bakıldığında ise, hizmet ve sanayi sektöründe iş gücü arzına bağlı olarak istihdamın arttığı göz çarpmaktadır. Bu yıllarda, hizmet sektöründe istihdam oranı %15,4'ten %25,5'e, sanayi sektöründe ise istihdam oranı %9,6'dan %12,5'e yükselmiştir (Boratav, 1999: 105).

1960 ile 1970 yılları arasında köylerde yaşayan 5.000.000 kişi, iç göçlerle şehirlere yerleşmiştir. Bu seneler, ülkemizdeki kentleşmenin en hızlı gerçekleştiği dönemi ifade eder. Sonraki 10 yılda ise göç eden kişi sayısı 350.000'e düşmüştür (İçduygu ve Aydıngün, 1998: 20). Nüfusun ciddi bir kısmının şehirlere göç etmeyi tercih etmesinin nedeni, buralardaki yaşamın ve iş gücü ihtiyacının kırsal alanlarda yaşayan insanları cezbetmesidir. Bu nedenler birer çekici unsur olarak kabul edilebilmektedir ancak devamında göç eden kişi sayısının büyük oranda azalması ise gerçekleşen göçlerin şehirlerde sorunlara yol açmasıyla açıklanabilir. 1960 ile 1970 yılları arasında şehirlerdeki yaşam şartları, istihdam olanakları göçlerin yoğunlaşmasıyla beraber 1970 ile 1980 yılları arasında yaşam pahalılığı, barınma sıkıntısı, işsizlik ve şehirlerde ulaşım, eğitim gibi kamu hizmetlerinin nüfusun fazlalaşması ile giderek aksamıştır. İç göçler şehirlerdeki çekici unsurları, itici unsurlara dönüştürmüştür.

1960 ile 1980 yılları arasında gerçekleşen göçler, kentleşme ve barınma sorunun ortaya çıkmasına neden olan göçlerdir. Bu dönemde giderek artan göçler için kırsal alanlardan, şehirlerde sanayi ve hizmet alanlarında istihdam edilmek isteyen bireyler,

işsizlik sorunu ile karşılaşmışlardır. Nitekim 1950’lerde başlayan göçler, 1980’lerde üst seviyeye ulaşmış olduğundan, şehirlerde Ravenstein’in göç kuramında da bahsettiği emme sürecinin aksamasına yol açmıştır. 70’li yılların sonuna doğru, şehirlerde bu gibi sorunlarla karşılaşan göçmenler, kentlerden kentlere göç etmeyi tercih ederek, Türkiye’deki göç tiplerinde değişimi başlatmışlar, bu döneme kadar köylerden kentlere, kırsal alanlardan şehirlere doğru gerçekleşen göçler, artık metropoller edilmemek koşuluyla kentlerden kentlere doğru gerçekleşmeye başlamıştır (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 252).

1960 ile 1980 yılları arasındaki sürecin ilk beş senesinde, önceki dönemler gibi iç göçlerin yerleşim yerleri büyük kentler olarak göze çarpmaktadır. İstanbul, 1950 ile 1960 yılları arasında olduğu gibi başta Karadeniz Bölgesi olmak üzere Türkiye’nin birçok bölgesinden göç almıştır. Sonraki beş yılda ise, ülkemizdeki iç göçler azalmış ve bununla beraber daha öncesinde göç alan bölgeler, giderek göç vermeye başlamışlardır. Erzurum, Elazığ, Antep, Konya gibi çevre illerden göç alan şehirler, 1965 ile 1970 yılları arasında göç için tercih edilmedikleri gibi buralarda yerleşik olarak yaşayan insanların, terk ettikleri yerleşim yerleri haline gelmişlerdir. Bu yıllar içerisinde Ankara yine göç almaya devam eden iller arasındaki konumu devam ettirmiş ancak göçler açısından İstanbul’un önündeki yerini koruyamamıştır. Toplam nüfusun beşte birinin göç ettiği süreç içerisinde, göç eden nüfusun %12,2’si Ankara’yı, %8,3’ü ise İzmir’i tercih etmişlerdir. Son beş yılda ise, göç alan şehirlerde iç göçlerin yarattığı sorunlar, mevcut göç oranlarının düşmesine neden olmuştur. İç göçün başlangıcı, 1950’den beri başlıca çekim merkezleri olarak karşımıza çıkan Ankara ve İstanbul, bu dönemde de göçlerin yoğun olarak yaşandığı yerlerdir ancak önceki döneme göre daha az oranda göç almışlardır. 1975–1980 yılları arasında iç göçler, yeni çekim merkezleri arayışına girmiş ve önceki yıllarda öne çıkan İzmir ve sanayi yatırımlarının yoğunlaştığı Kocaeli’yi birer çekim merkezi haline getirmişlerdir (İçduygu ve Sirkeci, 1998: 252-253).

2.4. 1980’den Günümüze Kadar Olan Dönem

1980 ile beraber Türkiye’de ve dünyada meydana gelen liberal gelişmeler, Soğuk Savaşın bitiminden evvel, Batı bloğuna katılan ülkelerdeki ticaret hacminin büyümesine sebep olmuş, böylece ülkemizde de, ithal ikameye dayalı ekonomi

politikaları, yerini ihracata odaklı bir anlayışa bırakmıştır. Özel girişimcileri teşvik etmek isteyen devlet yönetimi, bu dönemde iktisadî hayattan çekilmek üzere özelleştirmenin yolunu açmıştır. Dünyada teknolojinin geliştiği ve küreselleşmenin öneminin arttığı bu yıllarda, toplumdan çok bireye yönelmiş bir anlayıştan bahsedilebilir. Bilhassa önceki dönemde ulaşım imkânlarının geliştirilmesi ve köy ile şehir arasındaki bağın kuvvetlenmesi 1980 sonrasında iç göçleri daha da tetiklemiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 253).

80'li yıllardan itibaren, günümüze kadar gelen süreçte ekonomide serbest bir anlayışın tahsis edilmesi ve giderek küreselleşen dünya düzeninde şüphesiz ki, Türkiye de mevcut şartlardan payını almıştır. Kolektif toplumdan, bireyci topluma dönüş, bu yolla birlikte sivil toplum anlayışının da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Göçmenlerin, göç etmek için tercih ettikleri yerlerdeki mevcut şartları, sivil toplum aracılığı ile iyileşmeye başlamış, bu da, iç göçün sayısal yoğunluğunu giderek arttırmıştır. Bu dönemde yaşanan iç göçlerin muhtevasını kuvvetlendiren bir diğer olgu da, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşanan terör hadiseleridir. Devlet, burada yaşayan vatandaşlarının güvenliği sağlayabilmek adına zorunlu göç kapsamında iç göçlere doğrudan zemin hazırlamıştır. Sürecin başında köy ve kent nüfusu %56-%44 iken, günümüze doğru geldikçe değişmiş ve oranlar %35-%65'e kadar oynamıştır.

Günümüzde ise bu göçlerin niteliğinin değiştiği görülmektedir. Bu zamana kadar köylerden şehirlere doğru giderek yükselen iç göç hareketleri, günümüzde kentten kente olan göçlerin ancak yarısını teşkil edebilmektedir. Bunun başlıca sebeplerinden birisi de artık kentlerin istihdam ve iş gücü olarak doyum noktasına ulaşmaları olarak kabul edilebilir. Bunun yanında insanlar artık şehirlerle şehirler arasında göçü tercih etmektedirler, nitekim öncesinde köyleri bırakıp giden göçmenler de dikkate alındığında kırlardaki üretimin neredeyse durma noktasına geldiği ve Türkiye'nin özellikle bu göçler doğrultusunda şehirleştiği de dikkate alınması gereken bir diğer husustur (Başel, 2003: 113).

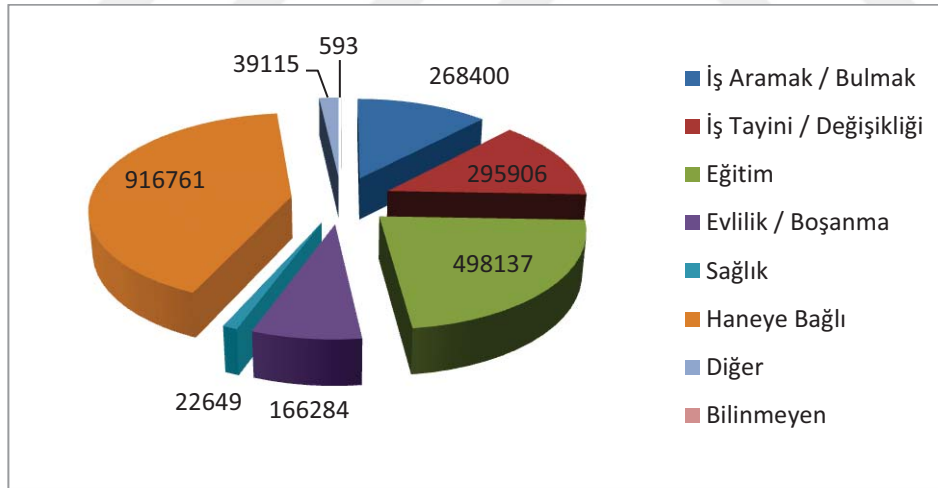
90'lı yıllardan itibaren ülkemizde gerçekleşen göçlerin, çekim merkezleri üç yerleşim alanı arasında gerçekleşmiştir. 1950'lerden itibaren, güçlü bir çekim alanına sahip İstanbul, bu yıllardan itibaren çevre illerini de birer çekim merkezi haline getirmiş, Bursa, Yalova, Kocaeli ve Tekirdağ göçü tercih eden bireyler tarafından

ikâmet etmek üzere tercih edilmişlerdir. Kıyı kesiminde ise İzmir ön plana çıkan özellikleri ile güçlü bir çekim alanı olmaya devam etmiştir, yine denize kıyısı olması hasebiyle İzmir örneğinde olduğu gibi İçel, Muğla, Antalya 90'lı yıllarda iç göçlerin yöneldiği kentler haline gelmişlerdir. Güneydoğu Bölgesinde ise Adıyaman, Urfa, Diyarbakır, Malatya, Van, Hakkari, Şırnak bölge insanın göç ettiği yerlerdir (TÜSİAD, 1999: 86).

3. TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇÜN NEDENLERİ

Türkiye İstatistik Kurumu, Eylül 2011'de, Türkiye'deki göçmenlerin göç etme nedenlerini araştırmak üzere bir çalışma hazırlamış ve bireyleri göçe iten sebepler arasında birtakım bulgulara rastlamıştır. Genel itibariyle aile ve akrabalık bağlarına dayalı olarak gerçekleşen göçler yoğun olmakla birlikte, insan hayatına özgü eğitim, evlenme, boşanma, iş arama, meslek tayini gibi sebeplerle de gerçekleşen bu göçlerin niteliği toplamda 2.207.844 kişiden meydana gelmektedir.

Şekil 1: 2011 Yılı Türkiye'de Göç Etme Nedenlerine Göre Göç Edenlerin Sayısı

TUİK 2011, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminden grafik haline getirilmiştir.

Türkiye'deki iç göç hareketlerini yalnızca şehirlerde gelişmekte olan sektörlerin istihdam arzıyla açıklamak yerinde bir tespit olmayacaktır. Ülke içerisinde gerçekleşen göçlerin yoğun olarak köylerden kentlere doğru gerçekleştiği bilinen bir gerçek olmakla birlikte göçlerin yönü Türkiye'de de bu haliyle gerçekleşmiştir. Ancak TUİK'in 2011 verilerine göre göç eden nüfusun göç etme nedenlerine göre analizi, söz konusu nüfus

hareketliliğinin öncelikli olarak haneye bağlı gerçekleştiğini, ardından eğitime bağlı olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Haneye bağlı göçler ve eğitim nedeniyle gerçekleşen göçlerin ardından iş değişikliği ya da tayini ve iş aramak ya da bulmak nedeniyle meydana gelen göçler sayıca ağırlıklıdır.

Türkiye’de kentleşmenin yoğun olduğu ve metropollerin de giderek geliştiği bir süreç söz konusu olduğundan meydana gelen göçlerin Everett Lee’nin kuramında bahsedilen itici ve çekici unsurlar tarafından etki altında bırakıldığını söylenilebilir. Kuramı, Türkiye’deki iç göçlerle yorumlamaya kalkacak olursak, bahsedilen itici güçleri, köylerdeki yaşamın ve geçimin giderek zorlaşması ve tarımda makineleşmenin istihdam olanaklarını kısıtlaması; çekici güçleri ise şehirlerdeki yaşam standartlarının, eğitim olanaklarının köylerde yaşayan insanları cezbetmesi ve sanayileşme süreci ile işgücü ihtiyacının artması olarak örneklendirebiliriz (Serter, 1994: 79).

Ülkemizde iç göçün giderek fazlalaşmasına neden olan unsurlardan birisi de ülkemizdeki aktif ve çalışmaya meyilli olan genç nüfusun fazla oluşudur. Genç nüfus, yaşlı nüfusa göre göçe daha elverişli kitle olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim gençlerin tercih edebilecekleri iç göçü belirleyici unsurlar yine kentlerdeki çekici güçlerden kaynaklanmak suretiyle onları eğitim ya da iş bulma gibi sebeplerle iç göçü tercih etmeye mecbur kılabilmektedir (Bulut, 2005: 191).

Ülkemizde şehirlerin kırsal alanlardan göçleri çekmesinin ilk nedenleri iş gücü ihtiyacının kırsal alanlara göre daha fazla oluşu ve eğitim alanındaki gelişmişlikleridir. Kır ile kent arasındaki ücret farklılığı ara değişken olarak kabul edilebilir çünkü şehirlerdeki yaşam pahalılığı, bu değişkenin esas neden olarak görülmesinin önünde engeldir. Ülke idaresinin kalkınma planlarında şehirlere öncelik verilmesi, kır ile kent arasındaki bölgesel dengesizliği ön plana çıkarmaktadır. Yatırımların şehirlerde yaygınlaşması, girişimcilerin desteklenmesi, sanayi ve hizmet sektörlerindeki iş gücü ihtiyacı iç göçlerin yönünü belirleyen önemli bir husustur. Keza kalkınmaya yönelik yatırım planlamalarında köyler geri plana itilmiştir ve buna bağlı olarak ekonomik kalkınma şehirlerde daha güçlüdür (Gökçe, 1996: 25).

Günümüzde adı, Türkiye İstatistik Kurumu olarak değiştirilen Devlet İstatistik Enstitüsünün, 1995 senesinde hazırlamış olduğu bir yayına göre, Türkiye’nin içerisinde

bulunduğu şartlar, göçü doğuran sebepleri farklılaştırmıştır. Ülkemizin nüfusunun, her geçen dönem giderek artması dikkate alınırsa genç ve dinamik bir yapısı vardır ve bu genç nüfus geleceğine yatırım yapmak suretiyle eğitim için önünde bulunan tercihleri en iyi şartlarda değerlendirme gayreti içerisinde. Ayrıca şehirlerdeki iş gücü ihtiyacının göçlerin yoğunlaşması ile beraber nitelikli iş gücü ihtiyacına dönüşmesi eğitimi zarurî kılan bir diğer unsurdur. Nitekim eğitim için yapılacak tercih, muhakkak eğitim olanaklarının daha iyi seviyede olduğu şehirlere göç ile gerçekleşecektir.

Kırsal alanlarda tarıma bağlı ekonomide ortaya çıkan işsizlik, şehirlerdeki sanayileşme ile beraber makineleşmeye bağlı olarak ortaya çıktığı söylenebilir ancak bunun diğer sebebi de, kırsal alanlarda sahip olunan tarım arazilerinin miras yoluyla bölüşülmeleri ve her geçen dönem bu arazi paylarının giderek küçülmesidir. Toprak işlerinde önemli bir sermaye olarak karşımıza çıkan tarım alanlarının giderek bölünemeyecek duruma gelmeleri, köylülerin yaşam alanlarından göçler aracılığıyla ayrılmalarına neden olmaktadır.

1980’li yıllardan itibaren küreselleşen dünyada kitle iletişim araçlarının ve bölgeler arası ulaşım ağlarının gelişimi, bireylerde şehir yaşamına olan ilgiyi arttırmıştır. Özellikle kitle iletişim araçlarıyla öğrenilen şehir yaşamındaki bireysellik, köylerdeki gelenekçi ve toplumcu yapıya tercih edilmeye başlamıştır. Yine bu bireylerin, aile baskısından kurtulma istekleri, şehirlerdeki yaşam standartlarının yüksek olmasıyla beraber vaat edilen huzur ortamı, kültürel ve sosyal manada tatmin arayışları, şehirlere yönelen göçleri belirleyen unsurlardandır.

Doğu, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesinde devletin kolluk kuvvetlerinin önüne geçemediği kan davası, terör gibi hadiseler de, bu bölgedeki nüfusun azalmasına birer sebeptir. Tarıma dayalı ekonominin geçerli olduğu bu alanlar, özellikle yağış alan yerlerde sel gibi doğal afetlere sebebiyet vermektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşanan kuraklıklar, tarımı olumsuz manada etkilerken; Karadeniz’de Rize’den Samsun’a kadar olan bölgedeki su baskınlarının zaman zaman insan yaşamını tehlikeye atmıştır. Güvenlik sorunlarına yol açan problemler, bu bölgelerdeki insanların yaşamlarını güvence altına alacakları ve daha rahat yaşayabilecekleri şehirlere göç etmesine neden olmaktadır.

Tarihsel süreç içerisinde, ülkemizde meydana gelen iç göç hareketlerini birçok açıdan ele almak mümkündür. O sebeple, bu nüfus hareketlerinin nedenlerini ekonomik, siyasal, sosyo-kültürel, eğitime ilişkin nedenler olmak üzere dört ana başlıkta incelemek daha derleyici olacaktır.

3.1. Ekonomik Nedenler

Türkiye'deki iç göçlerde bireyleri göçe iten sürecin başında tarımda yapılan yenilenme ve modernleşme çabalarıyla başlamıştır. Bu çalışmalar neticesinde toprak işlerinde makineleşme artmış, iş gücü ihtiyacı azalmış ve kırsal alanlardan şehirlere doğru bir göç hareketi hız kazanmıştır (Kocaman ve Beyazıt, 1993: 2). Kırsal alanlardaki nüfusun azalmasına sebep olan nedenlerden birisi de geniş arazilere sahip aile ve akrabaların miras yoluyla giderek daha az hisselere sahip olması ve tarım alanlarının küçülmesinden doğan gelir düşüklüklere dir. Nesiller kalabalıklaşarak devam ettikçe, daha öncesinde az bireye mensup ailelere yetecek seviyede ekonomik gelir sağlayan tarım arazileri, miras yolu ile bölünerek, kalabalıklaşan bireylere geçim için yeterli seviyede gelir sağlayamayacak duruma gelmişlerdir. Bunun bir neticesi olarak da, elde kalan toprakları, büyük pay sahiplerine ya da küçük girişimcilere satan bireyler, istihdam oranlarının yüksek olduğu kentlere göç etmeye başlamışlardır (Başel, 2007: 522).

Türkiye'de iç göçlerin başlangıcı 1950'ler olarak kabul edilmektedir. Bu dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda, iç göçlerin ilk dönemi için şehirlerdeki çekici unsurların etkisinden bahsedilemeyecektir. Zira o dönem henüz kitle iletişim araçlarının etkisi yok denecek kadar azdır, küreselleşme süreci dünya için mühim bir etken olsa dahi Türkiye'de insanları etkileyecek kadar yaygın değildir, bölgeler arası iletişim ve ulaşım imkânları olgunlaşmamıştır. Ülkemiz açısından bu göçler en başta ekonomik nedenlerle tercih edilmiştir ancak o dönemin şartlarına göre şehirlerin çekiciliğinden çok, kırsal alanların iticiliği söz konusudur (Başel, 2003: 99). Ülkemizde göçlerin yoğunlaşmasının öncesinde uygulanan kalkınma planları kapsamında, tarım politikaları, kırlarda yaşayan nüfusu azaltmaya yöneliktir. Kalkınmanın hedefi olarak görülen kentleşme, makineleşmenin artmasıyla tarım alanlarından işsiz kalan köylünün, şehirlere göç etmesiyle gerçekleşecektir. Bunun

yanında, tarım işlerinin makineler aracılığı ile görülmesi, bu işleri hem kolaylaştıracak, hem zaman tasarrufu sağlayacak ve hızlandıracaktır (Güreşçi, 2010: 81).

İtici ve çekici güçler ekseninde değerlendirebileceğimiz iç göçler, temel olarak insanları iş konusunda göç etmeye meyilli kılmaktadır, bunlar birer emek göçü olarak sayılabilirler. Yerleşim birimlerinde istihdamın yetersiz olması durumunda bireyler işsizlikle karşılaşmakta ve buna bağlı olarak yoksullukla tehlikesiyle baş başa kalmaktadırlar. Bu koşullar altında bireylerin sanayileşme neticesinde iş gücü ihtiyacı fazla olan şehirlere doğru iç göçü tercih etmeleri kaçınılmazdır (Kutal, 1992: 66).

Kırsal alanlarda geçimin zorluğu ve tarım işlerinde modernleşmesinin tesis edilmesiyle beraber iş gücü ihtiyacının giderek azalması, buralardaki istihdam olanaklarının kısıtlanmasına yol açmakta ve yaşadıkları yerlerde işsizlikle karşılaşan bireyler iş bulmak amacıyla kırlardan, kentlere göç ederek, göçmen statüsüne kavuşmaktadırlar. Göçü tercih eden bireyler genellikle yaşadıkları yerin genç nüfusunu teşkil etmektedir ve bulundukları yerin işsizleridirler. Az bir gelirle hayatlarını idame ettirmeye çalışan genç nüfus, geçim sıkıntısı dışında, kırsal alanlardaki gelişimin de düşük seviyede kalmasından dolayı gerek eğitim, gerekse de yaşam standartlarının yeterli düzeyde olmamasından dolayı da, yaşadıkları yeri terk ederek, kentlere yerleşebilmektedir (Murat, 1996: 319).

Yapılan araştırmalar Türkiye’deki iç göçlerin genellikle ekonomik koşulların yetersizliğinden meydana geldiğini ortaya koymaktadır. İç göçlerle bulundukları yeri bırakarak, büyük yerleşim alanlarında ikâmet etmeye karar verenlerin dörtte biri, göçü ekonomik sebeplerle tercih ettiğini beyan etmektedir. Bu nedenlerle göç eden nüfusun, yerleşmeyi tercih ettiği ili seçmesindeki esas neden ise o yerde yaşayan insanların yüksek gelir düzeyine sahip olmasıdır. Esasen bu hâl, dünyadaki bütün ülkeler için de geçerlidir. İnsanların gelir düzeyini göçe bir sebep olarak göstermesi neticesinde yerleştikleri alanlarda istihdam edilmeleri bir önceki kısımda bahsettiğimiz bölgeler arasındaki dengesizlikleri de ortaya çıkaran bir husustur (Yamak ve Yamak, 2010: <http://www.sbe.deu.edu.tr>), (20.04.2016).

Türkiye’de kentleşme süreci bölgeler arası düzensizlik üzerine inşâ edilmiştir. Bu düzensizlik çeşitli nedenlerle ortaya çıkan iç göçlerin sonucu iken aynı zamanda

sebebinin de ifade etmektedir. Ülkemizin doğu kesimine gidildikçe, şehirlerdeki gelişmişlik düzeyinin batıya oranla düşüklüğü, bireyler göç etmeye iten sebeplerden biri iken, iç göçler çerçevesinde gelişmişlik düzeyi zaten düşük olan bu illerin vermiş oldukları göç, mevcut durumlarının daha da kötüye gitmesine yol açmaktadır. Doğu ile batı arasındaki bu dengesizlik, bugün göçlerin halen devam ettiği de göz önüne alınırsa, daha da vahim bir netice alacağı kuşkusuzdur. O nedenle, Türkiye'deki bölgelerin kalkınmalarına yönelik benimsenen siyasî araçların yeniden düzenlenmesi gerektiği düşünülmektedir (TÜSİAD, 1999: 86).

Bölgeler arası göçlerin de destekleriyle giderek derinleşen dengesizlik kalkınma planlarıyla giderilmeye çalışılmakta ve sorunun arkasında birden fazla sebebin olduğu bilinmektedir. Özellikle Türkiye'nin doğu kesimindeki arazinin yükseltisinin ulaşımı zorlaştırması, tarımla uğraşılan işlerde kayıt dışı istihdam problemi, eğitim açısından gençlerin ve çocukların okul olmadığı yerlerde yaşamayı istememeleri, okur yazarlık oranının düşüklüğü, sağlık kurumlarının yetersizliği bölgeler arasında artan dengesizliğin ardında yatan sebepler olarak gösterilebilir (Başel, 2003: 95).

Günümüzde halen devam etmekte olan bölgeler arasındaki dengesizlik, devlet erki tarafından hâlihazırda uygulanan politikalarda düzeltilmeye çalışılsa da, batıya yakın bölgelerde gelişim durmaksızın devam ederken, doğu illerindeki kötü şartlar gelişim kaydedememiştir. Devlet, planlı bir kalkınma amaçlayıp, dengesizliği asgari seviyeye düşürmek amacıyla hizmet sahasını genişleterek, aradaki farkı düşürmeye çalışmaktadır ancak bütün çalışmalara rağmen istenen seviyede bir gelişme sağlanamamıştır. Bütün gayretlere rağmen bölgedeki yapı, iklim, yükselti, ulaşım şartları, pazarla aradaki uzaklık gibi durumlar bölgeler arasındaki dengesizliği alınan tedbirlere rağmen önlenmesine mani olmaktadır (Dinçer, Özarslan, Satılmış, 1996: 8).

3.2. Siyasal Nedenler

Türkiye'de iç göç büyük kentlerdeki iş olanaklarının ve yaşam standartlarının çekici bir güç olarak göçmenleri etkilemesiyle başlar. Bu süreç, 40'larda başlayan dış yardımların sonucunda başlamış ve 50'lerden itibaren giderek yoğunlaşmıştır. Nitekim bu dönemki toprak işleri modernizasyonu iş gücü ihtiyacının köylerde azalmasına,

sanayileşme ile şehirlerde iş gücü ihtiyacının artması, kalkınmanın iç göçü doğrudan etkileyen bir niteliğe kavuşmasını sağlamıştır. Ancak 80’li ve 90’lı yıllardaki iç göçler, önceki dönemlerden farklı olarak siyasi krizlerin ve terör tehditlerinin belirlediği göçlerdir. Özellikle 1984’ten itibaren Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan insanların mülkiyet ve yaşama haklarına kasteden unsurlar, burada yaşayan insanların göç etmelerine sebebiyet vermiştir. 1985’ten 2005’e kadar bu bölgelerden büyükşehirlere göç eden insanların %4’ü, terör faaliyetlerinin etkisiyle göç etmeye karar verdikleri bilinmektedir. Doğu bölgemizde yer alan illerden güvenlik sebebiyle göç edenlerin oranı ise %16’dır (Hünee, 2006: 106).

1992 senesinde bölgedeki terör faaliyetlerine, OHAL ile müdahale eden devlet idaresi, Valilik kanalıyla köy boşaltma kararlarına imza atmış ve 3.428 yerleşim biriminde, 378.335 kişinin bölgeden göç ettirilmesini sağlamıştır. Bunun yanı sıra, o dönemin uygulamaları neticesinde 2 milyona yakın yurttaşımız yaşadıkları çevreyi değiştirmişlerdir (Öner ve Kaçmazoğlu, 1996: 375). Bu yıllar arasında insanları iç göçe sevk eden sebep sadece güvenlik endişesi değildir. Türkiye’nin bu yıllarda enerji sektöründe söz sahibi olmak istemesi hasebiyle bölgede gerçekleştirilmeye çalışılan baraj projelerinin gerektirdiği kamulaştırma ve sulama faaliyetleri, yerleşim bölgelerinin bir kısmının sular altında kalmasına neden olduğu için, buradaki insanlar yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalmışlardır (Pazarlıoğlu, 2007: 123).

Ülkemizde, devlet eliyle gerçekleştirilen zorunlu göçler büyük yankı uyandırmış ve birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu araştırmaların en kapsamlısı 1997 senesinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Boşaltılan Yerleşim Birimleri Nedeniyle Göç Eden Yurttaşlarımızın Tespit Edilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu adı taşıyan TBMM Araştırma Komisyonunun raporudur. Rapor, 1998 senesinde Meclis Başkanlığına sunulmuştur. Buna göre zorunlu göç kapsamına alınan iller, dönemin OHAL uygulamasına tabi olan yerleşim alanlarıdır. Bunlar Diyarbakır, Hakkâri, Siirt, Şırnak, Tunceli, Van ve bu alanların etkisinde yer alan Batman, Bingöl, Mardin, Muş gibi illerdir. Söz konusu yerleşim alanlarında 820 köy, 2345 mezra, 57.314 hane ve 378.335 kişinin zorunlu göç kapsamında yerleri değiştirilmiştir. Önlemin alınmasının sebebi terör faaliyetleri sebebiyle bölgede çıkan güvenlik zafiyeti, kırsal alanlardan teröre sağlanan desteği engellemek ve bölgeyi kolluk kuvvetlerinin düzenleyeceği

operasyonlara müsait hale getirmektir. Göçlerin öncü dalgası gönüllü olarak meydana gelmiştir. Göç ettiği şehirlerde kolayca üretim sürecine dâhil olan bu göçmenler, meslek edinebilmişlerdir ancak bunun yanı sıra zorunlu göçlerin geri dönüş umudu taşımasından dolayı kısa süreli göçmen olarak kalmayı düşünen bir kısım göçmen, iş bulma konusunda güçlük çekmiştir (TBMM, 1998: 12-22).

3.3. Sosyo-Kültürel Nedenler

Sosyo-kültürel kavramı, yavanca sosyal ve kültür kavramlarının birleşimi olduğu kanısı, her iki kavramın ülkemizce tam olarak anlaşılamamasından ileri gelmektedir. Dilimize toplum bilimi olarak giren sosyoloji, sadece toplumu ele almamakla birlikte onun bütün sosyal ilişkilerini inceleyen bir bilim dalıdır (Çelebi, 2001: 195). Günümüz toplumlarının İngiltere’de meydana gelen Sanayi Devriminin etkisiyle ülkemiz de dâhil olmak üzere dünyadaki sanayileşme hamlelerini tetikleyerek, meydana gelen kentleşme hareketlerine bağlı olarak ortaya çıktığını iddia etmek, sanayileşme öncesi toplumun göz ardı edilmesi manasına gelmektedir. Bu noktada toplumu bütün ilişkileri ile inceleyecek olan sosyo-kültürel bakış açısı birey-birey, birey-toplum, toplum-toplum, mikro-makro, nitelik-nicelik münasebetleri ele alacak olan bir kavramdır. Böylelikle sosyolojinin, sadece bir toplum bilimi olmadığı da, daha net bir ifade edilecektir.

Kültür, insanların maddi ve maddi olmayan ihtiyaçlarını karşılamak üzere günlük yaşamında barındırmış olduğu birikimleri ifade eder. Bu manada her yaşayış biçimi, bir kültürü ifade etmektedir ve muhtevastaki maddi ve maddi olmayan unsurlar daima uyum içerisinde (Bayhan, 1995: 99). Toplumun kültüründe yer alan maddi unsurlar günlük yaşamında kullandığı materyaller ve yaşamını sürdürdüğü fizikî ve sosyal çevre olarak karşımıza çıkarken, maddi olmayan unsurları fikir yapısı, düşünme biçimi, hal ve hareketleri olarak tanımlayabiliriz. Göçmenler için kültürün maddi unsurlar değişebilmektedir, zira göçü tercih eden birey bununla birlikte yaşadığı çevreyi değiştirmeye rıza göstermektedir. Yaşadığı fiziki ve sosyal çevre doğrudan değişerek, bireyin kültüründe bulunan maddi unsurlar, göç ettiği yerin maddi kültür unsurlarıyla ikame edilir. Ancak göçmenlerin kültürün maddi olmayan unsurlarını değiştirmeleri, maddi unsurlar kadar kolay olmamaktadır. Göç edilen yerdeki düşünce kalıpları ve davranış biçimleri, göçmenler tarafından benimsenmeyip, değişen fiziki

alandayşamaya devam eden bu bireyler, geldikleri yerin maddi olmayan kültür unsurlarını sergilemeye devam etmektedirler (Sezal, 1992: 87 - 88).

İç göçler aynı zamanda göç edenler açısından maddi, manevi bir beklenti anlamına gelmektedir. İnsanlar, ideal bir yaşam alanı aradıkları için geldikleri yerlerdeki noksanlığı, yeni yaşadıkları yerde bulacaklarını ummaktadırlar. İnsanları göç etmeye sevk eden iletişim araçları, kendi yaşam alanları dışında da bir hayatın var olduğunu anımsatmakla birlikte, onları kendi bulundukları yerden refah seviyesi daha yüksek olan kentlerde yaşamaya özendirilmektedir. Dolayısıyla göçmenler açısından sosyal ve kültürel sorunlar devam etse bile bu durum göçlerin niteliğinin azalması manasına gelmemektedir (Başel, 2007: 523).

Göçmenler, ruhsal durumlarının en sıkıntılı olduğu zamanda, yabancı olarak yaşadıkları fiziki çevrede kültür biçimi olarak benimsenmek için uğraştıkları topluma alışmakta büyük zorluklar yaşayabilmektedirler. Köylerden gelen davranış biçimlerinin, daha genel manada kültürün maddi olmayan unsurlarının da tesiriyle, alışkanlıklarını muhafaza edecek biçimde yaşamakta ısrar edebilmekte ve hatta çocuk sahibi olma oranlarının tarım yapılan yerleşim birimlerine daha düşük olduğu şehirlerde aile planlaması gibi uygulamaların dışında kalmaktadırlar. Kültür uyumsuzluğundan ortaya çıkan bu sorunlar, göçmenlerin yaşına göre farklı eğilimler gösterebilmektedir. Nasıl ki, genç nüfus, yaşlı nüfusa göre göç etmeye daha meyilli ise, bulundukları yerin yaşayış biçimlerine uyum göstermeye de daha meyillidirler. Gençlerin, şehirlerde istihdam olarak daha elverişli olması ve eğlence merkezlerinde sosyal yaşama katılmaya özen göstermeleri, onların buradaki alışkanlıkları benimsemesine yardımcı olmaktadır (Toroğlu, 2007: 28).

Bu bağlamda Türkiye’de göçe neden olan sosyo-kültürel unsurları hızlı nüfus artışı, sosyal yapı ve tarımdaki dönüşüm olarak incelemek mümkündür.

3.3.1. Hızlı Nüfus Artışı ve Artışın Sosyo-Ekonomik Yapı Üzerine Etkileri

Bir ülkenin nüfusunu belirleyen iki temel etken doğumlar ve ölümlerdir. Dünya ülkelerindeki nüfus seviyelerine bakıldığında hızlı nüfus artışları gelişmemiş ülkelerde,

kalkınamayan yerleşim alanlarında ve tarım alanlarının yoğun olduğu yerlerde meydana gelmektedir. Nüfus planlamasından yoksun ya da uygulamayı dikkate almayan aileler giderek kalabalıklaşarak bu alanlardaki nüfusun yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Ülkemizin doğu bölgelerindeki durum, buna benzerlik göstermektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki doğum oranlarının, diğer bölgelere nazaran yüksek olması, tarım ekonomisine bağlılığını koruyan kırsal alanlardaki geçimi giderek zorlaştırmakta ve göçlerin ortaya çıkmasına sebebiyet göstermektedirler. Daha çok köy gibi yerleşim birimlerinde görülen geniş aile tipi, bu alanlarda oldukça fazla görülmektedir, nüfusun hızla yükselmesiyle tarım arazileri bu ailelerin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Bu sorunların neticesinde ortaya işsiz ve yoksullukla mücadele eden bir kitle çıkmaktadır (Akgür, 1997: 42).

90'lı yıllardaki nüfusuyla dünyanın en kalabalık 20 ülkesinden biri olan Türkiye'nin, nüfus artış hızı, 2000'lere gelindiğinde, Batı ve dünyadaki ortalama artış hızından, 1.4 puan, yüksekte seyretmiştir. Avrupa ülkeleri arasında nüfus artış hızı en yüksek ülke olma özelliği gösteren Türkiye'nin, 1997 senesinde yapılan sayım sonuçlarına bakılarak, 2000 yılındaki nüfusu 62,5 milyon olacağı tahmin edilmiş ancak 2000 yılındaki nüfusu beklenenin üzerine çıkarak 67,8 milyon olmuştur (DPT, Nüfus, Demografi Yapısı, Göç, 2001:8). 2009 senesinde ise nüfus 72.561.312'ye kadar yükselmiştir.

Ülkemizdeki kalkınma planları açısından köyler ne kadar geri bırakılmışsa, şehir alanları o kadar geliştirilmiş durumdadır. İşte bu ekonomik dengesizlik, kırlardaki hızlı nüfus artışından doğan nüfus fazlasını şehirlere doğru çekmektedir. Sosyo-kültürel açıdan devlet tarafından desteklenen kentlerdeki gelişmişlik düzeyi, kamu hizmetlerinin yayılma seviyesini de olumlu açıdan etkilemiştir. Köylerde, ülke kalkınmasından yeteri kadar pay alamayan kesim bu imkânlardan yararlanmak için şehirlere göç etmeyi istemektedirler (Kocaman ve Beyazıt, 1993: 2). Göçleri belirleyen diğer etken ise iletişim ve ulaşım olanaklarıdır. İç göçlerin 40'larda başlayan kredi yardımlarından sonra 50'lerde başladığı düşünülürse, göç dönemlerinde bahsettiğimiz Marshall Yardımları yerleşim birimleri arasındaki iletişimi ve ulaşım imkânlarının geliştirilmesi yolunda kullanılmış ve böylece iç göçler desteklenmiştir. Göç, devlet eliyle köylerdeki

nüfus fazlalığını şehirlere çekmek amacıyla aracı olarak kullanılmıştır (Akgür, 1997: 54).

Sosyo-ekonomik açıdan gelişmemiş ailelerin geleceklerini sağlayamayacak ve bakımlarını üstlenemeyecek kadar çocuk sahibi olmaları, hızlı nüfus artışına neden olarak göçleri doğrudan etkilemektedirler. Tarım alanlarındaki modernizasyon, köylerdeki toprak işletmelerindeki istihdam olanaklarını sınırlandırmış ve kırsal alanlardaki iş gücü ihtiyacı azalmıştır. Devletin kalkınma politikalarından kaynaklanan kentlerdeki yoğun endüstrileşme buralarda iş gücü ihtiyacını ortaya çıkarınca, kırsal alanlarda işsiz kalan nüfus şehirlere doğru göç etmeye başlamışlardır (Bulak, 2015:3).

3.3.2. Sosyal Yapı ve Yapının Sosyo-Kültürel Yapı Üzerine Etkileri

Toplumun benimsediği kültür öğelerinin göçe neden olması Türkiye’de sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bireyler arasında çıkan anlaşmazlıklar, şehirlere olan göçleri tetiklemektedir. Kız kaçırma, kan davası vs. gibi hadiseler, özellikle Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bireylerin yaşamlarını terk ederek, şehirlere göç etmesiyle sonuçlanabilir. Yine kırsal alanlardaki evlenmelerde, gelinin ailesi tarafından talep edilen başlık parası, ekonomik olarak gençleri güç durumda bırakacağından onları geçici olarak para kazanmak üzere şehirlere göç etmeye zorlamaktadır. Göçe dair yapılan araştırmalarda, yoksulluk nedeniyle şehirlere göç etmeyi tercih eden bireylerin bu tercihinde dinî kanaat önderlerinin de etkileri vardır. Adana, Ankara ya da İstanbul gibi güçlü çekim merkezlerine yoğunlaşan bu insanlar, kültürel alışkanlıkları gereği itaat ettikleri bu insanların tavsiyeleri neticesinde göç etmişlerdir (Taşçı, 2009: 190).

Yine evlilik göçleri sebebiyle yaşanan nüfus hareketliliklerinin ülkemizde erkeklerden çok kadınlar için geçerli olması, ülkemizdeki hâkim olan geleneksel sosyal yapı ile alakalıdır. Birbirlerinden uzak mesafede yaşayan çiftlerin evlenmeleri durumunda, kadın erkeğin bulunduğu fiziksel çevreye göç ederek, yaşamına burada devam etmektedir. Ataerkil aile yapısının geçerli olduğu Türkiye’de, kadın nüfusun tarım dışı işlerde istihdam oranlı oldukça düşüktür. 2000 yılında yapılan nüfus sayımında, ülkemizdeki kadın sayısı 15.516.10 kişidir ve bu sayının %75’i ev hanımıdır (DİE, 2003: 176). Kadınların iç göçlerle tarım alanlarında iş sahibi iken, şehirlerde

yaşamaya başlamaları, onların istihdama dahil olmalarını güçleştirmektedir. Evlenme neticesinde meydana gelen göçler, ülkemizin doğu bölgelerinde kadınlar için geçerli iken, oran batıya gittikçe düşmektedir. Bu durum, bölgelerin gelişmişlik düzeyi ve bu gelişmişliğin sosyal yapıyı değiştirmesi ile açıklanabilir (Özgür ve Aydın, 2011: 38).

3.3.3. Tarımdaki Dönüşüm ve Dönüşümün Sosyo-Kültürel Yapı Üzerine Etkileri

Tarım ekonomisinden sanayi ekonomisine geçiş, kentleşmeyi doğrudan etkileyen bir unsur olmakla birlikte günümüzdeki toplum anlayışını da ortaya çıkaran bir husustur. Ülkemizde yaşanan bu dönüşüm, kurulduğu ilk yıllarda kır nüfusunun şehirlere oranla bir hayli fazla olduğu dikkate alınırca göçlerin niteliğini ortaya koymaktadır. Sosyal yapının tarım alanları ile olan bağı göçler vasıtasıyla kesilmiştir. 1950’li yıllardan itibaren kırsal alanlardaki modernleşme, makinenin insan gücü yerine kullanılmasıyla, köylerde iş gücü fazlalığına neden olmuştur (Kocaman ve Beyazıt, 1993: 2). Tarım alanlarında çalışan köylüler, üretim sürecine makinenin ortak olmasıyla işsiz kalmışlardır ve sanayi alanlarında istihdam edilmek arzusu ile şehirlere doğru göç etmişlerdir. Bunun yanında köylerdeki iş gücü fazlalığı sadece makineleşme ile ortaya çıkan bir unsur değildir. Miras yoluyla küçük parçalara ayrılan topraklar, nüfus planlamasından yoksun kırsal alanlarda oldukça sık görülen geniş ailelerin nüfuslarının giderek kalabalıklaşmasıyla artık bu ailelerin geçimini sağlayamayacak duruma gelmişlerdir (Mimarlar Odası, 1971: 28-33).

Tarım işlerindeki uzmanlaşma, makineleşme sürecinin bir sonucudur. Ekonomide söz sahibi olan toprağa, makinenin girmesi, daha önce tarımda nitelik sahibi olan köylüleri vasıfsız işçi durumuna düşürmüştür. Süreç tarım işletmelerinin büyümesi yönünde gelişirken, burada üretilen toprak mahsulleri dış pazara açılma imkânı bulmuştur. Buna karşın büyüme potansiyeline sahip olamayan küçük işletmeler ise kırsal alanlarda oluşan bu rekabet ortamına dayanamayarak ya büyük tarım işletmelerinin bir parçası olmuşlar ya da sahipleri tarafından elden çıkarılarak göçlere yol açan bir başka unsur olarak karşımıza çıkmışlardır. Nitekim topraksız kalan köylüler, istihdam edilmek umuduyla şehirlere göç etmişlerdir (Tekeli, 1982: 113).

3.4. Eğitime İlişkin Nedenler

Sanayi İnkılabı ile başlayan yenilenme ve gelişme süreci, bugün teknolojinin de getirdiği imkânlarla mesleki sınıfların belirli bir niteliği gerekli gördüğü sonucunu ortaya koymaktadır. Bireyler ise, daha iyi geçim şartlarına kavuşabilmek ve toplum içindeki arzuladığı statüye kavuşmak amacıyla bu işlere talip olmak niyetindedirler. İktisadî açıdan yeniliklerin devam ettiği günümüzde nitelikli iş gücüne olan ihtiyaç artmakta ve bu niteliği çalışmaya istekli olan kişilere ancak eğitim kurumları vermektedir. Daha çok kırsal yerleşim alanlarında gördüğümüz geleneksel toplum tiplerinde, bir mesleğe kavuşabilmek için nitelik ve dolayısıyla eğitime gereksinim yoktur. Kentlerde karşımıza çıkan modern toplum tiplerinde ise insanlar sanayi ve hizmet alanlarında istihdam edilmeleri için birtakım yeteneklere sahip olmak durumundadırlar. Bu yetenekler de ancak eğitimle sağlanabilmektedir (Tatlıdil, 1997: 600).

Eğitim alacak olan kesim, doğal olarak toplumun genç tabakasını ifade eder. Buna bağlı olarak eğitime bağlı olarak karşımıza çıkan iç göçler daha çok genç bireyler tarafından tercih edilmektedir. Bunun yanı sıra eğitilmiş gençler de, bulundukları yerin sosyal ve kültürel gelişimini, kendi gelişimlerine nazaran yetersiz gördükleri takdirde göç edebilmektedir. Dolayısıyla bu kişiler eğitim aldıkları yerin maddi ve maddi olmayan kültür kalıplarını eğitim vasıtasıyla daha rahat kabullenip, içselleştirecek ve buradaki yaşayışa ayak uydurdukları için göç ettikleri yerde yaşama daha kolay devam edeceklerdir. Bu da, göç veren illerdeki kalkınmayı, nitelikli iş gücünün kaybına bağlı olarak olumsuz etkileyecektir (Başel, 2007: 522). Bugün ülkemizde giderek fazlalaşan eğitim kurumları, eğitim amacıyla gerçekleşen iç göçleri daha da yoğunlaştırmaktadırlar. Günümüzdeki bu hal, bölgelerin hem göç almasına, hem de göç vermesine sebep olmaktadır. Özellikle eğitim kurumlarının üniversite kısımlarında örgün olarak eğitim gören öğrencilerin sayısına göre, iç göçlerin niteliği değişiklik göstermektedir (Işık, 2009: 30).

4. TÜRKİYE’DE İÇ GÖÇÜN SONUÇLARI

İç göçün kısa ve uzun zamanda meydana getirdiği sonuçlar birden farklı çalışma sahasının alanı içine girmekte ve araştırmalara konu olmaktadır. Toplumların yaşayışı, coğrafyası ve iktisadî yapısıyla doğrudan ilgili olan kavram, göç alan ve göç veren yerlerdeki birçok yapının değişime uğramasına sebep olmaktadır. Basit manada bireyin ya da insan topluluklarının fizikî ya da coğrafi bir alanı değiştirmesi olarak bilinen göç sürecinin nedenleri, aynı zamanda sonuçlarını meydana getirir. Özellikle yerleşilen bölgenin demografik verilerini doğrudan etkileyen iç göçler oldukça etkin sosyolojik bir hadisedir (Bülbul ve Köse, 2010: 76).

İç göçler, bireyleri içerisinde yaşadığı fizikî alandan ayırarak, onları farklı bir fizikî alanda gönüllü ya da zorunlu iradeleriyle hayatlarına devam etmelerine sebep olduğu için, hem kendileri, hem de çevreleri açısından sosyal, kültürel ve ekonomik değişime uğratmaktadır. Bu değişimler olumlu ya da olumsuz anlamda değerlendirilebilir. Olumlu anlamdaki değişimler resmî evlenme törenlerindeki artış, nüfus planlanmasının daha doğru yapılması, kentleşmenin artışı, bireyin öne çıkması, kişilerin yeni statülere kavuşması için yolların meydana gelmesi ve doğuştan kazanılmış olan statülerin engellenmesidir. Olumsuz anlamdaki değişimler ise kentlerin kırsal yerleşim alanlarına dönüşümü, yasal olmayan suç gibi unsurların oranlarındaki artışlar, kentlerde ulaşım, kanalizasyon, temizlik gibi alt yapı sorunlarının ortaya çıkması, bir sosyal ilke gereği yurttaşların sağlık ihtiyaçlarının giderilmesinde meydana gelen aksamalar gibi neticelerdir (Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu, 1998: 5).

Türkiye’deki iç göç olgusu köylerden şehirlere ve genel itibariyle doğu ve karasal iklimin hâkim olduğu yerleşim alanlarından batı ve denize kıyısı olan yerleşim alanlarına doğru gerçekleşmesi, göç alan illerdeki nüfusun, bu kentlerin kaldırabileceğinden fazla olmasına neden olmuştur. Ülkemizde göç alan iller endüstri alanında gelişmiştir ancak iç göçler, bu illerdeki iş gücü ihtiyacının fazlasıyla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla göçlerin istihdam etkisi olduğu kadar yerleşim birimlerine de doğrudan etki etmesi kaçınılmazdır. Buna bağlı olarak göç alan illerde meydana gelen kentleşme, barınma, idarî sorunlar, çarpık kentleşme birbirini tetikleyen sorunlar, iç göçler neticesinde meydana gelmiş olan sorunlardır (Türkoğlu, 2011: 68).

Ülkemizdeki iç göçlerin meydana getirdiği sonuçların birden fazla yönden ele alınmasıyla farklılaştığı göze çarpmaktadır. Nitekim göçleri meydana getiren sebepler, bununla beraber şehirlerde birtakım sorunların da oluşmasına yol açmaktadır. Her göç hareketi, onu gerçekleştirenlerin beklentileri noktasında cereyan etmektedir. Daha iyi bir yaşam isteği, yüksek sağlık, eğitim ve barınma koşulları, yüksek gelir kazanma, meslekî kariyer, iş bulma, çocuklarına daha iyi bir gelecek inşâ etme gibi arzular, bu şartların kentlerde daha iyi sağlanacağından köylerde yaşayan insanları, kentlere doğru göç etmeye sevk etmektedir. Başta iş bulma arzusu ile gerçekleştirilen bir göç hareketi, şehirlerde istihdam edilmiş ve birey üretim sürecine dâhil olmuş, şehirle birlikteliğini sorunsuz bir şekilde sağlamışsa, bu göç, olumlu bir şekilde gerçeklemiştir. Fakat göçmenlere böyle bir ortamı ancak gelişmiş ülkeler sunabilmektedir. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan Türkiye için bu göçler, şehirler için fazla bir yoğunluk teşkil etmekte ve kent yapısını tahrip edecek ölçüde meydana gelmektedir (Erkal, 1997: 234).

Türkiye’de iç göçlerin başlangıcında belli başlı çekim merkezleri vardır. Bunlar günümüzde de ehemmiyetini koruyan büyükşehirlerin başında gelmektedir. İstanbul, Ankara, İzmir gibi metropoller her dönem için göçlerin varış noktası olmuşlardır ancak ilerleyen süreçte, bu iller, çevresindeki illeri de birer çekim merkezi haline dönüştürmüşler ve orada yaşayan nüfusu da kalabalıklaştırmışlardır. İstanbul Kocaeli, Bursa ve Tekirdağ’ı, İzmir, Aydın ve Manisa’yı, Ankara ise Eskişehir’i iç göçlerin istikamet gösterdiği yeni yerleşim alanları olarak beslemişlerdir (Başel, 2003: 114).

50’lerden bu yana çekim merkezi haline gelen metropollerin, etraflarındaki illeri de birer çekim merkezi haline getirmeleri neticesinde, günümüze değin devam eden bu göçlerin, yerleşim alanlarında birtakım sorunlara yol açması da kaçınılmaz olmuştur.

1950’lerden itibaren kalkınma planları doğrultusunda devletin yönlendirmesiyle başlayan ve köylerden şehirlere doğru yönelen göçlerin, 80’lerden itibaren şehirlerdeki nüfusun artmasıyla beraber kentlerden kentlere doğru gerçekleştiği görülmektedir.

4.1. Türkiye’de İç Göçün Ekonomik Sonuçları

İç göçler öncelikli olarak göçmen kitleler üzerinde ekonomik tesirlerini göstermektedir. Göç alan ve göç veren bölgeler açısından ise ilk olarak çalışma hayatında etkilerini hissettiren iç göçler, göçmen kitlelerinde kadın ve çocukların meslek sahibi olması gibi olumlu sonuçlar sağlamaktadırlar. Meslek sahiplerinin giderek arttığı göçmen nüfus böylelikle giderek aktifleşmektedir ancak bunun da göç veren bölgeler açısından olumsuz bir yanı vardır. Meslek sahibi olan nüfus aynı zamanda nitelikli iş gücü manasına gelmektedir ve bu kişiler göç veren bölgeler açısından ciddi bir kayıptır. Göçmen birey ya da bireylerin göç ettikleri bölgelere dönerek, oralarda çalışmayı tercih etmeleri, göç veren bölgelerin kalkınması açısından büyük bir önem arz etmektedir (İçduygu, Sirkeci ve Aydıngün, 1997: 207 - 210).

1980 öncesinde ülkemizde yaşanan iç göçler, şehirleşme ve endüstrileşmenin bizzat devlet tarafından teşviki ve kontrolü ile yapıldığı için 40’lı yıllardan itibaren göçmenlerin istihdam edilmesi, daha rahat ve planlı bir şekilde yapılabilmekte idi. Ancak 80’li yıllardan sonra kentler iş gücü ihtiyacını karşılamış ve barınma imkânlarını üst seviyeye kadar kullanmış durumda olduğu için göçlerin olumsuz etkileri ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu dönemde şehirleşen yerlerde kurulan sanayi ve hizmet sahalarında artık nitelikli iş gücüne ihtiyaç vardır ve göç veren bölgeler, bu ihtiyacı karşılayamamaktadır. Emek arzı yoğun olduğu için de kayıt dışı istihdam ya da ucuz emek gibi sorunlar, kentlerde baş göstermeye başlamıştır (İçduygu, Sirkeci ve Aydıngün, 1997: 222-224). Bu senelerde, iç göçlerin meydana getirdiği problemlerde devleti ekonomide devletçilik yerine özel girişimciyi teşvik etmesinin ve liberal ekonomiye geçişinin de payı vardır. Kamuya ait sermayeden, özel sermayeye yapılan maddi yatırımlar teknik alanda gelişme gibi olumlu neticeler sağlarken, bir yandan da işsizliğe yol açmıştır (Peker, 1999: 30).

1940’lı yıllardan itibaren Amerika’nın Marshall kredileriyle başlatılan endüstrileşme, iç göçlerin de teşvikiyle köylerdeki iş gücü, kentlerdeki sanayi ve hizmet sahalarında istihdam edilerek güçlendirilmiştir. Toplum bilimcileri ve iktisatçılar geliştirmekte olan ülkeler için iç göçlerin ağır ve planlı bir şekilde olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bunun sebebi köylerden şehirlere doğru olan göçlerin istihdam ve kentleşme açısından emilme sürecinin daha kontrollü biçimde olması gerektiğindendir.

Aksi bir durumda ise, şehirlerde beklenmedik ve çözümü kolay olmayan ekonomik sorunlar ortaya çıkmaktadır (Başel, 2010: 36).

Türkiye'deki iç göçlerin istihdam ve piyasalara yönelik tesirleri üç kısımda incelenebilir. 40'lı yıllar başlayan bu göçler 60'lı yıllara kadar şehirler açısından planlı ve kalkınmaya yönelik göçlerdir. İş sahibi olmak üzere şehre gelen insanlar iş bulabilmişler ve bir niteliğe kavuşabilmişlerdir. Bu yıllar arasında meydana gelen göçler, ilk kısmı ifade eder. İkinci kısım ise 60'lı yıllardan 80'li yıllara uzanan süreçtir. Bu yıllar arasında iç göçü tercih eden göçmenler zor bir süreçten geçmişler ve kentlerde istihdam fazlası olarak ikinci bir pazarı oluşturmuşlardır. 80'li yıllara doğru ucuz iş gücünden doğan taklit üretim, seyyar ve kapıda satıcılık gibi uygulamaların büyükşehirlerde oldukça fazla görünmesinin de sebebi budur. Üçüncü dönem olarak ifade edilen, 1980'li yıllardan günümüze uzanan zaman dilimindeki göçlerin farklılığa uğradığını söylemek mümkündür. Önceki dönemlerde daha çok köylerden şehirlere gerçekleşen göçler, bu dönemde kentlerden kentlere doğru bir eğilim göstermişlerdir. Bu göçleri tercih eden bireylerin önceliği ucuz iş gücü ve kayıt dışı istihdam gibi uygulamalarda yer almak istemeyişleridir (Başel, 2010: 306 - 308).

İç göçler, 60 ile 80'li yıllar arasında ve 80'den günümüze uzanan süreçte çift pazar yaklaşımını ortaya koymuştur. Göç edenlerin çalıştıkları pazar, genel olarak ikincil pazarı teşkil etmektedir ve bu pazarla anlatılmak istenen ikincil sektörlerdir. Sendikasız, örgütsüz ve genel olarak kadınların, gençlerin ve etnik grupların oluşturduğu bu pazarlar nitelik gerektirmeyen işleri ihtiva eder. Ücretler oldukça düşüktür, özlük hakları ise neredeyse yok denecek kadar azdır, kol ve kas gücüne dayalı işlerdir ancak ikincil pazarın olumsuzlukları, birincil sektörlerle geçişte bir engel değildir. Buralarda nitelik sahibi olan göçmenler daha sonra yetenek ve becerilere bağlı olarak birincil sektörlerde istihdam edilebilirler (İçduygu, Sirkeci, Aydıngün, 1997: 207 - 234).

4.2. Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Kültürel Sonuçları

Sosyo-kültürel kavramı sosyal ve kültürel olarak iki ayrı kavramı ihtiva etmektedir. Sosyo-kültürel manada bir değişim kültürü oluşturan maddi ve maddi

olmayan unsurların, sosyal kurumların yapısında ve bu kurumlar arasındaki bağın değişimi anlamına gelmektedir (Akkayan, 1979: 10). Bireylerin toplum içinde kazanmış oldukları rol ve statüler, maddi kazançlarında ve varlıkları, inançlar ve değerler, akrabalık ve aile ilişkileri, çocuk büyüme biçimleri, kişilik ve karakter kazanımları ve lisan sosyo-ekonominin konusu içerisindedir (Tezcan, 1984: 3).

İç göçü tercih eden bireyler doğal olarak, fizikî ve sosyal çevrelerini değiştirirler ve farklı bir toplum yaşamına tabi olurlar. Göçmenler buradaki birçok maddi olmayan kültür unsurlarına yabancıdır. Göçün ardından başlayan süreçte, bireylerin yeni topluma düzen sağlama çabaları başlar ve birtakım değişiklikler meydana gelir. Eğer göçmenler, geldikleri yerdeki toplumun kültürel davranış biçimlerini sergilemeye devam ederlerse, uyum sorunları yaşanacaktır (Tekeli, 2010: 174). Devlet, iç göçlerde meydana gelen bu uyum sorunlarını asgarî seviyeye indirmek amacıyla Devlet Planlama Teşkilatının Beş Yıllık Kalkınma Planında alınması gereken bazı tedbirlerden bahsetmektedir. Buna göre göçmenlerin yaşadıkları uyum problemi onları ekonomik sorunların yanı sıra, yaşadıkları toplumdan dışlanmaya ve suça teşvik etmektedir (DPT, 1996: 15).

İç göçler, sadece bireyleri etkileyen sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkmaz. Ülkemizde 1980'lere kadar daha çok kırlardan şehirlere doğru devam eden göçlerde, kırlarda görülen geleneksel aile tipleri, şehirlerde çekirdek aile formuna dönüşmektedir. Bireyleri, göçe zorlayan köylerdeki toplumsal ve sosyal baskı, şehirlerde yerini daha özerk birey olgusuna bıraktığı için şehirlerdeki yaşamda baskı, büyük oranda azalmaktadır (Öztürk ve Altuntepe, 2009: 165). Şehir yaşamı, göçmen aileleri ve çevre ilişkilerini de doğrudan etkiler. Daha öncesinde kırsal alanlarda yardımlaşma, paylaşma ve imece yoluyla kuvvetlendirilen bağlar, maddi münasebetlerin kuvvetlenmesi sonucu temel beşerî ilişkiler bu değişimden olumsuz olarak etkilenmektedir (Akan ve Arslan, 2008: 62).

Göçmen açısından kentli profiline uyum şeklinde gelişen olumsuzluklar, tarımla uğraşılan alanlarda hoş karşılanmamasına rağmen, şehirlerdeki hayata ayak uydurabilme çabasıyla meydana gelmektedir. Kır alanlarındaki yaşamla, kent yaşamı arasındaki farklardan hareketle, kentli olanların göçmenleri dışlayan tutumu neticesinde, kentli ile göçmenin hiçbir zaman bütünleşemeyeceğini ileri sürenler de vardır. Buna göre iç göçler göçmenlerin geldikleri kırsal alanlarla arasındaki bağı koparır ve

şehirlerde düzensizliğe yol açar. Kentle bütünleşemeyen göçmenler, şehirdeki düzene ayak uyduramadıkça kentlerin yoksul kesimi olmanın neticesi olarak asi insanlar olarak karşımıza çıkarlar (Ersoy, 1985: 87).

Sosyal ve kültürel açıdan, kentlilerin yaşam biçimi dışında bir hayatı benimsemiş olan göçmenlerden sadece beyaz yakalı işçi ya da üstün nitelikli yetkin bir mesleğe sahip olanları bu uyum sorunlarını daha kolay aşabilmektedirler. Çünkü bu kişiler statüleri gereği gerek iş yerinde, gerek sosyal alanlarda zaten kentli profiline sahip insanlarla beraber olmakta ve onların yaşayışına daha kolay alışabilmektedirler (Tekeli, 2010: 38).

4.3. Göçün İstihdam Üzerindeki Sonuçları

Göçler, istihdam olanaklarının şehirlerde kurulan sanayi ve hizmet sektörlerindeki işçi ihtiyacı sebebiyle köylerden kentlere doğru eğilim içerisinde ancak şehirlerdeki mevcut iş gücü ihtiyacı, köylerde yaşayan insanların uzmanlık alanıyla uyum göstermemektedir. Arzu edilen yüksek yaşam standartlarına göçmenler ancak üst düzey bir gelirle ulaşabilir ancak bu gelir, kentlerdeki iş alanlarında uzmanlık ve tecrübe gerektiren işlerle sağlanabilir. Göçü tercih eden bireyler ise daha çok tarım alanlarında niteliklidirler. Dolayısıyla geldikleri yerlerde nitelikli olan bu bireyler, yerleştikleri yerlerde vasıfsız duruma geldikleri için işsizlikle karşılaşmaktadırlar (Kazgan, 1999: 18).

Türkiye’deki iş olanaklarının şehirlerde, kentlerle kıyas edildiğinde daha fazla olduğu göz önüne alınırsa, bireyler iç göçlerle istihdam olanaklarına kavuşabilmektedirler ancak bu durum aynı zamanda şehirlerdeki işsizlik oranlarının düşmesine de mani olmaktadır. 2004 ile 2006 yılları arasında en çok göç alan üç il olan İstanbul’da işsizlik %0,4 azalırken, sırasıyla Ankara’da %2,7, İzmir’de ise %3,8 azalma göstermiştir. Göç hareketlerinin giderek kalabalıklaştırdığı bu yerleşim yerlerinde işsizlik azalma gösterse de, İstanbul’daki işsizlik oranının %13,7, Ankara’da %15,9, İzmir’de ise %29 olması, bu kentlerdeki işsizliğin fazla olduğunu göstermektedir. Ülkenin çeşitli yerlerinden göç alan üç çekim merkezi, yatırımlarla sağlanan istihdam alanlarının yaygınlaştığı yer olduğu için göç almaya devam etmektedirler. Mevcut

işgücü ihtiyacının üzerinde gerçekleşen göçler ise bu illerdeki işsizlik oranının ülke ortalamasına yaklaşmasına engel olmaya devam etmektedir. Bununla birlikte Mardin, Batman, şırnak, Urfa, Diyarbakır gibi ülkemizde en çok güç veren bölgelerde ise işsizlik, nüfusun azalmasına rağmen artış göstermiştir. 2004 ile 2006 yılları arasında Mardin, Batman, şırnak bölgesinde işsizlik oranı 12,7, şanlıurfa, Diyarbakır bölgesinde ise 6,9 puan yükselmiştir. Nüfusun düşmesi bu yerleşim alanlarında göçler devam etse bile, yatırımlarla yeni iş sahaları meydana getirilmediği takdirde işsizlik oranlarını olumlu yönde etkilemeyecektir (ATO, 2007:1).

Günümüzde, göçmen kitlelere ait yerleşim alanlarının sakinleri, bu nedenle çocuklarını okutma niyetindedirler. şehir yaşamında, yüksek gelir ile daha iyi yaşam standartlarına kavuşabileceklerini uman bu göçmenler, bu yolu onlara sağlayacak olan maddi imknların, iyi bir iş ile sağlanacağını ve bunun da ancak eğitim ile olacağını düşünmektedirler (Bozan, 2014: 33). Glerle şehirlere gelen kitle içerisinde genç olanların istihdama katkıları, diğer göçmenlere nazaran daha olumludur ancak onların da, birer vasıfsız olduğu ve şehirlerde işsizliğe neden olacağı unutulmamalıdır. Bununla birlikte sanayi ve hizmet alanlarında tecrübe kazanmaya elverişlidirler (Gişi, 2007: 8). İ göçlerin şehirlerdeki iş olanaklarını kısıtlaması ve istihdamı zorlaştırması, onları ucuz emek gücü haline getirmektedir. Genel itibariyle hamallık, yk işleri, inşaat, seyyar satış gibi alanlara yönelmek zorunda kalmaktadırlar. İşsizlik durumlarının devamında yoksullukla karşılaşacakları endişesi, onları mümkün olan her iş için çalışabilir duruma getirebilmektedir. Bunun sonucu olarak göçmen ailelerin büyükleri, kayıt dışı istihdam edilebildikleri gibi basit işlerde düşük ücretlerde çalışabilmektedirler (şensoy, 2005: 58).

İşsizlik, göçmenlerin kenti profiline katılımı önünde de büyük bir engeldir. Nitekim kentlerdeki sivil topluma ve onun örgütlerine katılım, yüksek gelir sahibi vatandaşlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Ancak kentlerde vasıfsız konuma düşen göçmenler, yüksek gelir sahibi olamadıkları için bu örgütlere katılamamakta ve yaşadıkları topluma uyum göstermekte zorlanmaktadırlar (Gündüz ve Yetim, 1997: 110).

4.4. Göçün Kent Üzerindeki Sonuçları

Kentleşme denince akla şehirlerdeki inşâ edilen yapılar ve bu yapıların kendi aralarında uyumu gelebilir. Ancak kentleşme aynı zamanda demografik unsuru da ihtiva eder. Nitekim göçlerin kentleşme üzerine etkileri de, kentleşmenin demografik açıdan ele alınmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Buna göre bir yerleşim biriminin kent olarak kabul görmesi için iki önemli ölçüt bulunmaktadır; ilki bu yerleşim biriminin demografik yapısı ve niceliği, bir diğeri ise burada yaşayan insanların birbirleri arasındaki münasebetlerdir (Tolan, 1996: 161). Bir yerin kalabalık olması, o yeri kent yapmamaktadır. Kent eğitim, sağlık, barınma, güvenlik gibi temel insan ihtiyaçlarının üst seviyede sağlandığı yerlerdir ancak ülkemizde kent olgusuna farklı bir nitelik kazanmış, belirli bir nüfusa kavuşan yerleşim birimleri kent statüsüne kavuşmuştur. Oysa asıl önemsenmesi gereken kent dediğimiz yerleşim alanında yaşayan insanların, burada kent kültürünü benimsemesi ve ona göre yaşamını sürdürmesidir. Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan kent toplumu da bunu ifade etmektedir. Tarım toplumundan, sanayi toplumuna geçişin ifadesi olan kentler, tarım dışı geçim alanlarının yer aldığı alanlardır. Uzmanlaşma, iş bölümünün önem kazandığı, teknik bilginin, küreselleşmenin ve teknolojinin etkilerinin en üst seviyede yaşandığı yerleşim birimleridir (Başel, 2003: 116).

Türkiye’de kentleşme sayısal veriler üzerinden meydana getirilen bir olgudur, nüfusu belirli bir sayının üzerinde olan yerleşim birimleri kent olarak kabul edilmektedirler. Bu usul, gelişmiş ülkelerle benzerlik göstermemekle birlikte modern anlamda kent olgusunu da meydana getirememiştir. Keza kentleşme sürecini gerçekleştirmiş ülkelerde, sanayi ve hizmet çalışanların oranı, tarımda istihdam edilenlerden fazladır ancak 2000’li yılların verilerine bakıldığında, ülkemizde sanayi sektöründe çalışan işgücü %24,8 ve hizmet sektöründe çalışanların oranı %51,7 iken tarım sektöründe çalışan işgücü oranı %23,5’tir (DİE, 2003). Bu sayıların birbirlerine olan yakınlığı ve tarımda istihdam edilen bireyler dikkate alındığında Türkiye’nin sanayileşmeden kentleştiği görülecektir.

Şehirlere doğru yönelen nüfus hareketliliği, şehirde yaşayan kentli profilinin farklılaşmasına yol açmaktadır. İstanbul örneği dikkate alındığında, ülkemizin her yanından göç alan bir metropol olan yerleşim alanı, bu özelliği sayesinde etnik, dinsel,

mezhepsel birçok farklılığı bünyesinde barındıran özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Bunun öncelikli sebeplerinden birisi olarak iç göç kavramı, aynı zamanda kent yapısını da doğrudan etkilemektedir. Yeni göç etmiş bireylerin ekonomik olarak kentte yaşayanlarla aynı seviyede olmamaları, onları ilk olarak konut anlamında diğerlerinden ayrı yaşamaya zorlamaktadır. İç göçler, bu yönüyle şehirlerde gecekondu yapılarının oluşmasına zemin hazırlamaktadırlar (Gişi, 2007: 6). Gecekondu kavramının kelime olarak günlük konuşma dilimize girişi, 1940 ile 1950 yıllar arasında olmuştur (Çakır, 1991: 504). Bu dönem, aynı zamanda ülkemizdeki iç göçlerin başlangıcı olarak bilinmektedir.

Şehirlerdeki gecekondu yerleşimlerinin oluşmasında aynı yerden göç edenlerin, konut sıkıntılarını çözmek için şehir merkezine uzak, sanayi alanlarına yakın yerleri tercih etmesinin doğrudan etkisi vardır. Aynı yerden göç eden ve çoğu zaman akraba olan bu bireyler, göçlerin devamlılığı için de, önemli bir dayanak oluşturmaktadırlar. Keza yeni göçmenler, bu gecekondu alanları sayesinde kente alışmakta güçlük çekmeyeceklerdir çünkü bu alanlarda kent yaşamının aksine, göçmenler kır tipi yaşam biçimlerine devam etmektedir. Göç yoğunluğunun giderek artması, önceleri birkaç konuttan ibaret olan bu yerleşim alanlarını, mahallelere dönüştürmekte, kent yapısı bu gelişmelerle beraber tahrip edilmektedir (Kıray, 1982: 342). Şehirdeki yaşamın kırlaşması olarak değerlendirilen gecekondu, şehirlerin modern görünümünü bozan, kamu hizmet ağının büyümesine engel olan ve kentli kimliğinden uzak bireylerin yaşam alanları olarak tabir edilmektedir. Göçmenlerin, şehirlerdeki istihdam olanaklarını düşürmesi ve işsiz kalmaları, onların şehirlerdeki insanlarla aynı geçim koşullarına sahip olamaması, bu yerleşim tipinin yaygınlaşmasına neden olmaktadır ancak giderek kalabalıklaşan gecekondu alanlarını, siyasî alanda rey olarak gören siyasetçiler, kent yapısını aykırı olan bu yerleşim tipinin olduğu gibi kabul edilmesine sebep olmaktadır (Şenyapılı, 1982: 238).

Çizelge 3: Türkiye’de Yıllara Göre Gecekondu Sayısı, Nüfusu ve Gecekondu Nüfusunun Kent Nüfusundaki Payı

YILLAR	GECEKONDU SAYISI	GECEKONDU NÜFUSU	KENT NÜFUSUNDAKİ PAYI (%)
1955	50.000	250.000	4,7
1960	240.000	1.200.000	16,4
1965	430.000	2.150.000	22,9
1970	600.000	3.000.000	23,6
1980	1.150.000	5.750.000	26,1
1990	1.750.000	8.750.000	33,9
1995	2.000.000	10.000.000	35
2002	2.200.000	11.000.000	27
2011	4.000.000	20.000.000	40

Türkiye’de iç göçlerin başlamasıyla birlikte kentlerde oluşan gecekondu giderek mahalle halini almış ve kentlerin yadsınamayacak bir kısmını oluşturmuşlardır. Buna bağlı olarak gecekondu sahibi kimseler, kent nüfusunun belirli bir kısmını meydana getirmişlerdir. 1955’te 50.000 olan gecekondu sayısı, 2011’e gelindiğinde 4.000.000’a yükselmiştir. Gecekonduya yaşayan insan nüfusu 1955’te 250.000’dir ancak sürekli olarak artan gecekondu sayısına bağlı olarak 2011’de gecekonduya yaşayan insan sayısı 20.000.000’a yükselmiştir. Yine ulaşımın kolaylaşmasıyla iç göçlerin başladığı yıllara denk gelen 1955 senesinde bu tür konutlarda yaşayan nüfus, kentli nüfusun yanında %4,7 ile fazla kalabalık değilken 2011’de neredeyse kentli nüfusuna denk olacak şekilde %40’a yükselmiştir.

Ülkemizde de örnekler sıkça görülmek üzere göçmenler şehir yaşamında güçlük çektikleri için kendi yaşam alanlarını kurmaktadırlar ve bu yaşam geldikleri kırsal alanlarla benzerlik göstermektedir. Kentlerdeki sanayi ve hizmet alanlarında iş bulamayan bu göçmenler, yaşam biçimleriyle ne kente, ne de kırsal yaşam alanlarına ait olmayan gecekondu tipi konutlarda barınmaya devam ederken, ardından devam edecek göçler için de, destekleyici bir nitelik oluşturmaktadırlar. Türkiye’de 1950’lerden itibaren giderek yoğunlaşan göç olgusu, şehirlerdeki gecekondu tipi yaşam alanlarının yaygınlaşmasına neden olmuştur. 1970’lere gelindiğinde ise, büyükşehirlerde neredeyse

üç konuttan birisi göçmenlerin kurduğu gecekondulardan oluşmaya başlamıştır (İçduygu, 1998: 223).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE İÇ GÖÇLERİN SHIFT SHARE ANALİZİ İLE İNCELENMESİ

1. ARAŞTIRMANIN TASARIMI

Araştırmanın birinci bölümünde göçün kavramsal ve kuramsal çerçevesi çizilmiş ve dünyada genel olarak kabul edilen göç tanımları belirtilmiştir. Göçün sınıflandırılması yapılarak göç eğilimlerine dair genel yaklaşımlar hakkında bilgiler verilmiştir. Dünya üzerinde meydana gelen göç hareketlerinin hangi eğilimler içerisinde ve hangi etkenlere bağlı olarak gerçekleştiğini belirtmek üzere ortaya atılan yaklaşımlar üzerinde durulmuş ve göçün dünyada genel olarak kabul edilen neden ve sonuçları incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ise Türkiye’deki iç göç hareketleri genel çerçevesi üzerinde durulmaktadır. Türkiye’de iç göçün başlangıcından itibaren günümüze hangi şartlar altında geliştiği ve hangi nitelikleri taşıdığı işlenmiş, söz konusu iç göçlerin Türkiye’deki nedenleri ve sonuçları belirtilmiştir.

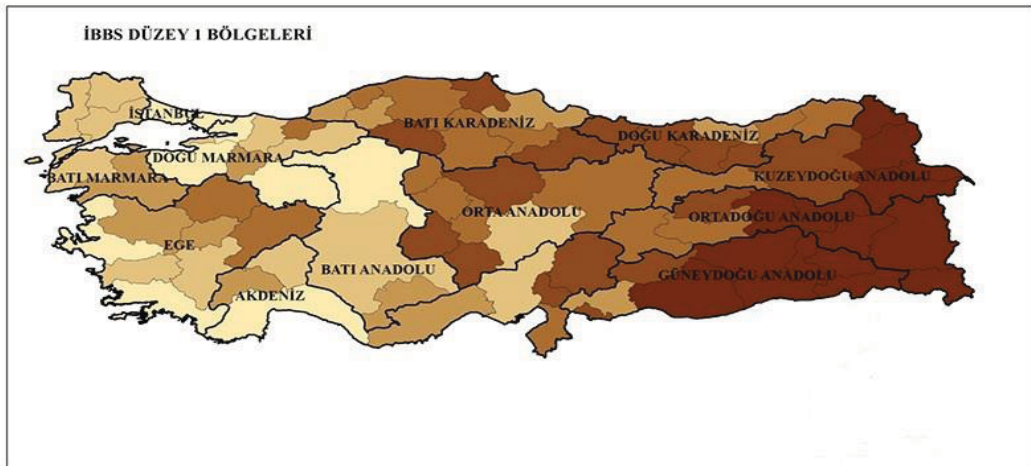
Çalışmanın bu kısmında Türkiye’deki iç göçlerin beklenen seviyede gerçekleşip gerçekleşmediği incelenmiştir. 1950’lerden itibaren incelemeye alınan Türkiye göç haritasında söz konusu toplumsal hareketliliklerin doğudan batıya doğru ilerlemeye kaydettiği görülmektedir. Başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere büyükşehirlerdeki nüfusun artmasına neden olan bu göçler, ilerleyen yıllarda nüfusun kalabalıklaşmasıyla büyükşehirlerin etrafındaki illeri de birer çekim merkezi haline getirmişlerdir. 1950 ve 1980 yılları sonrası Türkiye göç tarihi için iki önemli dönemdir. 1950 yılında ekonomideki sermaye birikimin liberal hamlelerle kapılarını dışarıya açması istihdamın artmasına neden olmuş ve göçler iş sahalarının olduğu büyük yerleşim alanlarına yönelmiştir. 1980 sonrası da buna benzer ilkelerin benimsendiği bir dönem olmuş, göç hareketleri canlılık kazanmıştır. 2000 sonrasında ise nüfus, önceki yıllarda çekim merkezi olarak ortaya çıkan illerde itici güç olarak karşımıza çıkmış, yeni çekim merkezleri oluşmuştur. 2008 ile 2016 yılları arasında dönem de, böyle bir dönemdir.

Çok sayıda büyükşehirden mütevellit Marmara Bölgesinin, Türkiye'nin göç tarihinin önemli bir bölümüyle iştigal ettiği bilinmektedir. Başta İstanbul olmak üzere Bursa ve Kocaeli, ülkemizde hizmet ve sanayi işkollarının gelişmesiyle istihdamın büyüdüğü başlıca şehirlerdendir. Çalışmanın bulgularına göre 2008 ile 2016 yılları arasında Marmara Bölgesi, en fazla göçün meydana geldiği coğrafi bölge olmak vasfını kaybetmemiş olmakla birlikte bu alandaki oranlarını düşürmüştür. Göçün büyüme oranı olarak en fazla artış kaydettiği Karadeniz Bölgesi ise Ravestein'in göç kuramını doğrular niteliktedir. Göç hareketliliklerinin mesafeyi önemseyi öne süren kurama göre söz konusu gelişmeyi yorumlayacak olursak; göçler yeni dönemde Marmara Bölgesine en yakın olan coğrafi bölge Karadeniz Bölgesini tercih etmişlerdir. Muhakkak ki bunda iktisadi, toplumsal ve siyasal etkenlerin de payı vardır ancak bu Shift Share (Değişim Payı) Analizinin konusu değildir.

2. ÇALIŞMA EVRENİ

Çalışmanın kapsamı Türkiye sınırları içerisinde gerçekleşen, iç göç olarak tanımlanabilecek nüfus hareketlilikleridir. Bu manada söz konusu nüfus hareketlilikleri Düzey 1 bölgelerinden coğrafi bölgelere doğru incelenmiştir. Bölgelerin kapsamı açısından bahsolunan bölgelerde hangi illerin yer aldığını belirtmek daha faydalı olacaktır.

Şekil 2: Türkiye İBBS Düzey 1 Bölgeleri

Kaynak: <http://yereldemokrasi.net/haritalarla-kamu-idaresi/147-istatistiki-bolge-birimleri-siniflandirmasi-ibbs-duzey-1-ve-duzey-2-bolgeleri>

Düzey 1 kapsamında Türkiye’de 12 adet bölge bulunmaktadır. Bu bölgelerin isimleri İstanbul, Batı Anadolu, Doğu Marmara, Ege, Batı Marmara, Akdeniz, Batı Karadeniz, Orta Anadolu, Doğu Karadeniz, Güneydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgeleridir. Bu bölgelerin sınırları içerisinde yer alan iller ise şu şekilde sıralanabilir.

İstanbul: İstanbul

Batı Anadolu: Ankara, Konya, Karaman

Doğu Marmara: Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova

Ege: İzmir, Aydın, Denizli, Muğla, Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak

Batı Marmara: Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Balıkesir, Çanakkale

Akdeniz: Antalya, Isparta, Burdur, Adana, Mersin, Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye

Batı Karadeniz: Zonguldak, Karabük, Bartın, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Samsun, Tokat, Çorum, Amasya

Orta Anadolu: Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir, Kayseri, Sivas, Yozgat

Doğu Karadeniz: Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane

Güneydoğu Anadolu: Gaziantep, Adıyaman, Kilis, Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt

Ortadoğu Anadolu: Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Muş, Bitlis, Hakkâri

Kuzeydoğu Anadolu: Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan

12 adet bölgenin bulunduğu Türkiye Düzey 1 bölgelerinin yanı sıra, bu bölgelerden Türkiye’nin coğrafi bölgelerine doğru giden göç incelenmiştir.

Şekil 3: Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri

Kaynak: <https://cografyabilim.files.wordpress.com/2011/07/ayrc4b1ntc4b1lc4b1-tc3bcrkiye-4coc49frafi-bc3b6lgeler-haritasc4b1.jpg>.

Türkiye'nin coğrafi bölgeleri ise yedi adettir. Bunlar Marmara, Akdeniz, Ege, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir. Coğrafi bölgelerin sınırları içerisinde yer alan iller ise şu şekildedir.

Marmara Bölgesi: Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Tekirdağ, Yalova

Akdeniz Bölgesi: Adana, Antalya, Burdur, Hatay, Isparta, Mersin, Kahramanmaraş*, Kilis, Osmaniye

Ege Bölgesi: Afyonkarahisar*, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak

Karadeniz Bölgesi: Amasya, Artvin, Bayburt, Bolu, Çorum*, Rize, Trabzon, Sinop, Tokat*, Samsun, Zonguldak, Düzce, Karabük, Bartın, Kastamonu, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Sakarya

İç Anadolu Bölgesi: Aksaray, Ankara, Çankırı*, Eskişehir*, Karaman*, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Konya, Nevşehir, Niğde, Sivas, Yozgat, Çorum

*İki ya da daha fazla bölgede toprağı bulunan iller topraklarının büyük kısmının olduğu ve iklim şartları olarak uyum sağladığı bölge içerisinde gösterilmiştir.

Doğu Anadolu Bölgesi: Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Van

Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin, Şanlıurfa, Siirt, Şırnak

3. ANALİZ YÖNTEMİ

Shift Share Analizi ya da Değişim Payı Analizi ilk olarak 1960 senesinde Edward John Dunn tarafından kullanılmış, Berzeg aynı analizi 1978 yılında bölgesel ve sektörel alanda büyüme farklılıklarını sistematik olarak açıklayan kimlik olarak tanımlamıştır. Hirsch, Shift Share Analizini, bölgeye ait istihdam ve büyüme üzerindeki ekonomik politikaların tesirini inceleme üzere, Marguez ise bölgede belirli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşen sektörel performansı, bölgeler arası karşılaştırma, ölçme ve değerlendirme yapabilmek üzere uygulanan geleneksel analiz olarak kabul etmektedir (Elburz, 2012: 20).

Daha genel tabirle bölgesel araştırmalar için kullanılan Shift Share Analizinin değişim olarak kullanılan kısmı bölgenin alması gereken değişkendir. Bölge, ülke ortalamasının üzerinde değere sahipse ve diğer bölgelerden daha hızlı büyüyorsa milli büyümeden daha fazla pay almaktadır. Dolayısıyla bölgedeki gerçek büyüme, aynı zamanda beklenen ile gerçekleşen arasındaki farkı açıklamaktadır. Ülke genelinin tamamından bölgeye doğru kayma, bölgedeki beklenmeyen büyüme verilerini ortaya koymaktadır (Beceren, 2003: 1).

Shift Share Analizi, incelenen bölgedeki değişimi ele alır. Bölge meydana gelen gelişimi kategorilere ayırarak inceler. İncelenen konudaki gerileme ya da ilerleme bölgenin o konudaki uzmanlığının ya da rekabet gücünün ortaya konulmasında fayda sağlar. Analiz, bölgesel araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır ancak bölgenin olumlu ya da olumsuz avantaj konumunu gösterirken bu konumu nelerin belirlediği hakkında bilgi vermez. Bu noktada doğal olarak bölgenin avantajlı olup olmadığının belirlenmesinden sonra avantajı nelerin belirlediğinin tespiti için başka analizlerin yapılması gerekmektedir (Coughlon, Pollard, 2011:26).

Değişim Payı Analizi incelenen konuyla ilgili olarak alandaki değişim ve gelişimi referans olarak kabul edilen diğer bir alanla mukayese ederek hedeflenen verilere erişilip erişilmediği fikrinden yola çıkar. Fiilî gelişim ile meydana gelen gelişme arasındaki farkı kategorize ederek inceler. Böylelikle incelenen konuyla ilgili olarak uzmanlıkta ve rekabette bölgenin konumunun tespit edilmesine yardımcı olur. Bu sebeplerden dolayı shift share analizi bölgesel araştırmalarda kullanılan bir yöntemdir (Şahin, Özge, Uysal, Kuru, 2012: 104).

Analiz, birbirinden farklı yaşam alanlarında, birbirinden farklı grupları değişken olarak ele alır, incelenen dönemlerin başı ve sonunda elde edilen verileri referans olarak kabul eder. İncelenen dönemin başından sonuna değin büyümeyi farklı bileşenlere ayırır. Analizin temeli, belirli alanda (j) ve belirli zaman dilimindeki büyümedir(i). Bu da (1) referanstaki büyüme ve (2)incelenen konuyla ilgili bölgedeki büyümeyi (3) alanın (j) diğer bölgeleri (l) cezbetmesindeki rekabet konumuna bağlıdır (Alavi, Yasin, 2000: 149).

$$GB = (T^1_{ij} - T^0_{ij}) - (T^0_{ij} * B_{ALAN}) (1)$$

1 numaralı denklem belirli zaman aralığında Düzey 1 Bölgesinden (i) coğrafi bölgeye (j) gelen göç miktarındaki gerçek büyüme, fiilî büyüme ile beklenen büyüme arasındaki farkı ifade eder. Coğrafi bölgeye gelen göç sayısının, referans alan genelindeki göç sayısının büyüme oranında büyümesi durumundaki dönüşümünü ölçer. Daha genel ifadeyle gerçek büyüme, bölgenin bulunduğu alandaki çekim gücünü koruyup korumadığını ifade eder. Gerçek büyüme pozitif, negatif ya da sıfıra eşit olabilir. Ortaya çıkan sonuçlara göre farklı yorumlar karşımıza çıkabilmektedir. Bunlar şu şekilde ifade edilebilir;

- İlk olarak gerçek büyüme sıfıra eşit olabilir. Bu durumda coğrafi bölge çekim gücünü korumaktadır.
- İkinci olarak gerçek büyüme sıfırdan büyük olabilir. Bu durumda coğrafi bölge çekim gücünü arttırmıştır.
- Üçüncü olarak ise gerçek büyüme sıfırdan küçük olabilir. Bu durumda ise coğrafi bölge çekim gücünü kaybetmiştir.

Coğrafi bölgeye düzey 1 bölgelerinden gelen göç sayısı sıfırdan yüksek ya da düşük olması durumunda bölgenin çekim gücünü üç farklı bileşene ayırarak inceler.

a) Bölge Bileşim Etkisi b) Rekabet Etkisi c) Tahsis Etkisi

Göçteki gerçek büyümenin artışının ya da azalmasının nedenleri üç etki analiz edilerek incelenir. Üç etkinin ayrılması ise;

$$GB = T_{ij}^0 * (B_{iALAN} - B_{ALAN}) + T_{ij}^1 * (B_{ij} - B_{iALAN}) + (T_{ij}^0 - T_{ij}^1) * (B_{ij} - B_{iALAN}) \quad (2)$$

şeklinde hesaplanır. Formülde yer alan sembollerin hesaplanması ise şu şekilde olur;

$$B_{ij} = (T_{ij}^1 - T_{ij}^0) / T_{ij}^0 \quad (3)$$

$$B_{ALAN} = (T_{ALAN}^1 - T_{ALAN}^0) / T_{ALAN}^0 \quad (4)$$

$$B_{iALAN} = (T_{iALAN}^1 - T_{iALAN}^0) / T_{iALAN}^0 \quad (5)$$

$$T_{ij}^1 = T_{ij}^0 * (T_{iALAN}^0 / T_{ALAN}^0) \quad (6)$$

T_{ij}^1 = Dönem sonunda düzey 1 (i) bölgesinden coğrafi bölgeye (j) giden göç sayısı

T_{ij}^0 = Dönem başında düzey 1 bölgesinden (i) coğrafi bölgeye giden göç sayısı

B_{ALAN} = Dönem boyunca bütün düzey 1 bölgelerinden bütün coğrafi bölgelere giden göçün büyüme oranı

T_{ij}^0 = Dönem başında bütün düzey 1 bölgelerinden coğrafi bölgeye giden göç sayısı

T_{iALAN}^0 = Dönem başında düzey 1 bölgesinden (i) bütün coğrafi bölgelere giden göç sayısı

T_{iALAN}^1 = Dönem sonunda düzey 1 bölgesinden (i) bütün coğrafi bölgelere giden göç sayısı

T_{ALAN}^0 = Dönem başında bütün düzey 1 bölgelerinden bütün coğrafi bölgelere giden göç sayısı

T^1_{ALAN} = Dönem sonunda bütün düzey 1 bölgelerinden bütün coğrafi bölgelere giden göç sayısı

B_{IALAN} = Dönem boyunca bütün coğrafi bölgelere düzey 1 bölgesinden (i) gelen göçün büyüme oranı

B_{IJ} = Dönem boyunca düzey 1 bölgesinden (i) coğrafi bölgeye (j) giden göç sayısındaki büyüme oranı

$T^{\wedge}_{IJ}$ = Düzey 1 bölgesinden (i) coğrafi bölgeye (j) gelen göç sayısının, aynı bölgeden bütün coğrafi bölgelere gelen göç sayısına oranı

Shift Share Analizin üç temel etkisi vardır. Bunlar analizin temelini oluşturmakla birlikte bölgeler arasındaki dengesizliğin boyutlarını incelemek üzere kullanılırlar.

3.1. Bölge Bileşim Etkisi

$T^0_{ij} \cdot (B_{ialan} - B_{alan})$ ile hesaplanır. Bir bölgeden diğer bir bölgeye gerçekleşen iç göçlerin büyüme oranı ile ülke içerisinde gerçekleşen toplam iç göçün büyüme oranı arasındaki farka dayanır. Eğer bölgenin almış olduğu göç oranı, ülke içerisinde gerçekleşmiş toplam iç göçün büyüme oranından fazla ise etki pozitifdir. ($B_{ialan} > B_{alan}$) Buna göre bölgenin çekim gücü, ülkedeki ortalama çekim gücünden yüksektir. Bu durum bölgenin istihdam arzının yüksek olmasına, kültürel gelişmeye, yaşam standartlarının ülke şartlarına göre daha iyi durumda olmasına ya da eğitim, sağlık, ulaşım ve altyapı koşullarının tatmin düzeyine cevap verebilecek nitelikte olmasına bağlı olabilir. Ancak bölgenin almış olduğu göç oranı, ülkede gerçekleşmiş olan iç göçün büyüme oranından düşük olması durumunda sonuç negatif olacaktır. ($B_{ialan} < B_{alan}$) Böyle bir durumda ise bölgenin orada yaşayan insanların ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz kaldığını, iş, eğitim, sağlık, altyapı koşullarının yetersiz olduğunu, işsizlik, suç gibi sorunların baş gösterdiğini ya da buna benzer nedenlerin bölgeyi itici güç haline getirdiğini söyleyebiliriz.

Bileşim etkisi, iki gerçeklikten yola çıkmaktadır. İlki, ülkedeki bazı bölgelerin diğer bölgelere göre daha fazla çekim gücüne sahip olması ve göç almasıdır. Çekim

gücü olarak anlatılmak istenen iş, sağlık, eğitim ve ulaşım olanaklarının yanında kültürel, iktisadî şartlarının ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi olarak ifade edilebilir. Eğer bir bölge bir önceki cümlede sıralanan faktörlerden birinde bile ülkedeki birçok bölgeden iyi durumda ise, gerçekleşen iç göçlerin yöneldiği bölge ülke için muhtemel bir çekim merkezi olarak karşımıza çıkacaktır. Bir diğer gerçeklik ise bölgenin kompozisyonu ve buna bağlı olarak ortaya çıkan koşullardır. Ülkemizdeki bazı bölgelerin geçmişten bu yana ilerleyen süreçte sahip olduğu konumu itibariyle bir çekim merkezi olduğu çok açıktır. Özellikle doğu illerimizin coğrafi koşulları, orada yaşayan vatandaşlarımızın yaşamlarını güç şartlarda idame ettirmelerine sebep olmaktadır. Bunun yanında batı illerimiz ise yaşam standartları olarak diğer yerleşim birimlerine göre avantajlı durumdadırlar.

3.2. Rekabet Etkisi

$T_{ij}^{*}(B_{ij}-B_{ialan})$ ile hesaplanır. Bir düzey 1 bölgesinden coğrafi bölgeye gelen göçün büyüme oranı ile ülkedeki bütün bölgelerden coğrafi bölgeye gelen göçün büyüme oranı arasındaki farkı ölçer. Pozitif rekabet etkisi, düzey 1 bölgesinden, coğrafi bölgeye gelen göçlerin büyüme oranının, bölgeye ülkenin bütün bölgelerinden gelen göçün büyümesinin ortalamasını geçtiğini anlatır. Pozitif rekabet etkisi avantaj, negatif rekabet etkisi ise bir dezavantajdır.

Çizelge 4: Shift Share Analizinde Uzmanlaşma ve Rekabet Avantajı

		Rekabet Avantajı	
		Avantaj (+)	Dezavantaj (-)
U Z M A N L A Ş M A	(-) Uzmanlaşmamış	$(B_{ij}-B_{ialan}) > 0$ $(T_{ij}^0 - T_{ij}^{\wedge}) < 0$ A,N	$(B_{ij}-B_{ialan}) < 0$ $(T_{ij}^0 - T_{ij}^{\wedge}) < 0$ D,N
		3 -	2 +
	(+) Uzmanlaşmış	$(B_{ij}-B_{ialan}) > 0$ $(T_{ij}^0 - T_{ij}^{\wedge}) > 0$ A,S	$(B_{ij}-B_{ialan}) < 0$ $(T_{ij}^0 - T_{ij}^{\wedge}) > 0$ D,S
		1 +	4 -

Rekabet etkisini saflaştırmak amacıyla geliştirilen tahsis etkisi ise ancak rekabet etkisiyle birlikte yorumlanabilir. Böylece bölgenin uzmanlaşma düzeyi sağlıklı olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla rekabet etkisinin sonuçları daha net olarak anlaşılabilir.

3.3. Tahsis Etkisi

$(T_{ij}^0 - T_{ij}^{\wedge}) * (B_{ij} - B_{ialan})$ ile hesaplanır. Shift Share Analizinin üç etkisinden birisi olan Tahsis Etkisi, Etkileşim Etkisi olarak da bilinmektedir. Bölge Bileşim Etkisi ile Rekabet Etkisi etkileşiminden yola çıkarak iç göçün büyümesini ölçer. Tahsis etkisi, daha iyi rekabet koşullarına sahip ülkelerin uzmanlaşma seviyesini inceler. Eğer bir bölge uzmanlaşmamışsa ($B_{ij} - B_{ialan} = 0$), veya herhangi bir rekabet avantajından faydalanmıyorsa ($T_j - T_{ij} = 0$), tahsis etkisi sıfır ya da boş olacaktır. Bunun dışında tahsis etkisi ülkenin rekabet avantajından faydalanıp faydalanmadığı şu şekilde anlaşılabilir.

Tahsis Etkisinin sonuçları ise şu şekilde yorumlanabilir;

- ❖ 1 Numaralı Alan (AS, +): Bölge, uzmanlaştığı bölgelerde rekabet avantajını kullanmıştır ve bu nedenle tahsis etkisi pozitifdir.
- ❖ 2 Numaralı Alan (DN, +): Bölge, rekabet dezavantajı olduğu bölgelerde uzmanlaşmamıştır. Bu nedenle tahsis etkisi pozitifdir.
- ❖ 3 Numaralı Alan (AN, -): Bölge, uzmanlaşmadığı bölgelerde rekabet avantajını kullanmıştır, bu nedenle tahsis etkisi negatiftir.
- ❖ 4 Numaralı Alan (DS, -): Bölge, uzmanlaştığı bölgelerde rekabet avantajını kullanamamıştır ve tahsis etkisi negatiftir.

4. LİTERATÜR TARAMASI

1999'da Nuriye Garipağaoğlu'nun Türkiye'de Göç Eden Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı adlı çalışmasıyla başlayıp 2017'de Cevdet Yılmaz'ın Türkiye'de Kırdan Kente Göç Sürecinde Etkili Olan Faktörlerden Biri; Evlilik Yoluyla Göç adlı çalışmaya kadar Çizelge 5'te gösterilen çalışmalar, on sekiz yıllık süre içerisinde iç göç ile alakalı olarak kaleme alınan çalışmaların önemli kısmını oluşturmaktadır. İç göçlerin özellikle çalışma sahasına etkilerini inceleyen bu çalışmalar ilk olarak göçmenlerin istihdamlarını incelemiş, sosyoloji araştırmalarından da geri durmayarak göçmenlerin niteliğini mercek altına almıştır.

1999'dan 2010'a kadar söz konusu çalışmalar göç edenlerin istihdamı, gelir düzeyleri gibi ekonomik veriler üzerinden çıkarımlarda bulunmuş, haliyle göçün köylerden kentlere yoğunlaşmasıyla kentlerde göç sebebiyle yaşanan sorunlar üzerine eğilmiştir. Bu çalışmaların arasında mekânsal olarak yerel özellikler taşıyanı olduğu kadar Türkiye genelinde yapılmış olanları da bulunmaktadır. 2009 yılında farklı olarak Şevket Işıklı'nın Türkiye'de Eğitim Amaçlı Göçler'i söz konusu toplumsal hareketliliği eğitim açısından ele alarak üniversite sayısının artmasına bağlı olarak eğitim göçlerinin arttığı sonucuna varmış ve alanında önemli bir çalışmaya imza atmıştır. 2010 sonrası göç çalışmalarının öncesinden farklılaştığını görmekteyiz. Bu dönemde göçün siyasal ve toplumsal etkileri üzerinde çalışmalar çeşitlenmiştir. 2010 yılına ait İlkay Südaş ve Mustafa Mutluer'in yazdığı Daha İyi Bir Hayata Doğru: Yaşam Biçimi Göçü adlı çalışmanın konusu Türkiye'deki iç göçler olmaktan ziyade dünyadaki emekli göçleri ele aldığından farklılık açısından önemlidir. Çalışmada yaş ortalamasının yükselmesiyle birlikte emekli göçlerinin her ne kadar turizm göçlerinden ayrımı zorlaşsa da, tercihlerinin kentler değil, köyler olduğu neticesine varılmıştır. Aynı yıl içerisinde M. Akif Çukurçayır'ın Göç ve Siyasal Katılma Davranışı adlı çalışması göçmen profilinin kentle bütünleşmesini inceleyerek göçe ekonomik yanlarından farklı olarak yaklaşmıştır. Ertuğrul Güreşçi 2011'de kaleme aldığı Türkiye'de Köyden Kente Göç ve Düşündürdükleri adlı çalışmasıyla göç yönetimi için resmi kurum ve dairelerin, sivil toplum kuruluşlarının, üniversitelerin ve akademisyenlerin birlikte hareket ederek,

Türkiye'nin geçmişte yaşadığı sorunların bir neticesi olarak gördüğü göç sorununa bir çözüm bulunması gerektiğinden bahsetmiştir.

2012 sonrasında ise göç çalışmalarının genel itibariyle bölgesel nitelik kazandığı söylenebilir. 2012 yılında Murat G. Kırdar ve D. Şirin Saraçoğlu'nun yazdığı İç Göç, Bölgesel Yakınsama Sorunu ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği adlı çalışma yakınsama analizi uygulaması olmakla birlikte Düzey 1 Bölgeleri arasındaki göçleri ele almıştır. Aynı yıl Ertuğrul Güreşçi'nin kaleme aldığı Türkiye'nin Köyden Kente Göç Sorunu adlı çalışmada Düzey 2 Bölgelerinde net göç ve net göç hızı incelenmiştir. 2013 yılında ise Nuray Demir, Seda Yaşa ve Vedat Dağdemir'in yazdığı Düzey 1 Bölgelerine Göre Yoksulluk ve Göç Durumu adlı çalışma, adından da anlaşılacağı üzere Düzey 1 Bölgelerine ait verileri incelemiştir. 2013 yılında Adem Karakaş, Cavit Yeşilyurt ve Yüksel Koçak'ın yazdığı Kalkınmışlık Farkı ve Neden-Sonuç İlişkisi Bağlamında Kırsaldan Kente Yapılan Göçler adlı çalışması 1980 sonrası TRA 2 Bölgesi göçlerini incelemiştir. Bu manada günümüze kadar ulaşan söz konusu çalışmaların genel itibariyle bölgesel nitelik kazandığını söylemek mümkündür. Nitekim göçlerin bölgesel olarak ele alınması daha doğru ve güvenilir bilgilerin elde edilmesini sağlamaktadır.

2017 yılında İpek Sürmeli'nin yazdığı Türkiye'de İç Göçün Değişim ve Dönüşümü: Kentten Kıra Yöneliş adlı çalışmasının ve aynı yıl içerisinde Cevdet Yılmaz'ın yazdığı Türkiye'de Kırdan Kente Göç Sürecinde Etkili Olan Faktörlerden Biri: Evlilik Yoluyla göç adlı çalışmalarının literatürde farklı yeri bulunmaktadır. Tersine göç olarak tanımlayabileceğimiz göçlerin kentlerden kıra doğru yönelmesini inceleyen çalışma kentlerdeki itici güçleri ele almış ve kırdaki çekici güçleri incelemiştir. Evlilik Yoluyla Göç'ü inceleyen diğer çalışma ise köy evliliklerini incelemiş ve burada evlenen kadınların nerelere göç ettiklerini, bu yolla düşen aktif işgücü kaynağının nerelerde değerlendirildiğini ele almıştır.

Çizelge 5: Türkiye’de İç Göç Çalışmaları

Yılı	Yazarı	Adı	Yöntem	ÖRNEKLEM	Performans Kriteri	Bulgular
1999	Nuriye Garipagaoglu	Türkiye’de Göç Eden Nüfusun Ekonomik Faaliyet Kollarına Dağılımı		1990 yılı istihdam edilen göçmenler	Göç eden faal nüfusun ekonomik sektörlere göre dağılımı, göç eden faal nüfusun cinsiyete göre ekonomik sektörlere dağılımı, göç alan illere gelen nüfusun cinsiyete göre ekonomik sektörlere dağılımı, şehirlerden köylere/şehirlere göç eden faal nüfusun cinsiyete göre ekonomik sektörlere dağılımı	1990 yılında göç edenlerin %44,4’ünü çalışanları oluşturmaktadır. Çalışanlar arasında erkek nüfus, kadınlara oranla fazladır. Göç eden nüfus, göç alan illere göç etmeyi tercih etmekle birlikte yarısı hizmet sektöründe çalışmaktadır ve şehirlere göç edenlerin çoğu yine şehirlerden gelmektedir.
2001	Ferhunde Özbay, Banu Yücel	Türkiye’de Göç Hareketleri, Devlet Politikaları ve Demografik Yapı			Türkiye’de göç dönemleri, emek göçü, zorunlu göç, kırdan kente - kentten kente göç, mekik göçü, deprem göçleri, kadın göçü, göç yoğunluğu,	Türkiye’de kırdan kente göçleri vatandaşlık hakkı aramakla ilişkilendirmek mümkündür. 1965 ve sonrası göçler İstanbul’da sanayinin gelişmesiyle doğmuştur. Söz konusu göçler 1980 ve sonrasında kentleşme umuduna dönmüştür. 1990’dan sonra ise göçmenler özellikle aksanları nedeniyle dışlanmışlardır.

2002	Şenay Üçdoğruk	İzmir'deki İç Göç Hareketinin Durumlu Logit Teknikle İncelenmesi	İki Durumlu Logit Model	2002 yılı Nisan ayı içerisinde İzmir ilinde yer alan dokuz ilçede yaşayan bireyler	İzmir'e göç edenlerin göç olasılığını etkileyen faktörler, sosyo ekonomik değişkenler, yaş değişkenine göre göç edenlerin dağılımı, eğitim durumlarının dağılımı, hanehalkı gelir durumu dağılımı ve meslek grupları	Göç edenlerin yaş ve eğitim durumları göç olasılıklarını etkilemektedir, diğer bir durum ise göç edilecek yerde yaşayanlar güvence olarak görülmektedir. Bunun dışında terör nedeniyle göç edenlerde geri dönme düşüncesi ağırlıklıdır.
2005	Fatih Çelik	İç Göçler: Teorik Bir Analiz			İç Göçlerin Fayda Maliyet Yaklaşımları, Göçün Özel Kazançları, İstihdam Fırsatları, İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı, Seçkinlik Yaklaşımı	İç göçlerin ekonomik nedeleri üç ayrı başlık altında ele alınmıştır. Bunların ilki fayda maliyet yaklaşımı, ikincisi itici ve çekici güçler yaklaşımı, sonuncusu ise seçkinlik yaklaşımıdır.
2006	Fatih Çelik	İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı İle Analizi	Regresyon Analizi		Göç, İstihdam, Sanayileşme, Eğitim, Sağlık	Göç ekonomik gelişimin olduğu kentlere doğru yoğunlaşmakta ve ekonomik gelişmeyle nüfus tarım dışı sektörlere kaymaktadır. Çekim merkezleri bu şekilde oluşur ve buralarda nüfus yükü oluşmaktadır.
2006	Serdar Sağlam	Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme		1980 - 2000 yılları arasında göç alan iller	İl içinde doğan nüfusun göçmenlere oranı, nüfusun niteliksel durumu, büyük kentlerde nüfus artış hızı	Göçler kasabalara ve kırsal alanlara değil, kentlere ve büyükşehirlere doğru ilerlemektedir. Durum böyle devam ettikçe kentsel yaşam standartları güçleşecektir.

2007	Baran Dural, Sedef Yaş	Göç Eden Nüfusta Grup-İçi Tabakalaşma ve Siyasetin Yeniden Şekillenmesi		Göç Etme Nedenine Göre İller Arası Göç Eden Nüfus Oranı, Gecekondulaşma, Gecekondu Bölgelerine Devlet Desteği	Kalkınmayı orta ölçekli şehirlere yaymak için köye dönüş politikaları geliştirilmeli ve büyükşehirlerdeki gecekondu bölgeleri ıslah edilmelidir.
				İzmir'in net göç ve hızı, Yaş Değişkenine Göre Göç Nedenlerinin Dağılımı, Yaşam Kalitesi ve Gelir Beklentileri	İzmir'e göçlerde en önemli neden ekonomiktir. Bireyler iş bulma ümidiyle İzmir'e gelmektedirler. Söz konusu göçlerde yaş ve cinsiyet önem taşımamaktadır.
2007	M. Vedat Pazarlıoğlu	İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi	İki Değişkenli Probit Model	1975 - 2000 yılları arası İzmir göçleri	150 yıllık dönemde göçe konu olan illerden Samsun, kişi başına düşen gelir düzeyinin sürekli arttığı illerden olup deniz ve karayolu ulaşım ağlarının geliştiği bir çekim merkezidir. Bu özellikleriyle istihdam imkanlarının sürekli geliştiği yer olarak çekim merkezi rolünü güçlendirecektir.
2007	Cevdet Yılmaz	Samsun İlinde Nüfus Hareketleri		1975 - 2010 yılları arası Samsun göçleri	

2007	Hüseyin Mualla Yücel	Türkiye'de Bölgesel İşgücü Hareketleri, İşsizlik ve Ekonomik Kalkınma			Bölgesel gelişmişlik farkları, işgücü hareketleri, nüfus verileri, göç eden nüfusun yaş aralıkları, işsizlik, işgücü piyasası uyum politikaları	Bölgesel işgücü hareketleri ile bölgesel işsizlik oranları arasında zayıf bir bağlantı bulunmaktadır. Buna göre işgücü hareketliliği bölgesel gelişmişlik farkları söz konusu olduğunda önemini kaybetmemektedir. Türkiye'de bölgesel gelişmişlik farklarının çözümü için çok yönlü politikalar ele alınmalıdır.
2007	Fatih Çelik	Türkiye'de İç Göçler: 1980 - 2000	1980 - 2000 yılları arasında gerçekleşen iç göçler		Bölgesel göç ve gelir düzeyi, en fazla göç alan iller, en fazla göç veren iller	İç göçler doğu batı yönünde meydana gelmektedir. Çekim merkezi konumundaki iller, çekim alanlarının çevrelerindeki illere doğru zamanla genişletmekte ve böylelikle iç göçler belli başlı çekim merkezler etrafında kümelenmektedir. Bu da bölgeler arası dengesizliğe yol açmaktadır.

2007	Halis Başel	Türkiye'de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri	Kademesine ve sosyo-ekonomik gelişmişlik durumuna göre iller	Kır - kent nüfusu değerlendirme ve demografik dönüşüm, İstanbul'da nüfus artışı, kademesine göre illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması	İç göçlerin birincil nedeni bölgesel dengesizliklerdir. Bu nedenle bölgesel dengesizlikleri ortadan kaldırmak göç sorununu azaltacaktır. Bölgesel dengesizliklerin kaynakları olan terör ve güvenlik sorunlarının çözümüyle sermaye güvenliği sağlandığında göç sorunu da ortadan kalkabilir.
2007	Selcen Mutlu	Türkiye'de Yaşanan Gecekondulaşma Süreci ve Çözüm Arayışları: Ankara Örneği	Ankara'da gecekondulaşma ve kentsel dönüşüm uygulamaları	Gecekondulaşmanın yasal çerçevesi, kentsel dönüşümün tarihi, çerçevesi ve kentsel dönüşüm politikaları, kentsel gelişim	Göç sonucunda kentte ortaya çıkan ilk etkilerden biri olan gecekondulaşmayı devlet başlarda görmezden gelmiş, daha sonra ise kentsel dönüşümle engellemeye çalışmıştır. Ancak bu defa gecekondulaşma sorununun arkasındaki sosyo-politik etkenleri ihmal etmiştir.
2008	Oğün Coşkun	İç Göçler Açısından Erzurum İlinin Analizi	1975 - 2000 yılları arasında Erzurum göçleri	Erzurum İlinde Göç Eden Nüfusun İllere Göre Dağılımı, İlin Net Göç Durumu, Göçe Katılan Nüfusun Demografik Yapısı	İldeki göçü tamamen bitirerek nüfusun stabil olmasını sağlamak imkansızdır, giden nüfus olduğu gibi gelen olacaktır ancak ekonomik yatırımlar, kış olimpiyatlarının altyapısının iyileştirilmesi gibi çalışmalarla Erzurum çekim merkezi haline getirilebilir.

2008	Mehmet Gürbüz, Murat Karabulut	Kırsal Göçler İle Sosyo-Ekonomik Özellikler Arasındaki İlişkilerin Analizi	Regresyon Analizi	1997 Köy Envanterine Göre Göç Eden Nüfus	Kırsal göçler, göç edenlerin demografik ve göç sonrası sosyal ve ekonomik yapısı	Kırsal yerleşimde yaşayan insanların doğdukları toprakları bırakıp şehirlere göç etmesinde sosyo-ekonomik etkenler rol oynamaktadır. İncelenen değişkenler ile kırsal göç oranı arasındaki ilişki orta seviyededir.
2008	Ertuğrul Güreşçi, Ziya Yurttaş	Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi	Regresyon Analizi	2005 yılı verilerine göre Erzurum'un 26 köyünde yaşayan 2.158 kişi	Hane reislerinin sosyal güvenlik durumu, meslekî eğitim bilgileri, eğitim durumları, yaş durumları, köyün sağlık hizmetlerinin durumu, kırsal göç sonrası gelir durumu, hanelerin sahip oldukları arazi bütüklüğü ve hayvan sayısı, besicilik faaliyetlerinin durumu	Kırsal alanlarda yaşayan göçlerden dolayı nüfus giderek düşmektedir ve buna bağlı olarak yaşamın güçleşmesi kırsal alanda kalan kişileri de göç etmeye meyilli pozisyona getirmektedir. Kırsal göçün önlenmesi için mevcut tarımsal faaliyetlerle alakalı çalışmalar yapılmalıdır.
2008	Murat Özdemir	Türkiye'de İç Göç Olgusu, Nedenleri ve Çorlu Örneği	Ki-Kare Bağımsızlık Testi	Çorlu'da yerleşik olarak yaşayan bireyler	Göçerlerin ya ve cinsiyet durumları, istihdam ile iliş durumları, istihdam ile eğitim durumları, geliri ile iş durumları, eski yerleşim merkezleri, göç ettikleri bölge ve doğum yerleri, göç etme nedenleri ve memnuniyet durumları, göççe neden olan itici ve çekici faktörler	Göçerlerin göç etme nedenleri arasında ilk sıra iş bulma ümidi yer almaktadır ve söz konusu göçler sanayisi gelişen yerlere göç etmeyi tercih etmektedirler. Ağ teorisine riayet edersine göçerlerin göç edecekleri bölgedeki ilişkileri belirleyici durumdadır ve bu göçerlerin büyük kısmı yaşamlarından memnundur.

2009	Şevket Işık	1995 - 2000 Döneminde İzmir'e Yönelik Göçler	1995 - 2000 yılları arasında İzmir göçleri	1995-2000 Yılları Arasın İzmir İlinin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç, Göçün İlere Göre Dağılımı, Göçte İlk On İlin Payı	İzmir İlinin aldığı göçlerin %46'sı Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden gelmektedir. İzmir'den giden göçlerde ise en fazla göç %9,6 ile Manisaya gitmektedir.
2009	Okan Yaşar	Edirne İli'nin Nüfus Hareketleri Bakımından İncelenmesi ve Son Dönemde Göçlere Katılanların Sosyo-Ekonomik Nitelikleri	1927'den 2000'e Edirne iline göç edenler ve ilden göç edenler	Edirne İlinin Yıllar İtibariyle Kır Kent Nüfus Dengesinin Değişimi, Sayım Yılları İtibariyle Edirne İli İçindeki Nüfus Hareketleri, Marmara Bölgesi İçerisindeki Hareketlilikte Edirne İlinin Payı, Edirne İline Gelen ve Giden Göçlerin Nitelikleri	Edirne İlinin kır yerleşmeleri Türkiye'nin ortalama kır yerleşimlerinin üzerinde olduğundan üretimin tarıma dayalı sanayi üretimine yönelmesi ve sektörel teşviklerin artırılması gerekmektedir.
2009	Mustafa Yakar	İller Arası Göçlerde Afyonkarahisar İli	1965 - 2000 yılları arası Afyonkarahisar göçleri	İkametgaha göre iç göç, doğum yeri, nüfus ve mekansal değişim verileri	İle gelen göçler çoğunlukla köylerden gelmektedir ve toplam nüfusun yarısı kırsal alanda yaşamaktadır. Verilen göçlerin yarısından fazlası Eskişehir, Denizli, Konya, Isparta ve Antalya illerine gitmektedir.
2009	Ertuğrul Güreşçi	Kırsal Göç ve Tarım Politikası Arasındaki İlişki		Tarım politikası araçları ve kapsamı, kırsal göç	Tarım politikalarının uygulandığı bölgelerde kırsal göç engellenmektedir. Tarım politikalarına öncelik verilmesi göç sorununun çözülmesine büyük katkı sağlamaktadır.

2009	Şevket Işık	Türkiye'de Eğitim Amaçlı Göçler		1995 - 2000 yılları arasında Türkiye eğitim amaçlı göçleri	İller arası göç eden nüfus miktarı ve göç eden nüfusun nedenlerine göre dağılımları, üniversitelerde öğrenim gören öğrenci sayısı, gerçekleştiren eğitim amaçlı göçlerden illerin aldıkları pay, illerin aldıkları göçlerde eğitim amaçlı göçlerin payı	Ülkemizde üniversite sayısı arttıkça illerin aldıkları göçler arasında eğitim amacıyla yapılan göçlerin payı giderek artmaktadır.
2010	İlkay Südaş, Mustafa Mutluer	Daha İyi Bir Hayata Doğru: Yaşam Biçimi Göçü		2010 - 2013 yılları arası göç eden yaşlı ve yabancı turistler	Dünyada Emekli Göç Bölgeleri	Yaşam biçimi göçleri, dünyada göç tanının eksikliği gözler önüne sermekte, yaşam biçimi göç kararlarının alınmasında turizm deneyimleri ön plana çıkmaktayken kalış süresinin belirsizliği göç ve turizm ayrımını zorlaştırmaktadır.
2010	M. Akif Çukurçayır	Göç ve Siyasal Katılma Davranışı: Konya Örneğinde Kentsel Bütünleşme ve Siyasal Katılma	Anket	2010 yılı Selçuklu, Meram ve Karatay ilçelerinde yaşayan göç etmiş bireyler	Konyada yerleşik olarak yaşayan göçmen bireylerin kentle bütünleşme durumları	Göç sonrası ortaya çıkan ikili yapının ortadan kaldırılması için yoğun olarak göç alan büyük kentlerde istihdam olanaklarının artırılması, sağlıklı konutların üretilmesi ve ikili yapıya sebep olan sorunların çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

2010	Gürol Zırhhoğlu	İç Göçün Van'ın Tarımı Üzerindeki Etkileri	Anket	Son 25 yıllık dönemde Van'a göç etmiş 1537 birey	Göç durumunun ilçelere göre dağılışı, deneklerin göç öncesi varlık durumları, tarım ile uğraşanların göç etme zamanları, tarım ile uğraşan kesimin öncesinde yaşadığı yer, göç etme nedenleri	Son 25 yıl içerisinde gerçekleşen göç hareketleri birçok etkene bağlı olarak gelişmiştir. Bu durumdan en çok etkilenen tarım sektörüdür. İlin tarım alanındaki etkinlikleri göçlerin artmasıyla yok olmuştur.
2010	Sibel Cengiz, Cem Mehmet Baydur	Kırdan Kente Göç ve Tarımsal Verimlilik: Türkiye Örneği	Makro Göç Fonksiyonu	1988 - 2008 yılları arası Türkiye ekonomik gelişmesi	Kırdan kente göç edenler, imalat sanayi ücret düzeyi, tarımsal çıktı, nüfus düzeyi, işsizlik oranları, yaş verileri	Tarım sektörüne yapılan yatırımlar artıkça istihdam da böylelikle artmakta ve kırdan kente giden göçler engellenmektedir. Tarımdaki verimliliği doğrudan etkileyen bir başka unsur da eğitimidir. Beşeri sermayeye yapılan yatırım tarımsal üretkenliği artırmaktadır.
2010	Ertuğrul Güreşçi	Köyden Kente Göçün Köydeki ve Kentteki Yansımaları: Akpınar Köyü Üzerine Bir Değerlendirme		1973 - 2009 yılları arası Akpınar Köyü göçleri	Kırdan göç edilen yerler ve sayıları, göçün kente ve kırdan yansımaları	Kırdan kente göç 1950'lerden sonra Türkiye gerçeği olarak insanların karşısına çıkmış, özellikle ekonomik nedenlerle gerçekleşen bu göçler kentlerde kimlik değişimine sebep olduğundan köy kente çatışmasına yol açmaktadır.
2010	Ozan Bahar, Felime Korkmaz Bingöl	Türkiye'de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Etkileri		2000 yılında göç eden bireyler	Yakın dönem iç göç hareketlerinin özellikleri, nedenlerine göre göçler, göçmenlerin, göçmen nüfusun dışında kalanların işgücüne katılma durumları, yerleşim yerine göre göçmenlerin istihdam oranları	Göçmenler istihdam edilse de, bu işler marjinal verimliliği düşük işlerdir. Sanayileşmenin gelişmediği yerlerde tarım dışı istihdam alanları yaratılmalıdır.

2011	Doğan Bıçkıcı	Geleceğin Kentte İnşası: Çanakale Kırşalında Göç Eğilimleri	Anket	2010 ADNKS'ye göre Çamlıca, Kumarlar ve Serçiler Köyü	Çanakale'nin Gökçalı, Çamlıca, Kumarlar, Serçiler, Karabrahimlar ve Ortaca köylerinde 15-34 yaş aralığındakilerin göç eğilimleri	Kırsal alanda yaşayanlardan yaşı büyük olanlar şehir yaşamı zor olduğundan köyde yaşamaktan memnundur. Şehirle göç etme düşüncesi ise gençlerde ağırlıklıdır.
2011	Aysun Sarı	Türkiye'de İç Göç: Fiziksel, Sosyal ve Ekonomik Sonuçları		14 ilde 1984 - 1990 arası göçmenler	En fazla göç alan ve göç veren illerin dağılımı, kişi başına düşen gayrisafi milli hasıla durumu, yerinden olmuş nüfus araştırması, terör göçleri, iç göçlerin yönü	Göç eden nüfus illerdeki emek piyasalarını doğrudan etkilemektedir. Göçmenler ucuz emek gücü olarak kabul edildiğinden ücret ortalaması düşmektedir. Bölgeler arası dengesizliği engellemek amacıyla göç veren bölgelere yakın merkezlere göçün özendirilmesi gerekmektedir.
2011	Hüseyin Mualla Yüceol	Türkiye'de İller Arası İşsizlik Oranı Farklılıkları, Göç ve Ekonomik Kalkınma		Alt Bölgeler - Düzey 2 - Düzey 3 İller	Kır - kent nüfusu, yerleşim yerleri arasında göç eden nüfus, bölgelerin aldığı - verdiği göç, net göç ve göç hızı, illerin net göç hızına göre sıralaması	İç göçlerle birlikte işsizlik oranları artmakta ve bölgeler arasındaki dengesiz büyüme derinleşmektedir. Bu noktada yapılması gerekenler aktif istihdam politikalarının hayata geçirilmesi, işgücü niteliklerinin geliştirilmesidir.

2011	Ertuğrul Güreşçi	Türkiye'de Köyden Kente Göç ve Düşündürdükleri			Dönemler itibarıyla köyden kente göç, köyden kente göçün köydeki ve kentteki sonuçları, göç üzerine düşünceler	Köyden kente göçler Türkiye'nin geçmişte yaşadığı sorunların bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır ve çözüm bulunmadıkça büyüyerek devam edecekler. Bu nedenle sorunun çözümünde sivil toplumun iştirakiyle STK'lar, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, akademisyenler birlikte çalışmalıdır.
2011	Yavuz Bozkurt	Türkiye'de Nüfus Hareketliliği ve Kütahya Örneği		1927 - 2009 ADNKS verileriyle Kütahya nüfusu	Kütahya ve Türkiye nüfus sayımı sonuçları, Ege Bölgesinde sanayi kuruluşlarının illere göre dağılımı, en büyük 254 işletmenin satışlarının illere göre dağılımı	1960'lı yıllardan bu yana göç veren Kütahya ilinde sanayi kuruluşlarının ve üretimin azlığı dikkat çekmektedir. Bu neden giden göçün önlenmesi için ilde üretimin ve sanayi kuruluşlarının sayısının artırılması gerekmektedir.
2012	Murat G. Kırdar, D. Şirin Saraçoğlu	İç Göç, Bölgesel Yakınsama Sorunu ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği		1975 - 2000 yılları arasında Düzey - 1 Bölgeleri arasında göç edenler	İller Bazında Kişi Başına Gelirde Mutlak Yakınsama Tahminleri, Büyüme Oranı ve Başlangıç Geliri	Net iç göç veren illerde emek yoğunluğundaki azalma nedeniyle sermayenin marjinal getirisi düşmektedir.
2012	Yükse İ Koçak, Elvan Terzi	Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri			Göçlerin çıkmasına neden olan faktörler ve göçün sonuçları, göçle beraber ortaya gelen sorunlar	Göçler, kentlerde ikili yapının ortaya çıkmasına neden olmakta ve göçmenlerin dışlanmasına yol açmaktadır.

2012	Mustafa Yakar	Türkiye'de İç Göçlerin İlçelere Göre Mekansal Analizi: 1995 - 2000 Dönemi	Haritalama ve Mekansal Oto Korelasyon Analizi	1995 - 2000 yılları arası gerçekleşen iç göçler	İlçelere göre nüfusun gelişimi, ilçelere göre iç göç verileri, nüfusun doğum yeri verileri, net göç oranlarının mekansal dağılımı, köy envanterine göre köyden içeriye ve dışarıya göç verileri	Türkiye'de iç göçlerin yönü karasal alanlardan kıyılara, doğudan batıya ve yüksek yerlerden alçak yerlere doğrudur. Doğu yerleri net göç verirken, batı yerleri ve özellikle kıyı kesimler göç almaktadır.
2012	Ertuğrul Güreşçi	Türkiye'nin Köyden Kente Göç Sorunu			Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre düzey 2 bölgelerinde net göç ve net göç hızı, köyden kente göçün nedenleri, köyden kente göçün sonuçları	Köyden kente göç Türkiye'nin 1950'lerden bu yana gerek sosyal, gerekse ekonomik şartlarıyla bağımlı bir sorundur. Bu nedenle sorunun kökten çözümü için hem sosyal, hem de ekonomik açıdan kır ile kent arasındaki farkların ortadan kaldırılması gerekmektedir.
2013	Nuray Demir, Seda Yaşa, Vedat Dağdemir	Düzyay 1 Bölgelerine Göre Yoksulluk ve Göç Durumu		2006 - 2010 yılları arası Düzey 1 bölgeleri göçleri ve gelirleri	1999-2011 Yıllar İtibariyle Düzey 1 Bölgelerine Ait Net Göç Verileri ve Gelir Dağılımları	Göç alan şehirlerde göç edenlerin ekonomik açıdan yetersiz olması arzu edilmeyen durumdur. Göç alan şehirlerde gelir artırıcı politikalar uygulanması gerekmektedir.
2013	Adem Karakaş, Cavit Yeşilyurt, Yüksel Koçak	Kalkınmışlık Farkı ve Neden - Sonuç İlişkisi Bağlamında Kırsaldan Kente Yapılan Göçler: Türkiye'de TRA2 Bölgesi Üzerine Ampirik Bir Analiz	Anket	1980 sonrası TRA2 Bölgesinden Kars, Ağrı, Iğdır ve Ağrı illerine göç	TRA2 Bölgesi İlleri 2023 Nüfus Projeksiyonları, TRA2 Bölgesinde yapılan göçler, yaş verileri, eğitim verileri, göç edilen yıllar, göç edilen il, aylık gelir, mülkiyet durumu, göç etme nedenleri, göç sonrası durum, geri dönmeye bakışı ve nedenleri	Eğitim seviyesi arttıkça geriye dönüş düşüncesi azalmaktadır. Buna bağlı olarak mülkiyet sahibi kimseler de mülkiyet sahibi olmayanlara göre daha az geri dönme düşüncesindedirler.

2013	Mustafa Yakar	Türkiye'de İller Arası Net Göçlerle Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Arasındaki İlişkinin Coğrafi Ağırlıklı Regresyon İle Analizi	Sıralı En Küçük Kareler Regresyon Analizi	ADNKS Verilerine Göre İller Arası Göçler	Dönemlere göre iller arası nüfusun dağılımı, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi dağılımı, göç etme nedenleri, göç edenlerin demografik yapısı ve nitelikleri	Türkiye'de iç göçler giderek artış eğilimi göstermekte ve buna bağlı olarak özellikle genç nüfus sürekli yer değiştirmektedir. Söz konusu göçlerin yönünü belirleyen unsur bölgeler arası gelişmiş düzeyidir. Göçler gelişmiş bölgelere doğru girmektedir.
2014	Arzu Yıldırım	Kırsaldan Kente Göç ve Değişen Siyaset: Muş Örneği		1990 sonrası Muş göçleri	Göçte etkili olan temel unsurlar, 90 yılından sonra kırsal kente göç	Göç eden bireylerde yaşlar ile gençlerin yaşam biçimi ve siyasal tercihleri farklılaşmaktadır. Gençler yaşlılara göre daha radikal tercih sahibidirler. Orta yaşın üzerinde bulunan göçmenlerde muhafazakarlık ön plandadır.
2014	Nermin Çelik, Güven Murat	Türkiye'de İç Göç Sorununa Yeni Bir Yaklaşım: Stratejik İç Göç Yönetimi			Düzye 1 Bölgeleri iç göç verileri, iç göçün nedenleri, iç göçün etki ve sonuçları	İç göç sorunu yönetilebilir bir sorun olmakla birlikte, stratejik iç göç yaklaşımıyla ele alınmalıdır.
2014	Mustafa Şen	Türkiye'de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi			Genel nüfus sayımlarına göre yıllık nüfus artışı ve yoğunluğu, kır - kent nüfus dengesi, en fazla göç alan - göç veren illerin aldığı - verdiği göç ve net göç hızı, yıllara göre gecekondulu nüfus sayısı	Kentlerdeki sosyal ve kültürel olanaklardan, eğitim imkanlarından yararlanmak isteyenlerin iç göçlerle şehirlerde yaşama isteği, kentlerdeki nüfusu arttırmıştır. İç göçlerin azaltılması için iticiliğin ortadan kaldırılması gerekmektedir.

2014	G. Sevinç, K. Kaya, V. M. Asaoğlu, M. Reşit Sevinç	Türkiye'de Kırdan Kente Göç ve Göçün Aile Üzerindeki Etkileri			Köyden kente göç edenlerşi sayısı ve oranları, iç göç hareketlerinin gelişimi, göç eden ailelerde bireylerin nitelikler ve iş durumu	Teknolojik gelişmelerin etkisiyle her geçen zaman diliminde giderek büyüyen göç, ailelerin kırsal yaşam alanlarından koparak kentlere sürüklenmesine neden olmakta ve kentte işsizlik ve barınma gibi sorunlarla onları baş başa bırakmaktadır. Bu nedenle kırın itici unsurlarının hafifletilmesi gerekir.
2015	Murat Yılmaz	Türkiye'de Kırsal Nüfusun Değişimi ve İllere Göre Dağılımı		ADNKS Verilerine Göre İller	Kırsal - kentsel nüfusun yıllara göre değişimi, en fazla kırsal nüfusu bulunan iller	İç göçler kırsal nüfusun azalmasına yol açmakla birlikte buradaki tarım ve hayvancılık sektörlerini olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle çözüm Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının ortak çalışmasıyla çözüme kavuşturulmalıdır.
2015	Lütfiye Özdemir, Orhan Polat, Gamze Seyitoğlu, Sevdice Çiçekli	Türkiye'de Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Köyden Kente Göçün Önlenmesinde Etkili Unsurların Saptanması ve Bir Araştırma	Çoklu Regresyon Analizi	Eskişehir 'in Çifteler ilçesi, Yıldızören Köyü; Malatya'nın Yeşilyurt ilçesi Kırangış Köyü; Amasya'nın Taşova ilçesi Andran Köyü; Artvin'in Şavşat ilçesi Düzenli Köyü; Mersin'in Silifke ilçesi Taşova Köyü; Manisa'nın Selendi ilçesi Terziler Köyü; Çanakkale'nin Ayvacık ilçesi Tuzla Köyü	Demografik nitelikler, binek araçlarının ve toplum taşıma araçlarının varlığı, il ve ilçe merkezine uzaklık, mevsim koşulları, kamu hizmetleri, toprak analizleri, su ve ısınma koşulları, meslek erbaplarının varlığı, tarım işçilerine ödenen ücretler, tarım faaliyetlerinin kazancı, tarımsal ve hayvansal danışmanlık.	Köyden kente göçte demografik niteliklerin %10, binek araçlarının bulunmaması %24, kamu hizmetlerinin varlığı %7, iletişim ve haberleşme imkanları %37, meslek erbaplarının varlığı %17, tarım ve hayvansal kazanç %12 etkilidir.

2016	Sertaç Tümtaş, Cem Ergun	Göçün Toplumsal ve Mekansal Yapı Üzerindeki Etkileri			Gecekondulaşma	1980'li yıllardan sonra Türkiye'de uygulanan neoliberal politikalar sonucunda göçler artmış ve göçler yoğunlaşmaya başlamış, bunun sonucunda da göç alan bölgelerde kent yoksulları gecekondulu alanlarını oluşturmaya başlamışlardır.
2016	Engin Dücan	Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi	Panel Birim Kök Testi ve Regresyon Analizi	TÜİK İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflamasına Göre Alt Bölgeler	Verilen göç miktarı, okullaşma oranı, istihdam oranı, kişi başına düşen elektrik tüketimi, gerçekleşen terör olayları sayıları	Göçün nedenlerinden biri de terör olaylarının artmasıdır. Özellikle işsizlik ve sosyo-ekonomik şartları yakından ilgilendiren bu durum bölge dışına göçleri yoğunlaştırmıştır. Ayrıca terör olaylarından eğitim de doğrudan olumsuz etkilenmiştir.
2016	Harun Sönmez, Fikret Er	Türkiye'de illere Göre İç Göç Hareketlerinin Modern Kümeleme Teknikleri İle İncelenmesi	Kümeleme Analizi	Düzey 3 – İller	İllerin aldığı ve verdiği göç miktarı	Her ne kadar günümüzde şehirden köye göç teşvik ediliyor olsa bile, köylerdeki ekonomik ve sosyal yaşantı seviyesinin düşük olması ve şehirlere gelen göçlerin artık köylerden değil, şehirlerden olması sebebiyle kentlerden giden göçler artık köylere değil, kentlere doğru yayılmaktadır.

2017	İpek Sürmeli	Türkiye'de İç Göçün Değişim ve Dönüşümü: Kentten Kıra Yöneliş			Yıllara göre kır - kent nüfusu yüzde oranı, iller toplamının yerleşim yerlerine verdiği göç, 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesin ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Kentleşmeyle ortaya çıkan sorunlar kırdan kente doğru genişleyen göçün ilerleyen yıllarda kentten kıra genişlemesine yol açmış ancak 6360 Sayılı Kanunda yapılan değişiklikler kırın itici unsurlarını arttırmıştır. Kırın ve kentin kendine özgü kimlikleri tahrip edilmiştir.
2017	Cevdet Yılmaz	Türkiye'de Kırdan Kente Göç Sürecinde Etkili Olan Faktörlerden Biri; Evlilik Yoluyla Göç			Köylerde evlenen genç kızların hangi tip yerleşim yerleşim alanlarına göç ettikleri, köylerde evlenen genç kızların nerelere gelin gittikleri	Çeşitli nedenlerde dolayı gerçekleşen iç göçlerin bir sebebi de evliliğdir. Evlilik sebebiyle gerçekleşen göçler şehirlere doğru gerçekleşirken köylerde hem insan kaynağını azaltmakta, aktif işgücünü düşürmekte, hem de bu tip göçler köylerdeki doğum oranlarını düşürmektedir.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

5.1. Türkiye’de Coğrafi Bölgelere Düzey 1 Bölgelerinden Gelen Göçler ve Göçlerin Shift Share Analizi ile İncelenmesi

Çizelge 6’da Türkiye’de 2008 ve 2016 yıllarında düzey 1 bölgelerinden coğrafi bölgelere gelen göçler gösterilmiştir. Buna göre ilgili hem iki ayrı yılın toplamında, hem de münferit bütün Düzey 1 bölgelerinden en fazla göçü alan bölge Marmara Bölgesidir. 2008 yılında toplam 673.447 göç almış, en fazla göç aldığı Düzey 1 bölgesi ise 82.193 ile Batı Karadeniz olmuştur. 2016 yılında ise toplamda 726.210 göç almış ve bu yıl içerisinde en çok göçü 82137 ile sınırları içerisinde yer alan düzey 1 bölgelerinden Doğu Karadeniz’den almıştır. Bölgenin en az göç aldığı Düzey 1 bölgesi ise Orta Anadolu’dur. 2008 yılında Orta Anadolu’dan 38.658 göç alan Marmara Bölgesi, 2016 yılında Orta Anadolu’dan aldığı göçler 26.157’ye gerilemiştir.

Genel itibarıyla Marmara Bölgesinden sonra Düzey 1 bölgelerinden en fazla göçü alan coğrafi bölge ise İç Anadolu Bölgesidir. İç Anadolu Bölgesinin en fazla göç aldığı Düzey 1 bölgesi Akdeniz’dir. 2008 yılında Akdeniz’den 47.055 göç alan İç Anadolu Bölgesinin, 2016’da bölgeden aldığı göç 59.308’dir. Batı Marmara’dan 2008 yılında 9596 göç alan İç Anadolu Bölgesi, 2016’da Batı Marmara’dan 11.695 göç almıştır.

2008 ve 2016 yıllarında Düzey 1 bölgelerinden en az göçü alan coğrafi bölge ise Doğu Anadolu Bölgesidir. 2008 yılında en fazla göçü 41.280 ile İstanbul’dan alan Doğu Anadolu Bölgesi, 2016 yılında da bu konudaki ısrarını korumuş, her ne kadar 2008’e kıyasla daha az göç almış olsa da, yine en fazla göçü İstanbul’dan almıştır. Bölgenin en az göç aldığı Düzey 1 bölgeleri ise Batı Marmara, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz’dir.

Genel itibarıyla Doğu Anadolu’dan sonra Düzey 1 bölgelerinden en az göç alan coğrafi bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesidir. Bölgenin kendi sınırları içerisinde yer alan düzey 1 bölgesi, Güneydoğu Anadolu dışında en fazla göç aldığı bölge Akdeniz’dir. 2008 yılında Güneydoğu Anadolu’ya 45.306 göç veren Akdeniz Düzey 1 bölgesi, 2016 yılında göçleri 46.118’e yükseltmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en

az göç aldığı Düzey 1 bölgesi ise Doğu Karadeniz'dir. 2008'de Doğu Karadeniz'den 1729 göç alan Güneydoğu Anadolu Bölgesinin, 2016 yılında Doğu Karadeniz'den aldığı göç 2996'dır.

2008 yılında Türkiye genelinde toplam 2.294.500 kişi göç etmiş, 2016 yılında ise bu sayı 2.616.380'e gerilemiştir. Bu göçlerin başta batı bölgeleri olmak üzere buralardaki büyükşehirlerle doğru gerçekleştiği bilinmektedir.

Çizelge 6'daki veriler dikkate alınarak, 2008-2016 yıllarında Marmara Coğrafi Bölgesinin, Batı Marmara Düzey 1 Bölgesinden aldığı göçlerin Shift Share Analizi yapılmak istendiğinde;

$$Fiili\ Büyüme = 63.865 - 45.907 = 17.958$$

$$Beklenen\ Büyüme = 45.907 * 0,153358 = 7040,207087$$

$$Gerçek\ Büyüme = 17.958 - 7040,207087 = 10917,7929$$

$$Bölge\ Bileşim\ Etkisi = 45.907 * (0,391182 - 0,302545891)$$

$$Rekabet\ Etkisi = 35244,05574 * (0,391182 - 0,302545891)$$

$$Rekabet\ Etkisi = (45.907 - 35.244,05574) * (0,391182 - 0,302545891)$$

$$T^0_{ij} = 45.907$$

$$T^1_{ij} = 63.865$$

$$B_{ALAN} = 0,153358$$

$$B_{İALAN} = 0,302545891$$

$$T^{\wedge}_{ij} = 45.907 * (93.209 / 121.409) = 35244,05574$$

$$B_{ij} = (63.865 - 45.907) / 45.907 = 0,391182$$

$T_{ij}^0 - T_{ij}^+ = +$ veya $B_{ij} - B_{iALAN} = +$ olduğundan kodu AS'dir. Batı Marmara göçleri, Marmara Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajından yararlanmıştır.⁵

⁵ Marmara Bölgesinin Batı Marmara'dan aldığı göçlerin Shift Share Analizi yapılırken bulunan veriler, tabloda virgülden sonraki sayılar şeklen yuvarlanarak gösterilmiştir.

Çizelge 6: Türkiye’de 2008 ve 2016 Yıllarında Düzey 1 Bölgelerinden Coğrafi Bölgelere Giden Göç

COĞRAFİ BÖLGELER	YILLAR	BATİ MARMARA	İSTANBUL	DOĞU MARMARA	AKDENİZ	EGE	BATİ KARADENİZ	DOĞU KARADENİZ	BATİ ANADOLU	ORTA ANADOLU	KUZEYDOĞU ANADOLU	ORTADOĞU ANADOLU	GÜNEYDOĞU ANADOLU	TOPLAM
MARMARA BÖLGESİ	2008	45907	67122	64395	43552	55232	82193	55353	36761	38658	56778	56316	71180	673447
	2016	63865	105395	82137	50834	65130	71441	45891	41842	26157	45808	57329	70381	726210
AKDENİZ BÖLGESİ	2008	5204	28478	11819	78346	28531	8127	4486	29474	17309	6934	17413	52756	288877
	2016	5842	31053	12681	74917	30410	8926	5807	30026	17858	7143	19510	59592	303765
EGE BÖLGESİ	2008	13390	24006	17669	29498	90950	11438	6100	25387	12900	16802	17335	26299	291774
	2016	17037	40466	24550	40194	94523	11285	6183	27456	9890	12743	16153	26856	327336
KARADENİZ BÖLGESİ	2008	8141	111341	30500	12145	15350	33676	26224	26591	9778	12087	7816	8786	302435
	2016	12984	145530	51069	20411	20525	48651	35085	38592	14696	16477	10903	14901	429824
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	2008	9596	46008	25396	47055	35714	41605	10726	52459	67373	17499	17178	22572	393181
	2016	11695	54126	31145	59308	41400	43436	14135	63476	63352	18213	21706	33779	455771
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	2008	6528	41280	11321	18648	16053	4917	4204	14241	5659	10928	20539	14078	168396
	2016	5744	35687	13483	19023	14909	7275	7834	14026	7826	15146	29453	26040	196446
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	2008	4443	32473	6375	45306	7429	4155	1729	10747	4786	2628	10738	45581	176390
	2016	4242	31369	8072	46118	8006	5617	2996	13548	6895	5196	16537	58432	207028
TOPLAM	2008	93209	350708	167475	274550	249259	186111	108822	195660	156463	123656	147335	241252	2294500
	2016	121409	443626	223137	310805	274903	196631	117931	228966	146674	120726	171591	289981	2646380

5.1.1. Marmara Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

Marmara Bölgesinin 2008–2016 yılları arasında aldığı iç göçlerin büyüme oranı, Türkiye’de coğrafi bölge Düzeyinde 2008–2016 yılları arasında gerçekleşen iç göçlerin büyüme oranı ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Marmara Bölgesi 2008 yılında toplamda 673.447 göç alırken, bu sayı 2016 yılında 726.210’a yükselmiştir. Ülke genelinde coğrafi bölgelerin aldığı iç göçlerin büyüme oranı %15 iken, Marmara Bölgesinde bu oran %7’dir. Düzey 1 Bölgeleri dikkate alındığında, Marmara Bölgesi içerisinde yer alan Düzey 1 Bölgelerinden alınan göç verilerinin, bölge dışında yer alan Düzey 1 Bölgelerinden yüksek olduğu fark edilecektir. Buna göre Marmara Bölgesi içerisinde yer alan üç Düzey 1 Bölgesi Batı Marmara, İstanbul ve Doğu Marmara göç verileri, diğer Düzey 1 Bölgelerinden daha yüksek değerlere sahiptir.

Çizelge 7: Marmara Bölgesine Batı Marmara’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI MARMARA	17.958	7.040	10.917	4069,02	3123,9	945,12	AS

2008 yılı verileri dikkate alındığında Batı Marmara’dan Marmara Bölgesi’ne gerçekleşen göçler 45.907’dir. Marmara Bölgesine gelen iç göçlerdeki büyüme oranı göz önünde bulundurularak yapılan Batı Marmara’dan gelen iç göçlerin büyüme oranı, 7040 olarak tahmin edilmiş, 2016 yılına gelindiğindeyse Batı Marmara’dan Marmara Bölgesi’ne gelen göçler 63.865 olarak gerçekleşmiş, göçler 17.965 artmıştır. Bu da fiili büyüme ile beklenen büyüme arasındaki farkın, gerçek büyümenin pozitif olmasını sağlamıştır. Düzey 1 Bölgesi Batı Marmara’dan, Marmara Bölgesine gerçekleşen göçlerin gerçek büyümesi 10.917’dir. Batı Marmara’dan Marmara Bölgesine gelen göçlerin bölge bileşim etkisi ise 4069,02’dir. Bu veri Marmara Bölgesi’nin Batı Marmara Bölgesinden aldığı göçlerin ülke içi göçlerin büyüme ortalamasından yüksek olduğunu göstermektedir. Rekabet etkisi incelendiğindeyse 3123,9’luk veriyle Batı Marmara’nın, Marmara Bölgesine göç vermede, güçlü Düzey 1 Bölgeleri arasında yer aldığı görülecektir. Rekabet etkisi dikkate alınarak yapılan değerlendirmede Batı Marmara üçüncü sıradadır. Rekabet etkisi ve pozitif tahsis etkisi birlikte

yorumlandığıdaysa Batı Marmara’dan, Marmara Bölgesine gelen göçlerin kodu AS’dır. Batı Marmara, Marmara Bölgesine verdiği göçlerde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 8: Marmara Bölgesine İstanbul’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FIİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
İSTANBUL	38.273	10.293	27.979	20.489,42	16.197,89	4291,53	AS

Marmara Bölgesi içinde yer alan üç Düzey 1 Bölgesinden bir diğeri İstanbul içinse durum, Batı Marmara’dan farklı olmamakla birlikte bütün Düzey 1 Bölgeleri arasında, Marmara Bölgesi’ne göç vermede en yüksek verilere sahiptir. 2008 yılında İstanbul, Marmara Bölgesinde 67.122 göç vermiş, buna bağlı olarak 2016 yılında bu göçlerin 10.293 büyüyeceği tahmin edilmiştir. 2016 yılına gelindiğindeyse İstanbul’dan Marmara Bölgesine gelen göçler 105.395 olarak gerçekleşmiş, fiilî büyüme ile gerçek büyüme arasındaki fark, gerçek büyüme olarak 27.979 ortaya çıkmıştır. Marmara Bölgesi’ne gelen göçlerin gerçek büyümesinin en çok olduğu Düzey 1 Bölgesi İstanbul’dur. Bu verilerle birlikte bölge bileşim etkisinin 20.489,42 olarak gerçekleştiği İstanbul göçleri, ülke içi iç göç büyüme ortalamasının üzerindedir. Rekabet etkisi verisinde de birinci sırada yer alan İstanbul, 16.197 olarak gerçekleşen rekabet etkisi verisiyle Marmara Bölgesine verdiği iç göçlerin bütün iç göçler arasındaki yerini sağlamlaştırmaktadır. Rekabet etkisiyle, pozitif tahsis etkisi birlikte yorumlandığıdaysa bölgenin kodu AS olarak gerçekleşmiştir. Buna göre İstanbul, uzmanlaştığı Marmara Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 9: Marmara Bölgesine Doğu Marmara’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FIİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU MARMARA	17.742	9875	7866	-3660,32	-2747,24	-913,07	DS

Marmara Coğrafi Bölgesi içinde yer alan son Düzey 1 Bölgesi Doğu Marmara, 2008 yılında Marmara Bölgesine 64.395 göç vermiştir. Doğu Marmara’dan Marmara Bölgesine gelen göçler 2016 yılında 17.742 artış göstermiş, 82.137 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu göçlerin gerçek büyümesi ise 7866’dır. Doğu Marmara’dan

Marmara Bölgesine gelen göçlerin, bölgede yer alan Düzey 1 Bölgeleri arasında farkı ise ülke içi iç göçün büyüme ortalamasından düşük olmasıdır. Doğu Marmara Bölgesinden Marmara Bölgesine gelen göçlerin, bölge bileşen etkisi – 3660,32 olarak gerçekleşmiştir. Bu göçlerin ortalamanın altında gerçekleşmesi rekabet etkisini de olumsuz etkilemiş ve -2747,24 gibi negatif bir neticenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tahsis etkisiyle rekabet etkisi birlikte yorumlandığında Doğu Marmara'nın Marmara Bölgesine verdiği göçlerin kodu DS'dir. Bölge uzmanlaştığı Marmara Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 10: Marmara Bölgesine Akdeniz'den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
AKDENİZ	7282	6679	602	1530,85	1352,27	178,57	AS

Bölge dışında yer alan Düzey 1 Bölgelerinden ise Marmara Bölgesi dört bölgeden aldığı göç oranları büyüme kaydederken, geri kalan beş bölgeden aldığı göç oranları düşüş göstermiştir. Akdeniz Bölgesinden 2008 yılında aldığı göç 43.552 olan Marmara Bölgesi, 2016 yılında göç sayısını 50.834'e çıkarmış, büyüme 6.679 olarak tahmin edilmekteyken 7282 olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda fiilî büyüme ile beklenen büyüme arasındaki fark 602 olarak hesaplanmıştır. Bölge bileşim etkisi 1.530,85 olan Akdeniz Bölgesi'nin Marmara Bölgesine verdiği göçler, ülke içi iç göçün büyüme ortalamasının üzerindedir. Yine 1352,27 olan rekabet etkisi göstermektedir ki, Akdeniz Bölgesi göçleri Marmara Bölgesinde dördüncü sırada yer almaktadır. Pozitif tahsis etkisiyle yorumlandığında ise bu göçlerin kodu AS'dir. Akdeniz Bölgesi göçleri, Marmara Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 11: Marmara Bölgesine Ege'den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
EGE	9898	8470	1427	4215,67	3822,42	393,25	AS

Marmara Bölgesi, Ege'den 2008 senesinde 55.232 göç almış, 2016 senesinde bu göçün 8470 büyüyeceği tahmin edilmiş ancak büyüme 9898 olarak gerçekleşerek 65.130'a yükselmiş ve gerçek büyüme 1427 olmuştur. Bölge bileşim etkisi 4215,67 olarak görünen Ege'den Marmara Bölgesine gelen göçler, ülke içi göçün büyüme

ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle yorumlandığında ise Ege göçlerinin kodu AS'dir. Ege, uzmanlaştığı Marmara Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 12: Marmara Bölgesine Batı Karadeniz'den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI KARADENİZ	-10752	12604	-23.356	-15397,99	-14574,18	-823,81	DS

Batı Karadeniz'den Marmara Bölgesinde 2008 yılında gelen 82.193 göçün, 2016 yılında 12.604 büyüyeceği düşünülürken, bölge göçleri düşüş göstermiş ve 71.441'e gerilemiştir. Yıllar arasındaki fark nedeniyle Batı Karadeniz göçlerinin fiilî büyümesi -10.752 olmuş ve beklenen büyüme ile fiilî büyüme arasındaki fark, gerçek büyüme -23.356 olarak ortaya çıkmıştır. Batı Karadeniz göçlerinin beklentinin aksine düşmesi bölge bileşen etkisini de etkilemiş, sonuç -15.397,99 olarak meydana gelmiştir. Buna göre Marmara Bölgesinin, Batı Karadeniz'den aldığı göçler, ülke içi göç ortalamasının altındadır. Rekabet etkisi olan -14.574,18 ise Batı Karadeniz göçlerinin Marmara Bölgesi üzerinde rolünün düşük olduğunu göstermektedir. Negatif tahsis etkisiyle yorumlandığında ise bu göçlerin kodu DS'dir. Buna göre Batı Karadeniz, Marmara Bölgesinde uzmanlaşmış ancak rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 13: Marmara Bölgesine Doğu Karadeniz'den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU KARADENİZ	-9462	8488	-17950	-14095,35	-13341,23	-754,11	DS

Doğu Karadeniz'den ise 2008 yılında Marmara Bölgesine 55.353 göç olmuştur. 2016 yılında bu sayının 8488 artacağı düşünülmektedirken artış değil, düşüş olmuş, göç sayısı 45.891'e gerilemiştir. Bu verilere bağlı olarak -14.095,35 olarak gerçekleşen bölge bileşim etkisi, Marmara Bölgesine Doğu Karadeniz'den gelen göçlerin, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında olduğunu göstermektedir. Yine rekabet etkisine bakıldığında Doğu Karadeniz göçlerinin rekabet etkisinin -14.095,35 olduğu görülecektir. Negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise bölgenin kodu DS'dir. Söz konusu göçler uzmanlaştığı bölgede rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 14: Marmara Bölgesine Batı Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI ANADOLU	5081	5637	-556	-1176,59	-1005,44	-171,15	DS

Batı Anadolu Bölgesinden Marmara Bölgesine gelen göçler ise 2008'de 36.761 iken 2016'da 41.842'ye yükselmiştir. 2008 verilerine bakılarak tahmin edilen büyüme 5637'dir ancak büyüme 5081 olarak gerçekleşmiştir. Bu nedenle Batı Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 556 azalmıştır. Bölge bileşim etkisinin - 1174,59 olarak ortaya çıktığı Batı Anadolu Bölgesi göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Rekabet etkisi ise -1005,44'tür. Göçün düştüğü Düzey 1 Bölgeleri arasında rekabet gücü yüksek olsa da, Marmara Bölgesine gelen göçler arasındaki payı düşüktür. Negatif tahsis etkisi ile rekabet etkisi birlikte yorumlandığında ise bu göçlerin kodu DS'dir. Batı Anadolu göçleri uzmanlaştığı Marmara Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 15: Marmara Bölgesine Orta Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTA ANADOLU	-12501	5928	-18.429	-10082,38	-8615,77	-1466,61	DS

Marmara Bölgesinin Orta Anadolu'dan aldığı göçler 2008'de 38.658 iken 2016'da 26.157'dir. Orta Anadolu'dan gelen göçlerin 5928 artması beklenirken göçler 12.501 azalmıştır. İki veri arasındaki fark ise gerçek büyümenin olumsuz yönde etkilenecek, -18.429 olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bölge bileşim etkisi - 10.082,38 olan Orta Anadolu göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının oldukça altındadır. -8615,77 rekabet etkisine sahip bölgenin rekabet gücü, negatif tahsis etkisi ile birlikte yorumlandığında kodu DS'dir. Orta Anadolu, uzmanlaştığı Marmara Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 16: Marmara Bölgesine Kuzeydoğu >Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
KUZEYDOĞU ANADOLU	-10.970	8707	-19.677	-9624,65	-9858,24	233,58	DN

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ise Marmara Bölgesinde 2008’de verdiği 56.778 göçü, 2016’da 45.808’e düşürmüştür. 8707 artması beklenen bu göçler arasındaki 10.970 azalma, gerçek büyümenin -19677 olmasına neden olmuştur. Bölge bileşim etkisi -9624,65 olan Kuzeydoğu Anadolu göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altındadır. -9858,24 olan rekabet etkisi ise pozitif tahsis etkisi ile yorumlandığında bu göçlerin kodu DN’dir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi göçleri, uzmanlaşamadığı Marmara Bölgesinde rekabet dezavantajına sahiptir.

Çizelge 17 Marmara Bölgesine Ortadoğu Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTADOĞU ANADOLU	1013	8636,51	-7623,51	-4649,13	-3991,93	-657,19	DS

Ortadoğu Anadolu Bölgesi göçleri ise 2008’den 2016’ya kadar Marmara Bölgesinde artan göçler içerisinde yer almaktadır. 2008’de 56.316 olan göç sayısı, 2016’da 57.239’a yükselmiştir ancak bu artış tahmin edilenin uzağındadır. 2016 yılında 8636 artması beklenen göç sayısı 1013 artmış, gerçek büyüme ise bu sonuçlarla birlikte -7623 olmuştur. Ortadoğu Anadolu Bölgesi göçlerinin bölge bileşim etkisi -4649,13’tür ve bu veri Ortadoğu Anadolu göçlerinin ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında kaldığını göstermektedir. Rekabet etkisi olan -3991,93 ise negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde bölge göçlerinin kodu DS’dir. Buna göre bölge uzmanlaştığı Marmara Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 18: Marmara Bölgesine Güneydoğu Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
GÜNEYDOĞU ANADOLU	-799	10916,02	-11715,02	-15176,20	-12625,96	-2550,24	DS

Marmara Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesinden 2008 yılında 71.180 göç almış, 2016 senesinde ise göç 70.381'e düşmüştür. 2008'den 2016'ya Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Marmara Bölgesine göçlerin 10.916 büyümesi tahmin edilmekteyken göçler 799 azalmıştır. Bunun sonucu olarak da gerçek büyüme -11.715 olarak gerçekleşmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi göçlerinin bölge bileşim etkisi -15.176'dır ve söz konusu göçler, ülke içi göçün büyüme ortalamasından oldukça düşüktür. -12.625 rekabet etkisiyse, Güneydoğu Anadolu Bölgesi göçlerinin, Marmara Bölgesine rekabet gücüne sahip olmadığını göstermektedir. Negatif tahsis etkisiyle rekabet etkisi birlikte değerlendirildiğinde ise bu göçlerin kodu DS'dir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi göçleri, Marmara Bölgesinde uzmanlaşmış ancak rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 19: Marmara Bölgesine Düzey 1 Bölgelerinden Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

COĞRAFİ BÖLGE (GÖÇ ALAN)	DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
MARMARA BÖLGESİ	BATI MARMARA	17958	7040,207087	10917,7929	4069,02575	3123,902034	945,1237	AS
	İSTANBUL	38273	10293,69769	27979,3023	20489,4250	16197,89031	4291,534	AS
	DOĞU MARMARA	17742	9875,490346	7866,50965	-3660,3256	-2747,249627	-913,076	DS
	AKDENİZ	7282	6679,048926	602,951074	1530,85172	1352,279854	178,5718	AS
	EGE	9898	8470,270717	1427,72928	4215,67997	3822,42527	393,2547	AS
	BATI KARADENİZ	-10752	12604,95657	-23356,956	-15397,992	-14574,18124	-823,811	DS
	DOĞU KARADENİZ	-9462	8488,827039	-17950,827	-14095,350	-13341,23201	-754,118	DS
	BATI ANADOLU	5081	5637,594543	-556,59454	-1176,5992	-1005,447997	-171,151	DS
	ORTA ANADOLU	-12501	5928,514727	-18429,514	-10082,388	-8615,777868	-1466,61	DS
	KUZEYDOĞU ANADOLU	-10970	8707,362231	-19677,362	-9624,6585	-9858,247436	233,5888	DN
	ORTADOĞU ANADOLU	1013	8636,510822	-7623,5108	-4649,1329	-3991,934319	-657,198	DS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	-799	10916,02458	-11715,024	-15176,208	-12625,96711	-2550,24	DS
	TOPLAM	52763	103278,5053	-50515,505	-43557,674	-42263,54014	-1294,13	

Çizelge 19’da Marmara Bölgesinin genel durumuna bakıldığında 2008 ile 2016 yılları arasında Türkiye genelinde aldığı göçlerin 103.278 büyümesi beklenmiş ancak büyüme 52.763 olarak gerçekleşmiştir. Bölgenin gerçek büyümesi ise 50.515 azalmıştır. Bölgenin sayısal olarak göçün 2008 ile 2016 yılları arasında en çok arttığı Düzey 1 Bölgesi İstanbul olarak gözükmemektedir. İstanbul, Marmara Bölgesi içerisinde yer alan Düzey 1 Bölgelerinden olduğu dikkate alınırsa bu hareketliliğin mesafenin kısa olmasıyla açıklanabileceği çok açıktır. Bölge sınırları dışında ise Ege’nin Marmara Bölgesine 9898 fiilî artışla göç verdiği görülecektir. Bunun yanı sıra 2008 verilerinden hareketle 2016’da vereceği göçlerin 12.604 artacağı tahmin edilen Batı Karadeniz’in beklenenin aksine 2008 göçleri 10.752 düşürmesi hayli dikkat çekicidir.

Bünyesinde Türkiye’nin en önemli büyükşehirlerinin bulunduğu, istihdam, eğitim, ulaşım, sağlık ve barınma olanaklarıyla çekim merkezlerinden olan Marmara Bölgesi göç hareketliliğinin başından beri bölge üzerine yoğunlaşması nedeniyle şehirlerinde işsizlik, geçim ve çarpık kentleşmeye konudur. Kentlerde ortaya çıkan bu gibi altyapı sorunları sebebiyle Marmara Bölgesinde göç istenen seviyede gerçekleşmemiştir.

5.1.2. Akdeniz Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

Akdeniz Bölgesinin 2008–2016 yılları arasında aldığı iç göçlerin büyüme oranı, Türkiye’de coğrafi bölge düzeyinde 2008–2016 yılları arasında gerçekleşen iç göçlerin büyüme oranı ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Akdeniz Bölgesi 2008 yılında Düzey 1 Bölgelerinden toplam 288.877 göç alırken, göç sayısı 2016 senesinde 303.765’e yükselmiştir. Ülke genelinde coğrafi bölgelerinde aldığı iç göçlerin büyüme oranı %15, Akdeniz Bölgesinin aldığı iç göçlerin büyüme oranı ise %5’tir. On iki adet Düzey 1 Bölgesinden yalnızca Akdeniz Düzey 1 Bölgesi, Akdeniz Coğrafi Bölgesinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Diğer on bir Düzey 1 Bölgesi, Akdeniz Coğrafi Bölgesinin sınırları dışında yer almasına rağmen Akdeniz Düzey 1 Bölgesinden düşük verilere sahiptir. Ancak bölge içi hareketlilik yoğun olmasına rağmen yine de beklentilerin çok uzağındadır, nitekim 2008’den 2016’ya söz konusu hareketlilik azalmıştır. Bölgenin mevsim değişkenine bağlı olarak artan ve azalan işgücü arzı, Akdeniz’i çevre bölgelerden gelen göçlere açık konuma getirmektedir.

Çizelge 20: Akdeniz Bölgesine Batı Marmara’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI MARMARA	638	798	-160	-936,44	-718,93	-217,51	DS

Akdeniz Bölgesi, 2008 yılında Batı Marmara’dan 5204 göç almış, 2016 yılında ise göç sayısı 5842’ye yükselmiştir. Akdeniz Bölgesine gelen iç göçlerin 2008 yılı verilerinden hareketle 2016 yılında Batı Marmara’dan gelecek olan göçlerin 798 artması tahmin edilmiş ancak söz konusu göçler 638 artmıştır. 2016 yılında Batı Marmara’dan gelen göçler beklenenin altında kalmış, bir diğer ifadeyle gerçek büyüme -160 olarak gerçekleşmiştir. Akdeniz Bölgesinin Batı Marmara’dan aldığı göçlerin bölge bileşim etkisi -396,44’tür. Buna göre Batı Marmara, Akdeniz Bölgesine ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında göç vermiştir. Marmara göçlerinin rekabet etkisi ise -718,93’tür. Batı Marmara göçlerinin Akdeniz Bölgesi üzerinde rekabet gücü zayıftır. Negatif tahsis etkisi ile rekabet etkisi ile birlikte yorumlandığında ise Batı Marmara’nın Akdeniz Bölgesine verdiği göçlerin kodu DS’dir. Artması beklenen göçler uzmanlaşmış ancak düşüş gösterdiği için rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 21: Akdeniz Bölgesine İstanbul’dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
İSTANBUL	2575	4367	-1792	-4970,07	-3929,08	-1040,98	DS

İstanbul 2008 yılında Akdeniz Bölgesine 28.478 göç vermiş, 2016 yılında ise verdiği göç sayısını 31.053’e çıkarmıştır. 2008 verilerinden yararlanılarak yapılan tahminlerde Akdeniz Bölgesinin İstanbul’dan alacağı göçlerin 4367 artması tahmin edilmekteyken göçler 2575 artmıştır. Gerçek büyümenin -1792 olarak gerçekleştiği İstanbul göçlerinin bölge bileşim etkisi -4970,07’dir. Buna göre Akdeniz Bölgesi İstanbul’dan, ülke içi göç büyüme ortalamasının altında göç almıştır. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi -3929,08, tahsis etkisi ise negatiftir. Akdeniz Bölgesine İstanbul’dan gelen göçlerin rekabet gücü oldukça düşüktür. Durum, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde İstanbul göçlerinin kodu DS’dir. İstanbul, Akdeniz Bölgesine verdiği göçlerde uzmanlaşmış ancak rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 22: Akdeniz Bölgesine Doğu Marmara'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU MARMARA	862	1812	-950	-3066,16	-2301,3	-764,86	DS

Akdeniz Bölgesi 2008 yılında Doğu Marmara'dan 11.819 göç almış, 2016 yılında ise göç sayısı 12.681'e yükseltmiştir. Fiilî büyüme 862'dir ancak göçlerin 1812 büyümesi tahmin edilmektedir. Her iki durum arasında fark -950 ile gerçek büyüme olarak gerçekleşmiştir. Buna göre İstanbul'dan Akdeniz Bölgesine 2016 yılında gelmesi tahmin edilen göçler, beklenenin altında gerçekleşmiş ve sonuç negatif çıkmıştır. İstanbul göçlerinin bölge bileşim etkisi -3066,16'dır. İstanbul'dan Akdeniz Bölgesine gelen göçler, ülke içi göç büyüme ortalamasının altındadır. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi -2301,3'tür. Akdeniz Bölgesinin İstanbul'dan aldığı göçlerin bölgede rekabet gücü negatif seviyededir. Durum, negatif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu DS'dir. İstanbul göçleri, Akdeniz Bölgesinde uzmanlaşmış ancak rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 23: Akdeniz Bölgesine Akdeniz'den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
AKDENİZ	-3429	12014	-15443	-13774,78	-12167,97	-1606,81	DS

On iki Düzey 1 Bölgesinden Akdeniz Coğrafi Bölgesi içerisinde yer alan tek bölge Akdeniz Düzey 1 Bölgesidir. Bölge içi hareketliliğin Marmara Bölgesi örneğinde görüldüğü gibi mesafelerin kısa olmasından dolayı artacağı düşünülürken Akdeniz Bölgesi durumun aksi bir görüntü çizmektedir. 2008 yılında Akdeniz Bölgesi, Akdeniz Düzey 1 Bölgesinden 78.346 göç almıştır. Bu sayı 2008 yılında Akdeniz Bölgesine gelen göçler arasındaki en büyük veriyi göstermektedir. Aynı şekilde 2016 yılında bölgeden 74.917 göç alan Akdeniz Bölgesi, 2016'da da en yüksek sayıda göçü Akdeniz Düzey 1 Bölgesinden almıştır. Ancak 2008'den 2016'ya göçlerin 3429 düştüğü görülmektedir. Bunun aksine 2008 verilerinden yapılan tahminle göçlerin 12.014 artması beklenmiştir. Buna göre Akdeniz Düzey 1 Bölgesinden, Akdeniz Coğrafi Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi -15.443 olarak gerçekleşmiştir. Akdeniz

Düze y 1 Bölgesi göçlerinin bölge bileşim etkisi -13.774,78, rekabet etkisi -12.167,97, tahsis etkisi negatiftir. Söz konusu göçler düşüş gösterdiği için ülke içinde gerçekleşen göçün büyüme ortalamasının altında kalmış ve rekabet gücünü yitirmiştir. Tahsis etkisi ile birlikte değerlendirildiğinde ise kodu DS'dir. Akdeniz Düze y 1 Bölgesi göçleri, Akdeniz Bölgesinde uzmanlaşmış ancak rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 24: Akdeniz Bölgesine Ege'den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
EGE	1879	4375	-2496	-1056,29	-957,76	-98,53	DS

Ege Bölgesi 2008 yılında Akdeniz Bölgesine 28.531 göç vermiş, 2016'da ise göç sayısını 1879 arttırarak 30.410'a çıkarmıştır. 2008 yılında bölgeye gelen göç ortalamasından hareketle yapılan tahminle Ege Bölgesi göçlerinin 4375 artması tahmin edilmiş ancak beklenen büyüme gerçekleşmemiştir. Fiilî durum ile beklenen büyüme arasındaki fark negatiftir. Ege Bölgesi göçlerinin gerçek büyümesi -2996'dır. Yine bölge bileşim etkisi -1056,29 olan Ege Bölgesi göçleri, ülkedeki iç göçün büyüme ortalamasından düşük seviyede gerçekleşmiştir. Rekabet ortalaması -957,76 olan Ege Bölgesi göçleri, negatif rekabet etkisine rağmen bu yönüyle Akdeniz, Doğu Marmara ve İstanbul'dan iyi durumdadır. Negatif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde ise Ege Bölgesi göçlerinin kodu DS'dir. Söz konusu göçler uzmanlaştığı Akdeniz Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 25: Akdeniz Bölgesine Batı Karadeniz'den Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI KARADENİZ	799	1246	-447	339,61	321,44	18,16	AS

Akdeniz Bölgesinin, Batı Karadeniz'den 2008'de aldığı göç 8127'dir. 2016 yılına gelindiğinde ise göç sayısı 799 artmış ve 8926'ya yükselmiştir. 2008'de bölgenin on iki Düze y 1 Bölgesinden ve Batı Karadeniz'den aldığı göçler dikkate alınarak büyüme 1246 olarak tahmin edilmiş ancak bu tahmin gerçekleşmemiştir. Buna bağlı olarak Batı Karadeniz göçlerinin gerçek büyümesi -447'dir. Bölge bileşim etkisi 339,61 olan Batı Karadeniz göçleri, ülke içi göçlerin büyüme ortalamasından yüksek

seviyededir. Aynı şekilde rekabet etkisi 321,44'tür ve söz konusu göçlerin Akdeniz Bölgesinde diğer bölgelere göre rekabet gücü daha yüksektir. Pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Batı Karadeniz göçlerinin kodu AS'dir. Söz konusu göçler uzmanlaştığı bölgede, rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 26: Akdeniz Bölgesine Doğu Karadeniz'den Gelen Göçlerin Shift Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENE N BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU KARADENİZ	1321	687	633	945,49	872,46	73,03	AS

Doğu Karadeniz, 2008 yılında Akdeniz Bölgesine 4486 göç vermiş, 2016 yılında 687 artması beklenen göçler 1321 artmış ve 5807 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre Doğu Karadeniz'de Akdeniz Bölgesine gerçekleşen göçlerin gerçek büyümesi 633'tür. Bölge bileşen etkisi 945,49 olan göçler, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerindedir. 872 olan rekabet etkisinden anlaşılabileceği üzere Doğu Karadeniz göçleri, Akdeniz Bölgesinde rekabet gücüne sahiptir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde göçlerin kodu AS'dir. Doğu Karadeniz göçleri, Akdeniz Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 27: Akdeniz Bölgesine Batı Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI ANADOLU	552	4520	-3968	-4465,17	-3815,66	-649,51	DS

Akdeniz Bölgesi Batı Anadolu'dan 2008 yılında 29.474 göç almış, 2016 yılında ise aldığı göç sayısını 30.026'ya çıkarmıştır. 2008 yılı verileri dikkate alınarak 2016 yılında göçlerin 4520 artması beklenmiş ancak göçler 552 artış göstermiştir. Buna bağlı olarak Batı Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi -3968 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi -4465,17'dir. Batı Anadolu göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Aynı zamanda bu göçlerin rekabet etkisi -3815,66, tahsis etkisi ise negatiftir. Batı Anadolu göçlerinin Akdeniz Bölgesi üzerinde rekabet gücü azdır ve kodu DS'dir. Göçler uzmanlaştığı Akdeniz Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 28: Akdeniz Bölgesine Orta Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTA ANADOLU	549	2654	-2105	1631,92	1740,84	-108,91	AN

Orta Anadolu, Akdeniz Bölgesinde 2008'de 17.309 göç vermiş, 2016'da 2654 artması beklenen göçler 549 artarak 17.858 olarak gerçekleşmiştir. Orta Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi -2105'tir. Göçlerdeki tahmin edilen büyüme gerçekleşmemiş ve bu durum gerçek büyümenin negatif olarak gerçekleşmesine neden olmuştur. Her ne kadar gerçekleşen göç tahmin edilenin uzağında kalsa bile Orta Anadolu göçlerinin bölge bileşim etkisi 1631,92'dir. Akdeniz Bölgesi'nin Orta Anadolu'dan aldığı göçler, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerindedir. Bu veriye bağlı olarak söz konusu göçlerin rekabet etkisi 1631'dir ve Akdeniz Bölgesinde rekabet gücüne sahiptir. Tahsis etkisi negatiftir. Orta Anadolu'dan Akdeniz Bölgesine gerçekleşen göçlerin kodu ise AN'dir. Söz konusu göçler uzmanlaşmadığı Akdeniz Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 29: Akdeniz Bölgesine Kuzeydoğu Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
KUZEYDOĞU ANADOLU	209	1063	-854	373,29	398,21	-24,91	AN

Akdeniz Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan 2008'de aldığı göç sayısı 6934 iken, 2016'da aldığı göç 7143'tür. Göçlerin 2008 tahminleriyle 2016'da 1063 artması beklenmektedir ancak 2016 yılına gelindiğinde göçler 209 artış göstermiştir. Fiilî durum ile tahmin edilen durum arasındaki fark -854 olarak gerçekleşmiş, bu da gerçek büyüme verisi olarak yansımıştır. Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin bölge bileşim etkisi 373,29'dur. Buna göre Kuzeydoğu Anadolu, ülkede gerçekleşen iç göç büyüme ortalamasının üzerinde göçü bölgeye vermiştir. 398,21 olan rekabet etkisinden anlaşılacağı üzere söz konusu göçlerin Akdeniz Bölgesinde rekabet gücü vardır, tahsis etkisi ise negatiftir. Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin kodu AN'dir. Kuzeydoğu Anadolu göçleri uzmanlaşmadığı Akdeniz Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 30: Akdeniz Bölgesine Ortadoğu Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTADOĞU ANADOLU	2097	2670	-573	-769,73	-660,92	-108,8	DS

COĞRAFİ BÖLGE (GÖÇ ALAN)	DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
--------------------------	---------------------	--------------	-----------------	---------------	----------------------	----------------	---------------	-----

Ortadoğu Anadolu, Akdeniz Bölgesine 2008 yılında 17.413 göç vermiş, 2016 yılında ise 2670 artması beklenen göçler, 2097 artarak 19.510'a yükselmiştir. Fiilî durum ile tahmin edilen göç artışı arasındaki fark negatiftir. Buna bağlı olarak Ortadoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi -573'tür. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi -769,73 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre Ortadoğu Anadolu göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altındadır. -660,92 olan rekabet etkisinden de anlaşılacağı üzere söz konusu göçlerin Akdeniz Bölgesi üzerinde rekabet gücü zayıftır ve tahsis etkisi negatiftir. Ortadoğu Anadolu'dan Akdeniz Bölgesine gerçekleşen göçlerin kodu DS'dir. Ortadoğu Anadolu göçleri, Akdeniz Bölgesinde uzmanlaşmış ancak rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 31: Akdeniz Bölgesine Güneydoğu Anadolu'dan Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1(GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
GÜNEYDOĞU ANADOLU	6836	8090	-1254	-3819,85	-3177,96	-641,89	DS

Akdeniz Bölgesi Güneydoğu Anadolu'dan 2008 yılında 52.756 göç almış, 2016 yılında ise göç sayısını 59.592'ye yükseltmiştir. 2008 yılı verilerinden hareketle 2016'da Güneydoğu'dan Akdeniz Bölgesine gerçekleşen göçlerin 8090 artması beklenmekteyken, göçler 6836 artış göstermiştir. Buna bağlı olarak söz konusu göçlerin gerçek büyümesi -1254'tür. Güneydoğu Anadolu göçlerinin bölge bileşim etkisi -3819,85'tir. Buna göre söz konusu göçler, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında göç almıştır ve rekabet etkisi -3177,96'dır. Buna göre Güneydoğu Anadolu göçlerinin Akdeniz Bölgesinde rekabet gücü düşüktür ve tahsis etkisi negatiftir. Buna bağlı olarak bu göçlerin kodu DS olarak gerçekleşmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi göçleri uzmanlaştığı Akdeniz Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 32: Akdeniz Bölgesine Düzey 1 Bölgelerinden Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

AKDENİZ BÖLGESİ	BATI MARMARA	638	798,075188	-160,07518	-936,44881	-718,93729	-217,511	DS
	İSTANBUL	2575	4367,32998	1792,32998	-4970,0768	-3929,08825	-1040,98	DS
	DOĞU MARMARA	862	1812,53855	-950,53855	-3066,1637	-2301,30246	-764,861	DS
	AKDENİZ	-3429	12014,9882	-15443,988	-13774,781	-12167,97	-1606,81	DS
	EGE	1879	4375,45795	-2496,4579	-1056,296	-957,76074	-98,5353	DS
	BATI KARADENİZ	799	1246,34071	-447,34071	339,618018	321,448037	18,16998	AS
	DOĞU KARADENİZ	1321	687,964122	633,035877	945,497123	872,466849	73,03027	AS
	BATI ANADOLU	552	4520,07457	-3968,0745	-4465,1779	-3815,6613	-649,516	DS
	ORTA ANADOLU	549	2654,47414	-2105,4741	1631,92568	1740,84014	-108,914	AN
	KUZEYDOĞU ANADOLU	209	1063,38458	-854,38458	373,299508	398,213459	-24,9139	AN
	ORTADOĞU ANADOLU	2097	2670,42337	-573,42337	-769,73043	-660,92180	-108,808	DS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	6836	8090,55623	-1254,5562	-3819,8582	-3177,9614	-641,896	DS
	TOPLAM	14888	44301,6076	-29413,607	-29568,192	-24396,635	-5171,55	

Akdeniz Bölgesinin genel durumuna bakıldığında bölgeye gelen göçlerde en fazla artışın 6836 ile Güneydoğu Anadolu'dan olduğu görülecektir. Bölgenin doğuya kadar uzanan topraklarıyla ülkenin doğusunda yaşamın güçleşmesi nedeniyle göçü tercih eden bireyleri yakın mesafede bulunan Akdeniz Bölgesini seçmesi doğaldır. Yalnız bu veriyle dahi Güneydoğu Anadolu, Akdeniz'e beklenen seviyede göçü sağlayamamıştır. Akdeniz Bölgesini diğer coğrafi bölgelerden ayıran bir özellik de, hiçbir Düzey 1 Bölgesinden 2016 yılında beklenen göçün alınamamasıdır. Bu durum, bölgenin tarım ve turizm istihdam alanlarının göçler için kalıcı değil, mevsimlik sürelerde gerçekleşmesiyle açıklanabilir.

5.1.3. Ege Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

Ege Bölgesinin 2008–2016 yılları arasında aldığı iç göçlerin büyüme oranı, Türkiye'de 2008–2016 yılları arasında coğrafi bölge düzeyinde gerçekleşen iç göçlerin büyüme oranının altında gerçekleşmiştir. Ege Bölgesi, bütün Düzey 1 Bölgelerinden 2008 yılında 13.390 göç alırken, 2016 yılında aldığı iç göç sayısı 17.037'ye yükselmiştir. Türkiye'deki coğrafi bölgelerin 2008–2016 yılları arasında aldığı iç göçlerin büyüme ortalaması %15'dir ancak Ege Bölgesi'nin söz konusu yıllar arasında aldığı iç göçün büyüme oranı %12'dir. Buna göre 2008–2016 yılları arasında Ege

Bölgesine gelen göçler, Türkiye’de coğrafi bölgelere gelen göç büyüme ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

Çizelge 33: Ege Bölgesinin Batı Marmara’dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1(GÖÇ VEREN)	FiİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI MARMARA	638	798	-160	-936,44	-718,93	-217,51	DS

Batı Marmara 2008 yılında Ege Bölgesine 13.390 göç vermiş, 2016 yılında ise verdiği göç sayısını 17.037’ye çıkarmıştır. 2008 yılında Ege Bölgesine ve diğer coğrafi bölgelere bütün Düzey 1 bölgelerinden gelen göçler dikkate alınarak 2016 yılında Batı Marmara göçlerinin 2053 artacağı tahmin edilmiş ancak büyüme 3647 olarak gerçekleşmiştir. Batı Marmara’dan Ege Bölgesine 2016 yılında gelen göçler tahmin edilenin üzerindedir. Buna bağlı olarak fiilî durum ile tahmin edilen arasında fark 1593 olarak gerçek büyümeye yansımıştır. Batı Marmara’dan Ege Bölgesine gelen göçlerin bölge bileşim etkisi -404,08’dir. Ege Bölgesinin, Batı Marmara’dan aldığı göçün büyümesi, ülkede gerçekleşen iç göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Yine söz konusu göçlerin rekabet etkisi -310,23’tür. Negatif tahsis etkisi, rekabet etkisiyle değerlendirildiğinde Batı Marmara’dan Ege Bölgesine gerçekleşen göçlerin kodu DS’dir. Batı Marmara göçleri uzmanlaştığı Ege Bölgesinde rekabet gücünü kullanamamıştır.

Çizelge 34: Ege Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
İSTANBUL	16460	3681	12778	10099,75	7984,34	2115,4	AS

Ege Bölgesi 2008 yılında İstanbul'dan 24.006 göç almış, 2016 yılında bu göçler 16.460 artmış ve 40.466'ya yükselmiştir. 2008 yılı verileriyle Ege Bölgesine İstanbul'dan gelen göçlerin 2016 yılında 3681 artacağı tahmin edilmiş ancak göçler beklenenin üzerinde gerçekleşmiştir. Fiilî durum ile tahmin edilen arasındaki fark pozitifdir ve 12.778'dir. Ege Bölgesi göçlerinin bölge bileşim etkisi 10.099,75'tir ve buna göre İstanbul'dan Ege Bölgesine gelen göçün büyümesi, Türkiye'deki iç göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Rekabet etkisi olan 7984,34, İstanbul'dan gelen göçlerin Ege Bölgesi üzerindeki pozitif etkisini doğrulamaktadır. İstanbul göçlerinin Ege Bölgesindeki rekabet gücü yüksektir. Pozitif tahsis etkisi, rekabet etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde ise bu göçlerin kodu AS'dir. İstanbul'dan Ege Bölgesine gelen göçler uzmanlaşmış ve rekabet gücünü kullanmıştır.

Çizelge 35: Ege Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU MARMARA	6881	2709	4171	1008,53	756,95	251,58	AS

Doğu Marmara, 2008'de Ege Bölgesine verdiği 17.669'luk göç sayısını, 2016'da 6881 arttırarak 24.550'ye yükseltmiştir. 2008 yılı verileriyle göçün 2016'da 2709 artacağı tahmin edilmiş ancak göç, tahmin edilenin üzerinde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla fiilî durum ile tahmin edilen arasındaki fark pozitifdir. Gerçek büyümesi 4171 olan Doğu Marmara'dan Ege Bölgesine gelen göçlerin bölge bileşim etkisi ise 1008,53'tür. Buna göre Ege Bölgesi'nin Doğu Marmara'dan aldığı göçlerin büyümesi, Türkiye'de iç göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise 756,95'tir. Buna göre Doğu Marmara göçleri, Ege Bölgesinde rekabet gücüne sahiptir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Doğu

Marmara'dan Ege Bölgesine giden göçlerin kodu AS'dir. Söz konusu göçler Ege Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet gücünü kullanmıştır.

Çizelge 36: Ege Bölgesinin Akdeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
AKDENİZ	10696	4523	6172	6800,71	6007,42	793,29	AS

Akdeniz, Ege Bölgesine 2008'de 29.498 göç vermiş, 2016'da verdiği göç sayısını 40.194'e yükseltmiştir. 2008 yılı verileriyle 2016'da göçün 4523 artacağı tahmin edilmiş ancak göçler beklenenin üzerine çıkarak 10.696 artmıştır. Akdeniz'den Ege Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi 6172'dir. Söz konusu göçlerin buna bağlı olarak bölge bileşim etkisi 6800,72 olarak gerçekleşmiştir. Buna göre Akdeniz, Ege Bölgesine ülke içinde gerçekleşen göçün büyüme ortalamasından fazla göç vermiştir. Yine 6007,42 olan rekabet etkisinden anlaşılabileceği gibi Akdeniz göçleri, Ege Bölgesindeki rekabet gücüyle İstanbul'dan sonra ikincidir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Akdeniz göçlerinin kodu AS'dir. Buna göre Akdeniz'den Ege Bölgesine gelen göçler uzmanlaşmış ve rekabet etkisini kullanmıştır.

Çizelge 37: Ege Bölgesinin Ege'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
EGE	3573	13947	-10374	-5784	-5244,46	-539,55	DS

Ege Düzey 1 Bölgesinden, Ege Coğrafi Bölgesine gelen göçler ise bölge içindeki hareketliliği anlamak için önemlidir. Ege Düzey 1 Bölgesinden, Ege Coğrafi Bölgesine gelen göçler 2008'de 90.950 iken, bu sayı 2016'da 94.523'e yükselmiştir. Bölge içi mesafenin kısa olmasından dolayı göç verileri, diğer coğrafi bölgelerde görüldüğü gibi en çok bölge içinde yaşanmış ancak beklenen hareketlilik olmamıştır. 2008 yılı verileriyle söz konusu göçlerin 2016'da 13.497 artması tahmin edilmiş ancak göçler 3573 artmıştır. Buna bağlı olarak fiilî durum ile beklenen durum arasındaki fark negatiftir. Ege Düzey 1 Bölgesinden, Ege Coğrafi Bölgesine beklenen kadar göç yaşanmamış ve gerçek büyüme -10.374 olarak gerçekleşmiştir. Göçlerin bölge bileşim

etkisi -5784,02'dir. Buna göre Ege Coğrafi Bölgesinin, Ege Düzey 1 Bölgesinden aldığı göçün büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altındadır. Yine söz konusu göçlerin rekabet etkisi -5244,46, tahsis etkisi ise negatiftir. Rekabet etkisi sıralamasında son sırada yer alan bu göçler, Ege Bölgesi içinde beklenen hareketliliğin yaşanmadığının göstergesidir. Negatif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiginde ise Ege Düzey 1 Bölgesi göçlerinin kodu DS'dir. Söz konusu göçler uzmanlaştığı Ege Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 38: Ege Bölgesi'nin Batı Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI KARADENİZ	-153	1754	-1907	-799,53	-756,76	-42,77	DS

Batı Karadeniz Ege Bölgesine 2008 yılında 11.438 göç vermiştir. 2016 yılında ise göçlerin 1754 yükselmesi beklenmiş ancak beklenenin aksine göçler 153 azalmış ve 11.285'te kalmıştır. Dolayısıyla Batı Karadeniz'den Ege Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi -1907'dir. Göçlerin tahsis etkisi ise -799,53'tür. Buna göre Ege Bölgesinin Batı Karadeniz'den aldığı göçün büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altındadır. Rekabet etkisi -756,76 olan Batı Karadeniz göçlerinin tahsis etkisi ise negatiftir. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle birlikte yorumlandığında söz konusu göçlerin kodu DS'dir. Buna göre Batı Karadeniz uzmanlaştığı Ege Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 39: Ege Bölgesinin Doğu Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU KARADENİZ	83	935	-852	-427,6	-394,57	-33,02	DS

2008 yılında Doğu Karadeniz'den Ege Bölgesine gelen göçlerin sayısı 6100'dür. 2016 yılında göçlerin 935 yükselmesi beklenirken, göçler 83 artış göstermiş ve 6183 olarak gerçekleşmiştir. Fiilî durum ile beklenen durum arasındaki fark negatiftir ve buna bağlı olarak göçlerin gerçek büyümesi -852, bölge bileşim etkisi ise -427,6'dur. Doğu Karadeniz göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında

gerçekleşmiştir. Doğu Karadeniz göçlerinin rekabet etkisi -394,57, tahsis etkisi ise negatiftir. Negatif tahsis etkisi ile rekabet etkisi birlikte değerlendirildiğinde söz konusu göçlerin kodu DS'dir. Doğu Karadeniz göçleri uzmanlaştığı Ege Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 40: Ege Bölgesi'nin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI ANADOLU	2069	3893	-1824	-2252,47	-1924,82	-327,65	DS

Ege Bölgesi, 2008 yılında Batı Anadolu'dan 25.387 göç almış, 2016 ise göç sayısını 27.456'ya çıkarmıştır. 2008 yılı verilerine göre Batı Anadolu'dan gelen göçlerin 2016'da 3893 artış göstermesi beklenirken, göç 2069 artış göstermiştir. Buna bağlı olarak Batı Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi fiilî durumu, beklenen artışı karşılayamamasından dolayı -1824 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi ise -2252,47'dir. Batı Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Batı Anadolu göçlerinin rekabet etkisi -1924,82'dir, tahsis etkisi ise negatiftir. Rekabet etkisi ortalamanın altında olan Batı Anadolu'dan Ege Bölgesine gelen göçlerin bu verisi negatif tahsis etkisiyle yorumlandığında kodu DS'dir. Batı Anadolu göçleri, uzmanlaştığı Ege Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 41: Ege Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTA ANADOLU	-301	1978	-4988	-2202,92	-2349,94	147,02	DN

Orta Anadolu 2008 yılında Ege Bölgesine 12.900 göç vermiş, 2016 yılında bu göçler 3010 puan düşüş göstererek 9890'a kadar gerilemiştir. 2008 verileriyle Orta Anadolu'dan Ege Bölgesine gelen göçlerin 1978 artması beklenmiş ancak beklentinin aksine göçler artmamış, düşmüştür. Buna bağlı olarak Orta Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi -4988 olmuştur. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi -2202,92'dir. Buna göre Orta Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının

altındadır. -2349,94'lük rekabet etkisi ise bu göçlerin Ege Bölgesindeki gücünü ortaya koymaktadır. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu DN'dir. Orta Anadolu göçleri rekabet dezavantajına sahip olduğu Ege Bölgesinde uzmanlaşamamıştır.

Çizelge 42: Ege Bölgesi'nin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
KUZEYDOĞU ANADOLU	-4059	2576	-6635	-3660,88	-3749,72	88,84	DN

Ege Bölgesi, Kuzeydoğu Anadolu'dan 2008'de 16.802 göç almış, 2016'da 2573 artması beklenen göç, 4059 azalarak 12.743'e gerilemiştir. Fillî durum ile beklenen göç arasındaki fark negatiftir ve buna bağlı olarak Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi -6635 olarak gerçekleşmiştir. Kuzeydoğu Anadolu'dan Ege Bölgesine giden göçlerin bölge bileşim etkisi -3360,88'dir. Ege Bölgesi, Kuzeydoğu Anadolu'dan aldığı göçün büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından azdır. Söz konusu göçlerin Ege Bölgesindeki rekabet etkisi -3749,72'tir ve Ege Bölgesine gelen bu göçlerin bölgedeki rekabet gücü düşüktür. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin kodu DN'dir. Göçler rekabet dezavantajına sahip olduğu Ege Bölgesinde uzmanlaşamamıştır.

Çizelge 43: Ege Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTADOĞU ANADOLU	-1182	2658	-3840,46	-4035,88	-3465,37	-533,91	DS

Ortadoğu Anadolu, 2008 yılında Ege Bölgesine 17.335 göç vermiştir. 2016'da göçlerin sayısı 1183 düşmüş ve 16.153'e gerilemiştir. 2008 yılı tahminleriyle söz konusu göçlerin 2016'da 2658 artması tahmin edilmekteyken, beklentinin aksine göçler gerilemiş, buna bağlı olarak gerçek büyümesi -3840 olarak gerçekleşmiştir. Ortadoğu Anadolu'da Ege Bölgesine gelen göçlerin bölge bileşim etkisi -4035,88'dir. Ortadoğu Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altındadır. Bu göçlerin rekabet etkisi ise -3465,37'dir. Buna göre Ortadoğu Anadolu göçlerinin, Ege

Bölgesindeki rekabet gücü düşüktür. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Ortadoğu Anadolu göçlerinin kodu DS'dir. Söz konusu göçler uzmanlaştığı Ege Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 44: Ege Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
GÜNEYDOĞU ANADOLU	557	4033	-3476	-6122,86	-3955,93	-799,03	DS

Ege Bölgesi 2008 yılında Güneydoğu Anadolu'dan 26.299 göç almış, 2016'da ise göç 26.856'ya yükselmiştir. 2008 yılı verileriyle söz konusu göçlerin büyümesi 4033 olarak tahmin edilmiş ancak 2016'ya gelindiğinde göçler 557 büyümüştür. Buna göre Güneydoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi -3476'dır. Güneydoğu Anadolu'dan Ege Bölgesine gelen göçlerin bölge bileşim etkisi -6122,86'dır. Ege Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan aldığı göçün büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altındadır. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi -3955,93'tür. Güneydoğu Anadolu göçlerinin Ege Bölgesindeki rekabet gücü zayıftır. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise bu göçlerin kodu DS'dir. Güneydoğu Anadolu göçleri uzmanlaştığı Ege Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 45: Ege Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

COĞRAFİ BÖLGE (GÖÇ ALAN)	DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	K O D
EGE BÖLGESİ	BATI MARMARA	3647	2053,464023	1593,53597	-404,08948	-310,23051	-93,8589	DS
	İSTANBUL	16460	3681,51287	12778,4871	10099,7529	7984,34756	2115,405	AS
	DOĞU MARMARA	6881	2709,683033	4171,31696	1008,53021	756,950201	251,58	AS
	AKDENİZ	10696	4523,755171	6172,24482	6800,71684	6007,42204	793,2947	AS
	EGE	3573	13947,91284	-10374,912	-5784,0214	-5244,4658	-539,555	DS
	BATI KARADENİZ	-153	1754,109148	-1907,1091	-799,53760	-756,76136	-42,7762	DS
	DOĞU KARADENİZ	83	935,4839834	-852,48398	-427,60355	-394,57542	-33,0281	DS
	BATI ANADOLU	2069	3893,300309	-1824,3003	-2252,4730	-1924,8223	-327,650	DS
	ORTA ANADOLU	-3010	1978,318588	-4988,3185	-2202,9203	-2349,9429	147,022	DN
	KUZEYDOĞU ANADOLU	-4059	2576,721621	-6635,7216	-3660,8804	-3749,7295	88,8489	DN
	ORTADOĞU ANADOLU	-1182	2658,461451	-3840,4614	-4035,8891	-3465,3783	-533,916	DS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	557	4033,162833	-3476,1628	-6122,8640	-3955,9371	-799,035	DS
	TOPLAM	35562	44745,88587	-9183,8858	-7781,2792	-7403,1235	1026,33	

Ege Bölgesi 2008 yılında aldığı iç göç sayısını 2016’da 35.562 arttırmış ancak tahmin edilen 44.745’lik artışın gerisinde kalmıştır. Bu nedenle bölgenin gerçek büyümesi negatiftir. Verilerde görülen fiilî durum ile beklenen artış arasındaki farkla -9183, Ege Bölgesinin gerçek büyümesidir. Bölgeye gelen göçün sayıca en çok arttığı Düzey 1 Bölgesi İstanbul, en çok düştüğü Düzey 1 Bölgesi ise Kuzeydoğu Anadolu’dur. Ege Coğrafi Bölgesi ise bölge içindeki hareketliliğiyle göç vermede beşinci sırada yer almıştır. Rekabet gücü kuvvetli bölgeler arasında ise İstanbul’dan sonra Akdeniz yer alır. Bu alanda son sırada yer alan Düzey 1 Bölgesi ise Ege’dir. Sayısal olarak bölge içinde yoğun hareketlilik olsa bile bölgenin içindeki göçün beklendiği kadar artmaması sebebiyle rekabet etkisi düşük seviyede gerçekleşmiştir.

5.1.4. Karadeniz Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

Karadeniz Bölgesi, 2008–2016 yılları arasında coğrafi bölge düzeyinde göçün yüzdelik olarak en çok arttığı bölgemizdir. Türkiye’de coğrafi bölgelerde göçün ortalama büyümesi %15 iken, Karadeniz Bölgesinde bu oran %42’dir. 2008 yılında

302.435 göç almış, 2016 yılında ise aldığı göç sayısını 429.824'e çıkarmıştır. Her iki yılda da alınan göç sayıları, Türkiye genelinde en yüksek değerler değildir ancak Karadeniz Bölgesi aldığı göç sayısını oran bazında en çok arttıran coğrafi bölge olmuştur. Düzey 1 Bölgelerinden iki bölge Karadeniz Coğrafi Bölgesinin sınırları içerisinde yer almaktadır, bunun dışında yer alan on Düzey 1 Bölgesi Karadeniz Bölgesi dışındadır. İkiisi içeride, onu dışarıda yer alan bu bölgelerden Karadeniz Bölgesine gelen göçlerde azalma olmamış, gerçek büyüme verileri ise yalnızca Batı Marmara dışında pozitif olarak gerçekleşmiştir.

Çizelge 46: Karadeniz Bölgesinin Batı Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI MARMARA	4843	8140	-3297	2379,97	1827,17	552,8	AS

Batı Marmara'dan 2008 yılında 8141 göç alan Karadeniz Bölgesinin, 2016 yılında aldığı göç sayısının 8410 artması beklenmiş ancak 2016 yılında göçler 4843 artmış ve 12.984 olarak gerçekleşmiştir. Bu yönüyle Karadeniz Bölgesine verilen göçlerde beklenenin altında kalan tek Düzey 1 Bölgesi Batı Marmara'dır ve gerçek büyümesi -3297'dir. Bölge bileşim etkisi 2379,97 olan Batı Marmara göçlerinin, beklenen artışı gösterememesine rağmen büyüme ortalaması, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerindedir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi 1827,17'dir. Bu da Batı Marmara göçlerinin Karadeniz Bölgesinde rekabet gücünün olduğunu göstermektedir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Batı Karadeniz göçlerinin kodu AS'dir. Batı Karadeniz göçleri uzmanlaştığı Karadeniz Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 47: Karadeniz Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
İSTANBUL	34189	17075	17113	4689,86	3707,56	982,29	AS

Karadeniz Bölgesi, İstanbul'dan 2008 yılında 111.341 göç almış, 2016 yılında ise göç sayısı 145.530'a yükselmiştir. İstanbul'dan gelen göçlerin 2016'da 17.075

artması beklenmekteyken göçler, 34.189 artmış ve buna bağlı olarak İstanbul göçlerinin gerçek artışı 17.113 olarak gerçekleşmiştir. Gerçekleşen artış ile beklenen artış arasındaki fark pozitifdir, daha açık bir ifadeyle İstanbul göçlerinin gerçek büyümesi 17.113 olarak gerçekleşmiştir. Göçlerin bileşim etkisi 4689,86'dır. Buna göre Karadeniz Bölgesinin İstanbul'dan aldığı göçün büyüme ortalaması, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerindedir. İstanbul göçlerinin rekabet etkisi 3707,56'dır. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise kodu AS'dir. İstanbul'dan gelen göçler Karadeniz Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 48: Karadeniz Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU MARMARA	20569	4677	1589	10432,0	7829,72	2602,28	AS

Doğu Marmara, Karadeniz Bölgesinde 2008 yılında 30.500 göç vermiş, 2016'da ise göç sayısını 51.069'a çıkarmıştır. Sekiz senelik süre zarfında göçler, tahmin edilenin üzerinde gerçeklemiştir. 2008 yılı verileri dikkate alındığında göçlerin 2016 yılında 4677 artması beklenmektedir ancak göçler 20.569 artmıştır. Dolayısıyla Doğu Marmara'dan Karadeniz Bölgesine gelen göçler tahmin edilenin üzerine gerçekleşmiştir. Gerçek büyüme 15.891'dir. Bu göçlerin bölge bileşim etkisi ise 10.432,01'dir. Buna göre Doğu Marmara göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerindedir. Göçlerin rekabet etkisi 7829,72'dir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu AS'dir. Doğu Marmara göçleri Karadeniz Bölgesin uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 49: Karadeniz Bölgesinin Akdeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
AKDENİZ	8266	1862	6403	6662,22	5885,08	777,13	AS

Karadeniz Bölgesi, Akdeniz'den 2008'de 12.145 göç almıştır. 2008 yılı verilerinden hareketle göçlerin 2016'da 1862 artacağı tahmin edilmiş ancak göçler 8266 yükselerek 20.411 olarak gerçekleşmiştir. Akdeniz göçlerinin gerçek büyümesi 6403,

bölge bileşim etkisi ise 6662,22'dir. Buna göre Akdeniz'den Karadeniz Bölgesine gelen göçler ülke içi göçlerin büyüme ortalamasının üzerindedir. Rekabet etkisi 5885,08 olan söz konusu göçlerin tahsis etkisi pozitifdir. Akdeniz'den Karadeniz Bölgesine gelen göçlerin bölge üzerindeki rekabet gücü yüksektir. Pozitif tahsis etkisiyle rekabet etkisi değerlendirildiğinde göçlerin kodu AS'dir. Akdeniz'den gelen göçler Karadeniz Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 50: Karadeniz Bölgesinin Ege'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
EGE	5175	2354	2820	3595,77	3260,34	335,42	AS

Karadeniz Bölgesi Ege'den 2008 yılında 15.350 göç almış, 2016 senesinde göç sayısını 20.525'e yükseltmiştir. 2008 yıllı verilerinden hareketle 2016 yılındaki göçlerin 2354 artması tahmin edilmiş ancak göçler 5175 artış göstermiştir. Ege göçlerinin gerçek büyümesi 2820'dir. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi ise 3595,77'dir. Buna göre Karadeniz Bölgesi Ege'den, toplam aldığı iç göçün büyüme ortalamasının üzerinde göç almıştır. Ege göçlerinin rekabet etkisi olan 3260,34'lük veri, söz konusu göçlerin bölge üzerindeki rekabet gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Ege göçlerinin kodu AS'dir. Bu göçler Karadeniz Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 51: Karadeniz Bölgesinin Batı Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI KARADENİZ	14975	5164,48	9810,51	13071,45	12372,11	699,33	AS

Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz göçleri, Karadeniz Coğrafi Bölgesi içerisindeki göç hareketliliğini anlamak açısından önemlidir. Karadeniz Bölgesi 2008'de Batı Karadeniz'den 33.676, Doğu Karadeniz'den ise 26.224 göç almıştır. 2016 yılında ise Batı Karadeniz'den gelen göçler 48.651'e, Doğu Karadeniz'den göçler 35.085'e yükselmiştir. Batı Karadeniz'den gelen göçlerin 5164, Doğu Karadeniz'den gelen göçleri 4021 artması beklenmektedir. 2016 yılında gerçekleşen artış ise her iki

bölgeden gelen artışın üzerinde gerçekleşmiştir. Buna göre Batı Karadeniz göçlerinden gelen göçlerin artışı 14.975, Doğu Karadeniz'den gelen göçlerin artışı 8861'dir. Her iki Düzey 1 Bölgesinden Karadeniz Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesine bakıldığında ise Batı Karadeniz göçlerinin gerçek büyümesi 9210, Doğu Karadeniz göçlerinin gerçek büyümesi 4839 olduğu görülmektedir.

Batı Karadeniz göçlerinin bölge bileşim etkisi 13.071,45'tir. Buna göre Batı Karadeniz göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Rekabet etkisi 12.372,11'dir. Batı Karadeniz göçlerinin Karadeniz Bölgesi üzerinde rekabet gücü yüksektir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise söz konusu göçlerin kodu AS'dir. Batı Karadeniz göçleri, Karadeniz Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 52: Karadeniz Bölgesinin Doğu Karadeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU KARADENİZ	8861	4021	4839	6665,9	6151,03	514,87	AS

Karadeniz Bölgesi, Doğu Karadeniz'den 2008 yılında 26.224 göç almış, 2016 yılında ise bu göçler 35.085'e yükselmiştir. Söz konusu göçlerdeki beklenen büyüme 4021 iken fiilî büyüme 8861 olarak gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak Doğu Karadeniz'den Karadeniz Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi 4839'dur. Göçlerin bölge bileşim etkisi ise 6665,9'dur. Buna göre Doğu Karadeniz göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerindedir. Doğu Karadeniz göçlerinin rekabet etkisi 6151,03'tür. Doğu Karadeniz göçlerinin, Karadeniz Bölgesi üzerinde rekabet gücü yüksektir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle yorumlandığında ise göçlerin kodu AS'dir. Doğu Karadeniz göçleri, Karadeniz Bölgesi üzerinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 53: Karadeniz Bölgesinin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI ANADOLU	8566	4077	4488	4039,57	3451,96	587,6	AS

Karadeniz Bölgesi 2008 yılında Batı Anadolu'dan 26.591 göç almış, 2016 yılında ise bu göçler 8566 artış göstererek, 38.592'ye yükselmiştir. 2008 verilerinden yapılan tahminle Batı Anadolu'dan Karadeniz Bölgesine gelen göçlerin 4077 artması tahmin edilmiş ancak göçler tahmin edilenin üzerinde gerçekleşmiştir. Söz konusu göçlerin gerçek büyümesi 4488'dir. Batı Anadolu göçlerinin bölge bileşim etkisi 4039,57'dir. Batı Anadolu göçleri, Karadeniz Bölgesine ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerinde göç vermiştir. Göçlerin rekabet etkisi 3451,96'dır. Batı Anadolu göçlerinin Karadeniz Bölgesi üzerindeki rekabet gücü yüksektir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise kodu AS'dir. Batı Anadolu göçleri Karadeniz Bölgesi üzerinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 54: Karadeniz Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTA ANADOLU	4918	1499	3418	5529,75	5898,8	-369,05	AN

Orta Anadolu, Karadeniz Bölgesine 2008 yılında 9778 göç vermiş, 2016 yılında ise verdiği göç sayısı 14.696'ya yükselmiştir. Orta Anadolu göçlerinin 2016 yılında 1499 artacağı tahmin edilmiş ancak göç sayısı tahmin edilenin üzerinde artış göstermiştir. Orta Anadolu göçleri, 4918 artmıştır. Buna göre söz konusu göçlerin gerçek büyümesi 3418, bölge bileşim etkisi ise 5898,8'dir. Orta Anadolu göçleri, ülke içi göçlerin büyüme ortalamasının üzerindedir. Göçlerin rekabet etkisi 5898,8'dir. Orta Anadolu göçlerinin Karadeniz Bölgesindeki rekabet gücü yüksektir. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise göçleri kodu AN'dir. Orta Anadolu göçleri uzmanlaşmadığı Karadeniz Bölgesinden rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 55: Karadeniz Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
KUZEYDOĞU ANADOLU	4390	1853	2536	4676,39	4789,89	-113,49	AN

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi Karadeniz Bölgesine 2008 yılında 12.087 göç vermiş, 2016 yılında ise göç 16.477'ye yükselmiştir. 2016 yılında göçlerin 1853 artacağı tahmin edilmiş ancak göçler 4390 artmıştır. Buna göre Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 2536'dır. Göçlerin bölge bileşim etkisi 4676,39, rekabet etkisi 4789,89, tahsis etkisi ise negatiftir. Kuzeydoğu Anadolu'dan gelen göçler, ülke içi göç ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir ve söz konusu göçlerin rekabet gücü yüksektir. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu AN'dir. Karadeniz Bölgesinde uzmanlaşamayan Kuzeydoğu Anadolu göçleri, rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 56: Karadeniz Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1(GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTADOĞU ANADOLU	3087	1198,64	1888,35	1800,23	1545,75	254,48	AS

Karadeniz Bölgesi 2008 yılında 7816 göç aldığı Ortadoğu Anadolu'dan 2016 yılında 10.903 göç almıştır. 2008 yılı verileriyle söz konusu göçlerin 2016 yılında 1198 artacağı tahmin edilmiş ancak fiili büyüme 3087 olarak gerçekleşmiştir. Ortadoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 1888'dir. Bölge bileşim etkisi 1800,23 olan göçler, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin rekabet etkisi 1545,75, tahsis etkisi pozitifdir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde, söz konusu göçlerin kodu AS'dir. Kuzeydoğu Anadolu göçleri uzmanlaştığı Karadeniz Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 57: Karadeniz Bölgesinin Güneydoğu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
GÜNEYDOĞU ANADOLU	6115	1347	4767	4340,37	3611	729,36	AS

Güneydoğu Anadolu, Karadeniz Bölgesine 2008 yılında verdiği göçü 2016 yılında 6115 yükseltmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Karadeniz Bölgesine 2008'de giden göç 8786, 2016'da 14.901'dir. 2008 yılı verileriyle söz konusu göçlerin 2016 yılında 1347 artacağı tahmin edilmiş ancak göçler tahmin edilenin üzerine gerçekleşmiştir. Güneydoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 4767'dir. Bölge bileşim etkisi 4340,37 olan Güneydoğu Anadolu göçleri, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise 3611,0'dır. Güneydoğu Anadolu göçlerinin Karadeniz Bölgesi üzerindeki rekabet gücü yüksektir. Pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu AS'dir. Buna göre Karadeniz Bölgesinde uzmanlaşan Güneydoğu Anadolu göçleri, rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 58: Karadeniz Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

COĞRAFİ BÖLGE (GÖÇ ALAN)	DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
KARADENİZ BÖLGESİ	BATI MARMARA	4843	8140,846642	-3297,8466	2379,97389 7	1827,17086	552,8030	AS
	İSTANBUL	34189	17075,03643	17113,9635	4689,86385 8	3707,56622	982,2976	AS
	DOĞU MARMARA	20569	4677,419917	15891,58	10432,0183 6	7829,729157	2602,289	AS
	AKDENİZ	8266	1862,533275	6403,46672	6662,22300 1	5885,08333	777,1396	AS
	EGE	5175	2354,045762	2820,95423	3595,77758 5	3260,34974	335,4278	AS
	BATI KARADENİZ	14975	5164,485021	9810,51497	13071,4504	12372,1117	699,3386	AS
	DOĞU KARADENİZ	8861	4021,660981	4839,33901	6665,90694 9	6151,03175	514,8751	AS
	BATI ANADOLU	8566	4077,943378	4488,05662	4039,5774	3451,96978	587,6076	AS
	ORTA ANADOLU	4918	1499,534818	3418,46518	5529,75384 6	5898,80876	-369,054	AN
	KUZEYDOĞU ANADOLU	4390	1853,638509	2536,36149	4676,39863 8	4789,89405	-113,495	AN
	ORTADOĞU ANADOLU	3087	1198,646363	1888,35363	1800,23924 4	1545,75851	254,4807	AS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	6115	1347,403652	4767,59634	4340,37017 7	3611,0055	729,3646	AS
	TOPLAM	123954	53273,19474	70680,8052	67883,5533	60330,4794	7553,073	

2008–2016 yılları arasında Karadeniz Bölgesine gelen göçlerde en büyük artış İstanbul’dan olmuştur. 2008 ile 2016 yılları arasında İstanbul’dan Karadeniz Bölgesine gelen göçler 34.189 artış göstermiştir. Göçlerin en çok artacağı tahmin edilen yer ise yine İstanbul’dur. 2008 yılı verileriyle göçlerin en çok İstanbul’da, 17.075 artacağı tahmin edilmiştir. Bu alanda ikinci sırada ise Batı Marmara vardır. Batı Marmara’dan Karadeniz Bölgesine giden göçlerin de 8140 artması tahmin edilmiştir. Doğu Marmara ise Karadeniz Bölgesi üzerinde rekabet gücü en yüksek bölgedir. Rekabet etkisinin 7829,72 olarak gerçekleştiği Doğu Marmara göçleri, bu alanda birinci sırada yer almaktadır. Bölge bileşim etkisi olarak göçlerin yüzdelik olarak en çok yükseliş gösterdiği bölge ise Doğu Karadeniz’dir. Ortalama büyümenin üzerinde gerçekleşen Doğu Karadeniz göçleri artmakla kalmamış, bölge içindeki hareketliliği de doğrudan etkileyerek yüzdelik göç artışında ön sırada yer almıştır.

5.1.5. İç Anadolu Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

İç Anadolu Bölgesi 2008 yılında 393.181 göç almış, 2016’da ise aldığı göç sayısını 455.771’e çıkarmıştır. 2008 yılı tahminleriyle bölgeye gelen göçün 60.297 artacağı beklenmiş, 2016 yılına gelindiğinde artış 62.590 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla fiilî büyüme ile beklenen büyüme arasındaki fark pozitifdir. İç Anadolu Bölgesinin gerçek büyümesi 2292’dir. Türkiye’deki coğrafi bölgelerin aldıkları iç göçlerin ortalaması %30’dur. İç Anadolu Bölgesinin aldığı göçlerin büyümesi ise %16 ile ortalamanın üstündedir. On iki Düzey 1 Bölgesinden Batı Anadolu ve Orta Anadolu, İç Anadolu Bölgesinin coğrafi sınırları içerisinde yer alır. Her iki bölgeden İç Anadolu Bölgesine gelen göçler, bölge içindeki hareketliliği anlamak açısından önemlidir.

Çizelge 59: İç Anadolu Bölgesinin Batı Marmara’dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI MARMARA	2099	1471	627	-804,23	-617,42	-186,8	DS

Batı Marmara, İç Anadolu Bölgesinde 2008’de 9596 göç vermiş, 2016’da göçlerin 1471 artacağı tahmin edilmiş ancak göçler 11.695’e yükselerek beklenenin üzerinde artış göstermiştir. Batı Marmara’dan İç Anadolu Bölgesine gelen göçlerin fiilî

büyümesi 2099, gerçek büyümesi ise 627'dir. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi negatiftir ve -804,23'tür. Buna göre Batı Marmara göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Rekabet etkisi -617,42 olan söz konusu göçler negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde kodu DS'dir. Batı Marmara göçleri, uzmanlaştığı İç Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 60: İç Anadolu Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
İSTANBUL	8118	7055	1062	-4071,54	-3218,75	-852,79	DS

İç Anadolu Bölgesinin 2008'de İstanbul'dan aldığı göç sayısı ise 46.008'dir. 2016 yılında göçlerin 7055 artacağı tahmin edilmiş fakat 2016 yılına gelindiğinde artış tahmin edilenin üzerine çıkarak 8118 artmıştır. 2016 yılında İstanbul'dan İç Anadolu Bölgesine gelen göçler 54.126 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi -4071,54'tür. Buna göre İç Anadolu Bölgesinin, İstanbul'da aldığı göçün büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altındadır. Rekabet etkisi -3218,75 olan göçlerin kodu, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde DS'dir. İstanbul'dan gelen göçler İç Anadolu Bölgesinde uzmanlaşmış ancak rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 61: İç Anadolu Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU MARMARA	5749	3894	1854	-2691,61	-2020,18	-671,42	DS

Doğu Marmara, İç Anadolu Bölgesine 2008'de 25.396 göç vermiş, 2016'da ise göç sayısını 31.145'e çıkarmıştır. Söz konusu göçlerin her iki yıl aralığında 977 artacağı tahmin edilmiş ancak fillî büyüme tahmin edilen büyümenin üzerinde gerçekleşerek 1697 artmıştır. Doğu Marmara'dan İç Anadolu Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi pozitifdir ve 719'dur. Bölge bileşim etkisi -421,79 olan Doğu Marmara göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının düşüktür. Doğu Marmara'dan İç Anadolu'ya gelen göçlerin rekabet etkisi -316,57, tahsis etkisi ise

negatif, kodu ise DS'dir. İç Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Doğu Marmara göçleri, rekabet avantajı kullanamamıştır.

Çizelge 62: İç Anadolu Bölgesinin Akdeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
AKDENİZ	12253	7216	5036	6039,27	5334,79	704,47	AS

İç Anadolu Bölgesi 20089 yılında Akdeniz'den 47.055 göç almış, 2016'da ise aldığı göç sayısını 59.308'e çıkarmıştır. Aradan geçen sekiz yıl içerisinde göçün 7216 artacağı tahmin edilmiş ancak göçler tahmin edilenin üzerine çıkarak 12.253 artış göstermiştir. Buna bağlı olarak Akdeniz göçlerinin gerçek büyümesi 5036'dır. Bölge bileşim etkisi 6039,27 olan Akdeniz göçlerinin büyümesi, ülke iç göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi 5334, tahsis etkisi ise pozitiftir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde söz konusu göçlerin kodu AS'dir. Akdeniz göçleri uzmanlaştığı İç Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 63: İç Anadolu Bölgesinin Ege'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
EGE	5686	5477	208	2011,71	1824,05	187,65	AS

Ege, İç Anadolu Bölgesine 2008 yılında 35.174 göç vermiş, 2016 yılında ise 5477 artacağı tahmin edilen göç 5686 yükselerek 41.400 olarak gerçekleşmiştir. Ege'den İç Anadolu Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi 208'dir. Bölge bileşim etkisi 2011,71 olan söz konusu göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Ege göçlerinin rekabet etkisi 1824,05, tahsis etkisi ise pozitiftir. Rekabet etkisi ve pozitif tahsis etkisi birlikte değerlendirildiğinde Ege göçlerinin kodu AS'dir. Buna bağlı olarak İç Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Ege göçleri, rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 64: İç Anadolu Bölgesinin Batı Karadeniz’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI KARADENİZ	1831	6380	-4549,46	-520,73	-492,87	-27,86	DS

İç Anadolu Bölgesi, Batı Karadeniz’den 2008 yılında 41.605 göç almış, göç sayısı 2016 yılında 43.436’ya yükselmiştir. 2008 yılı göç verilerinden hareketle 2016 yılında göçün 6380 artacağı tahmin edilmiş ancak beklenenin aksine göç artışı 1831’de kalmıştır. Batı Karadeniz göçlerinin gerçek büyümesi, fillî durumun tahmin edilenin altında kalması sebebiyle negatiftir ve -4549’dur. Bölge bileşim etkisi -520,73 olan söz konusu göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının altında gerçekleşmiştir. Batı Karadeniz’den İç Anadolu Bölgesine gelen göçlerin rekabet etkisi -492,87, tahsis etkisi negatif, kodu ise buna bağlı olarak DS’dir. Batı Karadeniz göçleri uzmanlaştığı İç Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 65: İç Anadolu Bölgesinin Doğu Karadeniz’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU KARADENİZ	3409	1644	1764	2511,17	2317,21	193,96	AS

Doğu Karadeniz, İç Anadolu Bölgesine 2008’de 10.726 göç vermiş, 2016’da ise verdiği göç sayısı 14.135’e yükselmiştir. 2008 yılı verilerinden hareketle Doğu Karadeniz’den İç Anadolu Bölgesine gelen göçün 1644 artacağı beklenmiş ancak büyüme 3409 olarak gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak Doğu Karadeniz göçlerinin gerçek büyümesi 1764’tür. Bölge bileşim etkisi 2511,17 olan söz konusu göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Doğu Karadeniz göçlerinin rekabet etkisi 2317,21’dir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Doğu Karadeniz göçlerinin kodu AS’dir. Doğu Karadeniz göçleri, uzmanlaştığı İç Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 66: İç Anadolu Bölgesinin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI ANADOLU	11017	8045	2971	2087,22	1783,61	303,61	AS

İç Anadolu Bölgesi, 2008 yılında Batı Anadolu'dan 52.459 göç almış, 2016 yılında ise 8045 artacağı tahmin edilen göçler, 11.017 artarak 63.476'ya yükselmiştir. Batı Anadolu'dan İç Anadolu Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi 2971'dir. Bölge bileşim etkisi 2087,22 olan Batı Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise 1783,61'dir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde ise kodu AS'dir. Buna göre İç Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Batı Anadolu göçleri, rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 67: İç Anadolu Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTA ANADOLU	-4021	10332	-14353	194,14	207,1	-12,95	AN

Orta Anadolu, İç Anadolu Bölgesine 2008 yılında 67.373 göç vermiş, 2016 yılında verdiği göç sayısı 63.352'ye gerilemiştir. 2008'den 2016'ya gelindiğinde Orta Anadolu'nun İç Anadolu'ya verdiği göç sayısının 10.332 artacağı tahmin edilmekteyken, göç sayısı tahmin edilenin aksine 4021 düşmüştür. Buna bağlı olarak Orta Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi -14.353'tür. Bu verilere rağmen söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi 194,14'tür. Orta Anadolu'dan İç Anadolu Bölgesine gelen göçlerin büyümesi, ülke içi göçlerin büyüme ortalamasından yüksektir ve rekabet etkisi 207,1'dir. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde bu göçlerin kodu AN'dir. Orta Anadolu göçleri uzmanlaşmadığı İç Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 68: İç Anadolu Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
KUZEYDOĞU ANADOLU	714	2683	-1969	1128,63	1203,95	-75,32	AN

İç Anadolu Bölgesi, 2008 yılında Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinden 17.499 göç almış, 2016 yılında ise göç sayısı 18.213'e yükselmiştir. Söz konusu göçlerin 2008 yılı verilerinden hareketle 2016'da 2683 artacağı tahmin edilmiş ancak göçler 2016 yılına gelindiğinde beklenen artışın gerisinde kalarak 714 yükselmiştir. Buna bağlı olarak Kuzeydoğu Anadolu'dan İç Anadolu Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi -1969'dur. Bölge bileşim etkisi 1128,63 olan Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir, rekabet etkisi ise 1203,95'tir. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde kodu AN'dir. Buna göre Kuzeydoğu Anadolu göçleri uzmanlaşamadığı İç Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 69: İç Anadolu Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTADOĞU ANADOLU	4528	2634	1893	1699,95	1459,65	240,3	AS

Ortadoğu Anadolu, İç Anadolu Bölgesine 2008 yılında 17.178 göç vermiş, 2016'da göç sayısı 21.706'ya yükselmiştir. 2008'den 2016'ya göçlerin 2634 artması beklenirken, göçler 4528 artış göstermiştir. Dolayısıyla Ortadoğu Anadolu'dan İç Anadolu Bölgesine giden göçlerin gerçek büyümesi 1893, bölge bileşim etkisi ise 1699,95'tir. Buna göre Ortadoğu Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi 1459,65'tir. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu AS'dir. İç Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Ortadoğu Anadolu göçleri, rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 70: İç Anadolu Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
GÜNEYDOĞU ANADOLU	11207	3461	7745	6647,82	5530,7	1117,11	AS

İç Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu'dan 2008 yılında 22.572 göç almış, 2016'da ise göç sayısı 11.207 artarak 33.779'a yükselmiştir. Sekiz yıllık süre zarfında göçlerin 3461 artacağı tahmin edilmiştir. Buna göre söz konusu göçlerin gerçek büyümesi 7745'tir. Güneydoğu Anadolu göçlerinin bölge bileşim etkisi 6647,82'dir. Güneydoğu Anadolu'dan İç Anadolu'ya gelen göçlerin büyümesi, ülke içi göçlerin büyüme ortalamasından yüksektir. Güneydoğu Anadolu göçlerinin rekabet etkisi ise 5530,7'dir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde söz konusu göçleri, İç Anadolu Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 71: İç Anadolu Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

COĞRAFİ BÖLGE (GÖÇ ALAN)	DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	BATI MARMARA	2099	1471,623657	627,376343	-804,2303	-617,42958	-186,800	DS
	İSTANBUL	8118	7055,696248	1062,30375	-4071,546	-3218,7558	-852,790	DS
	DOĞU MARMARA	5749	3894,680532	1854,31946	-2691,615	-2020,1865	-671,429	DS
	AKDENİZ	12253	7216,262105	5036,73789	6039,27199	5334,79874 8	704,4732	AS
	EGE	5686	5477,028686	208,971314	2011,7101	1824,05014	187,6599	AS
	BATI KARADENİZ	1831	6380,460841	-4549,4608	-520,7395	-492,87934	-27,8602	DS
	DOĞU KARADENİZ	3409	1644,918231	1764,08176	2511,1747	2317,21145	193,9633	AS
	BATI ANADOLU	11017	8045,0089	2971,9911	2087,2266	1783,61313	303,6135	AS
	ORTA ANADOLU	-4021	10332,19056	-14353,190	194,1454	207,102649	-12,9572	AN
	KUZEYDOĞU ANADOLU	714	2683,612168	-1969,6121	1128,6347	1203,95961	-75,3249	AN
	ORTADOĞU ANADOLU	4528	2634,384241	1893,61575	1699,958	1459,65296	240,3050	AS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	11207	3461,597455	7745,40254	6647,8212	5530,70779	1117,113	AS
	TOPLAM	62590	60297,46362	2292,53637	14231,810	13311,8450	919,9658	

Çizelge 71'de İç Anadolu Bölgesinin genel durumuna bakıldığında bölgeye gelen göçlerde sayısal olarak en büyük artışın Akdeniz'den olduğu görülmektedir. Akdeniz 2008'den 2016'ya İç Anadolu Bölgesine verdiği göçleri 12.253 arttırmıştır ve

buna bağılı olarak söz konusu göçlerle bölgedeki rekabet gücü en yüksek Düzey 1 Bölgesidir. Orta Anadolu göçlerinin ise 10.332 artması beklenirken, aksine 4021 düşüş yaşanmıştır. Bölgeye göç veren Düzey 1 Bölgeleri arasında sayısal olarak en çok düşüş gösteren bölge Orta Anadolu'dur. Orta Anadolu'nun İç Anadolu Bölgesi sınırları içinde yer alması bunun başlıca sebebi olarak gösterilebilir.

5.1.6. Doğu Anadolu Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

Doğu Anadolu Bölgesi, bütün Düzey 1 Bölgelerinden 2008 yılında 168.396 göç almış, aradan geçen sekiz senenin ardından göçün 25.824 artacağı tahmin edilmiştir. 2016 yılına gelindiğindeyse iç göçler 28.050 ile tahmin edilenin üzerinde artmış ve 196.446 olarak gerçekleşmiştir. Bu verilerin ışığında Doğu Anadolu Bölgesine gelen göç %17'dir ve ülkede yer alan coğrafi bölgelere gelen iç göç ortalamasından yüksektir. Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi ise 2225'tir. On iki adet Düzey 1 Bölgesinden Ortadoğu Anadolu ve Kuzeydoğu Anadolu, Doğu Anadolu Coğrafi Bölgesi içinde yer alır. Bu iki bölgeden, Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçler, bölge içerisinde gerçekleşen nüfus hareketliliğini anlamak açısından önemlidir.

Çizelge 72: Doğu Anadolu Bölgesine Batı Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI MARMARA	-784	1001	-1785	-2759,01	-2118,17	-640,84	DS

Batı Marmara, Doğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 6528 göç vermiş, 2016 yılında ise göç sayısını 5744'e düşürmüştür. 2016 yılındaki iç göçlerin 1001 artması beklenirken, iç göç 784 azalmış ve bu nedenle gerçek büyüme -1785 olarak gerçekleşmiştir. Batı Marmara'dan Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin bölge bileşim etkisi -2759,01'dir. Buna göre söz konusu göçlerin büyümesi, ülke içi göçlerin büyüme ortalamasından düşüktür. Batı Marmara göçlerinin rekabet etkisi -2118,17'dir. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu DS'dir. Batı Marmara uzmanlaştığı Doğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 73: Doğu Anadolu Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
İSTANBUL	-5593	6330	-11923	-16529,89	-143260,14	126730,25	DN

Doğu Anadolu Bölgesi, İstanbul'dan 2008 yılında 41.280 göç almış, 2016'da ise 6630 artması beklenen göçler 5593 azalarak 35.687'ye gerilemiştir. İstanbul göçlerinin gerçek büyümesi -11.923, bölge bileşim etkisi ise -16.529,89'dur. İstanbul'dan Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin büyümesi, ülke içi göçlerin büyüme ortalamasının altındadır. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise -143.260,14'tür. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde ise bu göçlerin kodu DN'dir. Buna göre Doğu Anadolu Bölgesinde uzmanlaşamayan İstanbul göçleri, rekabet dezavantajına sahiptir.

Çizelge 74: Doğu Anadolu Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU MARMARA	2162	1736	425	-1600,64	-1201,36	-399,28	DS

Doğu Marmara, Doğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 11.321 göç vermiş, 2016 yılında ise göç sayısı 13.483'e yükselmiştir. 2008 yılının göç verilerinden hareketle göç sayısının 1736 artacağı tahmin edilmekteyken söz konusu göçler 2162 artış göstermiştir. Buna göre Doğu Marmara göçlerinin gerçek büyümesi 425'tir. Doğu Marmara'dan Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin bölge bileşim etkisi -1600,64'tür. Doğu Marmara göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise -1201,36'dır. Göçün rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle birlikte değerlendirildiğinde kodu DS'dir. Doğu Marmara uzmanlaştığı Doğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 75: Doğu Anadolu Bölgesine Akdeniz’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
AKDENİZ	375	2859	-2484	-2087,51	-1844	-243,505	DS

Doğu Anadolu Bölgesi, Akdeniz’den 2008 yılında 18.648 göç almış, 2016 yılında ise göç sayısı 19.023’e yükselmiştir. Söz konusu göçlerin artışı 375’tir ancak tahmin edilen büyüme 2859’dur. Dolayısıyla fiilî büyüme, tahmin edilenden az olduğu için gerçek büyüme -2484 olarak gerçekleşmiştir. Akdeniz göçlerinin bölge bileşim etkisi -2087,51’dir. Akdeniz’den Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise -1844’tür. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu DS’dir. Doğu Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Akdeniz göçleri, rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 76: Doğu Anadolu Bölgesinin Ege’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
EGE	-1144	2461	-3605	-2795,547	-2469,45	-326,097	DS

Ege, Doğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 16.053 göç almış, 2016 senesinde aldığı göç sayısı 14.909’a düşmüştür. Söz konusu göçlerin 2016’da tahmini büyümesi 2461’dir fakat Ege göçleri 2016’ya gelindiğinde 1144 azalmıştır. Buna bağlı olarak göçlerin gerçek büyümesi -3505’tir. Ege’den Doğu Anadolu’ya gelen göçlerin bölge bileşim etkisi -2795,54’tür. Ege göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi -2469,45’tir. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde Ege göçlerinin kodu DS’dir. Doğu Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Ege göçleri, rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 77: Doğu Anadolu Bölgesinin Batı Karadeniz’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI KARADENİZ	2358	754	1603	2080,064	1968,778	111,286	AS

Batı Karadeniz’den 2008 yılında 4917 göç alan Doğu Anadolu Bölgesinin, 2016’da alacağı göçün 754 artması tahmin edilmiş, 2016 yılına gelindiğinde göç tahmin edilenin üzerine çıkarak 2358 artmış ve 7275 olarak gerçekleşmiştir. Batı Karadeniz göçlerinin gerçek büyümesi 1603, bölge bileşim etkisi ise 2080,06’dır. Batı Karadeniz’den Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçün büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi 1968,77’dir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu AS’dır. Batı Karadeniz uzmanlaştığı Doğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 78: Doğu Anadolu Bölgesinin Doğu Karadeniz’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU KARADENİZ	3630	644	2985	3278,102	3102,719	175,382	AS

Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 4204 göç vermiş, 2016 yılında ise 644 artması beklenen göç 3630 artarak 7834 olarak gerçekleşmiştir. Doğu Karadeniz göçlerinin gerçek büyümesi 2985’tir. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi 3278,1’dir. Buna göre Doğu Karadeniz’den Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasının üzerindedir. Bu göçlerin rekabet etkisi 3102,71, tahsis etkisi ise pozitifdir. Doğu Karadeniz’den Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu AS’dır. Doğu Karadeniz göçleri uzmanlaştığı Doğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 79: Doğu Anadolu Bölgesinin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI ANADOLU	-215	2183	-2398	-2639,157	-2497,959	-141,198	DS

Doğu Anadolu Bölgesi, Batı Anadolu'dan 2008 yılında 14.241 göç almış, 2016 yılında ise aldığı göç sayısı 14.026'ya gerilemiştir. 2008 yılı verilerinden hareketle göçlerin 2183 artması beklenmiş ancak göç sayısı 215 azalmıştır. Buna göre Batı Anadolu'dan, Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi -2398'dir. Söz konusu göçlerin bölge bileşim etkisi -2639,15'tir. Doğu Anadolu Bölgesine Batı Anadolu'dan gelen göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi -2497,95'tir. Göçlerin rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise kodu DS'dir. Buna göre Batı Anadolu uzmanlaştığı Doğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 80: Doğu Anadolu Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTA ANADOLU	2167	867	1299	2521,051	2689,306	-168,254	AN

Orta Anadolu, Doğu Anadolu Bölgesinde 2008 yılında 5659 göç vermiş, 2016 yılında ise 867 artması beklenen göç, 2167 artmış ve 7826 olarak gerçekleşmiştir. Orta Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 1299'dur. Bölge bileşim etkisi 2521,05 olan Orta Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise 2689,3'tür. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Orta Anadolu göçlerinin kodu AN'dir. Buna göre Orta Anadolu göçleri uzmanlaşmadığı Doğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 81: Doğu Anadolu Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
KUZEYDOĞU ANADOLU	4218	1675	2542	4476,93	4585,59	-108,65	AN

Doğu Anadolu Bölgesi, Kuzeydoğu Anadolu'dan 2008 yılında 10.928 göç almış 2016 yılında ise göçler 4218 artarak, 15.146'ya yükselmiştir. Söz konusu göçlerin 2008 yılı verilerinden hareketle 1675 artması beklenmiş ancak göç beklenenin üzerinde artış göstermiştir. Buna göre Kuzeydoğu Anadolu'dan Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi 2542'dir. Bölge bileşim etkisi 4476,93 olan Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise 4585,59'dur. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin kodu AN'dir. Buna göre Kuzeydoğu Anadolu göçleri uzmanlaşmadığı Doğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 82: Doğu Anadolu Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KODU
ORTADOĞU ANADOLU	8914	3149	5764	5532,631	4750,541	782,089	AS

Ortadoğu Anadolu, Doğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 20.539 göç almış, 2016 yılında ise aldığı göç sayısını 29.453'e çıkarmıştır. 2008 yılı verilerinden hareketle göçün 3149 artması beklenirken göç beklenenin üzerinde artış göstererek 8914 artmıştır. Buna göre Ortadoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 5764'tür. Bölge bileşim etkisi 5532,63 olan Ortadoğu Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi 4750,54'tür. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu AS'dir. Buna göre Ortadoğu Anadolu göçleri uzmanlaştığı Doğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajına sahiptir.

Çizelge 83: Doğu Anadolu Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
GÜNEYDOĞU ANADOLU	11962	2158	9803	9118,47	7586,18	1532,28	AS

Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu'dan 2008 yılında 14.078 göç almış, 2016 yılında ise göç 11.962 artış göstererek 26.040'a yükselmiştir. 2008 yılı verilerinden hareketle göçün 2158 artması beklenirken söz konusu göçler beklenenin üzerinde artış göstermiştir. Buna göre Güneydoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 9803'tür. Bölge bileşim etkisi 9118,47 olan Güneydoğu Anadolu göçlerini büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Bu göçlerin rekabet etkisi ise 7865,18'dir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu AS'dir. Buna göre Doğu Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Güneydoğu Anadolu göçleri rekabet avantajına sahiptir.

Çizelge 84: Doğu Anadolu Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

COĞRAFİ BÖLGE (GÖÇ ALAN)	DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENE N BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	BATI MARMARA	-784	1001,12122	-1785,121	-2759,019	-2118,17456	-640,845	DS
	İSTANBUL	-5593	6330,619481	-11923,61	-16529,890	-143260,141	126730,	DN
	DOĞU MARMARA	2162	1736,166258	425,83374	-1600,648	-1201,36307	-399,285	DS
	AKDENİZ	375	2859,820545	-2484,820	-2087,514	-1844,00826	-243,505	DS
	EGE	-1144	2461,856457	-3605,856	-2795,547	-2469,45070	-326,097	DS
	BATI KARADENİZ	2358	754,0614339	1603,9385	2080,0645	1968,778565	111,286	AS
	DOĞU KARADENİZ	3630	644,7171584	2985,2828	3278,1020	3102,719588	175,382	AS
	BATI ANADOLU	-215	2183,971706	-2398,971	-2639,157	-2497,95976	-141,198	DS
	ORTA ANADOLU	2167	867,8530922	1299,1469	2521,0514	2689,306026	-168,254	AN
	KUZEYDOĞU ANADOLU	4218	1675,896553	2542,1034	4476,9364	4585,590908	-108,654	AN
	ORTADOĞU ANADOLU	8914	3149,82058	5764,1794	5532,6311	4750,54173	782,089	AS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	11962	2158,974347	9803,0256	9118,4718	7586,185171	1532,28	AS
	TOPLAM	28050	25824,87883	2225,1211	-1404,520	-128707,975	127303,	

Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerden en fazla artışın Güneydoğu Anadolu'dan olduğu görülmektedir. Doğu bölgeleri arasındaki bu hareketlilik, kısa mesafeler arasındaki göçün daha kolay ve hızlı olmasının getirdiği avantajla açıklanabilir. Bölge 2008 yılı verilerine kıyasla Batı Marmara, İstanbul, Ege ve Batı Anadolu'dan beklenen göçün alamamakla birlikte daha az göç almış, batıdan doğuya doğru seyreden göç hareketliliğinde azalma yaşanmıştır. Dolayısıyla Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan kentler, nüfusun azaldığı bölgeler için çekim merkezi olmaktan çıkmıştır.

5.1.7. Güneydoğu Anadolu Bölgesine Gelen Göçlerin Shift Share Analizi

Güneydoğu Anadolu Bölgesi 2008 yılında on iki Düzey 1 Bölgesinden 176.390 göç almış, 2016 yılında ise göç sayısı 207.028'e çıkarmıştır. 2008 yılı verilerinden hareketle göçün 27.050 artacağı tahmin edilmiş ancak gerçekleşen büyüme tahmin edilenin üzerinde gerçekleşmiştir. Bölgenin aldığı göçün fiili büyümesi 30.638'dir ve buna bağlı olarak göçlerin gerçek büyümesi 3587 olarak gerçekleşmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin aldığı iç göçün büyüme oranı %17'dir. Buna göre Güneydoğu Anadolu Bölgesine gelen göçler, yüzdelik olarak ülkedeki iç göçün büyüme ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. On iki adet Düzey 1 Bölgesinden yalnızca bir tanesi Güneydoğu Anadolu Bölgesi Coğrafi Bölgesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Diğer on bir adet Düzey 1 Bölgesi, söz konusu coğrafi bölgenin sınırları dışındadır.

Çizelge 85: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Batı Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI MARMARA	-201	681	-882	-1545,21	-1186,3	-358,91	DS

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Batı Marmara'dan 2008 yılında 4443 göç almış, 2016 yılında ise 681 artması beklenen göç, 201 azalarak 4242'ye gerilemiştir. Buna göre Batı Marmara'dan Güneydoğu Anadolu'ya gelen göçlerin gerçek büyümesi -882'dir. Bölge bileşim etkisi -1545,21 olan göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Batı Marmara'dan Güneydoğu Anadolu'ya gelen göçlerin

rekabet etkisi ise -1186,3'tür. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde söz konusu göçlerin kodu DS'dir. Batı Marmara göçleri uzmanlaştığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 86: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin İstanbul'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
İSTANBUL	-1104	4979	-6083	-9707,52	-7674,27	-2033,25	DS

İstanbul, Güneydoğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 32.473 göç vermiş, 2016 yılında ise göç sayısını 31.369'a düşürmüştür. 2008 yılı verilerinden hareketle söz konusu göçlerin 4979 artması beklenmiş ancak beklenenin aksine İstanbul göçleri 1104 azalmıştır. Buna göre İstanbul'dan Güneydoğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerin gerçek büyümesi -6083'tür. Bölge bileşim etkisi -9707,52 olan İstanbul göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise -7674,27'dir. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu DS'dir. İstanbul göçleri uzmanlaştığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 87: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Doğu Marmara'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU MARMARA	1697	977	719	-421,79	-316,57	-105,21	DS

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Doğu Marmara'dan 2008 yılında 6375 göç almış, 2016 yılında ise 977 artacağı tahmin edilen göç beklenenin üzerine çıkarak 1967 artmış ve 8072 olarak gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak Doğu Marmara göçlerinin gerçek büyümesi 719'dur. Bölge bileşim etkisi -421,79 olan Doğu Marmara göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Doğu Marmara göçlerinin rekabet etkisi ise -316,57'dir. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu DS'dir. Doğu Marmara göçleri uzmanlaştığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 88: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Akdeniz'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
AKDENİZ	812	6948	-6136	-5170,76	-4567,6	-603,16	DS

Akdeniz, Güneydoğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 45.306 göç vermiş, 2016 yılında ise göç sayısı 46.118'e yükselmiştir. 2016 senesinde beklenen büyüme 6948 iken, fiilî büyüme 812 olarak gerçekleşmiştir. Bu nedenle Akdeniz göçlerinin gerçek büyümesi -6136'dır. Bölge bileşim etkisi -5170,76 olan Akdeniz göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından düşüktür. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise -4567,6'dır. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde Akdeniz göçlerinin kodu DS'dir. Buna göre Akdeniz göçleri uzmanlaştığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinden rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 89: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Ege'den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
EGE	577	1139	-562	-187,3	-169,83	-17,47	DS

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, 2008 yılında Ege'den 7429 göç almış, 2016 yılında ise 1139 artması beklenen göç beklenenin altında kalarak 577 artış göstermiş ve 8006'ya yükselmiştir. Bölge bileşim etkisi -187,3 olan Ege göçlerinin büyümesi, ülke içi göçlerin büyüme ortalamasının altındadır. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise -169,83'tür. Rekabet etkisi negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu DS'dir. Buna göre Ege göçleri uzmanlaştığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanamamıştır.

Çizelge 90: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Batı Karadeniz’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI KARADENİZ	1462	637	824	1227,13	1161,48	65,65	AS

Batı Karadeniz, Güneydoğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 4155 göç vermiş, 2016 yılında ise göç sayısı 5617’ye yükselmiştir. Söz konusu göçlerin 637 artması beklenirken, 1462 artışla gerçek büyüme 824 olarak gerçekleşmiştir. Bölge bileşim etkisi 1227,13 olan Batı Karadeniz göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Göçlerin rekabet etkisi ise 1161,48’dir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise Batı Karadeniz göçleri uzmanlaştığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 91: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Doğu Karadeniz’den Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
DOĞU KARADENİZ	1267	265	1001	1122,27	1035,58	86,68	AS

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Doğu Karadeniz’den 2008 yılında 1729 göç almış, 2016 yılında ise aldığı göç sayısı 2996’ya yükselmiştir. 265 artması beklenen göçlerin fiili büyümesi 1267’dir. Beklenenin üzerinde artış gösteren Doğu Karadeniz göçlerinin buna bağlı olarak gerçek büyümesi 1001 olarak gerçekleşmiştir. Bölge bileşim etkisi 1122,27 olan Doğu Karadeniz göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Göçlerin rekabet etkisi ise 1035,58’dir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu AS’dir. Buna göre Güneydoğu Anadolu’da uzmanlaşan Doğu Karadeniz göçleri rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 92: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Batı Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
BATI ANADOLU	2801	1648	1152	971,6	830,27	141,33	AS

Batı Anadolu, Güneydoğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 10.747 göç vermiş, 2016'da ise 1648 artması beklenen göç 2801 artarak, 13.548 olarak gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak Batı Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 1152'dir. Bölge bileşim etkisi 971,6 olan Batı Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçlerin büyüme ortalamasından yüksektir. Batı Anadolu göçlerinin rekabet etkisi ise 830,27'dir. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu AS'dir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Batı Anadolu göçleri, rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 93: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Orta Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTA ANADOLU	2109	733	1375	2408,43	2569,17	-160,73	AN

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Orta Anadolu'dan 2008 yılında 4786 göç almış, 2016 yılında ise göç sayısı 6895'e yükselmiştir. Söz konusu göçlerdeki tahminî büyüme 733 olmakla birlikte 206 yılına gelindiğinde gerçekleşen göçler artışın 2109 olduğunu göstermektedir. Buna bağlı olarak Orta Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 1375'tir. Bölge bileşim etkisi 2408,43 olan Orta Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Orta Anadolu göçlerinin rekabet etkisi ise 2569,17'dir. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde söz konusu göçlerin kodu AN'dir. Orta Anadolu göçleri uzmanlaşmadığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 94: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Kuzeydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
KUZEYDOĞU ANADOLU	2568	403	2164	2630,26	2694,1	-63,83	AN

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesine 2008 yılında 2628 göç vermiş, 2016 yılında ise göç sayısı 5196'ya yükselmiştir. Söz konusu göçlerdeki beklenen büyüme 403 iken, fiili büyüme 2568 artış göstererek beklenenin üzerine gerçekleşmiştir. Buna bağlı olarak Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 2164'tür. Bölge bileşim etkisi 2630,26 olan Kuzeydoğu Anadolu göçlerinin büyümesi ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise 2694,1'dir. Rekabet etkisi, negatif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu AN'dir. Kuzeydoğu Anadolu göçleri, uzmanlaşmadığı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 95: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Ortadoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
ORTADOĞU ANADOLU	5799	1646	4152	4031,18	3461,33	569,84	AS

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Ortadoğu Anadolu'dan 2008 yılında 10.738 göç alırken, 2016'da göçün 1646 artması beklenmiş, ancak söz konusu göçler 5799 artış göstererek 16.537'ye yükselmiştir. Buna bağlı olarak Ortadoğu Anadolu göçlerinin gerçek büyümesi 4152'dir. Bölge bileşim etkisi 4031,18 olan Ortadoğu Anadolu göçlerinin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Ortadoğu Anadolu göçlerinin rekabet etkisi ise 3461,33'tür. Rekabet etkisi, pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde göçlerin kodu AS'dir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde uzmanlaşan Ortadoğu Anadolu göçleri, rekabet avantajını kullanmıştır.

Çizelge 96: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Güneydoğu Anadolu'dan Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
GÜNEYDOĞU ANADOLU	12851	6990	5860	3644,37	3031,96	612,4	AS

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin, Güneydoğu Düzey 1 Bölgesinden aldığı göç verileri, bölge içi hareketliliği anlamak için önemlidir. Bölge, 2008 yılında kendi sınırları içinde 45.581 göç hareket yaşamış, 2016'da ise bu hareketlilik 58.432'ye yükselmiştir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin, Güneydoğu Düzey 1 Bölgesinden aldığı göçün gerçek büyümesi 5860'tır. Bölge bileşim etkisi 3644,37 olan bu göçlerin büyümesi, ülke içi göçün büyüme ortalamasından yüksektir. Söz konusu göçlerin rekabet etkisi ise 3031,96'dır. Rekabet etkisi pozitif tahsis etkisiyle değerlendirildiğinde ise göçlerin kodu AS'dir. Güneydoğu göçleri, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde uzmanlaşmış ve rekabet avantajını kullanmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, bölge içinde göç hareketliliğinin en çok yaşandığı bölgelerden biridir. Nitekim bölgeye gelen göçün sayısal olarak en çok arttığı Düzey 1 Bölgesi Güneydoğu Anadolu'dur. Güneydoğu Anadolu bununla birlikte giden göçün en çok olduğu Düzey 1 Bölgesidir. Türkiye'de terör gibi hayatî sebeplerle gerçekleşen göçlere konu olan Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki göç hareketliliği zaman zaman bölge içerisinde kentlerden kentlere, zaman zaman ise bölge dışında gidilebilecek farklı bölgelere doğru yaşanmaktadır. Batı Anadolu'dan ve İstanbul'dan gelen göçlerin 2008'e göre 2016'da daha düşük olması, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin ülkenin en batısından gelen göçler için itici bir merkez olduğunun göstergesidir. Bölgeye gelen göçler doğuya geldikçe artış göstermekte ve bölge içerisine gelindiğinde en yüksek veriler karşımıza çıkmaktadır.

Çizelge 97: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

COĞRAFİ BÖLGE (GÖÇ ALAN)	DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	KOD
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	BATI MARMARA	-201	681,3697276	-882,36972	-1545,211	-1186,3009	-358,910	DS
	İSTANBUL	-1104	4979,995311	-6083,995	-9707,528	-7674,2748	-2033,25	DS
	DOĞU MARMARA	1697	977,6574417	719,34255	-421,79534	-316,57759	-105,217	DS
	AKDENİZ	812	6948,03891	-6136,038	-5170,7682	-4567,6048	-603,163	DS
	EGE	577	1139,296805	-562,2968	-187,3024	-169,83020	-17,4722	DS
	BATI KARADENİZ	1462	637,2026149	824,79738	1227,1369	1161,4836	65,65333	AS
	DOĞU KARADENİZ	1267	265,156034	1001,8439	1122,2731	1035,5887	86,68447	AS
	BATI ANADOLU	2801	1648,138749	1152,8612	971,60420	830,27208	141,332	AS
	ORTA ANADOLU	2109	733,9715319	1375,0284	2408,4327	2569,1712	-160,738	AN
	KUZEYDOĞU ANADOLU	2568	403,024903	2164,9750	2630,2698	2694,1060	-63,8362	AN
	ORTADOĞU ANADOLU	5799	1646,758527	4152,2414	4031,1856	3461,3396	569,8459	AS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	12851	6990,212369	5860,7876	3644,3756	3031,9672	612,4083	AS
	TOPLAM	30638	27050,82292	3587,1770	-997,3276	869,34022	-1866,66	

Çizelge 19’da Marmara Bölgesinin, Çizelge 32’de Akdeniz Bölgesinin, Çizelge 45’te Ege Bölgesinin, Çizelge 58’de Karadeniz Bölgesinin, Çizelge 71’de İç Anadolu Bölgesinin, Çizelge 84’te Doğu Anadolu Bölgesinin, Çizelge 97’de Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Düzey 1 Bölgelerinden aldığı göç Çizelge 97’de toplu olarak gösterilmiştir.

Çizelge 98: Türkiye’de Coğrafi Bölgelerin Düzey 1 Bölgelerinden Aldığı Göçlerin Shift Share Analizi

COĞRAFİ BÖLGELER (GÖÇ ALAN)	DÜZEY 1 (GÖÇ VEREN)	FİİLİ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÖLGE BİLEŞİM ETKİSİ	REKABET ETKİSİ	TAHSİS ETKİSİ	K O D
MARMARA BÖLGESİ	BATI MARMARA	17958	7040,207087	10917,7929	4069,02575	3123,90203	945,1237	AS
	İSTANBUL	38273	10293,69769	27979,3023	20489,4250	16197,8903	4291,534	AS
	DOĞU MARMARA	17742	9875,490346	7866,50965	-3660,3256	-2747,2496	-913,076	DS
	AKDENİZ	7282	6679,048926	602,951074	1530,85172	1352,27985	178,5718	AS
	EGE	9898	8470,270717	1427,72928	4215,67997	3822,42527	393,2547	AS
	BATI KARADENİZ	-10752	12604,95657	-23356,956	-15397,992	-14574,181	-823,811	DS
	DOĞU KARADENİZ	-9462	8488,827039	-17950,827	-14095,35	-13341,232	-754,118	DS
	BATI ANADOLU	5081	5637,594543	-556,59454	-1176,5992	-1005,4479	-171,151	DS
	ORTA ANADOLU	-12501	5928,514727	-18429,514	-10082,388	-8615,7778	-1466,61	DS
	KUZEYDOĞU ANADOLU	-10970	8707,362231	-19677,362	-9624,6585	-9858,2474	233,588	D N
	ORTADOĞU ANADOLU	1013	8636,510822	-7623,5108	-4649,132	-3991,9343	-657,198	DS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	-799	10916,02458	-11715,024	-15176,208	-12625,967	-2550,24	DS
	TOPLAM	52763	103278,5053	-50515,505	-43557,674	-42263,540	-1294,13	
AKDENİZ BÖLGESİ	BATI MARMARA	638	798,0751885	-160,07518	-936,44881	-718,93729	-217,511	DS
	İSTANBUL	2575	4367,32998	-1792,3299	-4970,0768	-3929,0882	-1040,98	DS
	DOĞU MARMARA	862	1812,538557	-950,53855	-3066,1634	-2301,3024	-764,861	DS
	AKDENİZ	-3429	12014,98822	-15443,988	-13774,781	-12167,970	-1606,81	DS
	EGE	1879	4375,457956	-2496,4579	-1056,2960	-957,76074	-98,5353	DS
	BATI KARADENİZ	799	1246,34071	-447,34071	339,618018	321,448037	18,16998	AS
	DOĞU KARADENİZ	1321	687,9641229	633,035877	945,497123	872,466849	73,03027	AS
	BATI ANADOLU	552	4520,074578	-3968,0745	-4465,1779	-3815,6613	-649,516	DS
	ORTA ANADOLU	549	2654,474143	-2105,4741	1631,92568	1740,84014	-108,914	A N
	KUZEYDOĞU ANADOLU	209	1063,384581	-854,38458	373,299508	398,213459	-24,9139	A N
	ORTADOĞU ANADOLU	2097	2670,423378	-573,42337	-769,73043	-660,92180	-108,808	DS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	6836	8090,556234	-1254,5562	-3819,8582	-3177,9614	-641,896	DS
	TOPLAM	14888	44301,60765	-29413,607	-29568,192	-24396,635	-5171,55	
EGE BÖLGESİ	BATI MARMARA	3647	2053,464023	1593,5359	-404,08948	-310,23051	-93,8589	DS
	İSTANBUL	16460	3681,51287	12778,4871	10099,7529	7984,34756	2115,405	AS
	DOĞU MARMARA	6881	2709,683033	4171,31696	1008,53021	756,950201	251,58	AS
	AKDENİZ	10696	4523,755171	6172,24482	6800,71684	6007,42204	793,2947	AS
	EGE	3573	13947,91284	-10374,912	-5784,0214	-5244,4658	-539,555	DS
	BATI KARADENİZ	-153	1754,109148	-1907,1091	-799,53760	-756,76136	-42,7762	DS
	DOĞU KARADENİZ	83	935,4839834	-852,48398	-427,60355	-394,57542	-33,0281	DS
	BATI ANADOLU	2069	3893,300309	-1824,3003	-2252,4730	-1924,8223	-327,650	DS
	ORTA ANADOLU	-3010	1978,318588	-4988,3185	-2202,9203	-2349,9429	147,0225	D N
	KUZEYDOĞU ANADOLU	-4059	2576,721621	-6635,7216	-3660,8805	-3749,7295	88,84896	D N

	ORTADOĞU ANADOLU	-1182	2658,461451	-3840,4614	-4035,8891	-3465,3783	-533,916	DS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	557	4033,162833	-3476,1628	-6122,8640	-3955,9371	-799,035	DS
	TOPLAM	35562	44745,88587	-9183,8858	-7781,2792	-7403,1235	1026,330	
KARADENİZ BÖLGESİ	BATI MARMARA	4843	8140,846642	-3297,8466	2379,9738	1827,17086	552,803	AS
	İSTANBUL	34189	17075,03643	17113,9635	4689,86385	3707,56622	982,2976	AS
	DOĞU MARMARA	20569	4677,419917	15891,58	10432,0183	7829,72915	2602,289	AS
	AKDENİZ	8266	1862,533275	6403,46672	6662,223	5885,08333	777,1396	AS
	EGE	5175	2354,045762	2820,95423	3595,77758	3260,34974	335,4278	AS
	BATI KARADENİZ	14975	5164,485021	9810,51497	13071,4504	12372,1117	699,3386	AS
	DOĞU KARADENİZ	8861	4021,660981	4839,33901	6665,90694	6151,03175	514,8751	AS
	BATI ANADOLU	8566	4077,943378	4488,05662	4039,5774	3451,96978	587,6076	AS
	ORTA ANADOLU	4918	1499,534818	3418,46518	5529,75384	5898,80876	-369,054	A N
	KUZEYDOĞU ANADOLU	4390	1853,638509	2536,36149	4676,39863	4789,89405	-113,495	A N
	ORTADOĞU ANADOLU	3087	1198,646363	1888,35363	1800,23924	1545,75851	254,4807	AS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	6115	1347,403652	4767,59634	4340,37017	3611,0055	729,3646	AS
	TOPLAM	123954	53273,19474	70680,8052	67883,5533	60330,4794	7553,073	
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	BATI MARMARA	2099	1471,623657	627,376343	-804,23037	-617,42958	-186,800	DS
	İSTANBUL	8118	7055,696248	1062,30375	-4071,5461	-3218,7558	-852,79	DS
	DOĞU MARMARA	5749	3894,680532	1854,31946	-2691,6159	-2020,1865	-671,429	DS
	AKDENİZ	12253	7216,262105	5036,737895	6039,271991	5334,798748	704,4732421	AS
	EGE	5686	5477,028686	208,971314	2011,71014	1824,05014	187,6599	AS
	BATI KARADENİZ	1831	6380,460841	-4549,4608	-520,73955	-492,87934	-27,8602	DS
	DOĞU KARADENİZ	3409	1644,918231	1764,08176	2511,17479	2317,21145	193,9633	AS
	BATI ANADOLU	11017	8045,0089	2971,9911	2087,22664	1783,61313	303,6135	AS
	ORTA ANADOLU	-4021	10332,19056	-14353,190	194,145414	207,102649	-12,9572	A N
	KUZEYDOĞU ANADOLU	714	2683,612168	-1969,6121	1128,63471	1203,95961	-75,3249	A N
	ORTADOĞU ANADOLU	4528	2634,384241	1893,61575	1699,958	1459,65296	240,3050	AS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	11207	3461,597455	7745,40254	6647,82126	5530,70779	1117,113	AS
	TOPLAM	62590	60297,46362	2292,53637	14231,8109	13311,8450	919,9658	
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	BATI MARMARA	-784	1001,12122	-1785,1212	-2759,0195	-2118,1745	-640,845	DS
	İSTANBUL	-5593	6330,619481	-11923,619	-16529,89	-143260,14	126730,2	D N
	DOĞU MARMARA	2162	1736,166258	425,833741	-1600,6481	-1201,3630	-399,285	DS
	AKDENİZ	375	2859,820545	-2484,8205	-2087,5140	-1844,0082	-243,505	DS
	EGE	-1144	2461,856457	-3605,8564	-2795,5477	-2469,4507	-326,097	DS
	BATI KARADENİZ	2358	754,0614339	1603,93856	2080,06457	1968,77856	111,286	AS
	DOĞU KARADENİZ	3630	644,7171584	2985,28284	3278,10207	3102,71958	175,3824	AS
	BATI ANADOLU	-215	2183,971706	-2398,9717	-2639,1579	-2497,9597	-141,198	DS
	ORTA ANADOLU	2167	867,8530922	1299,1469	2521,05144	2689,30602	-168,254	A N

	KUZEYDOĞU ANADOLU	4218	1675,896553	2542,10344	4476,9364	4585,5909	-108,654	A N
	ORTADOĞU ANADOLU	8914	3149,82058	5764,17942	5532,63112	4750,54173	782,0893	AS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	11962	2158,974347	9803,02565	9118,47181	7586,18517	1532,286	AS
	TOPLAM	28050	25824,87883	2225,12116	-1404,5207	-128707,97	127303,4	
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	BATI MARMARA	-201	681,3697276	-882,36972	-1545,2113	-1186,3009	-358,910	DS
	İSTANBUL	-1104	4979,995311	-6083,9953	-9707,5283	-7674,2748	-2033,25	DS
	DOĞU MARMARA	1697	977,6574417	719,34255	-421,79534	-316,57759	-105,217	DS
	AKDENİZ	812	6948,03891	-6136,0389	-5170,7682	-4567,6048	-603,163	DS
	EGE	577	1139,296805	-562,2968	-187,30249	-169,8302	-17,4722	DS
	BATI KARADENİZ	1462	637,2026149	824,79738	1227,1369	1161,4836	65,6533	AS
	DOĞU KARADENİZ	1267	265,156034	1001,8439	1122,2731	1035,58871	86,68447	AS
	BATI ANADOLU	2801	1648,138749	1152,86125	971,604201	830,272084	141,3321	AS
	ORTA ANADOLU	2109	733,9715319	1375,02846	2408,43279	2569,17123	-160,738	A N
	KUZEYDOĞU ANADOLU	2568	403,024903	2164,97509	2630,26984	2694,10605	-63,8362	A N
	ORTADOĞU ANADOLU	5799	1646,758527	4152,24147	4031,18564	3461,33968	569,8459	AS
	GÜNEYDOĞU ANADOLU	12851	6990,212369	5860,78763	3644,37560	3031,96727	612,4083	AS
	TOPLAM	30638	27050,82292	3587,17707	-997,32762	869,34022	-1866,66	

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Coğrafi bölgeler arasında aldığı göçün fiilî büyümesinin en yüksek olduğu bölge 123.954 ile Karadeniz Bölgesidir. Bölge içerisindeki hareketliliğin fiili büyümesi ise Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz göçlerine bakıldığında 23.836'dır ancak İstanbul, düzey 1 bölgeleri arasında Karadeniz Bölgesine verdiği göçlerin fiili büyümesi en yüksek olan bölgedir. İstanbul, 2008 yılında Karadeniz Bölgesine 111.341 göç vermiş, 2016 yılında ise göç 145.530'a yükselmiştir. Buna göre İstanbul'dan Karadeniz Bölgesine gelen göçler, bölge içerisindeki hareketlilikten yüksek seviyelerde gerçekleşmiş ve fiili büyümesi 34.189 olmuştur. 2008 yılında en az göçü Batı Marmara'dan 8141 ile alan Karadeniz Bölgesi, 2016 yılında ise en az göçü 10.903 olarak Ortadoğu Anadolu'dan almıştır. Düzey 1 Bölgelerinin her biri Karadeniz Bölgesine ülke iç göç büyüme ortalamasının üzerinde göç vermiştir ve bu göçlerin rekabet seviyesi üst seviyelerde olduğu için rekabet avantajından yararlanmışlardır. Diğer düzey 1 bölgelerinden farklı olarak Batı Marmara 2008'den 2016'ya Karadeniz Bölgesine beklenen göçü verememiştir. Buna bağlı olarak gerçek büyümesi en fazla olan coğrafi bölge 70.680 ile Karadeniz Bölgesi olmuştur.

Çizelge 99: Coğrafi Bölgelerin Aldığı Göçlerin Fiili Büyümesi, Beklenen Büyümesi ve Gerçek Büyüme ve Göçlerin Büyüme Oranları

BÖLGELER	FİİLÎ BÜYÜME	BEKLENEN BÜYÜME	GERÇEK BÜYÜME	BÜYÜME ORANI
MARMARA BÖLGESİ	52763	103278,5053	-50515,50528	0,078347665
AKDENİZ BÖLGESİ	14888	44301,60765	-29413,60765	0,051537506
EGE BÖLGESİ	35562	44745,88587	-9183,885866	0,121882005
KARADENİZ BÖLGESİ	123954	53273,19474	70680,80526	0,421211169
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	62590	60297,46362	2292,536378	0,159188771
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	28050	25824,87883	2225,121168	0,166571653
GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ	30638	27050,82292	3587,177076	0,173694654

Coğrafi bölgeler arasında aldığı göçlerin fiili büyümesinin en düşük olduğu bölge ise 14.888 ile Akdeniz Bölgesidir. Bölge içerisindeki hareketlilik 2008'den 2016'ya 3429 azalırken, gelen göçlerin en fazla artış gösterdiği düzey 1 bölgesi 6836 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmuştur. Ancak Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Akdeniz Bölgesine gelen göçler, gelmesi beklenen göçlerin 1254 altında gerçekleşmiştir. 2008 yılında Akdeniz Bölgesinin aldığı en yüksek oranda göç, bölge

içerisinde gerçekleşen 78.346'lık göçlerdir. Bölge dışında Akdeniz Bölgesi 2008 yılında en yüksek sayıda göçü 52.756 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinden almıştır. 2008 yılında bölgeye en az göç 4486 ile Doğu Karadeniz'den gelmiştir. 2016 yılında ise Akdeniz Bölgesinin içerisinde gerçekleşen göç hareketliliği 74.917 ile en yüksek göç verilerini ifade ederken, bölge dışından gelen göçlerde birincilik 59.592 ile yine Güneydoğu Anadolu Bölgesinin olmuştur. 2016 yılında Akdeniz Bölgesine en az göç 5807 ile yine Doğu Karadeniz'den gelmiştir.

Gerçek büyümesi en düşük olan coğrafi bölge Marmara Bölgesidir. Bölge içerisindeki hareketliliğin fiili büyümesi üç adet düzey 1 bölgesinin verilerinin toplamıyla ölçülen Marmara Bölgesinin sınırları içerisinde gerçekleşen göç hareketleri toplamda 73.973'tür. Bölge içerisindeki hareketliliğin fiili büyümesinde en büyük pay 38.273 ile İstanbul'a aittir. Bölge dışından olmak suretiyle gelen göçlerin fiili büyümesinin en çok olduğu bölge 9898 ile Ege, en az olduğu bölge ise -12.501 ile Orta Anadolu'dur. Orta Anadolu'dan Marmara Bölgesine gelmesi tahmin edilen göçün 5928 artması beklenirken, göçler 12.501 azalmıştır. 2008 yılında Marmara Bölgesine en fazla göçü 82.193 ile Batı Karadeniz verirken, en az göçü 36.761 ile Batı Anadolu Bölgesi vermiştir. 2016 yılında Marmara Bölgesine gelen en fazla göç önce 105.395 ile İstanbul'dan, sonra 82.137 ile Doğu Marmara'dan olmakla birlikte söz konusu göçler bölge içinde gerçekleşen göç hareketliliğinin boyutuna işaret etmektedir. Bölge dışından göçlerde ise 2016 yılında en fazla göç 71.441 ile Batı Karadeniz'den almıştır. Marmara Bölgesi aynı zamanda en fazla iç göç alacağı tahmin edilen coğrafi bölgedir ancak bölgeye gelen göçlerin 103.278 artması beklenirken, 50.515 farkla 52.763 olarak gerçekleşmiştir.

Doğu Anadolu Bölgesi ise en az göç alması beklenen coğrafi bölgedir. Bölgede 2008'den 2016'ya 25.824 göç artışı beklenmiş, göç beklenende 2225 fazla olarak gerçekleşmiştir. Doğu Anadolu Bölgesine gelen göçlerde yalnızca Ege göçlerinde düşüş yaşanmıştır ve bu nedenle Ege göçlerinin Doğu Anadolu Bölgesinde gerçek büyümesi oldukça düşük olarak gerçekleşmiştir. On iki adet düzey 1 bölgesinden beş tanesinin Doğu Anadolu Bölgesine verdiği göçlerin gerçek büyümesi negatiftir. Sırasıyla bunlar; -1785 ile Batı Marmara, -11.923 ile İstanbul, -2484 ile Akdeniz, -3605 ile Ege ve -2398

ile Batı Anadolu göçleridir. Doğu Anadolu Bölgesine en çok göç veren düzey 1 bölgesi ise Güneydoğu Anadolu olmuş, göçlerin fiili büyümesi 11.962 olarak gerçekleşmiştir.

Göçün büyüme oranlarına bakıldığında iç göçlerde en çok büyüme %42'lik oranla Karadeniz Bölgesinde gerçekleşmiştir. Karadeniz Bölgesi daha önce de zikredildiği gibi hem göçlerin fiili büyümesinin, hem de gerçek büyümesinin en fazla olduğu coğrafi bölgedir. Göçün en az büyüdüğü bölge ise %5 ile Akdeniz Bölgesi olmuştur. Fiili büyümenin en az gerçekleştiği Akdeniz Bölgesi, bu konudaki istikrarını sürdürmüştür.

Çizelge 100: Düzey 1 Bölgelerinden Giden Göçün Büyüme Hızı

BÖLGE	ORTALAMA BÜYÜME HIZI	GÜÇLÜ / ZAYIF
DOĞU MARMARA	0,332	GÜÇLÜ
BATI MARMARA	0,302	GÜÇLÜ
İSTANBUL	0,264	GÜÇLÜ
GÜNEYDOĞU ANADOLU	0,201	GÜÇLÜ
BATI ANADOLU	0,17	GÜÇLÜ
ORTALAMA	0,153	
AKDENİZ	0,132	ZAYIF
EGE	0,102	ZAYIF
ORTADOĞU ANADOLU	0,1	ZAYIF
DOĞU KARADENİZ	0,083	ZAYIF
BATI KARADENİZ	0,056	ZAYIF
KUZEYDOĞU ANADOLU	-0,023	ZAYIF
ORTA ANADOLU	-0,062	ZAYIF

Düzey 1 bölgelerindeki giden göçün büyüme hızlarına bakıldığında ise en fazla büyümenin Doğu Marmara'da, en az büyümenin Orta Anadolu'da olduğu görülmektedir. Doğu Marmara'dan giden göçler 2008'de 167.745 iken 2016'da göçler 223.137'ye yükselmiştir. Orta Anadolu'da ise 2008'de 156.463 giden göç yaşanmış, bu göçler 2016'da 146.674'e gerilemiştir. Orta Anadolu ile beraber Kuzeydoğu Anadolu'dan giden göçlerde azalma yaşanmıştır. Düzey 1 bölgeleri arasında giden göçlerin ortalaması %15,3'tür. Buna göre Doğu ve Batı Marmara'da, İstanbul'da, Güneydoğu ve Batı Anadolu'da giden göçler ortalamanın üzerinde ve güçlüdür. Bunun aksine başta Orta ve Kuzeydoğu Anadolu olmak üzere giden göçler azalmış, Batı ve

Doğu Karadeniz, Ortadoğu Anadolu, Ege ve Akdeniz’den giden göçler ortalamanın altında gerçekleşmiş, doğal olarak söz konusu göçler zayıf olarak gerçekleşmiştir.

İlkay Südaş ve Mustafa Mutluer’in 2010 yılında kaleme aldığı Daha İyi Bir Hayata Doğru: “Yaşam Biçimi Göçü” adlı çalışmasında, 20. yüzyıl boyunca sağlık koşullarının ve emeklilik şartlarının iyileştirilmesiyle boş zamana sahip olan bireylerin sayısının artması, ikamet edilecek alanlarda yaşam standartlarının yüksek olmasının belirleyici rol üstlenmesi ve bu manada gerçekleştirilen göçlerin yaş ortalaması yüksek kişiler tarafından tercih edildiğinden bahsedilmiştir. Dolayısıyla içerisinde bulunduğumuz yüzyılda yaş ortalaması yüksek kişiler için göç edilen alanlarda işsizlik ve istihdam oranları önemini kaybetmiş, sağlık koşulları, doğal yaşam alanları önem kazanmıştır. Söz konusu şartlar altında önceden beri gelen göçlerle yoğunlaşan Marmara Bölgesi kentlerinde barınma, trafik, ulaşım gibi itici etkenler ortaya çıkmıştır. Sayısal olarak Marmara Bölgesine giden göçlerin ülke genelinde yüksek olmasına rağmen, 2008’den 2016’ya düşüşün yaşanması ve mesafe bakımından yakın olan Karadeniz Bölgesine giden göçlerin 2008’den 2016’ya ülke genelinde en çok artış gösteren göçler olması bununla açıklanabilir.

Nuray Demir, Seda Yaşa ve Vedat Dağdemir’in, 2013 yılına ait Düzey 1 Bölgelerine Göre Yoksulluk ve Göç Durumu adlı çalışmasında Düzey 1 Bölgelerinde Kişi Başına Düşen Gelir Dağılımı araştırmasında İstanbul, Doğu Marmara ve Batı Marmara verilerinin Batı ve Doğu Karadeniz verilerinden asgari 1,5 puan yüksek olması da bu durumu açıklar mahiyettedir. 2008 ile 2016 yılları arasındaki göçleri, her iki çalışma paralelinde ekonomik eksenden ziyade yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacıyla açıklamak daha yerinde olacaktır.

Bütün bunlar bir yana 2006 yılına ait İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı ile Analizi adlı çalışmasında Fatih Çelik, itici güçler kapsamında “topraksızlık” kavramına atıfta bulunmuştur. Geline nokta Türkiye’de iç göçler köy nüfusunu giderek düşürürken, şehirlerde kalabalıkların ortaya çıkmasına neden olmuş, dolayısıyla denge bozulmuş ve dengesiz bir yapı vuku bulmuştur. Köylerdeki sorun gün itibariyle topraksızlık değil, şehirlerle arasındaki uçurumdur. Kırdaki üretimin düşmesi, burada yaşayan insanların tarım sektöründen vazgeçerek kentlerdeki sanayi ve hizmet

alanlarına yönelmesiyle açıklanabilir. Yaşam biçimi göçlerini kırsal alanlarda kalan boşlukları doldurmak adına bölgeler arasındaki dengesizliğin giderilmesi olarak değerlendirecek olursak olumlu bir yanı vardır.

Türkiye’de göçler vasıtasıyla bölgeler arasında oluşan dengesizlik, göç eden bireyler tarafından tercih edilmeyen bölgelerdeki yaşam standartlarının iyileştirilmesiyle daha kabul edilebilir seviyelere getirilebilir. Çalışmada coğrafi bölgeler arasında göçün oransal olarak en fazla arttığı bölge olan Karadeniz Bölgesi bunu açıklamaktadır. Batı Karadeniz sahil şeridinde yapımı yıllar süren yol çalışmasının tamamlanması, başta Zonguldak ve Karabük olmak üzere yatırıma müsait alanların istihdama açılması, batıdan doğuya kadar doğal yaşam alanlarının geniş bir alana yayılmış olması Karadeniz Bölgesine giden göçleri oransal olarak diğer bölgelere giden göçlerden daha ön plana çıkarmış ve çıkarmaya devam edecek gibi durmaktadır.

KAYNAKÇA

UNAT, Nermin Abadan, **Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2002.

AĞANOĞLU, H. Yıldırım, **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanların Makûs Talihi: Göç**, İstanbul, Kum Saati Yayınları, 2001.

AKAN, Yusuf ve ARSLAN, İbrahim, **Göç Ekonomisi**, Bursa, Ekin Basım Yayın ve Dağıtım, 2008.

AKGÜR, Zeynep, **Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik (1970-1993)**, 1. Baskı, Ankara, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997.

AKKAYAN, Taylan, **Göç ve Değişme**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Fakültesi Yayınları, No. 2573, 1979.

AKSOY, Zeynep, "Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt. 5, Sayı: 20, s. 295, 2012. ss. 292-302.

AKSU, Hilmiye ve SEVİL, Ümran, **Göç ve Kadın Sağlığı**, <http://hemsireliknew.maltepe.edu.tr/dergiler/cilt3sayi7/pdf/133-138.pdf>, 2013.

Ankara Ticaret Odası, **İşsizliğin ve Göçün Coğrafyası Raporu**, <http://www.atonet.org.tr/yeni/index.php?p=1058&l=1>, (21.08.2016), 2007.

AKIŞ, Ayhan ve AKKUŞ, Akif, **Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Şanlıurfa'da Göçe Etkisi**, 2007.

BAL, Hüseyin, ZEKAVET, Nuran, AYGÜL, Hasan Hüseyin, UYSAL, Meryem Tuna, "Göçle Gidenlerin Toplumsal Sorunları", **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Aralık 2012, sayı 27, s. 197, 2012, ss. 191-210.

Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu 1998 Raporu, Ankara, 1998.

BAŞEL, Halis, **Sosyal Politika Açısından İç Göçler: Sivas'tan İstanbul'a İç Göç Örneği**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2003.

BAŞEL, Halis, “Türkiye’de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, Sayı: 57, s. 518, 2007, ss. 515-542.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Kentleşme Şurâsı, **Kentsel Yoksulluk ve Sosyal Politikalar Raporu**, 2009.

BAYHAN, Vehbi, “Sanayileşme Sürecinde Anomi ve Yabancılaşma”, **Malatya İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, c. 2, say. 1, s. 228, Malatya, 1995, ss. 221-246

BAYRAKTAR, Rasim, “Zorunlu Göçten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa”, **Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, c. 12, say. 24, s. 115, Çorum, 2013, ss. 109-126.

BECEREN, Ertan, “Bölgesel Kalkınma Analizlerinde Değişim Payı (Shift Share) Yaklaşımı”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 3, s.1-2, 2003, ss. 27-48.

BORATAV, Korkut, **Türkiye İktisat Tarihi: 1908 – 1984**, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1999.

BOZAN, İbrahim, **Türkiye’de İç Göç Hareketleri ve Göçün Eğitim Üzerindeki Etkisi: Bir Durum Çalışması**, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2014.

BULAK, Abdulnasır, **Göç Olgusuna Teorik Bakış**, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara, 2015.

BULUT, Yakup, **GAP Bölgesinde Kentleşme**, Nobel Kitabevleri, Ankara, 2005.

BÜLBÜL, Serpil, KÖSE, Ali, “Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi ile İncelenmesi”, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, Cilt 39, Say. 1, s. 90, 2010. s. 75-94.

CANSIZ, Ahmet, **Son Yıllarda Beyin Göçünün Türk Yüksek Öğretimi Üzerindeki Etkileri**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2006.

C.C., Coughlon, P.S. Pollard, **Comparing Manufacturing Export Growth Actross States: What Accounts For The Difference**, Federal Reserve Bank of St. Louis **Review**, <http://research.stlouisfed.org/publications/review/01/0101cc.pdf>, (08.11.20170), s. 33, 2011, ss. 25-40.

ÇAKIR, Sabri, **Elazığ'da Kentleşme ve Gecekondu Sorununa Genel Bir Bakış**, Fırat Havzasının Kültürel ve Ekonomik Kalkınması Sempozyumu, 7–9 Nisan 1988, Elazığ, 1991.

Çağlayan, Savaş, “Göç Kuramları”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Say. 17, s. 70, Muğla, 2006, ss. 67-91.

ÇAY, Abdulhuluk Mehmet, **Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi; Türk Tarihi ve Kültürü, Kavimler Göçü ve Doğu ve Orta Avrupa'da Türkler (Avrupa Hunları, İtil / Volga Bulgarları)**, Ankara, 2009.

ÇELEBİ, İlğün, **Sosyoloji ve Metodoloji Yazıları**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001.

Çiçekli, Bülent, **Göç Terimleri Sözlüğü**, Uluslararası Göç Örgütü, 2009.

DEMİR, Murat Cem, AKTAŞ, Erkan, AKA, Asiye, “Türkiye’de Hemşeri Dernekleri ve Kırsal Dönüşüm”, **Tarım Ekonomisi Dergisi**, say. 16, s. 98, 2006, ss. 87-103.

Devlet İstatistik Enstitüsü, **Genel Nüfus Sayımı 2000**, DİE, No: 2759, Ankara, 2003.

DİE, Türkiye Nüfusu, **1923–1934 Demografi Yapısı ve Gelişimi, 21. Yüzyıl Ortasına Kadar Projeksiyonlar**, DİE Yayını No: 1839, Ankara, 1995.

DİE, **Hane Halkı İşgücü Anketi**, Çevrimiçi, 2003.

DİNÇER, Bülent, ÖZARSLAN, Metin, SATILMIŞ, Erdoğan, **İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması**, DPT Yayını, No: 2466, Ankara, 1996.

DPT, **Devlet Kalkınma Teşkilatı Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı**, 1996.

DURUGÖNÜL, Esmâ, **Sosyal Değişme, Göç ve Sosyal Hareketler**, 2. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1997.

ELBURZ, Zeynep, **Türkiye’de Bölgelerin Ekonomik Performans Ölçümü: Shift Share Analizi (1992-2008)**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2012

ERALDEMİR, Zeynep, **Türkiye’de Göç Sorunu, Göçlerin Sosyo-Ekonomik Yansımaları: İskenderun-Dört Yol Örneği**, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Hatay, 2013.

ERAYDIN, Ayda, **Türkiye’de 1950-1980 Döneminde İller Arası Göçlerin Genel Değerlendirilmesi**, DPT Yayını, No: 1744, Ankara, 1981.

ERHAN, Selahattin, **Göç ve Kimlik**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1997.

ERKAL, Mustafa, **Sosyoloji**, Genişletilmiş 8. Baskı, İstanbul: Der Yayınları, 1997.

ERMAN, Tahire, **Şehirli Olmak Ya Da Köylü Kalmak: Kentteki Kır ve Göçmenin Kendisi Tanımlaması Olayı**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1997.

EROL, Metin, “Kentsel Bütünleşme Üzerinde Köy Kent Farklılaşması ve Aile Kurumunun Etkileri: Sivas Örneği”, **Toplum ve Göç**, 2. Ulusal Sosyoloji Kongresi, T.C. Başbakanlık D.İ.E. Yayınları Ankara, s.390, 1997.

ERSOY, Melih, 1985, **Göç ve Bütünleşme**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1985.

EŞ, Muharrem, ATEŞ, Hamza, “Kent Yönetimi, Kentlileşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, say. 48, s. 210, 2004, ss. 206-245.

FAİST, Thomas, **Göç-Güvenlik Bağı: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Uluslararası Göç ve Güvenlik, Kökler ve Yollar: Türkiye’de Göç Süreçleri**. Der. Ayhan Kaya ve Bahar Şahin. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007.

GİŞİ, İrfan, **Göksun İlçesinde Yaşanan Göç Hareketlerinin Sosyo-Ekonomik Analizi**, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, 2007.

Uluslararası Göç Örgütü, **Göç Terimleri Sözlüğü**, 2009

Göç-Der, **Göç Raporu**, Göç-Der Yayınları, Mersin, 2004

GÜNDÜZ, Mustafa, YETİM, Nalan, **Toplum ve Göç**, BBDİE ve Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara, 1997.

GÜNEŞ, Muhammed Emin, **İç Göç Terörizm İlişkisinde Mersin Örneği**, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı Uluslararası Terörizm ve Sınıraşan Suçlar Programı, Ankara, 2012.

GÜRBÜZ, Şefika, **Kırdan Kente Zorunlu Göçün Nedenleri ve Sonuçları**, Uluslararası Sempozyumu, 8-11 Aralık 2005, Zeytinburnu Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 211-214.

GÖKÇE, Birsen, **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar**, Savaş Yayınevi, Ankara, 1996.

GÜREŞÇİ, Ertuğrul, YURTTAŞ, Ziya, “Kırsal Göçün Nedenleri ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İspir İlçesi Kırık Bucak Örneği”, **Tarım Ekonomisi Dergisi**, say. 14, C. 2, s. 50, 2008, ss. 47-54.

GÜREŞÇİ, Ertuğrul, “Türkiye’de Kentten-Köye Göç Olgusu”, **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, say. 11, C. 1, s. 80, 2010. ss. 77-86

GÜREŞÇİ, Ertuğrul, “Türkiye’nin Köyden Kente Göç Sorunu”, **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi**, Haziran, say. 6, s. 50, 2012, ss. 41-55.

IŞIK, Şevket, “Türkiye’de Eğitim Amaçlı Göçler”, **Ege Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi**, İzmir, say. 7, s. 200, 2009, ss. 189-219.

IŞIKPINAR, Ülkü, **Türkiye’de İç Göçler ve Toplumsal Dayanışma**, İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000.

İÇDUYGU, Ahmet, SİRKECİ, İbrahim, AYDINGÜN, İsmail, **Türkiye’de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketine Etkisi**, Türkiye’de İç Göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı, 6 – 8 Haziran 1997, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1997.

İÇDUYGU, Ahmet, SİRKECİ, İbrahim, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri**, Der. Oya Bardar, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.

KARAHAN, Hasan, **Bursa İli Harmancık İlçesinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Göç Sorununun İncelenmesi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Bursa, 2006.

KARAKOÇ, Rıfat, **Göç Olgusunun Kentsel Toplumsal Değişikliklere Etkisi**, Kuram ve Yöntem Açısından Türkiye’de Kamu Yönetimi Bildiriler Kitabı, IX. Kamu Yönetimi Forumu, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara, 2011.

KARAKUŞ, Emine, **Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri: Sultanbeyli Örneği**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2006.

KAŞTAN, Yüksel, “Cumhuriyet Döneminde Nüfus Hareketlerinin Fonksiyonu”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, say. 13, cilt 1, s. 70, 2006, ss. 65-76.

KAYA, Ayhan, **Türkiye’de İç Göçler Bütünleşme Mi, Geri Dönüş Mü**, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007.

KAYIKÇI, Murat, **Gecekondu Olgusunun Yeniden Ele Alınışı**, Türk İdare Dergisi, Eylül, 2007.

KAZGAN, Gülten, **Kuştepe Araştırması**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1999.

KELEŞ, İhsan, **Türkiye’de Kent Planlamasının Sosyo-Kültürel Boyutları**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1996.

KELEŞ, Ruşen, **Kentleşme Politikası**, İmge Yayınları, Ankara, 1996.

KELLEÇİ, Mehmet Ali, **Bilgi Ekonomisi, İşgücü Piyasasının Temek Aktörler ve Eşitsizlik: Eğilimler, Roller, Fırsatlar ve Riskler**, Devlet Planlama Teşkilâtı, 2003.

KESKİN, Abdullah, “Ekonomik Kalkınmada Beşerî Sermayenin Rolü ve Türkiye”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, say. 3, s. 3, Erzurum, 2011, ss. 3-4.

KIRAY, Mübeccel, **Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1999.

KOCAMAN, Tuncer, BEYAZIT, Sema, **Türkiye’de İç Göçler ve Göç Edenlerin Sosyo-Ekonomik Nitelikleri**, DPT Yayınları, Ankara, 1993.

KORKMAZ, Birsen, **Türkiye’de İç Göç ve Gündelik Hayat: İstanbul Örnekleme**, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Sağlık Psikolojisi Programı, 2014.

KÖYMEN, Oya, ÖZTÜRKCAN, Meriç, **Türkiye’de Toprak Dağılımı Üstüne Bazı Notlar**, Der. Oya Bardar, 75 Yılda Köylerden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.

KURTULMUŞ, Numan, **Gelişmekte Olan Ülkeler Açısından Stratejik İnsan Sermayesi Kaybı: Beyin Göçü**, Sosyal Siyaset Konferansları, İstanbul Üniversitesi Yayınları: 3662, İstanbul, 1992.

KUTAL, Gülten, **Türkiye’de İşsizliğin Yapısal Sorunları**, 2. İstihdam Haftası Tebliğleri, İİBK Yayınları, Ankara, 1992.

KOÇAK, Yüksel, TERZİ, Elvan, “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, s. 172, Cilt: 3, Sayı: 3, 2012, s. 163 – 184.

KURTULUŞ, Berrak, **Amerika Birleşik Devletlerine Türk Beyin Göçü**, Alfa Yayınları, 1999.

KÜYÜK, Nurten, **Yerel Yönetimlerin Kürt Kökenli Grupların Büyükşehirlere Göç Sonrası Entegrasyon Sorunlarına Yaklaşımı: Ankara Örneği**, Atılım Üniversitesi, Ankara, 2011.

MAZLUM, Ahmet, **Kentlileşme Sürecinde Toplumsal Farklılaşma ve Bütünleşme: Mersin İli Örneği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2010.

Mimarlar Odası, **Türkiye’de Kentleşme**, Mimarlar Odası Yayını, Ankara, 1971.

MURAT, Sedat, “Gelişmekte Olan Ülkelerde Gençlerin Sosyo-Demografik, İstihdam ve Eğitim Özellikleri”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası**, s. 325, say. 46, İstanbul, 1996, s. 317–340.

MUTLUER, Mustafa, **Uluslararası Göçler ve Türkiye**, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2013.

J. Alavi, M. M. Yasin, **A Systemic Approach to Tourism Policy**, **Journal of Business Research**, Volume 48, Issue 2, s. 147-156, May, 2000.

OĞUZKAN, Turhan, **Yurtdışında Çalışan Doktorali Türkler Türkiye’den Başka Ülkelere Yüksek Seviyede Eleman Göçü Üzerine Bir Araştırma**, ODTÜ, Ankara, 1971.

OKTİK, Nuran, **Köyün Çekiciliği – Kentin İticiliği, Toplum ve Göç**, DİE ve Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara, 1997.

ÖNER, Sevil, KAÇMAZOĞLU, H. Bayram; 1996, “Göç Olgusu ve Doğu Anadolu”, **2. Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç**, s. 382, s. 371–379, DİE Yayını, Ankara, No: 2046, 1996.

ÖZ, Bakiz, **Türkiye’de Göç Olgusu ve Çözümü**, Gençlik Basımevi, İstanbul, 1978.

ÖZER, Ahmet, **Kentleşme ve Yerel Yönetimler**, Ürün Yayınları, Ankara, 2000.

ÖZER, İnan, **Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme**, Ekin Yayınevi, Bursa, 2004.

ÖZGÜR, Murat Ertuğrul, AYDIN, Olgü, “Türkiye’de Evlilik Göçünün Mekânsal Veri Analizi Teknikleriyle Değerlendirilmesi”, **Coğrafi Bilimler Dergisi**, say. 9, s. 33, 2011, s. 29-40.

ÖZTÜRK, Mustafa, ALTINTEPE, Nihat, “Türkiye’de Kentsel Alanlara Göç Edenlerin Kent ve Çalışma Hayatına Uyum Durumları: Bir Alan Araştırması”, **Yaşar Üniversitesi Dergisi**, İzmir, say. 11, C. 3, 2008, ss. 1587-1625.

ÖZTÜRK, Mustafa, **Türkiye’de İç Göçlerin Sosyal Politika Açısından İncelenmesi: İstanbul Semt Pazarcılar Örneği**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ÖZTÜRK, Mustafa, **Türkiye’de İç Göçe Katılanların Kent Yaşamına ve Kentsel Emek Piyasalarına Etkileri**, İstanbul Üniversitesi Elektronik Dergi Sistemleri, <http://www.iudergi.com/index.php/sosyalsiyaset/viewFile/169/157>, (07.10.2017), 2010.

PAYDAK, Anış, **Küreselleşme ile Değişen Göç Kavramı, Yasadışı Göç ve Türkiye’de Adana İli Örneği**, Çukurova Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2012.

PAZARCIK, Sevdâ Figan, **Beyin Göçü Olgusu ve Amerika Birleşik Devletleri Üniversitelerinde Çalışan Türk Sosyal Bilimciler Üzerine Bir Araştırma**, Çanakkale Üniversitesi, Çanakkale, 2010.

PAZARLIOĞLU, M. Vedat, “İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi”, **Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 14, say. 1, s. 121-135, 2005.

PAZARLIOĞLU, Vedat, “İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi”, **Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, say. 123, C. 14, say. 14, İzmir, 2007, ss. 122-135.

SERTER, Nur, **Türkiye’nin Sosyal Yapısı**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994.

SEZAL, İhsan, **Göçler ve Şehirleşemeyen Şehirler**, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1997.

SEZAL, İhsan, **Şehirleşme**, Ağaç Yayıncılık, İstanbul, 1992.

ŞAHİN, Mehmet, UYSAL, Özge, KURU, Elif, “Türkiye Turizm Politikasının Shift Share Analizi”, **Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi**, Say. 1, s. 104, ss. 95-122, 2012.

TAŞÇI, Faruk, “Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç”, **Kamu-İş**, s. 182, Say. 4, C. 10, 2009, ss. 177-204.

TATLIDİL, Ercan, “Türkiye’de Kentleşme ve İşgücünün Değişen Nitelikleri”, **Ege Üniversitesi Edebiyat Dergisi Yayını**, İzmir, 1993.

TATLIDİL, Ercan, **Hızlı Kentleşmenin Eğitim Politikaları Üzerine Etkileri**, 2. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1997.

TBMM, **TBMM Tutanak Dergisi**, 96. Birleşim, 2.6.1998, Dönem 20, C.53, Yasama Yılı: 3.

TEKELİ, İlhan, **Türkiye’de Kentleşme Yazıları**, Turhan Yayınevi, Ankara, 1982.

TEKELİ, İlhan, “Türkiye’de İçgöç Sorunsalı Yeniden Tanımlanma Aşamasına Geldi”, **Konferans: Türkiye’de İçgöç**; 6-8 Haziran 1997, Tarih Vakfı Yayınları, Ocak, İstanbul, 1998. ss. 7-21.

TEKELİ, İlhan, **Göç ve Ötesi**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2010.

TEZCAN, Mahmut, **Eğitim Sosyolojisi**, Ankara, 1996.

TOLAN, Barlas, **Toplum Bilimlerine Giriş**, Murat ve Adım Yayınları, Ankara, 1996.

TÜMERTEKİN, Erol, **Türkiye’de İç Göçler**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Taş Matbaası, İstanbul, 1968.

T.C. Başbakanlık, **Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması**, HÜNEE Yayını, Ankara, 2006.

Tezcan, Mahmut, **Sosyal ve Kültürel Değişme**, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1984.

TÜSİAD, **Türkiye’nin Fırsat Penceresi: Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri**, TÜSİAD Yayını No: T/99-1-251, İstanbul, 1999.

TOKSÖZ, Gülay, **Uluslararası Emek Göçü**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006.

TOROĞLU, Emin, “Niğde İlinde Göç Faktörleri ve Göçler”, **Ege Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi**, s. 78, say. 7, İzmir, 2007, ss. 75-96.

Türkiye İstatistik Yıllığı, Türkiye İstatistik Yıllığı, Ankara, 2009.

TÜRKOĞLU, Kadir, **Turizm Sektöründe İstihdam Alanlarının Göç Üzerindeki Etkileri: Fethiye Örneği**, Isparta, 2011.

TÜSİAD, Türkiye'nin Fırsat Penceresi: Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri, TÜSİAD Yayını No:T/99-1-251, İstanbul, 1999.

ÜÇDOĞRUK, Şenay, İzmir İç Göç Hareketinin Çok Durumlu Logit Teknikle İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi, s. 168, Cilt. 17, Say. 1, s. 157-183, İzmir, 2002.

ŞENSOY, Eyüp, Köy, Kent ve Göç: Van İline Çevre İl ve İlçelerden Göç Edenlerin Sorunlarına Sosyolojik Bir Yaklaşım, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 100. Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Van, 2005.

ÜNER, Sunday, Kırsal Yapıda Değişme ve Kırdan Kente Göçler, Türkiye'de Nüfus Sorunu Semineri, Antalya, 1974.

YALÇIN, Cemal, Göç Sosyolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2004.

YAMAK, Rahmi, YAMAK Nebiye, Türkiye'de Gelir Dağılımı ve İç Göç, <http://www.sbr.deu.edu.tr/dergi/cilt1.say%C4/yamak%20yamak%20.1.pdf>, (11.06.2017), 2010.

YASA, İbrahim, Gecekondu Ailesi: Geçiş Halinde Bir Aile Tipolojisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, say. 25, s.15, Ankara, 1970, ss. 9-18.

YILDIRIM, Doğan, Kırıkkale ve Göç, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2010.

YILDIRIMOĞLU, Hakan, Almanya'da Emek Göçü, Uluslararası Emek Göçü, Kamu-İş, Say: 1, s. 2, 2005, ss. 1-15.

YÜRÜDÜR, Eren, "Koyulhisar İlçesinde (Sivas) Göç Hareketleri", **Doğu Coğrafya Dergisi**, C. 13, say. 20, s. 25, Erzurum, 2008, ss. 19-34.

ZAİM, Sabahattin, Çalışma Ekonomisi, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1997.

World Bank, World Development Report 2000/2001: Attacking Poverty, USA, Publication, 2001.

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Nüfus, Demografi yapısı, Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT Yayını, No: 2556, Ankara, 2001.

ÖZGEÇMİŞ

A. Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Harun Bora TUNÇ

Doğum Yeri ve Tarihi: 08.10.1985 - İSTANBUL

Medeni Durumu: Bekâr

İletişim: haruntunc@sdu.edu.tr, harunbora85@hotmail.com

B. Eğitim Bilgileri

2014-2018: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstrî İlişkiler Ana Bilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Programı

2010-2014: Uşak Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Lisans Programı

2008-2010: Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Meslek Yüksekokulu İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü, Ön Lisans Programı

C. Yayınları

MADEN, Selen Işık, TUNÇ, Harun Bora, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Dergisi, Y. 2018, C. 23, Geybulla Ramazanoğlu Özel Sayısı, ss. 287 – 803, Isparta, 2018